

HOWARD

III IV

12.220
93

12.220
105

Tábori Pál
ajándéka

Tábori Kornél
emlékére

P. HOWARD

AZ ELŐRETÓLT HELYŐRSÉG

Válaszok

HINRICHSSEN EDITION LTD
160, Wardour Street, London, W.1.

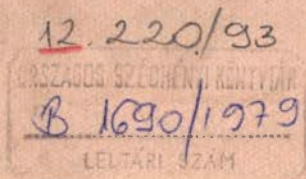

NOVA IRODALMI INTÉZET

**A SZERZŐTŐL
KIADÁSUNKBAN MEGJELENT KÖNYVEK:**

**POKOL ZSOLDOSAI
MENNI, VAGY MEGHALNI
A FEHÉR FOLT
AZ ELVESZETT CIRKALÓ
A SZÓKE CIKLON
BRADLEY TAMÁS VISSZAÜT**

HINRICHSSEN EDITION LTD
160, Wardour Street, London, W.1.

Minden jog, film, dramatizálás, fordítás stb. fölött
kizárólag a Nova Irodalmi Intézet, Budapest,
VI., Andrásy-út 32. rendelkezik.

1939.

ELSŐ FEJEZET.

1.

A Galamb nekirepült a falnak, de a következő pillanatban már úgy vágta szájon a vitorlamestert, hogy ez meglepetésében lenyelt egy negyedfont bagót, ami a szájában volt és percekig csuklott utána.

A kormányos csak erre várt. Hatalmas karjaival megragadta Galambot, hogy szokott fogása szerint egy csavarintással megforgassa és belevágja a söntés legtávolabbi sarkába. A kormányos, a világ jelentősebb kikötőiben ismert volt erről a mutatványáról.

A roppant kar már éppen emelte ellenfelét, mikor valahonnan a megragadott ember irányából egy acél-szerű tárgy esett az arcára, amittől minden elsötétedett előtte néhány pillanatra. Barátai később esküvel bizonyították, hogy a súlyos tárgy Galamb ökle volt.

Néhány másodperc múlva szédelegve felkelt a földről és kinyitotta a szemét.

Nyomban akkora pofont kapott, hogy visszaült a padlóra. Mikor újabb kísérletet tett, hogy felkeljen, Galamb még két pofont adott neki, amittől ismét leesett.

Most már ülve maradt és szelíden így szólt:

— Rongy Elek vagyok. Ha megkérhetem, hagyjuk ezt most egy időre abba.

— Kérem. Nevem Jules Manfred Harrincourt.

Rongy felemelkedett.

— Ide hallgasson Jules Manfred Harrincourt... Maga büszke lehet. Vegye tudomásul, hogy engem még sohasem vertek meg. Ma történt velem ilyesmi először.

— Minden kezdet nehéz. Ezután már menni fog. De mondja uram, miért akartak önök megölni engem?

— Üljön le hozzám, majd elmondom . .

A fenti közelharc és a rákövetkező nyájas párbeszéd a marseillei kikötő egyik népszerű szórakozóhelyén játszódott le, amelyet „K á v é h á z és ét t e r e m a v e s z e t t k u t y á h o z” néven ismert az alvilág úri közönsége.

Az eset előzményeihez tartozik a „Brigitta” nevű schooner, amely két esztendő óta a Csendes Óceánon járt. Rongy, a hajó kormányosa és Paul, a vitorlamester természetesen nem tudhatták, hogy az idők folyamán egy és más megváltozott Marseilleben.

Igy, teszem fel, nem ismerték Galambot. Mindössze egy év előtt érkezett Párisból és ekkor még a „Brigitta” valahol Nyugatindia táján járt.

Galamb kissé nyurga, aránylag szélesszájú, de elég csinos fiatalember volt. Örökké vigyorgott és nagy, kék szemei határtalan bizalommal néztek az emberekre.

Hogy honnan jött és mit csinált azelőtt, senki sem kérdezte. Itt, a kikötő környékén a legnagyobbfokú modortalanság ismerőseink multja iránt érdeklődni. Mindenki onnan jön, ahonnan akar, vagy ahonnan szabadon bocsátják.

Galamb szalmakalappal a fején érkezett, csíkos meglehetősen rongyos kiskabátját az alsó karjára dobta, bambuszbotot forgatott az ujjai körül, halkán füttyűrészelt és dohányzott. Nagyvilági külseje nyomban feltűnt a kikötő rakodómunkásokból és rablókból álló egyszerű népe között. Elsősorban gyönyörű cipőit csodálták. Különösen az egyik volt rendkívül elegáns, a fehérbetétes, gombos lakkcipő.

Hiába, aki ad a külsejére, arra figyelnek. Ezt bizonyította a kisebb csödület is, amely hosszú útvonalon követte türelemmel az előkelő idegent

A „Tigris” vendéglőből zeneszó hallatszott ki. Ide benyitott a jövevény.

... Később, miután a riadókészültség és a mentők helyreállították a rendet és összeszedték a sebesülteket; a kétségbeesett vendéglős mindössze annyit tudott mondani a rendőrkapitánynak, hogy:

— Bejött egy örült ember, sétapálcával, azt mondta harmónikázni akar és lerombolta a helyiséget...

A kocsmáros nem hazudott. Harrincourt valóban

kiállt a kocsmá közepére és legszélesebb udvarias vigyorával így szólt:

— Hölgyeim és uraim! Engedjék meg, hogy az orkeszter karnagyától kölcsönkérjem a szájharmonikát és néhány pásztorábrándot adjak elő. Utána legyen szabad anyagi támogatásukért esedeznem egy szegény, de tehetséges muzsikusz számára.

A vendéglős udvarias hangon felkérte, hogy menjen a fenébe. Egy nagylelkű málhahordó azon a nézetten volt, hogy engedjék harmonikázni az elmebeteget.

Fazék, a százhusz kilós gengszter, aki aznap szakított a szerelmével és ezért dühös volt, harsányan oda kiáltott:

— Azonnal menjen kil Maga hülye!

Harrincourt tréfásan megfenyegette az ujjával:

— Nana kis óriás! Nem szabad udvariatiannak lenni . . .

Az óriás két lépéssel ott termett a jövevény előtt és . . .

És érthetetlen módon szép ívben visszarepült az asztalához, egész társaságát, valamint néhány liter rumot a földre rántva.

A többi már gyorsan ment. A vendégek egy része felugrált és az idegen felé rohant. Ez egy széket ragadott meg és leverte a lámpát.

Altalános zűrzavar támadt. Csörömpölés, ordítás, verekedés zaja töltötte be a helyiséget és egy alkalmas pillanatban Galamb az egész bárpultot a verekedőkre dobta, majd utánahajította a kocsmáros a konyhával, a csaposlegényt a tüzes piszkavassal és a főpincért a fiával . . .

. . . Másnapra rendbehozták a vendéglőt, este szólt a zene és a kórházban tartózkodó törzsvendégeket leszámítva, együtt volt a szokott esti közönség.

Kilenc órakor nyílt az ajtó és belépett a vidám idegen!

Szalmakalapját főúri grandezzával emelte meg és udvarias vigyorral a középre lépett.

A kocsmáros, a csapos, a főpincér és a fia megdermedtek.

— Hölgyeim és uraim — kezdte a Galamb. — A tegnap esti svéd torna miatt elhalasztott koncertemet,

szíves engedelmeikkel ma tartom meg. A karnagy úr ideadja a harmonikáját és az előadás kezdetét veszi...

Ezután átvette a zenész harmonikáját, felállt egy székre, ráült a támlájára, kiskabátját egy elegáns mozdulattal odadobta a főpincérnek és mély érzéssel eljátszotta, hogy: „Louis, a fűtő elhajózott az Uj-Hebridákra“. A másik strófát énekelve adta elő. A szám kétségkívül tetszett. A hangulat még fagyos volt, de többen már elengedték zsebükben a bicskát és ez errefelé egy neme a békülékenységnak. Mikor azonban Galamb rázendítette a „Hej tengerész, hej tengerész! Mit neked vihar és mit neked vész“ kezdetű indulóra, amelyet rövid sztepp-táncsal fejezett be, mindenki tapsolt és vad lábdobogással követelték, hogy a művész folytassa koncertjét.

Harrincourt záróráig megalapozta népszerűségét. Tányérjára bőségesen hullott az aprópénz és mikor egy fésűre feszített selyempapíron elzümmögte a „Kacagj bolond, bár festett arcodon könny csorog...“ kezdetű slágert, olyan jókedv kerekedett, hogy Lala, a biciklitolvaj, aki különben is nagyvonalúságáról volt közismert, eperbólet hozatott és hajnalig még sok üveg rum fogyott el.

2.

Harrincourt volt a kikötő kedvence. Nem igen akadt olyan ember, aki összemérhette volna vele az erejét és mégis lehetőleg elkerült minden nézeteltérést és a legrosszabb tréfákat is eltűrte.

Szoliditása miatt elnevezték Galambnak.

Esténként vendégszerepelt a mulatókban. Nemcsak szájharmonikán játszott. Ha kellett hegedült, citerázott és kártyakunstsztokat is mutatott. Senkisem halotta még káromkodni. A tizennégyéves szivarossal olyan udvariasan beszélt, mintha a fiúcska a legrégibb törzsvendégekkel egyenrangú gazember lenne. Mindig símára volt borotválva és Miminek, aki a „Bicskadobó“ nevű helyiségben a likőrt kezelte, virágot küldött a születésnapjára.

Féltékeny éjszakai lovagok többször le akarták szúrni és ritkán ok nélkül. Ezeket atyai gyengédséggel ő maga vitte a legközelebbi kötözőhelyre.

Ilyen volt Galamb.

Sem a kormányos, akit Rongy Eleknek hívtak, sem a vitorlamester nem ismerte a fenti előzményeket, ami még nem lett volna baj, de a két tengerész elhozta az étterembe a Kövér Yvettet, egy kedvükre való hölgyet, aki nyolcvan kiló volt ugyan, de teljesen babaarcú. Yvette állandóan tapsolt Galambnak, aki éppen szerepelt. Már ez nem tetszett a kormányosnak. De később a Kövér Yvette példátlan szemtelenséggel kivett a vitorlamester tenyeréből egy teljes ötfrankost és oda dobta ennek a jöttment komédiásnak.

— Hej! Pojáca! Add vissza az ötfrankost! — mondta a vitorlamester, a kocsmá közepére lépve.

Legnagyobb csodálkozására a színművész átnyujtotta a pénzt:

— Parancsoljon öregem. Csak ne izgassa fel magát, mert az unokafivéremet így ütötte meg a guta egy alkalommal. Metzben volt vegyeskereskedő a szerencsétlen.

— Még pimaszkodsz?! Nesze! . . .

A többit leírtuk. A vitorlamester olyan pofont kapott Galambtól, hogy lenyelt egy negyedfont bagót és a kormányost addig verte, amíg ez komolyan nem kérte rá, hogy hagyja már abba! Ebből az alkalomból be is mutatkozott, hogy ő Rongy Elek.

Most együtt ittak a sarokasztalnál és a kormányost már az sem zavarta, hogy a Kövér Yvette, (aki teljesen babaarcú volt), nem vette le a szemét Galambtól.

— Csodálkozom, — mondta a kormányos, túlökké dagadt orrát időnként egy pohár vízbe mártva, — hogy ilyen randa mesterséget választottál. Aki ekkora pofont tud adni, az előtt nyitva a világ.

A vitorlamester meggyőződéssel bólogatott. Koronatanu volt.

— Nagyon szép a mesterségem, — védekezett Galamb, — a filharmonia és a balett manapság komoly hiwatásnak számít.

— Az ilyen embernek tengerre kell menni! Tengerre! Nem gondoltál még rá, hogy matróz légy?

Galamb elkomorodott.

— Az is voltam.

— Nagyszerű! ha megfelelsz a feltételeknek, beállhatsz a Brigittára. Vannak papírjaid?

— Nincsenek.

— Akkor megfelelsz a feltételeknek. Akarsz velünk jönni?

Yvette hirtelen közbeszólt:

— Ne menjen Galamb úr! A Brigitta rövidesen el fog süllyedni. Rozoga, vacak vitorlás. Kimondom őszintén, ha a matróz urak nem veszik sértésnek: csak a legelszántabb csirkefogók vállalnak szolgálatot rajta.

— Ne hallgass Yvette-re. A Brigitta nagyon jó hajó, — mondta bizonytalanul a kormányos. Yvette elszápadt a felháborodástól:

— Ezt nekem mondja? Nekem akar maga hajókról mesélni, miután húsz éve barátkozom a világ tengerésztestületével? Azt mondtam, hogy a Brigitta el fog pusztulni, rohadt a bordázata és félhüvelykkel mélyebbre süllyed a hatóság által előírt merülési vonalnál.

— Ez igaz, — vallotta be a vitorlamester, — de végreis az emberek nem a nyugodalmas biztos öregség miatt szállnak hajóra. Jössz Galamb, vagy nem?

— Csakugyan olyan veszélyes jármű? — kérdezte tünődve a Galamb. A kormányos sóhajtott és vállatvont:

— Miután jelen van a hajók anyja, bevallo-m őszintén: a Brigitta nem pályázhatna a kék szalagra. Ha családos ember lennél, nem is hívnálak.

— Köszönöm. Miután családom van, elfogadom a meghívást és jelentkezem a Brigittára.

— De biztos, hogy nincsenek papírjaid?

— Egy szál sincs.

— Ezt majd igazolnod kell. A kapitány régimódi ember és köti magát bizonyos formaságokhoz. Mehetünk.

— Ne menjen Galamb úr! — búgta, mintegy pártját siratva Yvette, és teljesen babaarcán mélabús ráncok támadtak. — Ne menjen Galamb úr, ha néha kell öt-tíz frank, szívesen adok kölcsön . . .

— Köszönöm a felajánlott hitelkeretetet, de nem fogadhatom el. Hé! Jeanettel . . . Hozzá! a számlámra egy pohár rumot és egy csokor virágot a nagyságos asszonynak . . . Kezét csókolom nemes hölgy . . .

Elmentek. Az uccára még egy másodpercig utánabúgott Yvette hangja: „Ne menjen Galamb úr . . .”

MASODIK FEJEZET.

1.

De Galamb úr ment.

Elég volt messziről megpillantani a Brigittát, hogy lássa: Yvette nem túlzott. Ez a gőzös egy környékbeli kirándulást sem kockáztathatott volna meg veszély nélkül. Ezzel szemben többhónapos tengeri utakat bonyolított le.

Egy óra múlva Galamb megállapodott a kapitánnyal. Négy nap múlva indulnak Havannába és a Panama csatornán át a Csendes Oceánra. Az út legfeljebb, ha egy évig tart.

— Mondd, — kérdezte a vitorlamester, mikor újra partot értek, — miért jelntkeztél nyomban, mikor hallottad, hogy a hajóval utazni életveszélyes? Talán meg akarsz halni?

— Szó sincs róla! — felelte kissé ijedten Galamb. — Szeretem a veszélyt.

Hohó! Jó lesz vigyázni, gondolta. Egy kávémérésből levelet írt az anyjának és a húgának. Özvegy édesanyja és a tizennégyéves Anette Páris villanegyedében laktak a Harrincourtok családi házában, amely becsértékén felül volt túlterhelve kölcsönökkel. Előkelő párisi ismerőseik, nem is sejtették, hogy a fiatal Harrincourt Marseilleben kocsmai énekes és az ő jövedelméből tartják fenn a köztisztviselői álló, finom úri család, szerep háztartását.

Harrincourt a tengerészeti akadémia növendéke volt. Itt is szerették, mert némely ember már úgy jön a világra, hogy mindenütt szeressék. De az olyan mogor-

va egyének, mint Lauton Tracy márkí tengerészeti felügyelő, minden kedvességnek ellenállnak kőkemény szívűkkel. Lauton Tracy magányosan élt Lyon környéki szőlőjében és időnként megjelent néhány napra az akadémián, vagy az iskolahajón, hogy csontos ujjait rázva, ráncos, sovány mumiaarcán bozontos szemöldökeiket összehúzza, zord prédikációkat tartson.

A kadettok állandó elkeseredésben éltek miatta. A tanárok sem rajongtak érte. De magas családi összeköttetései révén, bizonyos volt, hogy nyugállomány helyett egy díszszemlén fogja elragadni a végelgyengülés. Hogy mégsem így történt, annak az oka Harrincourt, akitől egy vizsgamanőver után a felügyelő megtagadta a következő, iskolai rangfokozatot.

Harrincourt vidáman jelent meg aznap a kadettok hálótermében:

— Az öreg Tracy ma elvágta magát nálam. Nyugdíjazni fogom.

— Hülye vagy, — vélte az egyik kollegája, nem minden alap nélkül.

— Fogadhatsz velem, egy ezüst öngyújtóban, hogy a legközelebbi vizsgáig nyugdíjazzák Tracy bácsit.

— Tartom.

Harrincourt megnyerte az öngyújtót, de elvesztette az életpályáját. A tengerészeti főfelügyelő nyugdíjazása elég szomorú körülmények között történt. A világháború idején néhány tisztet kölcsönösen kitüntettek a szövetségesek. Angol lovastiszteket a franciák kineveztek a szenegáli gyalogosok kapitányának, az angolok viszont skót és ír csapatoknál adományoztak tiszteletbeli rangot a francia bajtársaknak. Tracyról mindenki tudta, hogy egy skót ezred tiszteletbeli kapitánya. A walesi herceg éppen Párisban járt és ebből az alkalomból Tracyt is meghívták a tengerészeti akadémia báljára, amelyen őfensége volt a védnök. A kadettok éjjel-nappal dolgoztak. Harrincourt azok között volt, akik a meghívókat címezték. Az államtitkár, aki valamennyit aláírta, természetesen, nem olvasta el egyenként az összes meghívót, különben észrevette volna, hogy az egyiknek más a szövege. Egyébként éppen olyan volt, mint a többi. Csak a leg-alján ez állt:

„Az angol hadsereg tisztelebeli tagjai kéretnek, a megfelelő díszegyenruhában megjelenni.“

Hogy milyen feltűnést keltett a fényes bálon, a vén, kopasz Tracy, midőn kockás szoknyában, mezetlen térdrel, skót kapitányi uniformisában megjelent, ezt úgysem lehet leírni. Az eseményről még évek múlva is beszéltek. A miniszterelnök szerint a látvány fedhetetlen volt. Botrányt nem okozott senki, offensége, a walesi herceg, néhány elfogulatlan szót beszélt a féliglőtt Tracyval és megköszönte a frapáns figyelmeséget, amellyel a főfelügyelő ebben az egyenruhában tüntet a hagyományos francia-angol barátság mellett.

Akik nem bírták visszafojtani a nevetést, azok egy szomszéd helyiségbe mentek át. Ezeket később felkereste a walesi herceg is . . .

Most már általános mozgalom indult meg, hogy az öreg főfelügyelőt nyugdíjazzák. A család magasrangú tagjai sem exponálták magukat szívesen és Harrincourt megkapta az öngyújtót. De Tracy meghívója, ha az öreg ember naivitását nem is mentette, bizonyítéka volt annak, hogy bűnös is van az ügyben. Így történt, hogy Harrincourt pályafutása a haditengerésznél végetért.

Nagy csapás volt ez a családra. Harrincourt tudta, hogy mit idézett elő meggondolatlanságával. De elhatározta, hogy helyrehozza a hibát. Az anyja és a húga ne szenvedjenek miatta. Feláldozza magát értük. Volt egy életbiztosítása tízezer dollárra. A biztosítás arra az esetre szólt, hogy „ha hivatása közben baleset érné, Jules Manfred Harrincourt haditengerész kadettet.“

Elhatározta, hogy ezt a tízezer dolláros életbiztosítást anyja és húga megkapják. Majd gondoskodik, hogy „hivatalában“ halálos baleset érje.

Mindenét pénzzé tette, szerény apai örökségét is hozzácsapta és félévre kifizette a biztosítás díját. Azon túl nagyon vigyázott magára, mert hivatása teljesítése közben kellett elhaláloznia, féléven belül. Ha tehát elüti egy autó, vagy összeszürkálják az uccán, nem ér vele semmit.

Igy került Marseillebe és ezért jött kapóra állása a rozoga Brigittán. Matróznak lenni, „hívás”. A tízezer dollár elegendő lesz ahhoz, hogy anyja és húga boldoguljanak.

A mulatók közönsége nem is sejtette, hogy az érzelmes és vidám dalokat egy olyan ember énekli, aki halálraítélte önmagát.

2.

Kiderült azonban, hogy élni ugyan nehéz, de meghalni sem könnyű.

Este nyolc óra volt és a Brigitta éjfél előtt készült felszedni horgonyát. A kormányos, a vitorlamester és Galamb kis búcsúmulatságot rendeztek a „Kedélyes hullaházról” elnevezett szórakozóhelyen.

Galamb előadta még utoljára legszebb kuplóját. Fergeteges taps zúgott fel, hullott a virág és az aprópénz, de miután a kormányos és a vitorlamester már előrementek, Galamb is meglengette szalmakalapját, bombuszbóját hóna alá csapta és távozott. Vidáman vágott neki a kikötő felé vezető keskeny sikátornak. Egy kapumélyedésből Yvette lépett melléje:

— Galamb úr . . . — turbékolta könnyázott babaarcával. Harrincourt kedvesen rámosolygott:

— Csókolom a kezét nagyságos asszonyom. Hogy önt nem láthatom többé, ennek emléke örökké élni fog bennem.

Udvariasan kezecsókolta. És tovább ment.

Illetve tovább ment volna.

De a nyolcvankilós, teljesen babaarcú démon, sűrűn hulló könnyek között, szívének minden gyengéd féltését összeszedve, úgy vágta fejbe egy gummibottal, hogy Galamb úr csak hajnaltájt tért magához. Ott feküdt az elhagyatott sikátor kövezetén:

És a Brigitta már nyílt tengeren járt.

HARMADIK FEJEZET.

1.

Harrincourtnak mindössze öt hónapja volt még hátra az életből. Ezalatt meg kell halnia, ha nem akarja, hogy újra kerüljön az ősi ház és hozzátartozói végképp elmerüljenek Páris szegényei között.

Ezen gondolkozott szomorúan, a szegények ebédutáni konfektjét rághva: néhány napraforgómagot, egy padon, a régi kikötőben.

Egyszer csak megpillantotta szemközt a Fort St. Jeant, a légionista ujoncok erődjét, fenn a hegyen, szemben a Notre Dame de Garde csodálatos templomával.

A légió!

Voltaképpen hivatás. Az ember szerződést köt a francia állammal és fizetést kap érte. Ott azután nem gond meghalni.

De miért kell meghalni?

Hopplal

Be a városba. A Cannebieren megtalálta a biztosítótársaság hatalmas palotáját. Eleganciája, a kültelkeken fényűzőnek tetszett, (különösen egyik cipője, amelynek gombos szürke betétje jóformán teljesen ép volt), itt azonban nem engedték be az igazgatóhoz. Néhány életveszélyes fenyegetés, feltűnően durva becsületsértés és az altiszt személyes szabadságának, nyakánál fogva elkövetett korlátozása, mégiscsak egy cégvezető elé juttatták.

Harrincourt lelkesen előadta tervét.

— Elsőrangú ajánlatom van. Játsszunk nyílt kártyákkal. Ha én most olyan hivatást választok, amely elpusztít, tízezer dollárt fizetnek. Adjanak ötezer dollárt és életben maradok.

— Azt hiszem jobb lesz, ha meghal, — ajánlotta rövid megfontolás után, jóindulatúan a cégvezető. — Szabályosabb az ügylet.

— De uram! Egy ember halála önöknél nem jelent semmit?

— Dehogynem. Egy kötvény likvidálását jelenti.

— Önök keresnek az ajánlatomon, — magyarázta meggyőzően. — Ha nem egyeznek ki, akkor olyan hivatást választok, hogy a legrövidebb időn belül meghalok és ki kell fizetniök a teljes tízezer dollárt.

— Nem egészen így van a dolog. Bizonyos levonásokat eszközölnünk kell hivatalból és azonfelül hetvennégy centet felszámít kezelési illetékért a bankunk. — Ezt álmodozva mondta, ceruzájával egy papírlapon firkálva. — Ettől függetlenül, ma nincs olyan hivatás, amelyet megfelelő óvintézkedésekre ne kényszerítene a hatóság.

— És ha beállok a légióba?

A cégvezető meglepetten ütötte fel a fejét.

— Az nem hivatás . . . Várjon! — Felvette a kagylót és lenyomott egy gombot. — Jogügyi osztályt . . . Kérem Advocat Lagardeot . . . Jóreggelt! Egy úr hivatásból eredő balesettel kapcsolatos életbiztosítást kötött és beáll a légióba . . . Hogyan? . . . Köszönöm...

— Letette a kagylót. — Önnek igaza volt. Ha meghal az idegenlégióban, akkor kirúgjuk azt, aki a biztosítást csinálta Mert oda kellett volna írnia, hogy milyen hivatás ellen biztosítja. Ugyanis van hivatásos katonáskodás is.

— Hajlandó tehát kifizetni a biztosítás felét, ötezer dollárt? A légióban ugyanis gondoskodni fogok róla, hogy rövidesen meghaljak.

— Nézze uram, ne változtassunk. Szolidabb az üzlet. Kerüljön inkább többbe valamivel.

Lekötelező mosollyal felemelkedett és az ajtóig kísért a fiatalembert.

Galamb nagyon dühös volt.

— Jusson majd eszébe, álmatlan éjszakáin, az az ember, akivel itt ma beszélt! — mondta dühösen Galamb, — furdalja a lelkiismeretét, hánykolódják sírva a párnái között . . .

— Hacsak egy mód van rá, — felelte lekötelező udvariassággal a cégvezető, — meg fogom önnek tenni ezt uram. Parancsol még valamit?

— Semmit. Ön azt hiszi, hogy gyáva vagyok. Ebben téved. Bizonyos lehet benne, hogy meg fogok halni! Ajánlom magamat!

A cégvezető udvariasan meghajolt:

— Nyugodjék békével . . .

Galamb dühösen lerohant a lépcsőn. Nem is gondolkozott, nyomban jelentkezett az erődben és felvettette magát a légióba.

2.

Galamb idegesen figyelte önmagát. Mit vigyorog folyton? Egy ember, akinek meg kell halnia, az viselkedjék legalább is komolyan, ha már ünnepélyességről nem lehet szó.

Pillanatig sem volt kétséges előtte, hogy mielőtt a biztosítás legközelebbi díjtételének befizetésére sor kerül, gondoskodni fog róla, hogy hivatásának áldozata legyen. Addig pedig tessék magábaszállni! Emberek hasonló tragikus elhatározás után emelt fővel töprengenek, vagy naplót írnak, de nem fütyürésznek állandóan. Azonban hiába próbálkozott a komorsággal. Reménytelen kísérlete, hogy közelgő elmúlása előtt megkomolyodjék: csődöt mondott.

Pedig két nap múlva elutazik az ujoncszázad. A Fort St. Jeanban kell a hely és gyorsan behajózzák az ujoncokat.

Egy délelőtt éppen megkísérelte, hogy felhős szomorúsággal sétáljon, amikor odaordított az egyik altiszt, hogy jöjjön le a raktárba, az alsónadrágokat szortírozni.

Régi, rokkant légiós káplár volt a raktárnok, keménykötésű „emberevő“, alkalmas arra, hogy a fegyelmezetlen civileknek fogalmat adjon a rendről. Ez az ember sohasem mosolygott, mert egy gépfegyvergolyó volt a fejében, amit nem lehetett kioperálni.

— Sorra dobálja ide a fehérneműt. Én majd jegyzem.

— Nagyon helyes.

— Csend! A légionista nem felel!

Galamb bocsánatkérően vigyorgott és sorra dobálta a fehérneműt.

Azután hirtelen vigyázzba vágta magát. A káplár kérdően nézett rá:

— Alázatosan jelentem káplár úrnak: szeretnék füttyüreszni.

Az emberevő meghökkent. Ez az ember katonaviselt, az látszik a kiállásán. És milyen fiatal . . . Voltaképen le kellene hordania ezért a jelentésért, de van valami az arcában, ami egy kedves kutyára emlékeztet . . . Egye fene.

— Hát füttyüreszhet éppen, ha kedve van rá, mikor holnapután Afrikába megy.

— Majd csak lesz valahogy . . . Ott sem eszik meg az embert, csak bizonyos vidékeken . . . — Azután füttyüreszett. Nem valami modern, cifra dalt, hanem egy régi párisi kocsis nótát . . . Arra már nem kért külön engedélyt, hogy a füttyüreszés ütemére először mint valami fátyoltáncosnő, meglengese jobbra-balra, ki nyújtott kezében a hálóingeket és egy kecses mozdulattal dobja oda, a káplárnak . . . — Nincs ennek a kölyöknek józan esze, az bizonyos.

Mikor elkészültek a munkával, nagy mogorván odavetette az ujoncnak:

— Megihat velem egy pohár bort, ha szomjas.

Galamb jó emberismerő volt. Ugy csapta össze a bokáját, hogy megremegett a raktár:

— Köszönöm mon cheff!

Jelentkezni tud, az bizonyos . . .

A kantinban némi feltűnést keltett az embergyűlölő káplár, amint golyóval a fejében, magányos asztalához leültette az ujoncot.

— Azt az ízet . . . Azt a nótát füttyülje el megint maga taknyos.

— Parancsára öregem . . . — felelte és az „öregem“ megjegyzést egy poharakat rezdítő bokacsattanás ellensúlyozta az asztal alól.

Még több dalt füttyült és sok bordóit ittak. A negyedik üveg után a káplár bevallotta, Galambnak, hogy még ma is szereti azt az átkozott nőszemélyt. Galamb átkarolta a vállát, odahajtotta fejét a zöld parolira, azután puha, érzelmes hangján válaszképpen elénekelt, hogy:

„Nem szeretek ma sem mást, csak téged
 Szép Rue Malesherbes, szép Rue Malesherbes
 Örökre ég véled . . .“

A káplár úgylátszik náthás volt, mert sűrűn szipá-
 kolt és a pipája sem akart szelelni.

Délelőtt Galambot ismét a raktárba hívták, de fe-
 hérneműválogatás helyett „hazai“ felvágottakat kellett
 ennie. Kellemes állapot volt az ujonc részére, hiszen
 holnap elindulnak Orán felé és onnan a sivatagba.

Másnap névsorolvasás volt, sorakozó és az ujonc-
 osztag elhagyta az erődöt, hogy a kikötőbe menjen,
 ahol egy Afrikába induló hajó vesztegelt.

Galamb hűledezve állt az erődudvaron.

Az ő nevét nem olvasták! Elvezették az osztagot
 nélküle. Éppen tiltakozni akart az érthetetlen szórako-
 zottság ellen, mikor megjelent mellette a káplár, golyó-
 val a fejében:

— Köszönje meg szépen maga taknyos. Elintéz-
 tem, hogy átmenetileg itthagyják a raktárban.

NEGYEDIK FEJEZET.

1.

Galamb elhatározta, hogy soha többé nem lesz ro-
 konszenves. Egy teljes hetet veszített drága idejéből
 Marseilleben, ahol a légionárius semmiképpen sem le-
 het hivatásának áldozata. A vén katona is megbánta
 már, hogy ezt a gyerekes külsejű katonát igyekezett
 rövid időre megóvni a sivatag borzalmaitól. Az ujonc
 ugyanis, mióta elindult nélküle a menet, kizárólag a
 legmodernebb jazzdalokat fütyülte a raktárban és azo-
 kat is olyan hamisan, hogy a káplárnak állandóan saj-
 gott a fejlődése. Így azután, rövid idő múlva a „LÉ-
 GIÓ ATYJÁRÓL“ elnevezett gőzösön útban volt
 Oran felé.

A kis, piszkos hajó nyugtalanul táncolt a Földkö-

zi tenger hullámain. A légionisták a fenékben ültek és csajkájukból az örökös feketét itták. A Caporal cigaretta rosszágú füstje, mint sűrű köd ülte meg a helyiséget.

A rácsos lámpa csikorogva lengett, a katonák dermedten gubbasztottak a homályos helyiségben, batyuik, ládáik és pokrocaik között.

A nyugtalan tenger állandó harsogása zúgott be kintről. Egy öreg légionista, aki második öt évét kezdte és így jutott két hónap szabadsághoz Marseilleben, az ujoncokkal együtt tért vissza Afrikába. Hosszú, őszes, barna bajusza volt és nagy ádámcsutkája, Pilottenak hívták. Most csendesen pipázgatott és halk hangon mesélt, tapasztalatlan társainak, eljövendő sorsukról.

— Eleinte nagyon rossz odalent, de később ha az ember látja, hogy sohasem lehet megszokni, hát beletrödök mindenbe . . .

A katonák, nyugtalan, sötét tekintettel hallgatták. Csupa tanulmányfej. Sovány, vértelen suhancfejek, szemük alatt sötét gyűrűkkel, napbarnított, elszánt, markánskifejezésű arcok. Csak egy ember nem figyelt oda. Egy sovány, elállófülű légionárius. Két párhuzamos ránc vonul az orra és a szájasarka mellett hosszában. Ha vigyorgott ez a két ránc barázdává mélyült és mert állandóan vigyorgott, a két különös barázdá, szinte odadermedt az arcára. Fényes fürge szemei örökké ide-oda mozogtak és homlokábfésült haja, csak jobban kihangsúlyozta azt, hogy degerenált. Minden keze ügyébe kerülő tárggyal, állandóan rajzolgatott, ezért elnevezték Krétának. Rövid idő alatt Kréta lett a durva tréfák célpontja. De erről úgylátszott, hogy nincs tudomása.

— Milyen az élelmezés? — kérdezte valaki.

— Az kitűnő. Csak meneteléskor kissé egyszerű. Ha nincs idő főzni, akkor mindenki kap egy pár márék lisztet, meg hagymát és megeszí, ahogy tudja . . .

Pilottal szemben ült a légió legkülönösebb figurája. Középtermetű groteszken vastag ember. Nem volt kövér, csak vastag. Köpcös nyak, deszkányi váll, nagy csípőcsontok, irtózatoss gorilla állkapocs és kopaszodó fején néhány sűrű hosszú fekete hajcsomó gubancoló-

dott össze. Igen keveset beszélt, mindég melankólikus szomorúsággal nézett a környezetére és olykor piszkos papírlapokat olvasgatott, amikkel minden zsebét tele-tömte.

— Azt hallottam, — szólt közbe rekedten borízú hangján, — hogy a légióban sok művész is szolgált már.

Pilotte köpött.

— Két év előtt együtt szolgáltam egy norvég erő-művésszel, bizonyos Krögmannel. Szegényt egy ártalmatlan kocsmai összetűzés közben agyonverték. Azonkívül ismerek a Meknesben állomásozó sappeuröknél egy kárpitost, aki szépen trombitál. Több művésszel nem találkoztam Afrikában.

— Maga talán művész? — fordult feléje egy ujonc.

A kérdezett elgondolkozva simogatta hatalmas gorillaállkapcsát, amely borotválhatatlanul erős, fekete borostákat termelt:

— Igen... — felelte sóhajtván, — én művész vagyok.

— Miféle művész maga?

— Troppauer vagyok a költő . . .

Ezt úgy mondta, mint aki döbönt ámulatott vár. De semmiféle elfogodottságot nem mutattak ezek a rezignált katonák. Inkább olyasféle megértéssel néztek össze, mintha orvosok lennének és megállapodnának valamiben, egy konzilium után.

— Ha megengedik, — közölte szerényen Troppauer, a költő — elolvasom egy ismertebb versemet.

És mielőtt még határozatot hozhattak volna kérését illetően, már előhúzta piszkos papírcsomói egyikét, nagy élvezettel szétteregette és bajtársainak legnagyobb megdöbbenésére, olvasni kezdett:

— Én egy virág vagyok, írta Troppauer Hümér...

És olvasott. Nyugodt öntelt mosollyal, időnként megkuszálva hosszú sötét hajfürtjeit . . .

Mikor elmondta az utolsó sort, diadalmasan nézett körül. Iszonyú csend honolt a fenékben. Pilotte a rohamkésén tartotta a kezét.

Csak egyetlen hang szólalt meg harsány elragadtatással:

— Bravó! Igazán gyönyörű!

Galamb volt. Szinte fülig vigyorgott a műélvezet-től. Troppauer Hümér bágyadtan hajlongott, szerény mosollyal, majom állkapcsait mellére szegve, fürtjeit rezgetve.

— Igazán nem tudom... mivel érdemeltem... ki elismerését — mondta elfogódottan. — Talán azért szép ez a vers, mert szegény anyámra emlékezve írtam... Én ugyanis árva gyerek vagyok... Szegény jó anyám... Isten nyugtassa. — A katonák hűledezve látták, hogy Troppauer szeméből két könnycsepp gördül le és megcsuklik a hangja. — Ha megengedik anyám jellemzésére felolvasok egy rövid kis verses elbeszélést...

— Halljuk! Halljuk!

Galamb kiáltotta ezt lelkesen és tapsolt.

— Halljuk, halljuk... — sipította egy cérna vékony hang. Kréta volt. De ő nem tudta miről van szó.

A könnyező költő azonban nem kezdhette meg újabb műve felolvasását, mert néhány elszánt katona felemelkedett és odajött eléje.

— Azonnal hagyja abba ezt a marhaságot — mondta egy kanadai óriás.

— De uraim... Hát nem szépek az én... verseim?... — úgy lászott, hogy nyomban sírva fakad.

— A maga versei unalmasak és hülyék... — kiáltotta öklét rázva egy görög díjbirkózó.

Ami azután következett az olyan volt, mint valami rossz álom. A költő úgy vágta szájon a görög díjbirkózót, hogy az repedt állkapoccsal röpült egy vasoszlopnak és elájult. Azután egyetlen könnyed mozdulattal a kanadai favágót félkézzel nekicsapta társainak.

Még néhány zord kritikus sietett az erélyes költő ellen... De hiába. Troppauer úgy dobta egyiket a másikhoz, mint apró forgácsot.

A katonák döbbsenten, ijedten nézték...

A harc befejeződött, a művész egymaga állt a helyiség közepén és szemrehányó pillantással körülnézett.

Valaki nyöszörgött, de különben csend volt.

A költő visszaült a helyére, kisimította piszko papírcsomóját és fenkölten így szólt:

— Anyám, Te vagy árva fiad csillaga, írta Trop-pauer Hümér. Első ének . . .

A több mint huszonkét oldalas verset, azután már feszült figyelemmel hallgatták végig a légionisták.

2.

Távolról feltűnt Oran. Az afrikai part, fehér, do-bozszerűen külön álló házaival, pálmáival, elmosodot-tan terült el a merőleges, délelőtti napfény, ködszerű megvilágításában.

— Sorakozó! — kiáltotta az altiszt, a fenékre.

Mindenki megjelent holmijával a fedélzeten. Egy hajótsiszt látcsövön át nézte a partot.

A katonák szeme is a közeledő kikötőhöz tapadt.

Ott jön Afrika!

A hajótsiszt közömbösen nézett végig a legénye-ken.

Azután hirtelen meghökkent.

— Harrin . . . court . . .

Galamb is csodálkozott.

— Champ . . . bell . . . — hebegte.

Együtt jártak az Akadémiáral

— Az őrmester úr majd megengedi, hogy kivéte-lesen kilépjen a sorból. Néhány szót szeretnék beszél-ni magával, — mondta a tiszt.

Harincourt kilépett és odébb ment a tiszttel együtt.

— Harrincourt . . . megörültél? — kérdezte ide-gesen, mikor eltávolodtak a sortól.

— Kérem hadnagy úr . . .

— Mondd csak, hogy Jean, mint régen . . .

— Hát kedves Jean . . . Mi kifogásod lehet az el-len, hogy a légióba léptem? . . .

— Nagyon jól tudod, hogy mi a légió! Ide csak az jöjjön, akiért nem kár, ha egy ostoba beduin go-lyója leteríti a sivatagban. Ide hallgass: nekem igen jó összeköttetéseim vannak, Cochran tábornok, az orani városparancsnok nagybátyám és talán, ha beszélnek vele . . .

Harrincourt elsápadt!

— Eszedbe ne jusson! Én meg akarok halni és kész! Magánügyem! Nagyon kérek, hogy semmi körülmények között se avatkozz a dolgaimba . . .

Csörgés és csobbanás hangzott, amint ledobták a horgonyt. A tiszt gyorsan kezefogott egykori bajtársával és Harrincourt beállt a sorba.

A kis híd legurult és a partnak ütődött. A kapitány kardja egyet villant azután végig a deszkán megindult és mögötte sorra dobogtak a súlyos bakancsok.

Chambell szomorúan nézett a napfényben táncoló porfátylak között eltűnő osztag után, amíg egykedvű poroszkálással az utolsó katona is befordult az úton, amely sárga házak és zöld pálmák között Fort St. Therese-ig vezet.

Szegény Harrincourt, gondolta és felsóhajtott . . .

ÖTÖDIK FEJEZET.

1.

Egy kedélyes őrmester jött eléjük. Az arca lika-csos lett valami löporrobbanástól és a fél szeme alig látszott ki a göröngyös, szivacsos, fehér üregéből. Bajuszából csak néhány macskaszzerű szálát hagyott meg a robbanás. De ettől eltekintve igazán nyájas modorú ember volt. Már messziről integetett a bakák felé, azután ellépett előttük, tetőtől talpig végignézte őket.

— Nagyon meg vagyok elégedve veletek, — mondta őszinte elismeréssel. — Kár lenne, ha rendes embereket hoznának ide megdöglölni. Mert itt valamennyien meg fogtok döglölni . . . Rompez!

Bíztató derűs mosollyal intett a katonák felé és elsietett. Ez volt a fogadtatás, illetve ez volt Latouret őrmester.

Az altiszt kijelölte hálókelyeiket egy hosszú, fehérre meszelt szobában és a holtfáradt katonák rögtön hozzáláttak, hogy szijjaikat és gombjaikat kifényesítsék.

Csak Kréta, a hülye, dőlt végig vigyorogva az ágyon és elaludt. Galamb felrázta:

— Hé! Hülye úr! Végezze el a paquettaget, mert megbüntetik, ha mocskos a gombja.

— Nem baj. Volt egy nagybátyám Strassbourgban, aki egyszer a katonaságnál, mikor pucolni kellett volna a gombjait . . .

— Csak nem akar itt mesélni?! Ha reggel nem ragyog a szíjja és a gombja, nagyon elbánnak magával.

— Nem baj.

És visszafeküdt. Galamb megdühödött. Egyszerűen lerángatta a zubbonyát, elvette a holmiját és megpucolta, a sajátjával együtt. A többi már régen pihent, mikor Galamb még mindig melegítette a viaszdarabot a gyufaszál végén és fényesítette vele Kréta derékszíj-ját. Közben barátságtalan dolgokat morgott a hülyéről, aki nyugodtan aludt.

. . . Valamerre hadiállapot lehetett, mert a rendes kiképzési idő helyett csak négy hétig maradtak Oranban.

Hogy micsoda menetelés, futólépés, szurony- és lögyakorlatok töltötték ki ezt a négy hetet, az meghaladta a legnagyobb pesszimisták elképzeléseit is.

Latouret őrmester, a tikkasztó déli hőségben időnként menetirány ellen végigszaladt a bágyadt soron:

— Gyerünk fiúk! Gyerünk, gyerünk! . . . Mit szóltok majd, ha egyszer komoly menetelésre kerül a sor? . . . Díszlépés!

Még ez hiányzott!

A légió hosszú, nyújtott lábú, döngőtalpú díszlépésében kellett menetelni.

— Gyerünk drágám! Csapja oda a lábát, csapja oda a mindenségét neki, nem valcer ez, hanem menetelés! Egy-kettő . . . Futólépés! . . . Altiszt! Azt a pasast tegyék kocsira és ha magához tér díszőrségen áll a kormányzóság előtt.

Galamb önmaga iránt undorral eltelve konstataulta, hogy hízik. A kemény katonaélet nem volt szokatlan számára, de a világhírű légionistakiképzésben mégis kellett volna kissé közeledni az elmulás felé.

Ezzel szemben az egyetlen ember volt, akinek a szörnyű őrmester kimenőt engedélyezett a városba, a

kiképzés ideje alatt. Ez a vigyorgó, kékszemű taknyos úgy vágja ki a díszlépést, hogy szinte beszakad a sivatag alatta, úgy veti súlyba és vállára a fegyvert, mint valami automata . . . Hogy a fenébe történt, egyszer csak azt mondta:

— Takarodóig elmehet. Ne vigyorogjon, mert ki-köttetem!

Hosszú sétára indult a kanyargó, mocskos, szűk uccákon, óvatosan átlépve az úttesten heverő, alvó arabokon. Bement egy vályogkunyhóba, ahol kávét mértek. A helyiség négy csupasz falból állt és egyetlen nyílása volt, a bejárás. Sem szék, sem bútor sehol, csak egy vén szakállas arab guggolt a földön, parázssal telt kanna előtt. Kis edényben csészényi vizet forralt és mikor a katona belépett, szó nélkül ráborított a vízre egy kanna kávét. Csak azután mondta:

— Szalem . . .

— Magának is, fiam . . .

A helyiség három lépés volt széltében és ugyanannyi hosszában. Nem nagyobb egy jókora disznóólnál. És nem is jobbszagú. Csak épphogy lenyelte a kávét és kisietett.

És most valami egészen különös esemény történt.

Ahogy kiért az ajtón, oldalra lépett, hogy a kunyhó mellett egy köre helyezze a lábát, mert a nadrágszáran egy gomb meglazult és most fel akarta varrni. Tű és cérna a legtöbb légionistánál van. Egy leszakadt gombért, egy apró fessért olyan büntetés jár, hogy csak a legelszántabbak mulasztják el a szükséges elővigyázatot. Feltette tehát lábát egy téglára, befűzte a cért és megerősítette a gombot. Azután a másikat is szorosabbra varrta.

Egyszerre az ujjába szúrta! . . .

A vályogkunyhó ajtaján egy nő sietett ki.

Bizonyos volt benne, hogy mialatt a gombot varrta, nem ment be senki a kávé mérésbe. A szűk, csupaszfalú helyiségben az imént csak az arab tartózkodott. Nyílás, amelyen valaki másfelől bejöhetett volna, bútor, amely eltakarhat valakit, nem volt a helyiségben. A vén arab sem változhatott át ifjú nővé és a meztelen döngölt agyagföldből sem nőhetett ki a hölgy.

Hogy jött ki a helyiségből egy nő, aki bent sem volt?

Elhatározta, hogy visszamegy a kávémérésbe.

Az ajtó zárva volt! Vagy a nő zárta be kívülről, vagy, ami valószínűbb, az arab reteszelte el belülről.

Mi ez? Csoda? Kísértet?

A nő nem látta a katonát, mert azonnal ellenkező irányba fordulva továbbstietett. Fehér lovaglónadrágja, lakkcsizmája, most tűnik el a sarkon, amint befordul.

Galamb utánasietett. A nő a Fort St. Therese előtt húzódó külvárosból az európai negyed felé tartott, a hosszú Avenue Magenta deszkaházai között. Megszokhatta a trópus, mert fehér sisakján nem lengett tarkóvédő fátyol.

A jobb kezefején furcsa, majdnem szabályos anyajegy volt. Ezt jól látta a légionista, mert a nőt két lépés sem választotta el tőle. Ott ment előtte. És a kezefején egy sötét, háromszög alakú folt! A szép síma bőrön különös!

Galamb maga sem tudta, hogy miért követi. Egy nő, aki a földből nőtt ki, mindenesetre érdekes. Különösen, ha egy sötét háromszögű anyajegy is van a kezén.

A város villanegyedéhez értek. A nő egyre gyorsabb léptekkel haladt. Galamb kissé elmaradt és pálmától pálmáig lopózva, óvatosan követte.

Egy dús parkkal körülvett épület hátsó kapujánál megállt. Körülnézett. A férfit nem látta, mert ez még idejében elbújt egy fa mögé.

Gyorsan becsengetett. A kis kapu kinyílt. Galamb jól látta hogy egy öreg lakáj nyitotta ki és mélyen meghajolt. A nő bement.

A katona várt, azután visszatért a főbejárat felé az útra. Megnézte előlről is a villát. Hatalmas, régimódi, emeletes épület volt. Kissé rideg és csendes. Minden zsalu leengedve, a kapu zárva, a park néma, se hang, se emberi, vagy állati lény sehol.

Egy rendőr sétált arra és barátságosan intett a légionistának.

Gyerekes kíváncsiság furdalta Galambot.

— Mondja kolléga úr, — kérdezte a rendőrt, — ki lakik ebben a szép villában?

— Senki. Lakatlan már egy éve.

Hm... Igazán titokzatos az ügy.

— Szép kis ház.

— Csak éppen bérlője nem akad. Így áll lakatlanul több, mint féleve, amióta doktor André Brétail agyonlőtte feleségét, egy szpáhi kapitányt és végül önmagát. Nincs egy cigarettája?

— Mi? . . . Hogy? . . . De, tessék . . .

— Csak vegye vissza a ceruzáját. Cigarettaért kért . . . — Tölcsért csinált a kezéből és szótagolva ordított, mert látta, hogy süket a szerencsétlen: — Cigaretta!

— Köszönöm, nem gyujtok rá... — mondta Galamb a homlokát tapogatva és idegesen rágyujtott egy Caporalra. — Biztos maga abban, hogy csakugyan nem lakik itt senki?

— Biztos! — ordította a rendőr. — Itt posztolok egy ével! Az éjjeliőrnek kulcsa van és minden három napban bejárja szobáról-szobára valamennyi villát, amelyben nem laknak.

— Ne ordítson, mert ledöföm. Nem ismer véletlenül valami úrihölgyet, akinek a jobbkezén különleges háromszögű folt vagy anyajegy van? Egy olyat láttam erre felé.

A rendőr keresztet vetett.

— Na mi az?! — sürgette Galamb. — Ne ájtatoskodjék, hanem feleljen. Ismer ilyen nőt?

— Csak egyet ismertem ezzel a különös jellel . . . — felelte, — a szerencsétlen doktor Brétailnét, akit a férje agyonlőtt ebben a házban . . .

2.

Galamb nem kérdezett többet. Gyorsan megfordult és sietett visszafelé.

Kérem, kérem! Ezeket hagyjuk. Semmi köze idegen rémdrámákhoz és hazajáró lelkekhez. Neki saját hazajárni valója van igen sürgősen.

Galamb szeretett jól enni, jókat röhögni, szép dalokat fütyürészni, olykor kissé verekedni, vagy valami más testgyakorlatot üzni, de a rejtélyeket, a titkokat

és az izgalmas kalandokat szívből utálta. Elhatározta, hogy nem törődik az esettel és visszament az erődbe.

— Menjen fel az ezredirodába Raffles kapitány úrhoz, — mondta a káplár, mikor meglátta.

Az erőd parancsnoka, Raffles kapitány, népszerű, jóindulatú tiszt volt. Barátságos mosollyal fogadta a közlegényt:

— Hallom, hogy rendes ember vagy. Latouret őrmester szép jelentést tett rólad. Tíz éve az első eset, hogy ez az embernyúzó rokonszenvesnek talál valakit.

Szükség van most új altisztekre, ezért, néhány kiválasztott embert, közöttük téged is, altiszti iskolába vezényelünk. Három hónapig tehát itt maradsz a Fort St. Thereseben

Galamb megrémült. A fene azt az átkozott rokonszenves egyéniségét.

— Alázatosan jelentem mon commandant, hadd menjek én a sivatagba.

A kapitány csodálkozva nézett rá, aztán az asztalra csapott:

— Közlegény! Elrendeltem, hogy három hónapra beosszanak az altisztképző iskolába. Hátra arcl En avant! Marchel

Mikor kiért az udvarra, néhány másodpercig a két öklét harapta dühében. Átkozott szerencsétlenség ez, hogy mint valami dühödt véreb üldözi a szerencse és nem hagyja élni, illetve nem hagyja meghalni.

— Na maga nyálas! — lépett hozzá három szál hiúzbajuszával a pörköltképű őrmester. — Tőlem függött a sors! Cochran tábornok itt járt maga miatt a kapitánynál, valami pereputtya jóbarátságban volt magával. De a légióban nincs protekció. Azt mondta a kapitány, „kérlek, itt van Latouret őrmester, tőle, függ, hogy tehetek-e valamit ezért az emberért“. Köszönje a díszlépésének, hogy altiszti kiképzésre ajánlottam...

Az őrmester nagyon csodálkozott volna, ha csak sejti is, hogy a katona mit gondol e pillanatban róla a díszlépésről és általában az egész Latouret családról.

HATODIK FEJEZET.

1.

Galamb a tiszti iskola ablakából nézte a sivatagba induló peloton készülődést. Mit kellene tenni? Istenem! . . . A Faubourg Montmartreon egy szegény özvegyasszony és egy kedves finom leány, akiket legjobban szeret a világon, tízezer dollárt kapnának és ehhez csak egy ilyen semmittevő, léha alaknak kellene meghalni, amilyen ő. Hát még meghalni sem hagyják az embert?!

Szerencséje volt. Ezen az órán a katonai büntető-törvénykönyvről oktatták őket. Az előadás végén Galamb boldogan fellélegzett.

Az oktató többek között ezt a paragrafust is ismertette:

„A csapattesttől megkísérelt szökés valamennyi kedvezmény és megkülönböztetés megvonásával jár. Altisztjelöltek visszakérülnek legénységi állományba, előző szolgálati helyükre.”

Nincs semmi baj! Még ma megszökik, elmegy az uszodába és holnapután a törvény értelmében, régi beosztásában, elindul a többiekkel együtt a sivatagba.

Egy óra múlva az erőd hátsó udvarán felmászott az esőcsatornán és mikor a poszt kissé eltávolodott, átvette magát a falon. Azután szaladt . . .

Takarodó után nyolc őrjárat indult a keresésére és Latouret őrmester búskomoran tépdeste ajaksörtéit...

2.

Nyugodtan sétált a kikötő pálmái alatt, hallgatta a rakodást, a hajótülkök és az autódudák lármáját, boldogan szívta be a dagállal érkező, sósszagú esti légáramlatot és nézegette a nyugodt víztükrön rezgő sok-sok parti lámpa visszfényét. Várta, hogy kézrekerüljön. Egyik negyedóra mult a másik után.

No mi lesz?

Micsoda amerikázás ez? Hol a patrul? Hát így

hagyják itt a katonaszökevényeket korzózni? Vagy van megtorlás és fegyelem, vagy nincs!

Körülnézett, de sehol egy őrzőjárat. Szép kis katonaság. Szökött egyének nyugodtan dohányoznak a város gócéban és a tisztelt légión a füle botját sem mozgatja. Dühében már nem tudta, mit tegyen. Egyszerűen oda-sétált a Díszterre, a kormányzósági palota hatalmas ívlámpái alá. Valami vendégség lehetett a katonai parancsnoknál, mert sorra érkeztek az autók és pazar uniformisok, csodás hermelinbelépők, fehér frakkok vonultak fel.

Itt is álldogált vagy félórát.

Dehát mi az? Miért nem fogják el?

A magyarázat elég egyszerű volt. Valamennyi őrzőjárat az óváros, a halászkikötő, a környékbeli erdőségek és egyéb olyan helyek felé vette útját, ahol egy épelméjű szökött légionista rejtekét lehet gyanítani. A kormányzóság előtt igazán senkisémet kereste.

Illetve akadt ilyen is. A költő. Troppauer Hümér. Ő szerette Galambot, aki mindég megértő hallgatóság volt. Akármilyen legyen, ha elfogja ezt a kedves, aranyos embert. Mint őrzőjáratvezető tehát harsányan kommandírozott:

— Irány a Díszter!

Ott igazán nem ütközhet a szökevénybe.

De alig, hogy az előkelő negyedbe értek, az egyik legény megböki Troppauert:

— Te! Nézz oda! Ott a szökevény.

A költő hűledezve kapkodta a fejét:

— Nem ette meg a fene . . .

De. Mégis! Barátságos mosollyal integet feléjük, azután odajön és idegesen szól rá Troppauerre:

— Hol kódorogtatok ennyi ideig? Még az életben nem láttam ilyen katonaságot!

Mit lehet tenni? Komoran közrefogták és megindultak vele visszafelé.

— Minek szökött ide a Díszterre? — kérdezte Troppauer.

— Unatkoztam, — felelte. Azután ő kérdezett. — Nagy volt a ribillió?

— Tűrhető. Latouret őrmester mindenféle porokat szed.

A külvárosba értek. Galamb vidáman füttyürészett. Céltalanul kóborló arabok a keskeny ucca hosszú házai mellé lapultak és sötét pillantásokkal néztek az őrzőjárat után.

— Azért mégis csak szerencséje van, — mondta Troppauer. — Mi legkésőbb holnapután megyünk a pokolba, maga meg itt marad Oranban.

— Most már én sem maradok itt. Megszöktem!

— Mondom, hogy szerencséje van. Akit huszonnégy órán belül elfognak, az nem számít szökevénynek. Engedély nélküli kimaradásért néhány pelotteot kap és kész.

Szent Isten! Szóval megint szerencséje volt! A szerencse, mint egy nyomorult véreb, fut utána, de ő nem hagyja magát!

Úgyesen beakasztotta a lábát hátulról Troppauer bokájába. A költő akkorát esett, hogy az éjszaka beleremegett. A katonák nem tudták, mi történt és mire magukhoz tértek, a fogoly elrohant.

Troppauer előírás szerint tüzet vezényelt:

— En joue . . . Feu!

Hat puská vette célba a holdat és sortüzet adott az égitestre.

— Pas de gymastique . . . En avant . . . Marché!

Agyonlőni nem akarták, de most már szívesen elfogták volna.

Galamb rohant. Súlyos futóléptek döngtek a nyomában. Most látta csak, hogy a villasorban van. A szerencsétlen doktor Brétail villájához ért. Hopplá! Ez állítólag lakatlan. A vaksötét útról átvette magát a kerítésen.

Néhány másodperc múlva odaért az őrzőjárat. Összevissza kiáltoztak, zseblámpákkal világítottak mindenfelé. Nem látták eltűnni Galambot, csak azt tudták, hogy errefelé vesztették el a nyomát. Valamelyik mellékucába futott be, vagy egy üres telken bujkál. Rövidesen két-három rendőr is segített az éjszaka csendjét felverni.

Galamb lábujjhegyen a házhoz lopózott. Most is néma, elhagyott volt a lezárt villa, az ablakain sötét redőnyökkel . . . Az egyik földszinti ablakon nem

volt redőny. Valami cselédszoba lesz, vagy mosdóhelyiség.

A nagy zajra és lövöldözésre egy megijedt szomszédos villalakó telefonált a riadókészültségnek. Hirtelen éles szirénázás süvöltött fel. Galamb nem mulasztotta el az alkalmat. Mialatt a szirénahang mindent túlharsogott, hátralépett és bajonettjét nekivágta a csukott ablaknak. Az oldalfegyver berepült a helyiségbe, közben kitörte az üveget. Olyan volt ez a csörömpölés a szirénahang mellett, mint légydöngés az oroszlanordításhoz képest. Most már átlépett a párkányon.

A konyhába ért. Tapogatózva ment, míg újabb ajtó előtt állt. Hallgatódzott. Azután lassan lenyomta a kilincset, hogy tovább haladjon.

Maga sem tudta, hogy miért, de megijedt, ahogy a bezáradt ajtósarok hosszan, élesen nyikorgott, betöltve a hatalmas hallt. Mert hallba nyílt az ajtó, óriási, sötét terembe. Magasan, az egyik szellőztető ablakon keresztül betűzött a hold.

És mélységes némaság.

Elindult a folyosón, amely jobbra-balra kanyargott és odaért egy kis kapuhoz, ahol a kísérteties nőt látta. Ez a hátsó bejárat. Lenyomta a kilincset. Zárva volt.

Egy ideig céltalanul ödögött a sokféle nyíló oldalfolyosókon. Kijárást keresett, de a ház valóságos labirintus volt. A cselédlakásokhoz vezető lépcsőre ült és elszívott egy cigarettát. Itt esetleg holnapig elbújhat. Eldobta a cigarettát és tovább ment. Egyszer csak ott állt ismét a néma, sötét hallban. A csend bántóan nehezedett a teremre. De Galambnak jó idegei voltak. Elhatározta, hogy keres valahol egy fekvőhelyet, ahol átalussza a vitathatatlan szökéshez szükséges néhány órát.

Elindult a falépcsőn, amely a hallból egy karzatra vezetett. Bizonyára onnan nyílnak a hálószobák.

A falépcső fülsiketítően nyikorgott és nagy porfelhőket szusszantott magából. Igazán kísérteteknek való hely.

Felért a korridorra. A lépcsővel szemben, az első

ajtón benyitott. Vaksötét volt. Nem baj A fő, hogy valami fekvőhelyet találjon, aludni úgyis csak sötétben lehet kitűnően és remélte, hogy a kísértetek nem zavarják.

Óvatosan haladt a fal mentén. Közben a keze egy szekrény mellett rátapintott a villanykapcsolóra. Megcsavarta. Világos lett.

Ijedtében felkiáltott.

A szoba közepén egy nagy vértócsában, pizsamába öltözött férfi feküdt a padlón arcra borulva, holtan.

HETEDIK FEJEZET.

1.

„Nono...”

Ezt suttogta félhangosan, miután visszahőkölt.

„Nono. Észnél légy Harrincourt. Ugy látszik a sors ellenállhatatlanul sodor bele valami szörnyőségbe. Vigyázzon uram! Nem megőrülni!...”

Lehajolt a tetemhez. Mióta fekket itt ez az ember?

Hogyhogy mióta? Szent Isten! . . . Hiszen a vér meg sem alvadt, egy csík lassan folyik a tócsából és most ér össze a szőnyeggel. Megfogta a kezét. Még nem is hült ki teljesen. Letérdelt a halott mellé és a háttára fordította. A hályogosan elfehéredett tekintet kétségtelenné tette, hogy a halál már beállott.

Negyven év körüli férfi lehetett az áldozat. Vagy félméternyire a testtől ott feküdt a tör, amivel szíven szúrták. De hiszen nem is tör! Ez egy éguille! Keskeny, légionista bajonett. Fölvette...

Ha most detektív lenne, már elindulhatna egy nyomon. A légionisták minden felszerelési tárgyukba belekarcolnak valamit, hogy aki elveszíti, vagy elhagyja az oldalfegyverét, az ne lophassa el a másikat.

A bajonett markolatát egészen az arca elé tartotta, hogy megkeresse a kis fabetéten a jelet.

Döbbsen ejtette ki a fegyvert.

A saját szuronya volt!

„Nono.

Nem megörülni Harrincourt. Szedd össze magad. Mi történhetett itt? Hollá!

Hiszen ezt a bajonettet ő bedobta, az ablaküvegen át, amikor a riadóautó szirénája szólt.

Tehát?

Tehát mialatt a folyosón bolyongott és megtalálta a hátsó kaput, azalatt valaki beugrott a kertből, az ő bajonettjét magáhozvette, felrohant ide, megölte ezt az embert és . . .

És?

Egy ugrással kint termett és rohant le a lépcsőn. Lehet, hogy a gyilkos még a házban van? . . .

Meggyújtotta a hallban a villanyt. Mozdulatlan, poros bútorok, némaság, a saját lépteinek visszhangja és a szikkadt parkett recsegése.

Azután távolról, finoman, egy női hang dúdolását hallotta . . . Dermedten állt. Mégis . . . lehet, hogy vannak kísértetek? . . .

Ostobaság!

Fülett. Valahol nagyon halkan egy nő dúdolt.

„S'il on savait . . . S'il on savait . . .”

És bölcsődalszerűen, dúdolásban folytatódott a dal, szöveg nélkül . . .

Ment a hang irányába. Fel a falépcsőn . . .

A nyitott ajtón át látta a padlón fekvő mozdulatlan testet. Tovább sietett.

Világosan hallotta, hogy abban a szobában dúdolnak, amely szomszédos a gyilkosság színhelyével. Oda-szorította a fülét az ajtóhoz.

Kétségtelen volt, hogy bent valaki finoman dúdol. Egy örült nő van ott bent, vagy mi a csoda?

Nono.

Nono Harrincourt. Mi ez az érzés a gégéd körül? Bent dúdolnak. Ez biztos. És te itt kint állsz, kissé hüvös és nyirkos kézzel. Benyitni közlegény! Benyitni a mindenségit neki, mert kiköttetem maga úri csirkefogól . . .

Belökte az ajtót és . . .

Abban a pillanatban a szobában néma csend lett.

Ott halt el az utolsó énekakkord a füle hallatára, mellette.

És a szoba üres volt!

A szoba. ahol abban a pillanatban, mikor ő megfogta a kilincset, még énekelt valaki, most üres volt, a padlót belepte vastagon a por és egyetlen lábnyom sem látszott rajta.

Dehát ki énekelt?

Nem fontos. Nem kutatjuk. Ezt hagyjuk. Mi köze neki hozzá? Kiment, becsukta az ajtót. Magához kell venni a bajonettjét, hogy ne maradjon itt bűnjel és gyerünk.

„S'il on savait . . . S'il on savait . . .”

A szobában ismét dúdolt a nő.

Mi?!

Nahát a mindenségit, ezt majd én . . . Mint a vilám nyitott be. És ahogy benyitott, az utolsó hangot még tisztán hallotta, de a szobában nem volt senki, a dal sem hallatszott.

Hátrafordult. A hatalmas kivilágított hallban minden néma és mozdulatlan volt. Becsukta az ajtót és a korlátnak dőlt. Egy tengerészakadémiát járt ember idegei nem mondhatják fel olyan könnyen a szolgálatot. És különben is . . .

„S'il on savait . . . S'il on savait . . .”

Újra felcsendült a dal a szobában.

Karbafont kézzel fixírozta a csukott ajtót. „Tévedsz te ajtó, ha azt hiszed, hogy én ki foglak nyitni. Kísértetekben nem hiszek. Az egész dolgot nem értem és megállapítom, hogy a mellkasom baloldalán bizonyos nyomás érzékelhető.”

Visszament abba a szobába, ahol a meggyilkolt feküdt. A dúdolás most már állandóan hallatszott.

Egy kis, félignyitott tapétaajtó mögött halk csobogást hallott. Benyitott. Fürdőszoba volt. A csapból folyt a víz és már túlömlött a kádon. Gyorsan elzárta, azután körülnézett. Egy széken fehér frakk volt odakészítve minden hozzávalóval. A tükör előtti üveglacon borotvaecset és zsilett. Nemrégien használhatták, mert a szappan még nedves volt . . . A kisasztalon apróbb tárgyak, óra, zsebkendő, töltőtoll . . .

„Na köszönöm. Most innen elmegyünk szépen. Ezzel torkig vagyok.“ Kilépett a fürdőszobából.

Egy hadnagy toppan eléje, díszegyenruhában, öszszecsapja a bokáját és tiszteleg:

— Alázatosan jelentem: féltizenkettő:

Lábainál a halott. A másik szobában dúdolnak. És itt egy hadnagy jelenti a közlegénynek, hogy féltizenkettő van.

Ösztönösen érezte, hogy itt valami homály van és ha ezt eloszlatja, abból baj lesz.

Kissé megköszörülte a torkát.

— Csakugyan, már féltizenkettő lenne?

— Pontosan őrnagy úr.

Szeretett volna megfordulni, mert az az érzése volt, hogy a háta mögött egy őrnagy áll. De minden idegszálát megfeszítve, igyekezett közömbös és nyugodt maradni.

— Igen, igen . . . — mondta és ismét meg kellett köszörülnie a torkát.

— Az autó a kiskapunál vár. Kegyeskedjék felöltözni, addig én leoltom a villanyt mindenütt. Ez most a legfontosabb.

Igen? Közömbösen felvonta a vállát, bár lelke legmélyén úgy érezte, hogy a hadnagy magatartása kissé érthetetlen, midőn egy frissen meggyilkolt ember teteje mellett állva legfontosabb teendőjének azt véli, hogy leoltogassa mindenütt a villanyt.

Mialatt a hadnagy elment, a villanyt oltogatni, Harrincourt két kézzel dörzsölgette a homlokát. Ide acélidegek kellenek. De mit tehet az ember, ha görcsöt kap úszás közben? Az ostoba kapálódzik és megfullad. Az okos, mozdulatlanul végigfekszik a vizen, mert amíg nem mozdul, addig a felszínen marad.

Bement tehát a fürdőszobába és szép nyugodtan öltözködni kezdett. Felvette az odakészített fehér frakkot. Kissé bő volt, de nem feltűnően.

Ugyanez a szerencse a cipőnél is megnyilvánult. Mindössze egy számmal nagyobb volt, mint a lába. Saját holmiját magáhozvette a zsebeiből, azután körülnézett. A fogason trópusi sisak lógott. Feltette. A toalettasztalkán nagy arany cigarettatárca, néhány holmi, zsebkész, tisztilánccal, pénztárca és más apróságok he-

verték. Zsebrerakta a holmit, egy gentleman erkölcsi undorával. Más ember tulajdonát De mit csináljon?

A selyemzsebkendő alatt még egy óra volt. Karóra! Ki hallott még olyat, hogy valakinek két órája legyen? Uglátszik az idő ebben a félhülye mesében különleges szerepet játszik.

„Úszni az árral, úszni az árral“, ismételte magában és felcsatolta karjára az órát. Izléstelen barokk-vacak volt. Cirádákkal diszített ezüst krokodilfej. Az állat szájából az óra felhúzója állt ki. Ilyennel csak hülyék járnak estélyre. De mit lehet itt tenni?

Kilépett a fürdőszobából.

A hadnagy már ott állt a holttest mellett. Most haptákba vágta magát.

— Indulhatunk? — kérdezte. Galamb egy tétova mozdulatot tett a halott felé.

A hadnagy legyintett.

— Ezzel ne tartsuk fel magunkat.

Kérem. Uglátszik ő nagyon felfújta ezt a dolgot a halottal. Ment le a nyikorgó lépcsőn. Átsiettek a hallon, a folyosó irányába és megindultak a kiskapuhoz.

Most nyitva volt!

A kiskapú mellékútra nyílt. Néhány dúslombú fa árnyékában valószínűtlenül kicsi, csukott autó állt. A tisztt kinyitotta az ajtóját.

— Parancsoljon őrnagy úr... tizenkét óra múlt...

Beszállt. A tisztt a kormányhoz ült, becsapta az ajtót és elindultak.

Az autó végigfutott az Avenue Magentán és rövid kerülő után egyenesen odasiklott egy kivilágított kapu elé...

Hujjél!

A városparancsnokság! Na, most jól néz ki... De már nyílt a kocsij ajtaja, a portás tiszteletteljesen állt, amíg a hadnagy és mögötte Harrincourt bementek az előcsarnokba. A vakítóan kivilágított, hatalmas helyiségben, sujtásos lakájok fogadták.

„Ez olyan biztos tíz év várfogság, mint egy nap“, gondolta Galamb, tekintetét közömbösen járattva a hatalmas, fekete márványoszlopokon.

Egy ezredes sietett le a Jákób lajtorjára emlékeztető távolbanyúló márványlépcsőn. Galambnak megrez-

dült a bokája. Egy másodperc választotta el attól, hogy összezsapja és megmerevedjen.

— Isten hozott kedves barátom . . . — üdvözölte örömmel az ezredes.

Galamb kalimpáló szívvel ragadta meg a kezét és olyan módon mosolygott, mint akinek vidám arcot kell erőltetni, pedig valaki, hátulról, egy hosszú tüvel döfi.

De az ezredes már is felvezette a piros szőnyeggel fedett „Jákob lajtorján.”

„Ez olyan biztos életfogytiglan, mint egy nap . . . Talpig vasban.”

Egy rendjeles bagaria képű úr jött szemben, fehér frakkban, vörös fezzel a fején. Valami pasa lehetett.

Az ezredes futtában bemutatta Galambot. — Francois Verbier márki.

Hogy itt mi van! Tiszta téboly!

Hatalmas terembe értek, ahol csak néhány idősebb hölgy és egy-két magasrangú katona lézengett a csillogó parketten. Ősz óriás közeledett rendjelekkel borított, fejedelmi díszegyenruhában.

Egy tábornoszernagy!

— Excellenciás uram, — mondotta az ezredes. — Bemutatom Francois Verbier márkot, régi barátom.

Nem, hagyja abba!

— Örülök, hogy megismerhettem . . . Cochran vagyok. Ennek a szép városnak a katonaparancsnoka.

„Hajnalban főbelőnek” mondta magában Galamb.

Az ezredes, most egy alacsony, kövér, harcsabajuszú tábornokhoz hurcolja és közben odasúgja Galambnak:

— Na itt legalább nem kell bemutatkozni . . .

Mi van? Miért nem kell ennek bemutatkozni? Most már mindegy. Ha nem, akkor nem. Erőszakoskodni nem fog. Az ezredes jelentősen bólint és magukra hagyja őket. Mi ez?! Hova megy? . . . A tábornok mosolyogva a vállára vereget és félhangosan azt mondja:

— Jó színben van barátom. — Azután gyengéden belekarol és tovább sétál vele. Hajnalban falhoz állítják. Most már biztos!

Hatalmas erkélyre érnek, ahonnan márványlépcső vezet a palota mögötti parkba. A földrész legszebb virág-

ritkaságai, pálmái, sok, apró, színes égővel teliaggatva. És a lefelé vezető hófehér márványlépcső fokain egy-egy katona áll diszörségen. Végig minden fokon.

— Nézze meg a szökőkutat, — súgta gyorsan a tábornok. — Lehet, hogy Macquart nem jött el, de sebj. Most csak azzal törődjön, hogy később felkérje táncra Collettenét, a többi a szökőkútnál tisztázhatja. Lambertier vicomte majd megszólítja. Hát csak menjen. De mondom, lehet, hogy Macquart nem jött el.

— De sebj. Ezt már tudom . . .

Irány a szökőkút! A tábornok bizonyára nézi, tehát oda kell mennie.

A roppant medence nedvesen csillogó márványszobrai felett, ezres világítógömbök ontották a fényt. Táncoló vizsugarak sziporkáztak és finom muzsika szólt, a súlyos virágszagtól fülledt kertben. Valaki a vállára tette a kezét:

— Igazán örülök, hogy látom!

Galamb jól alkalmazott egykedvűséggel felelt:

— Boldog vagyok vicomte Lambertier . . .

A másik halálosan elfehéredett és megremegtek a térdei.

— Az istenért! Megörült? . . . A nevemen szólít?!

Na jó. Hát ezt most már hagyjuk. Itt egy megbeszélt szörnyű tréfáról lehet csak szó. Meg akarják őrjíteni. Csak ne lenne ez a pasas olyan fehér és ne vacognának rémületében a fogai. De már mosolyog és a szökőkút egyik nimfájára mutatva, vidáman mondja:

— Elhozta a vázlatot? Magánál van?

Galamb a szökőkút egy másik nimfájára mutatott:

— Nincs nálam.

— Jól tette, hogy nem hozta magával. Egész bizonyos, hogy figyelnek bennünket. Viszontlátásra holnap. Macquart nem jött el.

Galamb fölényesen legyintett:

— Sebj . . .

A vicomte eltűnt. Na most gyerünk. Legfőbb ideje. Egykedvűen tovább sétált. Egy inas megállt előtte és szendvicseket kínált. Hohó, hiszen ő éhes! De milyen éhes!

Megevett két szendvicset. Egy másik inasnál néhány tortát. Most már kereste az inasokat. Végigette

magát két-három sétányon, azután pokolian szomjas lett. Frissítőt is kínáltak. Galamb nem mert megállni sehol, mert elfelejtette a nevét és így kerülnie kellett a bemutatkozást. Ezért minden útjába kerülő inasnál felhajtott egy pohár italt és továbbment. Különleges koktélt gyűjtött magába. Pezsgő, málnaszörp, vermuth, mandulatej, vörös chablis és egy kis pohárka, erősen hígított szalmiákszesz, amit szunyogcsípés esetére hordtak körül.

Nézd csak, hogy forog lassan a park!

... Később, mikor a tapsoló vendégek harmadszor ismételtették vele a „Louis elment az Uj-Hebridákra” című dalt, Galamb csodálkozva látta, hogy zongorázik és a pódiummal szemben álldogálnak a zenészek hangszerikkel. Miért nem játszanak ezek?

Arra már nem emlékezett, hogy ő zavarta le őket. Szent Isten, hiszen előkelő helyen van . . . Örnagy úr.. Gyerünk azzal a C-moll etüddel . . . Hogy is van innen? . . . Fene ezt a Chopint! Mindig baja volt vele . . . Hát amíg eszébe jut az a futam, addig ha megengedik eljátssza a „Vidám bányászok dalát . . .”

... Verbier márkí meghódította a társaságot. Az ilyen bált úgyis csak az tette kedvessé, ha a vendégek között egy-egy közvetlen, vidám, spicces ifjú akadt.

Galamb most már elment volna, de egyre újabb társaságba keveredett és folyton azt dúdolta a foga között:

„Gyerünk fiam, gyerünk innen . . . baj lesz ebből... eridj haza . . .”

A gyomra, mintha koktéلكeverőnek képzelné magát, kavargatta az italt. Ott valami oldalajtóféle van... Gyerünk . . .

Egy virágágy mögül kilépett valaki és megfogta a karját.

— Macquart vagyok.

— Nekem azt mondták, hogy maga nem jön — . . . hebegte ijedten.

— Tévedtek. Három ember holnap útban lesz a terep felé. Lorskoff engem küldött magához. Legyen szíves mondja meg, hogy hány óra van?

Galamb kihúzta az arany zsebóráját.

— Egy óra mult . . .

Macquart körülnézett, azután szó nélkül elvette az órát és zsebetette.

— Rendben van . . . — súgta.

— Gondolja? — felelte Galamb szomorúan.

— Tessék, — mondta a másik. — Itt egy doboz Simon Arzt.

És a kezébe nyomott egy dobozt.

Nem nagy üzlet. Egy aranyóráért húsz darab Simon Arzt . . . Legalább Caporal lenne . . .

— Vizontlátásra, — búcsúzott és halkán, gyorsan még azt mondta: — A dobozban tizenötezer frank van . . .

És otthagya. Halló! Kérem . . . Jöjjön vissza! De Macquart elment.

— Sebaj . . .

Most, hogy került megint ide a szökőkúthoz a tömegbe? És ott van a kis, kövér tábornok, a nagy bajjusszal . . . Ennek az arcát többször látta az éjszaka folyamán, amint figyeli . . .

Valaki megérintette a vállát.

— Félkettő . . .

Megfordult. A tiszt volt, aki a villanyokat oltogatta, ha halott van a háznál. Ez mindig bemondja a pontos időt. Szó nélkül követte.

A kapu előtt ott állt a valószínűtlenül kis autó. Egy motorosított bakakocsi!

A tiszt indított . . .

Kanyargós utakon haladtak szótlánul, eleinte széles ívlámpás útvonalakon, majd szegényes, elhagyott külvárosi sikátorban. Megálltak. Kóbor kutyák futottak szét az autó elől. A tiszt fékezett és halkán így szólt:

— Két óra van . . .

Ez olyan, mint a rádió. Mindig bemondja a pontos időt.

Galamb kiszállt, a barátságtalan, éjszakai, elhagyott tájon és várta a tisztet. Ez becsapta az ajtót, rákapcsolt és otthagya.

Fehér frakkban! A mezőkön!

Na most jól néz ki. Sehol egy teremtetett lélek. A kóbor kutyák lassan visszatérnek és kíváncsian körüljárják. „Nagyon finom kis vice volt a hadnagy úrtól mondhatom . . .” gondolta tanácstalanul.

Néhány lépésnyire tőle magányos csőszkalyiba állt. Hoppl! Talán itt akad valami rongy, amit felvehet.

De mit csinál a ruhája és a holmija nélkül? Ő csak a menetszázadba akart bekerülni, de ha a felszerelése hiányzik, azért több év kényszermunka jár.

Hű, de nagy bajba keveredett . . .

Nehéz szívvel és rossz szájízzel kinyitotta a kalyiba ajtaját.

Belépett a dohos helyiségbe és gyufát gyújtott. Aztán ámultan kiáltott fel.

Egy padon szép rendben ott feküdt az egyenruhája, a sapkája, az oldalfegyvere és a pad alatt egy pár bakancs.

NYOLCADIK FEJEZET.

1.

Lorsakoff, mint egy ketrecbe zárt vad sétált a szobájában. Ablaka a halászkikötő bágyadt, poros tengerparti pálmáira nézett. Hajnalodott. A piszkos, kis külvárosi ház néma és csendes volt. Az arab kávéfőző a földszinten, már régen bezárt és most kint aludt pokrócán a bolt előtt.

Recsegett kint a falépcső. Az orosz a hátsó zsebébe nyúlt. Kopogtak. Kinyitotta kissé az ajtót.

— Végre valahára! — mondta és beeresztette a látogatóját, azután ismét bezárta az ajtót. — Elhozta az órát?

— Itt van, — felelte Macquart, mert ő volt a látogató. Nem ismerték volna meg, akik a bálon látták. A kikötőmunkások, világoskék overalját hordta és fűző nélküli piszkos tenniszcipőt, amelyből kikandikált a mezítelen lába.

Atadta az órát. Lorsakoff mohón nyúlt érte.

— De hiszen . . . Ives azt mondta, hogy karóra . . .

— Ezt adta ide.

— Oltsa el a villanyt.

Macquart engedelmeskedett. Egy másodperc múlva ismét megszólalt az orosz:

— Gyújtsa meg!

Miután kattant a kapcsoló és világos lett, egy revolvercső szorult Macquart gyomrához és Lorsakoff halálsápadtan sziszegte:

— Ide a karórát! Ne próbáljon egy szó ellenvétést sem tenni. Tisztában vagyok magával Macquart. Már egy éve tudom, hogy ugyanilyen módon adta el a Junghans fivéreket. De most rajtavesztett.

— Megörült? — kérdezte nyugodtan a másik. — Megkérdeztem tőle, hogy hány óra van, ő megbeszélés szerint felkattantotta az óra fedelét, én elvettem tőle és átadtam neki a cigarettadobozt.

— Ives kifejezetten azt mondta a telefonban, hogy karóráról van szó. Doktor Brétail órájáról.

— És ez miféle óra? Nézze meg legalább alaposabban.

— Vegye fel az órát, — mondta a másik, még mindig Macquartra irányítva a revolverét. — Maradjon ott állva és nyújtsa ide . . . Ne piszkáljon a zsebe felé, mert lelövöm.

Megnézte az órát és csodálkozva mormolta:

B. I. Kétségtelen, hogy az őrnagyné. Bertram Ives.

Lorsakoff kissé bizonytalanabbul tartotta a revolvert. A másik gúnyosan mosolygott.

— Nézze, Lorsakoff, én nem félek magától. Eddig is könnyen elintézhettem volna, — és miközben ezt mondta, hüvelykujját összeszorította a tenyerében, mire, nagy, köves gyűrűjéből, valami folyadék lövelt ki hosszú, vékony sugárban és sísteregve habzott az asztalterítón, másodpercek alatt hatalmas foltot marva a vászonba. — Kénsav . . . Mialatt az órát nézte, végezhettem volna magával. De nekünk szükségünk van egymásra. Különösen most, miután világos, hogy Ives a saját szakállára dolgozott és bennünket csak eszközül használt.

— Akkor miért magyarázott nekem tüzetesen a telefonba egy különös karóráról, amelynek felkattintható fedele van és k r o k o d i l f e j a kerete?

— Mert időre volt szüksége, hogy eltüntessen minden nyomot.

Lorsakoff leercsztette a pisztolyát:

— Zavaros . . . De belátom, hogy magát illetően valószínűleg tévedtem. Az egészben az a legnagyobb hiba, hogy egyikünk sem ismeri személyesen az őrnagyot.

— Én ma láttam.

— Honnan tudja, hogy ő volt az?

— Aubert tábornok karonfogva lejött vele a lépcsőn és később a szökőkútnál, a megbeszélthelyen, Lambertier vicomteal találkozott.

— Milyen ember?

— Különb mint a híre. Megesküdött volna rá, hogy egy huszonkétéves, léha kölyök. Jóképű, kicsit szeplős, folyton vigyorog és hülyének tette magát. Ugy játszsza a részeg, hogy minden színész megirigyelheti.

— De miért mondta volna telefonon, hogy nála van a terv, a krokodilos órában, ha az volt a szándéka, hogy becsap bennünket?

— Amikor telefonált, akkor még nem ez volt a szándéka. Közben történt valami.

Lorsakoff káromkodott.

— Ha így van, akkor megkeserüli. Rövidesen a kezében lesz a nyaka.

— Hogyan?

— Maga számár! Hát nem tudja, hogy miben állapodtunk meg? Dr. Brétail tervét a helyszínen kell hitelesíteni? Oda kell utaznia. És ekkor a kezében van. Értesítse még ma Laportert és Hildebrandot.

— Szerintem elsősorban Grisonnal kell beszélni. Egyedül ő állott személyes összeköttetésben az őrnagygyal.

— Igaza van! Megyünk Grisonhoz.

Zsebetette az órát, eloltotta a villanyt. Macquarttal együtt elmentek. A kapu előtt az orosz egy pillanatra megállt:

— Hm . . . Az imént még itt aludt az arab kávéfőző. Hol a fenében van?

Néhány másodpercig gyanakodva néztek jobbra-balra, de végreis sürgős volt az útjuk és elsiettek.

... Az arab kávéfőző óvatosan lejött a falépcsőn. Ugyanis egész idő alatt az ajtónál hallgatózott.

2.

Párás, szürke hajnal bontotta szét fokenként az é árnyait a fák és a házak körül.

Siettek.

A tengerpartig nyúló hosszú sikátor kihaltan tá-tongott, végig. Váratlanul azonban szembejött valaki. Egy katona. Igen részeg volt. Dúdolt és minden második házfalnak nekiütődött. Azután vad csúnya káromkodással szidta az arabokat és hívta őket ki az uccára, hogy összetörje valamennyit . . . Az egyik házfalnál megtámaszkodott és cigarettát kapart elő a zsebéből. Már messziről barátságosan intett a két közeledőnek:

— Jöjjenek csak uraim . . . egy szegény katonának . . . aki holnap talán meghal a civilizációért . . . adjanak egy kiz tüzet, a haza nevében . . . Vive la France!

Lorsakoff és Macquart éppen abba a házba igyekeztek, ahol a légionárius megállt. Az orosz nevetve vette elő az öngyújtóját és sokáig csiholt, mert úgy látszik kevés volt a benzinje. A katona részeg emberek módján, egészen az arcához hajolt, a cigarettájával.

Közben ezt súgta:

— Ne menjetek fel . . .

— Nincs itthon Grison?

— Itthon van. Holtan. Megölték.

— Gyere a halpiachoz . . .

Végre meggyulladt az öngyújtó, a katona néhány szippantás után félrecsapta a sapkáját és tántorogva tovább ment, artikulátlan énekhangokat üvöltve . . .

— Szegény Grison, — mondta Macquart. — Igaza volt Lorsakoff. Valaki beleköpött a játékba és ives ellenünk fordult.

— Vigyázzon Macquart, mert más nem beszélt vele közülünk, csak maga ismeri személyesen és ő tudja ezt . . .

— Engem ne féltsen, hiszen . . .

Lövés dörrent. A golyó Macquart feje mellett fütyült el. Mindketten egy kapu alá ugrottak. Vártak.

Csend.

Macquart óvatosan kinézett. Az ucca néma és elhagyatott volt. Seholy egy ember.

— Nom du nom . . . — csikorgatta Macquart a fogát, — úgy látszik a gazemberek életre-halálra kezdik a játékot . . .

A halpiac hajnali sürgés-forgásában ismét találkoztak a katonával, aki megszólította őket, hogy fizessenek neki egy pohár pálinkát, mert ő másnap indul a sivatagba. Beültek egy csapszékbe.

— Beszélj Hildebrandt — súgta az orosz.

— Éjszaka Grisonnal volt találkám, — mondta a katona. — Amikor kopogtam a lakásán, senki sem nyitott ajtót. Lenyomom a kilincset. Az ajtó nyitva. A lakás felforgatva, minden a földön, az ágynemű széthasogatva és a szoba közepén szétroncsolt fejjel, összeszürkálva ott fekszik Grison holtan.

Hallgattak.

— Ma reggel indul? — kérdezte Macquart.

— Igen. Aut-Taurirtba megyünk. Ezt nagyon jól kiszagolta Grison.

— Figyelj, — szólt közbe Lorsakoff, — amíg újabb értesülést nem kapsz jegyezd meg: egy karóra, amely krokodilt ábrázol, ötvenezer frankot jelent neked, ha megszerzed. Laporterrel is beszélni akarok. Még hallasz rólam ma. Addig is tegyetek mindent úgy, ahogy megbeszéltük.

A katona visszament a kaszárnnyába. Indulás előtt reggelig kaptak kimaradást. Miközben az őrparancsnokkal beszélt, az őrjárat behozta Galamot. Vigyorogva nyújtotta oda a csuklóját, hogy megbilincseljék.

Hildebrandt elsápadt!

A szökevény csuklóján egy karóra volt, amely krokodilt ábrázolt!

2.

Latouret őrmester, aki az ügy következtében önmagával meghasonlott, egy szót sem szólt hálátlan, gaz pártfogoltjának. Csak pörkölt, macskabajusztát simított meg olykor és dülledt szemmel nézett a fiatalemberre . . . „Nom du nom . . .” ez volt a tekintetében.

— Megbolondultál? — förmedt rá Troppauer a költő, aki az ügyből kifolyólag indokoltnak vélte, hogy tegeződjék bajtársával. — Olyan úri dolgod volt itt, mint Dante kollegámnak a paradicsomban és elhülyéskedett!

Galamb vállat vont.

— Nem azért álltam be a légióba, hogy unatkozzam. Megszoktam és megszerettem a költeményeidet és hallani akarom őket ezentúl is, tűzön-vízen át!

— Ezt komolyan mondod? — kérdezte meghatottan a költő.

— Nagyon komolyan. Gyermekkorom óta a költészetnek élek és úgy érzem valaha büszke leszek arra, hogy én voltam a nagy Troppauer egyik első híve.

A gorillaállkapcsok körül mozogtak a rágó izmok és a nagy, ürestekintetű szemeket, könnyek homályosították el.

— Biztosíthatlak, hogy terjeszteni fogom ezt a tényt, ha valaha nagy költő leszek. Megértem a csodálatodat, de, hogy követsz a sivatagba is... ez, ez . . . igazán gyengéd figyelem . . .

Tűzön, vízen a költészetedért! — kiáltotta lelkesen Harrincourt, — megszoktam, megszerettem ezeket a verseket és nem akarok nélkülük élni.

Troppauer elpirult és lesütötte a szemét:

— Örülök, hogy egy világgal ajándékozhattalak meg . . . — rebegte és elfogultan reszkető, roppant nagy kezével előkotort zsebéből egy hevenyészett eposzt. Kisimította a papírt, nagy élvezettel nyelt egyet és drámai hangon jelentette. — „Holnap vonul az ezred, hahó! Irta: Troppauer Hümér.”

Galamb élvezettel tudta átadni magát gondolatainak, Troppauer egy-egy hosszabb költeménye közben. Szokásává vált, hogy a borízű hang zsongása kísérje el-

mélkedéseit és ha a költő elragadtatott arccal szünetet tartott, találmra, vadul megölelte:

— Gyönyörű! Csodálatos! Feledhetetlen! Nincs még egy?

— Ebből még négy éneket írtam!

— Kevés! Olvasd, gyorsan! Te! Te Puskin!

A költő élvezettel nyalogatta görbe, széles száját, zavartan simította meg borostás, kék állát, és folytatta. Galamb pedig tovább tündött azon, hogy mit kellene tenni a tizenötezer frankkal. Világos, hogy nem az övé. Nem vághatja zsebre más ember pénzét, csak azért, mert tévedésből hozzákerült . . . Elsősorban tehát át kell néznie tüzetesen a tárcát, amelyet a meggyilkolt ember többi holmijával együtt kénytelen volt zsebre tenni a fürdőszobában. A kálybában átöltözés után, ezeket magához vette. A zubbonya zsebében van minden, azonban a holmikat megnézni csak „légmentesen“ biztos helyen lehet. De egy ilyen kaszánya csodálatosan megépített valami. A mosdóhelyiségeknek például nincs ajtaja. Nehogy valaki egy pillanatra ellenőrzés nélkül legyen, akit ellenőrizni akarnak. Hol nézhetné meg a tárcát? . . . Mégis csak képtelenség, hogy itt van a zsebében és nem kukkanthat bele. A legénységi szobában mindég tartozkodik néhány ember, ott nincs alkalma, a kintinban még kevésbé . . . és a városba nem engedik ki . . . Átkozott dolog.

— Na?! — kérdezte diadalmasan Troppauer.

— Nem találok szavakat . . . Ember! Hogy Te ezzel a zseniddel itt vagy és nem Svédországban ülsz a nobeldíjadon! . . .

— Mit várhat egy költő manapság a korától? — kérdezte tragikus megadással és ujaival végigszántott ritkás, de hosszú fürtjei között. — Szóval tetszett?

— Óriás! Csak az utolsó két sor, mintha, tudj isten . . .

— Igen! . . . Ez az — lelkenedett a költő, — nagy-szerűen látod a lényegét! Magam is éreztem, hogy ennél a résznél kissé hanyatlott a kedvem és ott kell befejezni, ahol egyedül maradok a mindenségben, mint egyetlen csillag . . .

Kivett egy tintaceruzát, megnyálazta és nyomban kihúzta a két sort.

— Most jön a harmadik ének, kissé hosszú, de felülmúlja az eddigieket.

— Mit nekem hosszú, ha egy Troppauer versről van szó! Olvasd, mert ledöflek! Te . . . Te halhatatlan!

A kaszányaudvaron két tiszt sietett át. Nagy felfordulás volt. Délután felrobbant egy kézigránát a mosókonyhában és nyolc katona közül csak egy maradt életben, súlyos sebekkel. Most izgatottan várták az ezredparancsnokságról, a vizsgálóbizottságot, a szakértővel. De közben telefonértesítés jött, hogy a bizottság csak reggel száll ki, addig hagyjanak mindent úgy ahogy most van. Felelősek azért, hogy a bizottság érkezéséig semmitse mozdítsanak el a helyéről.

Nyomban elzavarták a kíváncsiskodó katonákat a mosókonyha környékéről és egy hadnagy, harsányan rendelkezett:

— Latouret őrmester!

— Oui mon commandant.

— A bizottság érkezéig őrséget állít a mosókonyhába! Minden úgy maradjon, ahogy most van! Senki sem léphet be a helyiségbe.

. . . Galamb ott tartott gondolatban, hogy a fene egyen meg minden rejtélyt. Neki már sohasem lesz ehhez való érzéke. Troppauer viszont ott tartott versében, hogy „ha megrendül majd a mindenség és valahonnan felcsendül egy átok . . .

Felcsendült!!

— Troppauer maga bárgyú nyolcpúpú teve, hogy az a . . .

Szóval felcsendült, egy átok. Latouret őrmester ajkáról, hogy valóban megrendült a mindenség és ha csak a fele igaz annak, amit állított, az is elég lett volna ahhoz, hogy a Troppauer család legtávolibb felmenői is elsüllyedjenek szegényükbe . . .

A költő irataival és zilált fürteivel, porig alázva vacsorázni ment. Galamb állt mint a cövek. Latouret a bajuszát huzogatta és nézte. Arcán kigyultak a sebhelek.

— Közlegény!

— Oui mon chef!

Kis hatáspauzát tartott.

— A mosókonyhában nyolc halott fekszik, illetve az, ami megmaradt belőlük. Hatórás őrseget áll . . . Öt-perc múlva teljes menetfelszerelésben jelentkezik az őrparancsnoknál . . .

Kegyetlen dolog volt. A hadnagy nem is gondolt arra, hogy magányos posztot küldjenek ki éjszakára a szörnyű helyre. Még kevésbé olyan embert, aki hajnalban indult a sivatagba.

— Megértett?

— Megértettem őrmester úr!

— Mit vigyorog!!? — üvöltötte magából kikelten, mert azt várta, hogy Galamb elsárguljon az iszonyattól és dühtől. — Talán örül az őrségnek?

— Örülök őrmester úr! — mondta őszintén, mert csakugyan örült. Ezen a magányos helyen nyugodtan megnézheti a zsebében őrzött tárcát. Biztos, hogy nem zavarják.

Az őrmester pulykavörös lett a méregtől.

— Örül?! Maga örül?! . . . Majd megtanítom én búsulni, ne féljen! . . . Maga . . . maga . . . Rompez! Rompez! Mert széthasítlak!

„Szegény, hogy mérgelődik“, gondolta Galamb, miközben felment a szobába. Pilotte az ágyán ült és azzal foglalkozott, hogy éjszakára alaposan bedörzsölje a lábait faggyúval. Ő már tudta, hogy mit jelent az, ha egyszer a század megindul . . . Hildebrandt levelet írt, de közben figyelte a készülődő Galambot és lopva egy társára nézett, aki látszólag aludt.

Ez Pencroft volt. Sovány, nagyorrú, de széles vállú ember. Amerikából jött át. Ha a gőzösnek csak öt perc késése van, akkor villanyosszékre kerül. Így nem tehetnek ellene semmit. Egy politikai gyilkosságba keveredett és Cherbourgban futni hagyták . . . Hildebranddal jóformán sohasem látták együtt őket. Az amerikai egy görög kecseszkecsken bajnokkal, Adrogopollusszal barátkozott. Sportbarátság volt. Pencroft valamikor Európa különböző országaiban, „önvédelmi boxolásra“ képezte a rendőrlegénységet, mint hivatásos ökölvívó. Hildebrand a „Gróf úrral“ volt legtöbbször együtt. Magas homlokú, komoly, kissé fanyar ember volt a gróf úr. Látszott rajta, hogy a jobb társadalmi osztályok

valamelyikéből került ide. Sohasem beszélt civil multjáról.

Galamb mindenkivel barátkozott. A katonák között is népszerű volt és egy marseille-i pincér révén követte őt Afrikába is a „Galamb” név. Mikor a légioba beállt pincér először szólította így, nevettek. Később megszokták és Harrincourt megtartotta a csúfnevét. Első számú barátja mégis Troppauer volt, a költő. Krétával is barátkozott, ha ugyan barátkozás az, hogy valaki felkarol egy szerencsétlen félhülyét. Kréta arcára az öröklött degeneráltság koravén ráncai ültek ki, ha mosolygott. Most aludt, sapkával a szemén, ruhástól, tarkója mögött összekulcsolt ujjakkal és holmija szanaszét hevert körülötte. Galamb felrázta:

— Öregem! Reggel indul a század! Gyerünk a cók-mókkal! Aludni azután is lehet . . .

— Aludni mindig lehet . . . — és vigyorgott. — Mit akarsz Galamb, kérlek. Most még nem indulunk..

— De ha sorakozót fújnak, már nincs idő.

— Akkor már nem is kell . . . Akkor már indulunk. — Ezzel szemére húzta a sapkáját és tovább aludt.

Mit csináljon?

— Hildebrand. Csomagolja be ennek a szerencsétlennek a holmiját. Nekem jelentkezni kell őrségre, a mosókonyhába.

Mind rábámultak.

— A nyolc halotthoz? — kérdezte Adrogopollusz és megborzadt.

— Oda hát. És nincs időm már rendberakni Kréta bardáját . . .

Pilotte odament és hozzálátott, hogy az idiota hátizsákját felszerelje, de közben zord arccal dörmögött valamit.

— Idehallgass Galamb. Ez itten a Légio és nem az Üdvhadsereg . . .

Azért csak rakta a holmikat dühöngve.

De Galamb rohant az őrmesterhez. Latouret végignézte tetőtől talpig. Ha nem kellett volna a mosókonyhában sürgősen az ő, akkor bizonyára talált volna hibát. Így csak azt mondta figyelmeztetőleg:

— Ez az őrség épp olyan szigorú, mintha a kormányzóság előtt posztolna. Három lépés után szabályos fordulat és újabb három lépés. Ha leül, vagy rágyújt haditörvényszék elé állíttatom . . . Megértette?

— Igenis!

. . . Hát ez . . . hát ez . . . úgy mondja azt hogy „igenis“, mintha megdicsérték volna. Csak úgy sugárzik.

Most már azt sem bánta, hogy eljárása kissé szabályellenes és vészjósló mosollyal folytatta:

— A világítást természetesen nem pocskoljuk. Sötétben lesz! Egy légionista nem ijed meg nyolc halottól és nem fél a kísértetektől! . . . Mit! . . . Mit örül?! Mit vigyorog?! Rompez . . . Rompez! . . . Mert felhásítom a gyomrát . . .

És kénytelen volt megtágítani a gallérját, mert úgy érezte, hogy nyomban gutaütést kap.

. . . Pedig Galamb őszintén örült. Mert így a hajnal első világításánál, átnézheti a tárcza tartalmát, anélkül, hogy meglepetéstől kellene tartania, mert ha sötét van, akkor kívülről nem látni be, ő pedig messziről megpillantja azt, aki közeledik.

Jó tízperc gyalogút választotta el a mosókonyhát az erőd többi épületétől. Még nappal is ritkán járt erre katoná, ha nem kimondottan mosnivalója volt, mint a felrobbant gránát áldozatainak. A hatalmas, kihalt éjszakai gyakorlóter tulsó végében állt a kis házikó.

Ebben az épületben tehát nyolc halott van. Ugy látszik, a sors specializálta magát arra, hogy szegény Galambot ijesztgesse, gondolta magában kuncogva. Na, akkor strapálhatja magát. A sötét mezőről, nyugodtan, szinte vidáman lépett be az elhagyatott mosókonyhába.

Távrolról takarodót fújtak és nemsokára az idelátzó törzsepületek sárgafényű ablakai is elsötétedtek. Néhány dermedt pálma között magányosan állt a kis ház, roppant mezőség végében.

Becsukta az ajtót. Lassú léptekkel megindult fel és alá, ahogy az őrmester megparancsolta . . .

Tíz óra . . .

A moszkítóháló nélküli ablakon betűz a hold és lassan kúszik előre, keskeny fénykörével, a padlón.

Egy, kettő, három . . . Koppanás, fordulás . . .
Egy, kettő, három . . .

. . . Unalmas ezzel a fel és alá járással, az bizonyos. Legalább rágyújthatna az ember. Vagy egyáltalán sejtene, hogy körülötte milyen a világ?

Messziről tompa kondulások hallatszanak. A néma csendben recseg léptei alatt a padló. Nem valami kellemes örség, ideges embernek. Még szerencséje, hogy ilyesmiről a Harrincourt családban nem tudnak. Épp olyan egykedvű, mintha a kintinban lenne. Néha azon veszi észre magát, hogy hangtalanul fűtyürészik . . .

Most valami reccsent a sarokban. És pedig duplán. Azután csend. Persze régi a palló és ahogy éjszaka lassan lehül a levegő, a nappali hőségben kitágult deszka ismét összehúzódik. Ettől a reccsenés.

Ha valaki nem tanult fizikát, az most a frászt kapja.

Messziről elnyujtott vonatfűtő hallatszik. Az ablakon át, az elhagyott mezőn, egy kóbor kutya fut keresztül és minden csendes, csak valahonnan cseppek hullása hallatszik. Valószínűleg egy vízcsap szívárog . . . Most újra reccsenés. Hm . . . Miért mindég ugyanazon az egy helyen recsegteti a padlót a lehülés? . . .

A holdfény előresiklik a padlón és most egy hanyatfekvő emberi fejet világít meg. Krétafehér, halott arc, kék szájjal, nyitott szemmel . . .

Csúf vagy öregem, ez nem kétséges. De ne félj semmit, Galamb nem bánt, csak örködik. És holnap szépen eltemetnek mind a nyolcatokat, akkor azután átadhatjátok magatokat nyugodtan az enyészetnek. Egy nap ide vagy oda az örökkévalóságban, már nem diferrál . . . Szegény jó Latouret őrmester, Isten nyugosztalja, ha a sors kifürkészhetetlen jóakaratából úgy adódna, hogy szélütés érje, ő most mérgelődne, mert azt hitte, hogy ilyesmitől egy átlagembert az epilepszia kerülgeti . . . És ahogy tovább siklik a hold, egy

barna folt is látszik, egy tépett, véres zubbony, amelyet hevenyészve ráborítottak a tetemre . . .

Egy, kettő, három . . . Koppanás, fordulás . . .
Egy, kettő, három . . .

. . . Azért ez túlzás kérem, ezzel a folytonos recsenéssel, hosszabb, rövidebb időközökben. Nem azért . . . Dehát itt valaki tartózkodik és ez tilos. Miféle marhaság, ilyen helyen elbújni? Ambár az is lehet, hogy valami rágcsló van a padló alatt . . .

Reccs . . .

A hold most egy hófehér ökölboszorult kezét világít meg, ahogy a fénykör lassan átsiklik a fejen . . . Távolról újabb negyedét harangoznak és valami madár sikolt fel egy pillanatra az éjszakában. A hold most a dermedt palma koronájából is odarajzol néhány hosszú levelet a padlóra . . .

Megint reccsen kissé . . . Azután duplán és élesen . . .

A mindenségit a hazajáró öregapádnak.

Csináljuk szabályosan. Egy mozdulat és a fegyver súlyban van, egy kattánás a závarzaton és hangosan kiált:

— Halt! . . . Qui va la!

Csend . . .

Előveszi a zseblámpáját. Villanyt nem akar gyujtani. Ha csakugyan egy rágcsló moco-rog, a rothadt deszka alatt, akkor nagy baj lehet a parancsellenes kivilágításból. És még azt hinné az a szálkásbajúszú, hogy fél. Pedig erre igazán nincs oka. Mi a fenét félne, szuronnyal a kezében?

. . . A zseblámpa fénye végigtáncolt a helyiségben, a padlón, a falon, még a mennyezeten is. Sehol semmi. Az ajtó mellett, a robbanástól szétrepedt egy hordó miniumfesték, amivel a bádogtetőket szokták bemázolni. A rozsdaszínű, nyúlós ragacs, mint valami őskori csúszómászó terül végig egyik faltól a másikig. A sarokban, amerről a recsegések hangzottak, egy pasas fekszik arcraborulva, nagy vértócsában, fejébúbjaig letakarva egy köpennyel. Ez a szegény már nem recseg.. Ez itt balra, felhúzott térdekkkel, aránylag épségben megúsza . . . De hol a feje? . . . A vakolat telefröcskölve, kis repeszdarabokkal és vérrel, mindenfelé tépett,

foszlányos rongyok és mozdulatlan, szinte természetes helyzetben odavetett testek a padlón . . . Nyolc . . .

Nem is . . . Kilenc . . . Nem nyolcat mondtak? Hm . . . Az bizonyos, hogy itt kilenc van . . . Nézd csak. De fura!

Az ördög tudja. Akárhogy nézi: ez kilenc ember és egy láb . . . Lehúzta a zseblámpa gombját. Visszatette puskáját a vállára és tovább sétált. Majd leltárat csinál itt a halottakról! . . . Nyolc volt, vagy kilenc, nem mindegy? . . . Több nem lett azóta és kevesebb sem lehet, mert nem valószínű, hogy valaki errefelé lopja a halottakat . . .

A csoda van ezzel a padlóval! . . .

Két gyors reccsenés, egy nesz . . . és csend . . .

. . . A hold most jó darabon bevilágította a helyiséget és odatüzött az arcraborult katonára a sarokban. Ott recseg a padló, az bizonyos és . . .

Mindenesetre erős idegzet kell ide . . . Mert például esküdni mert volna, hogy a katona, ahogy arcraborulva feküdt az előbb, még mindkét karját ki nyújtotta. Most pedig az egyik . . . Na mindegy . . .

Mit fog itt részletkérdésekkel törődni? Minden halott úgy fekszik, ahogy akar! Éppen tizenkettőt kondul . . . A padlón, holdfénnel világított, mozdulatlan testek . . . félhomály, néha egy csepp hullása hangzik fel és kint látszik az elhagyott éjszakai mező . . .

Egy, kettő, három . . . Koppanás, fordulás . . . Egy, kettő, három . . .

. . . Vajjon mit csinál most Colette, gondolta igazán profán eszmetársítással, egy párisi táncosnővel kapcsolatban. Ezzel még beszélt is mielőtt elutazott . . .

Nagy reccsenés! . . .

Most újra lekapta a puskát és a sarok felé fordult. Azután döbbsen állt meg.

A halott nem volt a helyén.

Egy sötét tárgy zuhant feléje . . . A vállát érte az irtózatos ütés, pedig a fejének szánták. Előredőfött . . . de levegőt ért a szurony. Közben Galamb is kívülesett a fénykőrön és a kilencedik halott második irtózatos ütése sem találta el a fejét, csak vállon sujtotta. Fájdalom hasított a karjába, kiejtette a fegyvert és most

már tudta, hogy a harmadik csapással szemben védte-
len. De nem!

A harmadik ütés nem csapott le, mert . . .

. . . Valahonnan Galamb háta mögül, két lövés
dörrent! Nyílt a mosókonyha ajtaja és a kilencedik ha-
lott kiugrott, menekült . . . Ott fut az árny a mezőn.

Galamb, bár a válla és a jobbkarja bénultan saj-
gott, egy kézbe fogva a fegyverét, utána rohant . . .

„Trará! Trará!”

Az őrség a lövés hallatára riadót fújt. És nyomban
utána a vezénylő altiszt harsány hangja süvöltött fel
az éjszakában:

— Aux armes!

A sötét mezőn vagy harminc lépéssel Galamb előtt
futott a támadó. Csak az árnyéka látszott. Ahogy az
erőd felé ért, tétovázás nélkül átvette magát az ala-
acsony kökerítésen . . .

A kilencedik halottat elnyelte az éjszaka sötétje.

Mire Galamb visszatért a faltól, az elhagyott
mező benépesedett. Jött az őrség acetilénlámpákkal és
futólépésben, lövésrekész fegyverrel, jött egy csomó al-
tiszt, rohanva csatolták a derékszíjukat és ugyancsak
rohanva jött a kapitány néhány tiszt kíséretében.

Latouret őrmester rohant legelől és a legvéresebb
ütközetben kellemesebben érezte magát, mint pillanat-
nyilag.

Az őrparancsnok nagyot kiáltott:

— Halte! Fixez!

A mosókonyhába kirendelt poszthoz értek, aki
sapka nélkül áll és balkezeiben fogja a fegyverét.

— Közlegény!

— Alázatosan jelentem: körülbelül tizenöt perc
előtt valaki rámtámadt a sötétben, egy kemény tárgy-
gyal többször megütött és elszaladt.

— Eltalálta, mikor utána lött?

— Nem lőttem utána.

— Hát ki lött?

— Még valaki volt a mosókonyhában elbújva.

— Nom de Dieu! — sziszegte a fogai között a ka-
pitány, mert ennyi botrányos rejtelem és disznóság
egy kaszárnnyában példátlan volt.

Most Latouret őrmester állt elő:

— Alázatosan jelentem mon commendant, a posztoló fickó félt és megrendezte ezt a heccet a lövöldözéssel. Ez az alak amúgyis megszökött, dacára annak, hogy én pártfogoltam. Alattomos, gyáva és színlelő...

„A körösztanyád“, gondolta Galamb. Az egyik tiszt hajlott Latouret véleménye felé. De mielőtt folytathatták volna a vizsgálatot, olyasvalami történt, amittől a kapitány jobban megrémült, mintha a nyolc halott egyszerre felkelt volna, hogy még egy pipadohányt elszívjon ezen a világon. Ugyanis a kapuőrség altisztjének harsány hangja, ismét belerikoltott az éjszakába:

— Aux armes! Aux armes!

És felharsant a trombita, de nem riadót fújt, hanem sorakozót! . . . Szent Isten! Ez egy feljebbvaló érkezését jelentil!

A városparancsnok volt!

3.

Cochran, táborszernagy, amikor meghallotta a riadót, ezer átkot ordítva ugrott ki az ágyból, hogy „ez a szemétdomb, ez a gyarmati hadsereg szégyenfoltja! Hát mi ez kérem?! . . . Előretolt helyőrség a sivatagban?! . . . Ez nem Oran lenne, a legfelsőbb katonai törvényszék és a gyarmati hadsereg hadtest parancsnokság székhelye? . . . Na várjatok! Na várjatok, ti bohém, katonaruhába bújtatott civilisták . . .“ Ilyeneket liheggetett, miközben magára kapkodta az uniformisát és a felesége sírva kérte, hogy ne izgassa fel magát.

— Hallgass Jozefin! — kiáltozta zordonan a feleségére, — hallgass és ne keseregj! Te vagy az oka az egésznek! Mert az örökös vendégeskedés elveszi az időmet attól, hogy ezeknek az elhízott lógósoknak a körmére nézzek! Ezek azt csinálják, amit akarnak! . . . De ennek vége lesz Jozefin . . . ! Hol a kardom?!

— Szent Isten! Mit vétettem?!

— Ne idegesíts már! Nem miattad kell a kardom!.. Antoin! Antoin! A sofört . . . Gyerünk!

. . . Mikor az autó túlkölve nekihajtott az erőd bejárónak, elhangzott a „fegyverbe“ kiáltás, megszólalt a trombita, a széles rácsoskapu, mindkét szárnya kitá-

rult és a tiszteket távoli helyőrségek sötét előérzete nyomasztotta . . .

— Alázatosan jelentem a létszám . . .

Lihegve intette le a hadnagyot:

— Tartsa meg a létszámot! Gyerünk! Lámpát kérek és előre, oda, ahol az a sok kis fény mozog . . . Majd én . . . Majd itt más rendszer következik . . . meglátják . . . illetve én megirom egy anzikson az uraknak, a Kongó mellé . . . Altiszt! Altiszt! Lefújni maga gazember! Mit állítja nekem sorba a világ összes légionistáját! Rompez! . . . Rompez! . . .

Mint a számum vonult végig az erődudvaron, csörtetve, fujtatva, könyökhajlásába csapott kardmarkolat-tal. Sápadt, ijedt tisztek csoportja követte.

Ott állt a mosókonyha előtt az őrség, a közrefogott Galambbal. Mikor a magas vendég húsz lépés távolságra ért, a kapitány kardot rántott:

— Gardez vous!

Egyetlen zörejjel csapódtak össze a bokák, egyetlen süvöltéssel villantak elő a tiszti kardok . . . Cochran lihegve, szó nélkül, tetőtől talpig végigmérte őket azután fel és alá futkosott egy ideig.

Az egyik tiszt előtt megállt. Ez nyomban jelentett:

— A létszám . . .

— Nem fontos! . . . A létszám meg fog változni!.. Ugyis leváltjuk itt az egész helyőrséget . . . Arról beszélj kérlek, — fordult a kapitányhoz, — hogy mi volt a gránáttal, hogy történt a riadó és ez a lövöldözés . . . Én ugyanis kérlek már több éve abban az illúzióban élek, hogy Afrikának az északi része, megboldogult barátom, Lyautey marsall óta pacifikálva van . . . Viszont úgy látom, hogy Oranban éjszaka még riadók és lövöldözések fordulnak elő . . . Hát erről szeretnék, ha lennél olyan kegyes . . . Rompez! Tessék csak a tiszt uraknak hüvelyébe dugni a kardot, majd rövidesen sűrűn kihúzzhatják a haza védelmére . . . Most pihenj! Mindenkil . . . Hát parancsolj kérlek.

A kapitány tiszteletteljesen, de hangjában egy árnyalat hűvösséggel felelt:

— Kérlek excellenciás uram. Valószínűnek látszik a feltevés, hogy ez az ember félelemből hamis riasztást adott le.

— Őrszem! — mondta Cochran. — Gyere ide! Miért lőttél?!

Galambban meghült a vér. Ráismer!

— Alázatosan jelentem, nem én löttem. A sötétben egy ütés olyan erővel érte a vállamat, hogy elejtettem a fegyvert.

— Lámpát! — recsegte a táborszernagy. Maga ragadta meg a lámpát és odavilágított Galamb arcába. Egy másodpercig bután nézte. Ráismert. De csak egy másodpercig látszott, hogy meghökken, azután éles hangon rászólt: — Add ide a fegyvered . . . Fehér papírt . . . — Beleketort a puska csövébe papírral. Azután megszagolta. — Ebből a fegyverből nem löttek. Mutasd a vállad! . . .

Mi ez?! Egész bizonyos, hogy meg kellett ismerni őt Cochrannek! Hát itt mindegy, hogy ő mint frakkos úr, vagy mint közlegény jön elő? . . . Mi a csoda ez? A táborszernagynak már egy arcvonása sem mutatja, hogy ráismert. Most odavilágít a vállára ahol hatalmas véraláfutás látszik.

— Valószínűnek tartod kapitányom, hogy ezt a friss és roppant erős ütest öncsonkításból alkalmazta az ifjú és utána kilötte a fegyverét? . . .

A kapitány Latouret őrmesterre nézett, kissé álmatagon és szomorúan, de mégis valahogy úgy, hogy az őrmesternek a veséje is beleremegett. Néhány gyors kérdés következett:

— Mikor állítottak ide?

— Pont nyolc órakor.

— És miért teljes menetfelszereléssel?

— Mert reggel indul a századom.

— Ugy . . . Roppant érdekes . . . — érdekes . . . — kiáltotta Cochran. — Szóval az egész Fort St. Thereben csak egy század van, mert különben fel sem tételezem hogy tíz órás őrésre a menetszázadból állítanak embert . . . Őrparancsnok!

— Alázatosan jelentem, — állt elő Latouret, — ez az ember büntetés alatt áll, szökésben volt tegnap . . .

„Éppen öxellenciájánál“, gondolta Galamb.

— Ahá! Ahá! . . . — bólogatott Cochran. — Büntetés alatt áll . . . És így intézkedett, a haditörvényszék ítélete, illetve a másik lehetséges eset szerint: a mai

parancsban benne volt, ez a szokatlan büntetés . . . ! Vagy csak úgynevezett őrmesteri bosszúról van szó?! Személyes ellenszenv egy szökevénnel szemben? . . . És nincs tisztában az őrmester azzal, hogy ilyen helyre magányos posztot nem állítanak?! . . . Közlegény! Hogy nézett ki, aki megtámadott?

— Nem láthattam. Sötét volt.

— Hát nincs villany a mosókonyhában?! Miért volt sötét?

— Alázatosan jelentem úgy szólt a parancsom, hogy a villanyt ne pazaroljam.

— Mi?!!

Cochran akkorákat nyelt, hogy az ádámcsutkája tíz centiméteres síkban mozgott fel és alá a nyakán, a szeme kidülledt és megállt, mintha két gomb nyomulna elő az agyából.

— Mi?! . . . Mi volt ez?! . . . Ismételd! . . . Különben ne ismételd! Ezt az altisztet, aki ilyen takarékos, nyomban el kell indítani oda, ahol harcok dülnek! Ott a legnagyobb pocsékolás folyik! Oda kell az ilyen! Kérlek kapitányom ez az őrparancsnok levált egy altisztet a menetszázadnál . . . Most már értek mindent! Az őrmester bosszúja! Hogy sötétben, egyedül és menetelés előtt ide állítson egy bakát, akire haragszik, ezért egész Orant felforgatta és holnap vezércikkben fognak rólunk megemlékezni a lapok! Hát kérlek a menetszázadot a sivatagban ez az őrmester állandó őrjáráttal előzi meg. Parancsa: minden menetelési étappe előtt az őrmester felderíti az utat nyolc emberrel, a legközelebbi pihenőig. A nyolc embert minden étappenél váltják, az őrmestert nem. Ez a legény, akit ideállított őrségre, mint invalidus, végig a vöröskeresztes kocsin megy . . . Majd én megtanítom az őrmester urakat! . . . És ha lehet ma éjjel már ne legyen több riadó. Ajánlom magamat! . . . Jóéjszakát! Gratulálok!! . . .

— Gardez vous!

Kardsüvöltés, bakkancszörrenés és a táborszernagy csizmáinak lomha kongása, ahogy a néhány sapadt tisztől követve, elcsörtetett.

. . . A legénységi szobához vezető sötét lépcsőn Hildebrandt és Pencroft ültek egymás mellett, suttogva.

— Hogy az ördögbe történt? . . . — kérdezte Pencroft.

— Elsősorban, — mondta még mindig lihegve Hildebrandt, mert jó másfél órát futott, amíg visszatért a főbejáraton át, részegnek tettetve magát. — Elsősorban az a tejfölösszájú, vagy hülye, vagy nagyon is okos és nincsenek idegei. Azt akartam, hogy mire megtámadom, már félőrült legyen a félelemtől. Hiába volt minden . . . Azért leütöttem volna, mert észrevétlenül rohantam rá . . . de az ördögbe! Valahonnan a közelből két lövés dörrent.

— Ez hogy lehet?

— Ugy, hogy nem ketten voltunk a mosókonyhában, hanem hárman. Én elbújtam, mialatt a siheder az őrmesternél lejelentkezett. De úgylátszik valaki megelőzött és miután a lövések a kemence felől jöttek, valószínű, hogy amögött bújt az illető. Tehát van valaki még itt a légióban, aki ezzel az ügygel foglalkozik . . . És ez most már ismer engem, mert ő ott volt a sötétben, mikor én a félhomályban beléptem, hogy elbujjak.

— És ki ez a tejfölös szájú?

— Azt nem mondta Lorsakoff. Csak vagyont ígért a krokodilus karóráért. Bizonyára összefügg az ügygel . . . De holnap megtudjuk. Indulás előtt még a pályaudvaron beszélünk vele.

— Meg kell tudnunk, hogy ki van itt, aki az órára vadászik. Az is lehet, hogy a fiú cinkosa.

— Nekem van egy feltevésem. Vedd sorra azokat, akik a szobában voltak, mikor Galamb megmondta, hogy hová megy őrségre. Én nyomban átláttam, hogy a mosókonyhában nyugodtan megtámadhatom és az alatt elbújhatok, míg ő jelentkezik az őrparancsnoknál. Ugyanez másnak is az eszébe juthatott körülöttnünk. Ki volt a szobában? Te, Adrogapollusz, a Gróf úr, Troppauer, Pilotte, Jazmirovics, a hülye Kréta, Lindman és én.

Pencroft élénken felelt:

— Talán megtudhatjuk, hogy ki ment ki ezek közül . . .

— Tudok jobbat. A robbanáskor szétvetett a légnyomás egy nagy hordó miniumot és a festék kifolyt. Az én cipőm tele volt vörös ragaccsal. Azt remélem, hogy az ismeretlen, aki rámlott, nem vette észre a cipőjén a vörös festéknyomokat és erről felismerjük . . .

— Ezt az embert kell elsősorban elintézni . . .

Néhány légionista jött a kerti útról, csoszogva, dörmögve. Elhallgattak. Mire az egyik katona meggyújtotta lent a villanyt, Pencroft az amerikai már hanyatfekve aludt, úgyhogy lábai messze lógtak a lépcsőn, szájaszélén egy habfoszlány rezgett és hortyogott. Hildebrandt nyitott zubbonyban ült, derékszíjja a nyakáról lógott le, kepije, az orrahegyét fedte és félig elnyelt szavakkal magyarázott valamit, egy igen tisztelt „pénztáros kisasszonynak“, miközben olyankor csuklott, hogy szinte bukfencet vetett. A hazaérkező katonák maguk sem voltak sokkal józanabbak, kivéve az altisztet, aki megvetően köpött egyet, a két alak láttán.

Legutolsónak jött Troppauer, sapkája helyett báberkoszorúval a fején és karját messze kinyújtva hirdette a szörnyű vészt, amely a költő személyében holnaptól kezdve minden lázadó arabot fenyeget. Épp ott ment el, mellettük és ormótlan, vastag lábszáraival, kihíjján rálépett Hildebrandtra, azután bedülöngélt a háloterembe.

. . . Két bakancsát feltűnő vastagon vörös miniumfesték borította . . .

KILENCEDIK FEJEZET.

1.

Sorakozó!

Nagyrészüket holtrészezen tért haza és néhány órát sem aludt, most mégis pillanatok alatt öltöznek, a sáros, piszkos cipőket gyorsan áttörölik és mire a napos káplár berugja az ajtót, hogy szokásos reggeli véleményét közölje az egész lusta, szemét bandával, addig már nagyrészüket a derékszíjjat csatolja.

A trombita elhal, a század az udvaron áll és a kapitány néhány búcsúmondat után „indulást!” vezényel. Azután „jobbra át”, majd elindul lován a tisz, magasba villan a kardja, a zenekar rázendít egy indulóra és a peloton harsány dallal kikanyarodik az uccára . . .

Közben már régen megjött a parancs, amelynek alapján, „Latouret őrmester leváltja a menetbe beosztott Larnac altisztet, és útközben, mint állandó járőrparancsnok, teljesít szolgálatot.”

Latouret őrmester szerette az Oran környékén dúsan termő, vörös Pinard bort, megszerette a Fort St. Thereset és a veterán harcos nyugalját, de most mégis boldogan ment a távoli helyőrség fészkes poklába, mert keze alatt lesz Galamb . . . Pályafutásának szégyenfoltja, altiszti tekintélyének letörője, ez a vigyorgó suhanc, ez a gyalázatos színlelő, akit ő meg fog tanítani . . . Nom du nom . . .

Pillanatnyilag azonban a „vigyorgó suhanc” a vörös kereszttel díszített ponyvás szekér, árnyékos belsőjében aludt, makkegészségesen, de minden előnyével a betegállományba helyezett katonának. Szívből sajnálta ezt a szegényt Latouret-t. Öreg, megcsontosodott katoná, de nem rossz fiú.

Igy menetel a század. Este lesz, azután ismét reggel. Csak mennek . . .

Galamb kinézett hátul a ponyva hasadékán. Mögötte, de jóval messzebb az utóvéd menetelt, gépfegyveres öszvérekkel. Kissé távolabb, hol felbukkantak, hol megint eltűntek a homokdünnák mögött az arab partizánok. Undok fajzat.

A légionárius nem szereti ezeket a portyázókat, akik a reguláris csapatokkal együtt járják a sivatagot és megtelepszének a helyőrségek közelében. Rendetlen horda, lopnak, rabolnak és a harc csak a zsákmány miatt érdekli őket.

A kocsi előrészen át látszott a sivatagban menetelő század, hosszú emberkigyója. Végtelen sárga halomok között, iszonyú melegben, sehol egy foltnyi árnyék, csak a vakító Szahara krémszínű porfelülete és lágyvonalú hullám . . . hullám . . . ameddig a szem ellát, mindenütt sárga hullám . . .

Az orvos az egymás mellé halmozott kininzsákon egy pokrócot terített végig és aludt . . . Most talán meg lehetne nézni a tárcát . . .

Nem . . . Amíg nem tudja mi van benne addig nagyon kell vigyázni. Tessék . . . Egy katonát hoznak, rángatózik . . . Habzik a szája, véres foszlányok rezegnek minden hörgés után . . . Lefektetik. Az orvos álmosan ugrik fel. Hideg tömlőt a fejre . . . De úgyszólván vége! . . . Valószínűleg tüdőembolia . . . Egy ér megpattant . . . Arcát, kezét szürke por lepi . . .

— Fini . . . — motyogja a köpcös orvos és sörtes rövid nyakát töröli egy kendővel . . .

Délután négyre eléri az első oázist. Hosszú fütty. Az ezredorvos sanda szemekkel nézi a kocsiban a makk egészséges katonát.

— Kérem, főorvos úr — jelentkezett váratlanul, — szeretnék beállni a sorba, de parancsban van, hogy így utazzam. Nem adhatnám át a helyemet egy gyengébbnek? A vállsebem már igazán nem akadályoz.

— Majd intézkedem, — felelte nyájasan a főorvos. — Derék elhatározás . . . Azt hiszem a hadnagy úr vállalja majd a felelősséget, azért, hogy felcserélje a helyét egy invalidussal . . .

A hadnagy napiparancsba vette, hogy a teljesen felgyógyult 40-es közlegény helyét a kórház szekéren egy gyengélkedő vegye át és a 40-es közlegényt szolgálatlételre, menetelő szakaszához vezényelték . . .

2.

Vége . . .

A gyorsan hűlő, szaharai éjszakában mindenki a köpenyébe burkolódzott és távolabb, a partizán táborból messzevilágítottak, a keszra sütéshez szolgáló, tüzes kövek. A kürtös takarodót fújt.

Vége . . .

Galamb elindult, egyedül a ritkás pálmatorzsek között, hogy valamelyik nyugodalmas helyen megnézze a tárcát. A pálmakoronákon majmok visongtak és megszámlálhatatlan kaboca zürrögött mindenfelé.

— Megállj bajtárs! — kiáltott utána valaki.

A Gróf úr volt. Csak nem lesz megint valami akadály?

— Mi az méltóságos úr?

— Ne csúfolj . . . Tőled nem vártam el. Ez ez . . . A többiekhez méltó.

— Egész komolyan mondom, hogy ez nem csúfnév. Olyan előkelő vagy öregem, hogy magam is azt hiszem valami főúri családból származhatsz.

— Hát a származásom . . . — A hosszúkás finom arc elkomorodott. Magas homloka, amely kétoldalt, a halánték felett, érdekesen kopaszodott, különös ráncokba húzódott és nagy, tiszta, kék szemei, a távolba néztek.

— Szeretnék valamit mondani neked . . . Te más vagy, mint a többi . . . A költőt is megérted, talán én is őszinte lehetek . . .

Galamb kedve ellenére mondta:

— Csak tessék . . . légy oly közlékeny és mondd el mindent . . . bár most . . .

— Én lengyel vagyok. Lukewitzből származom . . . Tizenöt éves koromban feltaláltam egy gépet . . .

Galamb sóhajtvá ült le melléje egy kőkoloncra. Hiába ez már így van. Na . . . Most meghallgathatja ennek az úrnak a drámáját.

— Az igazi nevem Spoliansky és . . . Mit gondolsz ki volt az apám?

— Szabadsághős. Első Pál cár kivégeztette . . .

— Közel jársz, de nem . . .

— Nézd . . . rajtad látni, hogy nemes vér folyik az ereidben. Valld be, hogy megölted azt a nőt... vagy ismerd be őszintén, hogy elkártyáztad az ezred zsoldját, mint gárdatiszt, szóval mondd el a hangosfilmedet és feküdjünk le . . .

A Gróf úr sóhajtott. Bánatosan megcsóválta a fejét és felállt.

— Nem. Mégsem mondom el . . . Neked sem . . . Ne haragudj . . .

— Igazán nem sértettél meg, — felelte Galamb, alig leplezett örömmel és Spoliansky, egy nagy sóhajjal elballagott, a tábor irányába . . . Az egyik lábát kissé húzta maga után . . . Biceg, vagy mi? . . .

Eh nem fontos!

Kiment az oázis széléig, ahol már por lepi a bokrokat, vastagon. A védtelen homoktenger, mintha valódi óceán lenne, ezüst-fehér színben terül el a holdfényben.

Körülnézett . . . Messze volt mindenkitől. Egy későn nyugvó kakadu rikoltott, néhány béka kvartyolt a némaságban és nagyon távolról az arab tábor, zümmögő énekkorusa szüremlett feléje . . .

Tenyérnyi holdfény tűzött át a karcsú palmyrák koronája között. Ez éppen alkalmas világítás ahhoz, hogy olvasson.

Elővette a tárcát. Egyszerű bőrtárca volt, amilyen millió számra akad mindenfelé. A tárcában sok mindefféle volt. Elsősorban ezerötszáz frank papírpénz. Néhány nyugta, sok névjegy. Azután egy újságkivágás. Féldoldalas hír, bekeretezve vörös ceruzával:

**„Megrendítő családi dráma a nemrégien hazatért
Bretail dr. házában.**

Tegnap este véres esemény színhelye volt Oran előkelő villanegyede a Boulevard Bonaparte. Bretail dr. Agyonlőtte a feleségét, Corot kapitányt és önmagát. Bretail dr. nemrégien tért haza a Nigger vidékéről, ahová a szerencsétlenül járt Russel kutatót kísérte, mint a nagy tudós titkára. Dr. Bretail hazatérése után feleségül vette a tragikusan elhunyt tudós özvegyét. A rendkívül szép asszony valamikor énekesnő volt és csak Russel kedvéért hagyta ott a színpadot. De Oranban, ahol Rosselék nagy társadalmi életet éltek, még szerepelt olykor a jótékonysági estélyeken, az egykor ünnepezt színésznő. Ilyenkor híres dalát, a „S'il on savez” énekelte . . .

S'il on savez . . . !

A dal, a halott melletti szobában! A dal, amely folyton szólt és nem énekelte senki . . . !

Tovább olvasott.

„ . . . A szerencsétlenül járt Russel magántitkára, dr. Bretail, a tudós halála után nőül vette az özvegyet és úgy látszott, hogy boldog házasságot élnek, míg tegnap este bekövetkezett a véres családi dráma.

Csak két lakáj tartózkodott a házban és mindkettő ugyanúgy meséli a történeteket. Bretail dr. úton volt, azt hiszik Algirba és Mme. Bretail vendégül látta Corot szpáhi kapitányt, a népszerű úrlovast. A lakájok állítása szerint Corot kapitány máskor is megfordult a házban, Bretail távollétében. Este tizenegykor történt a dráma. A szalonban teát szervírozott az egyik lakáj. Bretailné a zongoránál ült és a „S'il on savez“-t énekelte. Ekkor váratlanul megjelent az ajtóban Bretail! A lakáj két lövést hallott, egy sikolyt, egy zuhanást, Corot kapitány és az asszony átlőtt fejjel buktak le. És mielőtt a szolga megakadályozhatta volna, Bretail dr. is halántékon lötte magát. Mire a mentők megérkeztek már egyikükben sem volt élet . . .“

Galamb cigarettára gyújtott. Eszébe jutott a ház... A poros szoba és a furcsa nő, az anyajeggyel . . .

„ . . Jogos vagy jogtalan féltékenység? Ki tudná eldönteni? ” folytatta a hír. „Lehet, hogy a Russel melletti átélt expedíció szörnyűségei viselték meg dr. Bretail idegrendszerét, vagy talán az érdekes asszony, aki nemcsak kezén viselte a háromszög jelét, hanem a szívében is, valóban fellobbant; először néhai férje titkáráért, most pedig Corot kapitányért? A kérdésre pontos választ nem kaphatunk. Annyi bizonyos, hogy Oran társadalmát érzékeny veszteség érte és a szörnyű dráma...“

A cikk közepéről egy fénykép nézett rá . . . Furcsa, érdekes fejű, szép asszony, összenőtt, sűrű szemöldökkel és csodálatosan kifejező szomorú szemekkel.

Egyszercsak valahonnan, nem is messziről, zümmögve felcsendül az ismert finom női hang:

„S'il on savez . . .“

. . . Néhány másodpercig mozdulatlanul ült.

. . . Az éjszakai légáramlástól kissé egymáshoz surlódtak a pálmalevelek, halk zörejjel . . . És a szöveg most dúdolásba ment át . . . Kétségtelen . . . Ugyanaz a hang!

Felugrott! . . . A hang irányába ment, de az éneklő zümmögés, különös módon távolódott . . . Az ördög játszik vele . . . Most tisztán hallja: „s'il on savez . . .“

Néhány fa mögül kiért a sivatag peremére.

Dermedten állt meg!

Istenem . . .

Egy homokdűnna tövében, a Szaharában, ott ült a nő! Az imént meg az újságokból nézett rá! Megvilágította a hold. Fehér lovaglóruhában volt, parafakalapban és hótiszta rajta minden! Világosan látszik, nagy, bánatos szeme, kissé sűrű, összenőtt szemöldökkel . . . Egyenesen Galambra néz, mosolyog és dúdol:

„S'il on savez . . . s'il on savez . . .“

Határozott léptekkel, de nem futva elindult a nő felé.

Ez most lassan felállt. Lovaglóbottjával ütögette a csizmáját és elindult . . .

A mindenségit! Ha a homokdomb mögött eltűnik . . . Most már futni kezdett. Ezt mégis csak el kell intézni egyszer, ezekkel az örökös kísértetekkel. Hát már sohasem hagyják békén? . . .

Megkerülte a dombot.

Semmi . . .

De, mintha nagyon messziről jönne, talán az ötvenedik dombhullám távolságából . . . Halk, lágy althangú bölcsődalnak hangzott a melódia.

Galamb leült és idegesen füttyürészet. Ugy ahogy az ember elhagyott sikátorban önmagát bátorítja ilyen-mivel. Mert ez azért túlzás kérem. Lássuk be.

Azt már meg sem kísérelte, hogy utánamenjen a látomásnak. Csodálatos, de igen távolról énekel a hölgy . . .

Csak abban téved, ha azt hiszi, hogy egy Harincourt az ő kedvéért idegösszeomlásban fog meghalni.

Azért a mindenségit ennek a dudolásnak . . .

Idegesen rágyújtott.

Hogy kerül egy nő ilyen városi öltözékben a sivatagba? A század csak látta volna a végtelen síkon, ha valaki errefelé utazik? Mit sétál ez itt 45°-os melegben, ilyen könnyedén a Szahara közepén? És ki lehet? . . . Élő ember nem . . . ez már valószínű . . . Eddig ugyan nem hitt a kísértetekben, de ezután kénytelen lesz vele . . . Majd rajta is úgy röhögnek, mint öreg matrózokon, amikor előadják hasonló élményeiket, de a tengerrel kapcsolatba. Még szerencse, hogy ő nem mesélheti majd az élményeit, mert rövidesen „hivatása köz-

ben ért baleset“ következtében meghal. De ilyen dalolásokat éjszaka nem fog rendezni. Ez marhaság. Ezek önagsága tempói.. Igazi női dolog. Agyonlövök, mert szpáhi kapitányokkal flörtöl, erre idegen férfiakat nem hagy nyugton . . . Mit akar tőle? Bántotta ő? . . .

Egyszerre olyan közel, hogy úgy érezte, mintha kinyújtott karjával megfoghatná, feltűnt a dúdoló kísértet . . . És hangosan, messzehangzón énekelt. . . !

A holdfény csalóka távlata dacára sem lehetett ötven lépésnél messzebb . . . Utánvetette magát.

Most meg vagy!

Hopp . . .

Egész határozottan látta, ide a domb mögé futott.. Megkerülte. A nő nem volt ott . . .

„S'il on savez . . .“ hangzott nagyon távolról . . .

. . . És ezzel bizonyossá vált, hogy nem ember. Ilyen közletről, egyszerre ennyire eltávolodni, azután ismét ötvenlépésről dalolni . . . De viszont a csizmája nyoma itt világosan kirajzolódik a porban . . .

Követte a nyomát.

Határozottan látszott a bemélyedő sarok és talp, köröskörül, a porban. Hohó! A kísértet önagsága lába benyomódik a porba? De hiszen akkor súlya van! Tértfogata! És épp úgy rakja egyik lábát a másik után, mint a többi halandó . . . Ilyen kísértetet az öregapja sem látott . . . Akkor ez valami svindli és ilyesmit ő kiker magának . . .

A nyomok visazstértek az oázis felé . . . De most..

Elhülten állt . . . !

. . . Egy homokdomb után, ahol rövid, sík rész következett, megszűntek a nyomok.

Egyszerűen megszűntek!

Hát ilyen még nem volt!

A nyomok véget értek a homokterepen, két domb között. a szabad síkon, mintha mondjuk felrepült volna a hölgy. Az utolsó két lábnyom tisztán látszott, de tovább semmi, csak a síma por . . .

Ezekután nem törődött tovább az üggyel. Kérem. Tudomással veszi, hogy kísértetek igenis vannak. De milyen csinosak! . . .

Leült ismét a bokrok közzé és tovább kutatta a

tárca tartalmát. A hisértettel feladta a játékot. Őnagysága nyert!

... Egy levél volt benne. Monsieur Henry Grisonnak címezve. Sürgetik benne, hogy intézkedjen gyorsan az „ügyben“, mert Kalimegdán nem várhat tovább ősznél... Hm... gondolta Galamb. Kalimegdán úr majd elszalad, ha nem vár, miután őszig Grison úr nem intézkedhet, mert nem bizonyos, hogy idén lesz a végítélet és az ezzel kapcsolatos feltámadás.

De ebből legalább tudja, hogy ki az áldozat. Henry Grison, Avenue Magenta 9.

Mi van még?

Egy csontplakett. Nézd csak... Az van ráírva, hogy „őrnagyi rangban“, de név vagy ilyesmi sehol. Illetve itt lent: személyesen állítottam ki: olvashatatlan tábornok. És egy szám: „88“. Felette arany betűkkel: „Vezérkar. D. osztály.“

Szóval Grison úr valami kiszolgált reumás katona volt és ez valami emléklap féle, vagy tízéves ütközeti találkozó. No jó... Ez itt egy értesítés...

A csudábal...

... Nem messze, a homokdomb tövében, térdeit átkarolva ott ült a kísértet és énekelt!

Galamb nézte. Nem mozdult. Minek? Hogy kezdődjön előlről az egész? Ült és nézte. Azután cigarettára gyújtott. A kísértet felállt és széttárta feléje a karját. Harrincourt legyintett. Ő ezeket kikéri magának... Elég volt. Hagyják békében... Bántott valakit? Mit akarnak tőle?...

A legtávolabbi homokhullámok felett halvány, krétaszínű csík válik le az ég aljáról... és a hölgy énekel.

Galamb gondol egyet. Az udvariasság kísértetekkel szemben is katonai erény. Kiveszi a szájharmonikáját és szép érzelmesen kíséri a hazajáró nő dalát, lehúnyt szemmel, cifrázva...

Egy pillanatra kinyitja a szemét, mert a nő abbahagyta a dalt. Hm... A kísértet ijedten áll és csodálkozva bámul rá.

Azután megfordul és elszalad. Halló! Nagysád! Szellemnél! Alljon meg, ne féljen, nem bántom...

De a szellem eltűnt egy domb mögött.

. . . Nagyon sajnálta, hogy így ráijesztett a kísértetre, azután visszament a táborba, megevett egy fél cipót és jóízűen elaludt.

TIZEDIK FEJEZET.

1.

Másnap tovább indultak és Galamb már a sorban menetelt. Troppauer őszinte bánatára, négy párral hátrább. Valamennyien frissen, vidáman indultak útnak, de most már a Szahara közepén túl, olyan vidéken jártak, ahol három, négy nap távolságra nem akadt oázis és a katonák kimerülten, elcsigázottan rótták a port.

Este a sivatagban táboroztak. Latouret őrmester már várta őket az állandóan előljáró patrullal. A vén katonán alig látszott a megerőltető szolgálat. Ha lefogott valamit, ez csak a bánkódás miatt volt.

Mint egy csomó rongy, úgy hullott le a század a forró, sivár porra. Latouret kiszemelte a posztokat és beosztotta a másnapi őrjáratát.

Váratlanul megpillantotta Galambot, amint leverte a bardáját.

— Közlegény!

— Oui mon chef!

— Magának parancsba adták, hogy a szekéren utazzék! Hogy kerül a menetbe?

— Saját kérelmemre, a hadnagy úr megengedte, hogy átadjam a helyemet komolyabb invalidusok számára.

Az őrmester gúnyosan nézte:

— Azt hiszem maga . . . rövidesen elég komoly invalidus lesz . . . Reggel sorakozó előtt félórával jelentkezik nálam előörsbe. Rompez!

Galamb elégedetten dörzsölte a kezeit mikor odábbment. A jó öreg dühös Latouret majd gondoskodik róla, hogy „hivatása teljesítése közben” elhunyon . . .

Ezután kísétált a dombok közé, hogy hátha meglátja valahol a kísértetet. Tetszett neki ez a hazajáró úrinő. Leült és elővette a szájharmónikáját, hogy csa-

logassa. De hiába . . . Ugylátszik, elriasztotta a megboldogultat . . .

— Csodálatos este van bajtárs! . . . — szólalt meg mellette Troppauer. A költő, alacsony, vastag alakja, végig szürke volt a portol. Tárt karral kiáltotta: — Ó, Szahara, te királynője a pusztáknak, áldott a por, amellyel a nagy költőt üdvözlöd . . .

— Dicső gondolataid vannak, — helyeselt Galamb. — Csak így tovább . . . Nincs valami olvasnivalód? Napok óta egyetlen rímedet sem élveztem.

— Volt néhány szép sorom . . . de most búcsúszom Galamb, nem olvasok... Hív a sivatag! Valami motoszkál ma bennem! Egy vers. Egy gondolat! . . . Szervusz!

És elkacsázott . . . Napoleoni fürtjeit rendezgetve, tépelődött újabb rímeken. Rövidesen eltűnt a sötétben . . . Galamb viszont a halott ember problémáján tűnődött, hogy végleg lerázza a lelkiismeretéről. Egyszerűen becsomagol mindent és elhelyezi a katonai rakárban. Halála esetén felbontják és ott lesz a cím, hogy a pénzt és az értéktárgyakat Monsieur Henry Grison örökösének juttassák el. Henry Grison utolsó címe: Avenue Magenta 9. szám volt. Ezen a nyomon elindulhatnak . . .

Bum!

Lövés . . . Nyomban felugrott és körülnézett . . .

A táborban máris felharsant a riadó.

Rohant a szakaszához. A hadnagy hajlekötőben siet ki a sátorból és a gramofon tovább szól odabent. Miért van a légióban minden hadnagynak táskagramofonja? — villant át Galamb agyán, egy másodpercre.

— Merről jött a lövés? . . . — érdeklődik a hadnagy. Senki sem tudja megmondani. Őrjárat indul minden irányban . . . Tíz perc múlva visszatérnek.

Szent Isten!

Troppauert hozzák . . . Szegény költő . . . Galamb alig tudja türtőztetni magát a sorban, szeretne odarohanni . . .

— Beszélj! — szól rá a hadnagy, — mi volt?

Troppauer felül. A seb nem súlyos, a karját fúrta át egy golyó.

— Nem tudom, hogy ki lőtt és honnan, — mondta

a vastag ember. — Sétáltam álmodozva, ugyanis költő vagyok . . . Troppauer Hümér, lírikus . . .

— Ember! — kiáltott rá a hadnagy, — jelentést mondj.

— Kérem, kérem, — intette higgadtságra Troppauer, miközben az orvos tisztogatta a sebét. — Egyszer csak amint sétálok, egy durranás, a karomat átfúrja egy golyó és elvágódom. Ugyanis, ha menekülök, akkor a le-sipuskás mégegyszer lőtt volna. Így azonban azt hitte, hogy megölt.

— Fúvasson újra sorakozót, — mondta a hadnagy egy altisztnek.

Felharsant a kürt.

— A térrel — vezényelt a hadnagy.

Mindenki letette a fegyverét. A tiszt és az altiszt sorra járt puskától-puskáig. Aki a lövést leadta, annak nem lehetett ideje kitisztítani a puskáját. Egyenként vizsgálták a závarzatot, a csövet . . .

— Ez volt az, — kiáltott végül az őrmester az egyik puskánál.

Galamb fegyverét tartotta a kezében!

2.

— Közlegény!

Galamb kilépett.

— Hol voltál, amikor a lövés történt?

— Sétáltam. De a fegyver nem volt nálam.

— Ki látott.

— Troppauer közlegény. Öt perccel a lövés előtt beszélgettünk.

— Veszekedtetek?

— Sőt. A költő a legjobb barátom.

— Utánam, indulj!

A hadnagy ment. Két altiszt közrefogta Galambot. A kórházszekérhez mentek, ahol Troppauer karját éppen bekötötték.

— Közlegény! Ennek az embernek a fegyveréből lőtték ki a golyót rád!

Troppauer ámulatlan felemelkedett.

— Az ki van zárva.

— Micsoda hang ez?! — rivalt rá a tiszt. — Te találkoztál vele előzőleg?

— Igen. Galamb kért rá, hogy néhány verset olvassak neki, szereti a verseimet, mert én, ha még nem említettem volna: költő vagyok és . . .

— Fogd be a szád. Volt ennél az embernél puska, mikor találkoztatok?

Troppauer diadalmasan kiáltott:

— Egy szál sem! Ott ült egy domb alján a Szahara közepén és nem volt nála más fegyver, csak a szájharmonikája . . .

A hadnagy visszament. Kimérte, hogy a hornokdombtól, ahol Galamb ült, hány lépés a táborig és vissza. Félóra idő kellett ehhez futólépésben. Tehát Galamb tisztázva volt.

— Gyanakszol valakire? — kérdezte a hadnagy Troppauert.

— Valamelyik irígyem lehetett. Egy művésznek sok irígye van.

A tettes nem került elő. Galamb gondolkozott, hogy jelentsen-e valamit a kísértetről. Ez mégis csak furcsa, hogy egy kísértet jár a nyomában, azután az ő puskájával megsebesítenek valakit . . . Mi a csudát akarnak tőle? . . . Lehetséges, hogy az a szép, szomorú rejtély volt a merénylet? . . . De mit vétett az ügyben Troppauer?

Ott maradt Troppauer mellett és a költőnek saját verseit olvasta fel, amit a beteg lehúnyt szemmel hallgatott . . .

— Bocsánat, Galamb . . .

A Gróf úr jelent meg. Dallamos, finom hangja csupa tapintat és előzékenység volt.

— Kedves Troppauer, — mondta a betegnek. — Nagyon szűk a cipőd. Állandóan sántítok. Kérlek, cseréljük vissza . . .

A költő cipőt cserélt a Gróf úrral. Galamb kíváncsian tudakolta a furcsa eset okát.

— Még Oranban, mielőtt elindultunk, — magyarázta Troppauer, — este megkért a Gróf, hogy cseréljünk bakancsot, mert én úgyis bemegyek a városba, tehát ki kell tisztítanom, ő meg szeretne lefeküdni, de tele van vörös latyakkal a cipője és bíbelődni kéne ve-

le. Tudod milyen a költő? Elcseréltem vele a cipőt és reggel már meneteltünk . . . Ugy látszik, szűk neki a cipőm. . . . Azt olvasd, amelyikben a szerelmet egy nyíló almához hasonlítom, amikor lehullik . . .

Galamb azt olvasta és a költő lehunyt szemmel élvezte . . .

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

1.

Legközelebbi útszakasz, a Murzuk oázisig tíz pihenővel és négy táborozással. Latouret őrmester felderíti az utat. Mindenki jól tudta, hogy ez a felesleges járőr-szolgálat büntetés. Nem minden káröröm nélkül nézték a katonák, amint sorakozó előtt fél órával nekivág a sivatagnak. De hiába várták, hogy a vén katona fáradt lesz, vagy komor. Sebhelyes arcán semmiféle érzelem nem látszott. Lepörkölt, fehér, hiúz bajusza épp olyan harciasan és zordan meredt a légionáriusokra és épp úgy felfedezett minden kis hanyagságot, szabálytalanságot, mint azelőtt.

Még az éjszaka sötétjében indult el a nyolc ember, közöttük Galamb, Latouret őrmester mögött. Illjics, egy orosz diák került melléje. Illjics, vagy ahogy a légióban hívták, a „Kölyök“ kissé szaporán lélekzett, ami az első komoly jele a kimerülésnek. Ilyenkor már a tüdő erei tágulnak . . .

— Átkozott egy út . . . — mondta sípoló hangon... Csak tudnám meddig még, hiszen a Szahara erre felé már ismeretlen.

— Fenét, — nyugtatta meg Galamb. — Murzuk oázis még nagy gócpont, a marokkói és az algiri karavánutak találkozásánál . . .

A Kölyök bánatosan csóválta a fejét.

— Én többet tudok egy átlagos katonánál. Murzuk oázis az utolsó pontja a civilizációnak. Innen az egyenlítőig csak egy-két tudós jutott el még eddig. Fontos lett volna mindég ez a rész, mert ha Murzukon át a Nigger vidékéig eljutunk, akkor Angol Guineáig építenének vasutat. Ezért az útért járt erre Hornemann,

Barth és legelőször Svetonius Paullinus, de ott vesztek. A Nigger vidékén még egy hatalmas ismeretlen föld-darab van, amelyik vitathatatlanul azé lesz, aki hamarabb eléri.

— Mondd, Kölyök, hol tanulsz te ennyi feleslege-set, ilyen utazókról, akik mindenbe beleütik az orrukat . . . Tisztára képtelenség a te korodban ennyi hiábavalósággal bibelődni . . . Majd Murzukban megál-lunk és kész . . .

— Tévedsz. Murzukban szpáhi és szenegáli helyőrség van . . .

— De jól tudod! . . . — nézett rá Galamb némi gyanakvással. Utóbbi időben nem szerette a különös ismeretekkel rendelkező katonákat. Ördög vigye a sok rejtelmet.

A Kölyök zavarba jött.

— Igen . . . Véletlenül, egy hölgy révén ismeretségekre tettem szert . . . Sokat tudok és különös módon elmondtak néhány érdekes adatot a szaharai politikáról . . .

— Kérlek, hogy ezeket az adatokat másnak sorold fel. Én fiam, őszintén megmondom neked, hogy jobban érdekel az utolsó szeretőd, feltéve, ha önagysága valami szellemeset mondott és van egy kedvenc dala, amit én később közvetítenék neked szájharmonikán . . .

A Kölyök kutatóan nézett rá.

— Azt hiszem, te alakoskodsz . . . Pedig talán, ha őszintén beszélénk? . . .

Mi van ezekkel? Amióta Troppauerrel ezt az első-rangú, hülye viccet kitalálta, hogy verseket olvastat vele, azóta az egész század megtiszteli közlékenységével. A Gróf úr is őszinte akart lenni, most meg ez a Kölyök . . .

— Hagyjuk az őszinteséget öregem. Nem érdemes itt a családi multon rágódni. Elsikkasztottad és punktum . . .

— De nem . . .

— Hát akkor elkártyáztad és rendben van.

— Nem úgy volt . . .

— Jó, jó . . . megölted és kész.

A Kölyök felkapta a fejét.

— Honnan tudod? . . .

— Mindenki így van itt vele. Elkártyázta, megölte vagy elsikkasztotta, esetleg a másikat is feleségül vette, vagy ilyesmi . . . Ne törődj vele . . . Én mondom.

Latouret időnként hátrapillantott a beszélgetőkre, de nem szólt semmit . . . Csak beszéljess . . . Még dohányozhatsz is, de egyszer majd . . . Ha igazi alkalom lesz . . . Nom du nom . . .

A nap égetett és az állandó, sárga, vakító, sivatagi visszfény, amely szinte zúgva áramlott szemükön keresztül az agyukba, az örökös sivár porhalmok tengeréről, kibírhatatlan . . . phü . . .

— Ne cammogjunk, a mindenségit . . . nincsenek a korzón. . . . Gyerünk a légiós indulóval! Énekelni.. un . . . deux . . . trois . . . Alors! . . .

Szinte repedező, szikkadt torkukból fáradtan, hamisan, recsegeve hangzott fel:

„Tin tauras du boudin
Tin tauras du boudin . . .”

Koller, az ács, döngve bukott ki a sorból . . .

— Nom de dieu! . . .

Egy ember hátramaradt vele. Sátrat vertek, bevárják a századot . . .

— Gardez vous . . . en avant . . . March!

Az őrzőrat folytatta útját a Szaharában. Most már nem énekeltek. Az őrmester nem is vezényelt ilyesmit. Micsoda puhányok. Az ő idejében, amikor még divott a crapaudine, a silo és hasonló büntetések, amikor még a szekér löcséhez kötözték azt, aki lemaradt, hogy menjen, vagy vonszoltassa magát, amikor még a sivatagban elhullott legényekről csak a felszerelést vetették le és mindenki elhaladt az alétan fekvő mellett, akkor még énekeltek és aki nem akart, vagy nem tudott, azt karikára kötözték, hogy meggebedhetett . . . De azóta itt más világ lett. Annyit foglalkoztak velük a lapok, annyit firkáltak róluk, hogy egyre új, meg új intézkedésekkel tették kényelmessé a légiót, minden városi csirkefogó számára . . .

— Megmondhatom neked Galamb, ha érdekel . . . — lihegte a Kölyök és közben megbotlott egy láthatatlan kőben . . . — ha érdekel. Titok . . . de elmondom . . .

— Nem! — mondta gyorsan Galamb, — nem érdekel, ha titok és nagyon kérlek, ne mondd el . . .

— De . . . mégis . . . jobb, ha tudod . . .

— Jobb, ha nem!

— Az út oda . . . még eddig . . . merész expedíciónak . . . számított . . . Nincs is út . . . Murzuk oázistól a Niggerig képtelenség . . . és már helyőrséget is csináltak . . . A huszadik század legnagyobb botránya . . . Utközben és ott is csak úgy halnak . . . de nekik út kell Guinea felé . . . és Timbuktu nyugaton van . . . nem alkalmas . . . Hü . . . nem fogom bírni . . .

Egy másik katona szédelgett félre a sorból . . . Ezt is hátrahagyták egy féligmeddig pihenttel.

. . . Ha nem nézne rá olykor, olyan sandán a jó öreg Latouret, Isten nyugtassa, ha megmásíthatatlan jóindulata elszólítaná a légióból, akkor megpróbálna szájharmonikázni a fiúknak, talán az használna nekik a strapa ellen . . .

Hm . . . Megpróbálja. Mi lehet? Hiszen többen dohányoznak és azért sem szól . . . Legfeljebb ráordít majd, hogy hagyja abba. Azt megteheti neki.

Tüzel a nap . . .

Hat órája meneteltek a végtelen sárga portenger kellős közepén, amikor egyszercsak Latouret őrmester csodálkozva kapja fel a fejét. Valami finom, halk sípoló zümmögést hall . . . Mi ez? Itt a halálos mars, elviselhetetlen, utolsó órájában, mert még ennyi idő választotta el őket a táborozástól . . . Mi ez?

Megfordult.

Sacrebleu! A tejfelesképü cincogtatja a szájharmonikáját . . . és . . . ördög és pokol! Két puska van a vállán! Elvette attól a suhancától! . . . Ezt nem szabad, de ha rászól, csak azt a kölyköt bünteti, aki maradt volna otthon a mamájánál, ahelyett, hogy idejőjjön katonának . . . Hát csak cipelje a puskáját másnak is, majd örül nemsokára, ha a lábát bírja . . . De hogy evvel a vacak, poros, fojtó levegővel még harmonikát is fúj . . . Tisztára bolond és döglötten fog a második menetelésből kibukni . . . Hát csak bukjon . . . csak fújja . . .

És Galamb fújta Most már egész vidáman. Ebben az órában már egy sem dőlt ki.

— Halt . . . Fix! A terrel

Két óra pihenő.

2.

Már csak négyen mentek. Az őrmester, Galamb, a Kölyök, (ennek Galamb vitte a puskáját), Nadov, a turkesztáni óriás, aki naponta két szót sem beszélt és Minkusz, az osztrák orvos. A második hét órából, négyet tettek meg.

És Galamb harmonikázott.

Azután abbahagyta. Latouret visszafordult, hogy végre lássa kiszédülni a sorból, de csak azt láthatta, hogy Harrincourt előkotor a tarisznyából egy darab hideg juhhúst, ami még melegen sem volt valami gusztusos táplálék és jóízűt harap belőle.

Még ilyet! A sivatagot járt vén őrmester már kisé koválygott. Ez meg vigyorog, eszik, muzsikál, két puskát hord és úgy néz ki, mint akit hízőkúrára fogtak itt . . .

Nadov, a turkesztán óriás, mint valami oszlop, zuhant ki a sorból, nagy döngéssel. Minkusz lehajol föléje, hogy meghallgassa a szívét, de közben egy szép bukfencsel ő is elterül mellette.

— Közlegény!

A Kölyöknek szólt. Ez még aránylag áll a lábán, csak az ajka remeg kékülten és hunyódika pillája.

— Bardát ver a betegek fölé és bevárja a csapatot. Vegye át a puskáját . . . Őrjárat! Vigyázz! . . . à mon commendement . . . en avant . . . Marche!

Az őrjárat, ez esetben egyedül Galamb, feszesen megindul az őrmester után.

Néhány lépés múlva bátortalanul cincogtat, majd amikor látja, hogy Latouret nem szól, szépen, hangosan harmonikázik.

Bealkonyodott, a kékes égen bágyadt fényű, korai csillagok gyúlnak ki a sivatag felett és a kéttagú őrjárat megy: elől az őrmester, három szál hiúzbajuszával,

mögötte Galamb, feltűzött szuronnyal, szájharmonikázva.

— Közlegény!

— Oui mon chef!

— Mikor szokta meg a trópust?!

— A napokban mon chef!

— Mit hazudik! Maga nem most jár először a sivatagban!

— Alázatosan jelentem, én még sohasem hazudtam. Nem finom szokás.

Mentek. Itt is, ott is hiénák kerülgették őket, nagy távolságról, hol előttük, hol mögöttük futva . . . Némelyik vésszesen felüvöltött, hisztérikus, rekedt, asszonyi kacagásra emlékeztető hangon . . .

Távol gyenge fény tűnt fel. Az ott már Murzuk oázisa.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

1.

Murzuk oázisa a sivatag csendőre. Szpáhik, szahariánok, szenegáli lövészek állomásoznak benne. Ezek portyáznak időnként a Szaharában, hogy sakkban tartásák a tuaregeket, berbereket, riffeket. Murzuktól délre a nagy semmi következik.

De Murzukban villanyvilágítás van, rádióállomás, kórház és keramitos utak. Szpáhik sorfala között vonul be az oráni század, katonabanda szól és szájtató arabok bámulják a fáradt sereget.

Az átvonuló tartalékszázadok számára külön laktnya van Murzukban. Ide irányítják az újonnan érkezőket. A porlepte, kimerült század ruházatát és felszerelését pótolják, orvosi vizsgálat következik és három nap teljes szabadság . . .

A partizánokat szpáhik zárják körül és az oázis távoli részébe viszik, ahol karókat vernek le és tuskés drótot tekernek rájuk. A szabadonhagyott járások elé pedig szaharián őrséget állítanak. Elkülönítik a szabadcsapatot. Ezek nem valami érzékenyek, nyugodtan szív-

ják a kendert és sütik a keszrát, a drótsövény mögött. A bejáró előtt egy vézna, összakállú, burnuszos arab, trachomás, bedagadt, vörös szemekkel, felállítja parázs-tűzhelyét és kávéfőzőt néhány centimesért.

A légionisták csodálkozva tapasztalják, hogy úgy bánnak velük, mint kedves rokonnal, vagy nagybeteggel. Még a szpáhik is, akik különben olyan magasan hordják az orrukat, dohányt ajándékoznak nekik és süteményt, megvendégelik őket a partizánok táboránál működő trachomás arab kitűnő kávéjából és mindenki annyi vörös bort ihat, amennyit csak akar.

— Nem tetszik nekem ez a nagy gyengédség, — mondta Pilotte, a hallgatag Nadovnak.

— Miért? — kérdezte a turkesztáni óriás mély, nagybögő színezetű hangján.

— Ugy látszik sajnálnak bennünket.

Egy kövér, néger őrmester a szudáni vadászoktól barátságosan a vállukra veregetett.

— Hová fiúk? . . . Gyertek, igyatok a pénzemért pálinkát, vagy kávéfőzőt . . .

— Mondja sergeant, — mondta Pilote, mikor a trachomás arab Matuzsálem kitette eléjük a kávéfőzőt. — Maga hol van beosztva?

— A gazdasági hivatal B. osztályába. Mi látunk el benneteket fehérneművel . . . Meg daróccal a raboknak.

Egy élénk hang rikoltott közbe mögöttük.

— Hahó! . . . Mit hallok?! Rabruhában masírozunk tovább?

A következő pillanatban a körbenguggoló katonák fején keresztül, odapottyant törökülésbe Galamb.

— Ha nem tudnád, — felelte az őrmester, — rabokat is kísérték.

— Adjál annyi kávéfőzőt a katonáknak, amennyit akarnak, — mondta mögöttük egy kapitány a kék huszárok uniformisában, nyilván a szpáhik parancsnoka. — Nem kell felugrálni gyerekek, csak maradjatok ülve és igyatok, egyetek, érezzétek jól magatokat . . .

Barátságosan intett feléjük és továbbment.

— Az az érzésem, — mondta Galamb, — hogy ez nem is katonai tábor, hanem valami misszió, ahol a kedves nővérek kapitányoknak maszkirozzák magukat.

Az bizonyos, hogy a szpáhi kapitányok nem éppen nyájas modorukról közismertek a sivatagban.

— Maguk most jóideig ellesznek, — mondta egy kopasz, feketeszakállú, hosszú szpáhi. — Messzire mennek leváltani . . . Aut-Taurirtba. Murzukban szokás, hogy jól bánnak azokkal, akik leváltják Aut-Taurirtból az embereket.

— És mit mesélnek, akik visszafelé jönnek.

Csend.

Most megjelent a Kölyök is. Odaállt a kör szélére, a drótkerítés cölöpének dőlt. Mosolyog, mint rendesen és gumit rág.

— Miért nem mondja, hogy mit mesélnek? — kérdezi idegesen Nadov. — Ha egyszer erre megy át a tartalék, akkor visszafelé itt megy keresztül a leváltott csapat is.

Miután újabb csend következik, Pilott türelmetlenül vág közbe:

— Beszéljenek a mindenségit! Ne becézzenek itt bennünket, mint csecsemőket, inkább mondják meg, ha valami baj vár ránk Aut-Taurirtban, hogy felkészüljünk rá! Mit beszéltek, akik onnan visszajöttek?

— Hát épp ez az . . . — mondta halkán a néger őrmester.

— Micsoda?

— Hogy még senkivel sem beszéltünk, aki Aut-Taurirtból visszajött volna . . .

Hallgattak.

— És, — kérdezte kissé rekedten, Minkusz, miután megnedvesítette az ajkát és egyet krákogott, — sok század ment már arrafelé keresztül . . . ?

— Hát . . . még csak másfél éve áll az az előretolt helyőrség . . . — felelte kitérően a kopasz, horihorgas.

— Feleljen őszintén! — kiáltotta Minkusz, — hány század ment át itt, Aut-Taurirt felé, mióta a gazdasági hivatalban van?!

— Hm . . . Tizenkettő . . .

Nyomasztó hangulat ült a fülledt, fényes pálmalombok alatt üldögélő, kis csoporton . . .

— Szóval, — felelte vontatottan Nadov. — Tizenkét helyőrséget . . . váltottak le . . . és a tartalék bevonult . . . de a szolgálatból . . . senki sem tért vissza...?

Ismét csend volt Csak az oázis légymilliói döngicéltek tömött rajokban . . .

— Hol van az a helyőrség, — kérdezte Minkusz.

— Hát . . . azt bizony pontosan nem tudom, — felelte a szpáhi. — Nem igen járt még ott más a hadseregen kívül . . . De arrafelé lehet, ahol már sok az erdő.

— Hát az nagyszerű! — örvendezett Galamb. — Ott már az egyenlítőnél vagyunk! Igazán elmondhatjuk majd, hogy világlátott emberek lettünk . . .

Tréfáját fagyos hangulat fogadta. Itt most senki sem volt kedve nevetni. Lehetséges, hogy a légió Murzuktól az egyenlítői őserdőkig küldi őket, a Szaharán keresztül? És lehetséges, hogy ezen az átkozott, messze pontján a glóbusnak, helyőrség van? . . .

— Valamit mondott az imént, — szólt most közbe Pencroft, — az őrmesterhez, — hogy rabokat is kísérrünk . . .

— Azt, hát, — bologatott a szudáni. Arrafelé valami fegyenctelep is van.

. . . Távolról botok puffogása, majd tevedőgés halatszott és elviselhetetlenül sok légy kínoztta az üldögélőket. Egy hatalmas, fényesbőrű arab jött közéjük. A karján szarvasvipera tekergőzött. Jövendőt mondott és amuletteket árult. Embrió kisujját, bőrbe varrva és kis, arab pergamenttekercset, bűvös szöveggel. A hatalmas, barnaszínű embernek hosszú bajusza volt és nagy, kampós orra.

— Halló öregem! Mintha már találkoztunk volna! — kiáltott feléje Galamb, mert úgy rémlett előtte, hogy ezt az embert már látta Marseilleben? Vagy Oranban?

— Nem tudok róla rumi úr, hogy találkoztunk volna.

— De egész biztos, csak akkor még nem házaltál ezzel a fogatlan kígyóval . . .

— Fogatlan? . . . — kérdezte az arab udvariasan és kissé megnyomta a kígyó nyakát, azután odatartotta közel Galamb arcához, — tessék megnézni . . .

Mindenki felugrált és a kör nagyot tárgult . . .

A szarvas viperának mindkét méregfoga látszott! Percek alatt biztos halál, pokoli kínok között és nincs semmiféle ellenszer . . .

Galamb még közelebb tartotta vigyorgó fejét és belenézett a kígyó torkába, mint egy öreg doktor.

— Vidd innen! — kiáltotta néhány legionista türelmetlenül a varázslónak. — Vidd innen, te ördög!

— Csak meg akartam mutatni, hogy nem fogatlan, — felelte nyájasan a nagybajszú arab, — ahogy a rumi úr mondta . . .

— Abban nem volt igazam pajtás, — biccentett vidáman Harrincourt, — de azt fenntartom, hogy én már láttam magát valahol . . .

— Nem emlékszem . . . talán tévedni kegyeskedsz.

— No, no . . . tévedni ugyan emberi dolog, de azért velem is előfordulhat. Hát akkor ülj le ide öreg átok kereskedő barátom és tedd valahová kedvenc ölbéli kígyódat, hogy a tisztelt közgyűlés is helyetfoglaljon, azután mondj nekem jövődőt! Lehetőleg kellemeset, akkor kapsz egy feketét — és odaszólt az ősz, trahomás arabnak, aki egyre főzte a kávé. — Egy pohárral a kígyódjka úrnak. Gyerünk kisiú!

A legalább nyolcvanéves „kisiú” kivett egy kis réztartályt a parázsból . . . A varázsló lesaavarta karjáról a kígyót és egy bőrzsákba siklatta, amelynek bekötötte a száját, azután megnézte Galamb tenyerét:

— Hosszú életű lesz . . . — kezdte.

Galamb dühös lett. Más nem hiányzik!

— Hallja nem fontos meghamisítani a valóságot. Csak mondja ki bátran, hogy nem élek soká . . .

— Hosszú életű lesz a rumi úr . . . egész biztos. Ez itt az életvonal, a hüvelykújj alól indul ki és átmegy a tenyéren . . . Jó hosszú vonal . . .

— Nézd öregem . . . nem is olyan hosszú, csak piszkos a kezem, azért látod így . . . de ha jobban megnézed, — próbálta rábeszélni, szinte könyörögve. De a varázsló állhatatos volt:

— Ez így van . . . Hosszú életed lesz . . . És itt . . . Ez érdekes . . . különös . . . Egy nő szelleme üldözl!

Mi? . . . Hoho! A szellem! . . . No nézd!

— Idehallgass öreg Ali Baba! Te tudsz erről a szellemről? . . .

— Igen . . . Én tudok róla . . . Egy szép, szomorú nő szelleme követi a csapatot . . .

Nadov közbedörmögött:

— Ne éljek, ha nincs így . . . Most már elmondom, hogy a multkor . . . valamelyik oázisnál . . . azt hittem, hogy a bortól van, mert oázisban én mindig részeg vagyok, láttam egy nőt, a sivatagban ült, túl az oázison és énekelt . . .

— Nadov! Nem voltál részeg! Én is láttam, — bólogatott Galamb és a varáslóhoz fordult. — Ide hallgass Aladin! Ha ismered a kísértetet és alkalmilag látod, mondd meg neki, hogy tiszteltetem és ne féljen tőlem, én nem harapok és nagyon tetszik nekem . . . Szeretnék megismerkedni vele.

— Micsoda hülyeségek ezek, — mondta idegesen Hildebrandt, aki eddig egy szót sem szólt. — Hallja Galamb a Szaharában nem hálás dolog kísértetekkel tréfálni.

— Nem hülyeség cimbora, — világosította fel Galamb, — egy kísértet jár a csapat után, elegáns nő és háromszögletű jel van a kezén. Ez a kedvenc dala . . .

És előrántotta a szájharmónikáját.

. . . Millió csillag ragyogott a sivatag felett, tágfényű, szokatlanul nagy, vöröses és rezgően ezüstszínűek, a mozdulatlan pálma és fikusz lombon át. És Galamb behúnyt szemmel, „érzéssel“ rezgetve a tenyerét, szájaszegletéből finoman, élesen fújni kezdte kis hangszerén a dalt:

„S'il on savez . . .“

Két majom, átutazóban egy tamariszkusz koronájáról a szemközti platánra, megállt és kíváncsian nézett le a lombok közül . . . A hold ezüstös fényében tisztán látszott, a távoli sivatag felett, ködszerűen lebegő por..

És Galamb fújta a „S'il on savez“-t, valamennyi szem a távoli Szahara felé irányult, hogy talán a daltól, mintegy hívásra, megjelenik a szellem.

E helyett valami más, valami sokkal meglepőbb történt . . .

— Gazember! — sikoltotta a Kölyök, — gyilkos gazember . . .

És szinte a levegőn át úszva nagyívű tigrisugrással rávetette magát . . .

Pencroft!

Két kézzel eltaszította az amerikai torkánál fog-

va, villant a rohamkés és bizonyára leszúrta volna, de az agár képű, szikár ember ökle, röviden kicsapott, szabályos horogütéssel állon találva a Kölyköt. Az ütésnek alig volt lendülete, de Pencroft hihetetlenül erős lehetett, mert egy apró reccsenés hallatszott és a Kölyök ájultan bukott a földre . . .

Döbbsen álltak. Pencroft lihegve igazította a zubbonyát és a Kölyök még ájultan is egész testében remegett. Valamitől sokkszerű állapotba került . . .

. . . Az erődök felől egymásután felbúgtak a takarodók és ki-ki sietett a laktanyája felé.

2.

Mentek . . .

A század valóságos népvándorlással növekedett Murzukban. Elsősorban kaptak két páncélkocsit, amelyek kiskaliberű gyorstűzelőágyúkkal voltak ellátva, aztán megsaporodtak, három tiproláncos teherautóval, ezek municiót vittek, csatlakozott továbbá öszvérek hosszú sora, gépfegyverrel, lángszoróval és reflektorokkal, hatalmas kórházkocsi egy vöröshajú szanitéccel.

Ezenfelül sok teve, öszvér és kocsi következett különféle rakománnyal, útépitéshez szükséges szerszámokkal. Hatalmas alvázakon, gerendákat, vastraverzet, huzalt, sodronyt és rézdrótot szállítottak magukkal.

A menet közepén haladt a kétszáz fegyenc. Belsőül és fehér rabok vegyesen. Jobb csuklójuknál fogva, párosával összekötötték őket. Durva barnás vászonruhában voltak. Ezeket ötven gumiére kísérte. Arab csendőr, a gyarmati közigazgatás legdurvább eszköze: fényesen öltöztetett benszült, a kiképző altisztektől elsajátított szolgálati stílus műveltségének göggyével.

Az ötven gumiére is választhatott, a fegyház vagy az aut-taurirti szolgálat között, miután egy osztag angol matrózt, akik verekedés miatt a csendőrségre kerültek és ott is pökhendiek voltak, úgy elvertek, hogy három tengerész belehalt a sérülésekbe.

A gumiére sajnos semmit sem ért a diplomáciá-

hoz és fogalma sincs arról, hogy az angol matróz kényes portéka, ha agyonverik. Amíg él épp olyan ágról szakadt vízi bohém, mint a többi tengerész, de ha agyonverik, akkor a k t a lesz belőle! Akta, amelyre azt illik felelni, hogy: „a megindított vizsgálat alapján vétkesnek talált csendőröket példás büntetéssel sújtottuk . . .”

Talán nem is ötven goumière-t találtak volna vétkesnek, ha kevesebb is elegendő Aut-Taurirtban.

És valamilyen kihágás miatt Burce, Lenormand és Hilliers katonai mérnökhadnagyok is vétkesnek találattak, ezért Aut-Taurirtba helyezték át őket.

Gardone kapitányt, aki igen sokat ivott és az operában egy hölgy miatt botrányt provokált . . . sürgönyileg vezényelték párisi lakásáról, Murzukba, ahol bevárja az oráni csapatot és az aut-taurirti helyőrségben átveszi Vicomte Delahay őrnagy mellett, a helyettes parancsnoki tisztséget . . .

. . . Szitkozódva tépte össze a hosszú sürgönyt. Tudta, hogy mit jelent ez a dicső fogalmazás. Valami pokoli garnizonba fog kerülni, ahol vagy megdöglik vagy előléptetik . . .

Azt azonban ő is csak Murzukban tudta meg, hogy hová kerül, amikor egy őrnaggyal beszélt a századirodában.

— Hogy innen . . . az egyenlítőig? . . . — kérdezte hökkenten, a térkép fölé hajolva . . .

— Nem egészen . . . — felelte az őrnagy. — Nehéz terep az bizonyos . . .

— Dehát mi az az Aut-Taurirt? . . . Miféle hely az a Szahara és a Nigger vidék között, hiszen ott talán sohasem járt még ember . . .

— Dehogynem . . . Emlékezzél csak vissza. Két év előtt ment először Murzuktól délre egy felderítő csapat, de ezen a helyen megölték a patrult és a kiküldött büntetőszázad nyomát sem találta a gyilkos benszülteteknek . . . Megállapították, hogy szokota négerek tették, de ezek a Niggeren és az őserdön túl tanyáznak. Senki sem tudja, hogy kerültek a mi vidékünkre. Azután Normand és az expedíciója sem tért vissza. Timbuktúból keresésünkre indultak és megállapították, hogy valamennyit lemészárolták. Azután elin-

dult Russel expedíciója, erről bizonyára hallottál, hiszen nagy port vert fel, rendkívüli támogatással indult útnak és valami átjáró után kutatott, de ő is eltűnt . . .

— Bocsáss meg kérlek . . . Dehát ez ismeretlen, felderítetlen út . . .

— Lander, Hornemann és Caillée eléggé felderítették . . .

— De nem hadseregek és helyőrségek számára! — csapott az asztalra Gardone elkeseredetten . . .

Az őrnagy vállat vont.

— Katonák számára csak egy lehetetlen van: a parancs bírálata. Másfél év előtt elhatározták, hogy az egyenlítő és a Szahara között helyőrség lesz a semmi-ben és azóta ott helyőrség van. Ez Aut-Taurirt. Ut kell a Russel féle elveszett átjáró helyett. Tehát út lesz és aki onnan hazajön, ha leváltják, az igen szép karriert csinált . . .

— Ha hazajön, — mondta sápadtan Gardone . . .

— Na igen . . . de ha nem akkor is szépen emlékeznek meg róla . . .

Ezt kissé hűvösen mondta és felállt. Az őrnagy jó katona volt és Gardone nem tetszett neki.

Igy indult el a század, a részeges Páris-hoz szokott, kövér, Gardone kapitánnyal, rabokkal és egy század tapasztalatlan újjonccal.

3

— Azt mondd meg, hogy miért rohantál Pencroft-ra? — kérdezte Minkusz, az orvos a kölyöktől. — Ez biztosan valami lélektani elváltozás.

— Nem tudom . . . egyszerre forró lett körülöttem minden, nem is emlékszem rá, hogy mi volt . . .

Mögöttük nyikorogtak a kerekek, harsogtak a tiproláncos autók, csörömpölt a páncélos, puffogtak a hajcsárok botjai, amint a forró sivatagban, nehézkesen törtetett előre, a végtelennek látszó menetoszlop . . .

— Ez már velem is volt, — mondta Nadov, — egyszer Szmolenszkben a búcsún annyit ittam, hogy két napig aludtam utána . . .

— Maláriád van, — állapította meg Pilott, — sokszor ilyen átmeneti rohammal kezdődik, azután egyszerre jön a hidegrázás . . .

— Lehet, — hagyta rá a Kölyök. — Az bizonyos, hogy beteg voltam . . .

— Nem volt semmi ügyed evvel a gangszterrel? — kérdezte Hlavács a cipész. A találó, gengszter nevet Pencroft kapta bajtársaitól.

— Nem. Soha . . . — mondta Illjics.

Azután már nem beszélgettek. Egyre forróbb lett a levegő. Egy sirokkószerű déli légáramlás elviselhetetlen főfájást és lomhán kavargó portölcséreket hozott . . . Az öszvérek köhögtek és ordítózva kirúgtak, csattogott a korbács, puffogtak az öklök, a hajcsárok szitkozódtak. A kapitány elől lovagolt, a rosszullét, a dühvel összekeveredve émelygett benne és minden varrat külön fájt a koponyáján. Időnként a nyeregtáskából üveget húzott elő és ivott.

Egy szokatlanul nagy homokdomb árnyékában letáboroztak. Képtelenség volt tovább menni. Az egyik teherautó hajtókarja eltörött, hosszú szerelésre volt szükség. A lovak és öszvérek vakon bukácsoltak . . .

Galamb örömmel konstalálta, hogy itt sok kíváló alkalom kínálkozik a halálra. A tízezer dollárt már hozzá tartozói zsebében érezte. Valahogy nem fájt a halál. Akiknek nem fáj az élet azok a halál gondolatát is könnyebben viselik el.

Gondolta utána néz Troppauernek, aki még mindig nem állt lábra . . .

— Te . . . — A Kölyök szólította meg.

— Mi van fiú?

— Beszélnem kell veled . . .

— Parancsolj pajtás . . .

— Nagy titkot akarok rádbízni . . .

— Hagyjuk ezeket öregem! Meg vagytok tisztára háborodva a titkaitokkal . . . És miért pont engem szemeltél ki? Figyelmeztetlek, hogy léha, felületes, komolytalan fráter vagyok, fecsegő pletykás és megbízhatatlan . . .

— Kérlek . . . ne alakoskodj . . . Gyere egy pár percre külön a többitől . . . Most tudom, hogy őrszolgálatban van az a gazember . . . Nyugodtan beszélhe-

tünk . . . Ugyis el fognak tenni láb alól . . . Neked kell mindent elmondani . . .

Olyan szomorú és kétségbeesett volt, hogy Galamb megszánta. A mindenségit a titkoknak és relytélyeknek?

— Hát gyere fiú, de kérlek ne vágj állandóan ilyen siralmas képet . . .

Leültek egy távoli domb árnyékába.

— . . . Párisban az egyetemre jártam, — kezdte Illjics. — Igazán vidám ember voltam, pedig sokat éheztem, de a nyomor nem számított, a diák élet szép volt, derűsen láttam a jövőmet és . . . És ekkor megismerkedtem egy nővel . . .

— A baj mindig így kezdődik, — jegyezte meg nagyképmen Galamb és újjain keresztül átengedte a port, egyik kezéből a másikba, miközben arra gondolt, hogy jó lenne ha itt maradhatna a sivatagban homokórának.

— Ez a nő megígérte, hogy elősegíti a karrieremet. Van egy kitűnő barátja bizonyos Henry Grison . . .

— Kicsoda?!!

— Henry Grison . . . Miért ijedtél úgy meg?

— Ezzel az úrral találkoztam . . .

— Hol?!

— Egy érdekes házban . . . Pizsamában fogadott a földön . . .

A Kölyök nézte . . .

— Én tudom, . . . hogy te ki vagy . . . — És rövid szünet után, mereven Galamb szemébe nézett, majd így szólt: — Batalanga.

Nagy hatást várt. Galamb igen bután nézte. Azután megfogta a fiú homlokát:

— Lehet, hogy éppen igazad van, de nem ártana, ha megmérnéd a lázadat . . .

A Kölyök mereven és gúnyosan nézte, azután újra, szinte szótagolva elismételte:

— Ba-ta-lan-ga . . . !

Mit akarnak tőle? Most ez a legújabb. A Batalanga!

— Nagy komédiás vagy, — mondta a Kölyök, — de nem hiszem, hogy továbbra is alakoskodj, ha megmondom, hogy én már jártam Batalangában . . .

— Ez rendben van fiam.. Jártál ott, tudomásul veszem. Csak arra felelj most, hogy ki ez a Grison és hol élnek rokonai, vagy örökösei.

— Nem tudok róla sokat. Az ő ajánlata révén kerültem Russel expedíciójába . . .

Galamb ismét megélenkült.

— Russell! Várj! Hiszen ez volt az a kutató, akinek az özvegyét elvette... dr. Bretail... Hopsza! Hiszen ez érdekes . . .

— Tudtam, hogy ez érdekelni fog.

— De mennyire! A meggyilkolt Bretailné követi a csapatot.

A Kölyök falfehéren ugrott fel:

— Ne mondd! Könörgöm ne mondd! . . . Megörülök . . . — és kétségbeesetten zokogva vetette magát a földre.

Harrincourt gyengéden felemelte. Most már komolyan vette, amit a fiú mondott és sajnálta. Nem tudta mi baja, csak látta, hogy nagyon szenved . . .

— Ugy tudom, mondta csendesesen, Illjicsnek, — hogy Bretail agyonlőtte az asszonyt, meg egy kapitányt és ő magát .

— Nem igaz . . . — suttogta a Kölyök, — mind a hármat megölték!

Millió apró, izzó porszem szúrta az arcukat, és a levegő mozdulatlanul állt a sivatag felett, a rekkenő forrásokban.

— Különös . . . motyogta Galamb. — És nem tudsz közelebbit? . . . Hogy ki volt a gyilkos? . . .

— Én . . . voltam . . . !

TIZENHARMADIK FEJEZET.

1.

Galamb most az egyszer megrázkódott belülről. Ennek a titoknak a szörnyűségét még az ő felületes, nemtörődöm, vidám lelkivilága is teljes tragikumában átérezte. Batalanga, még csak hagyján s a szökőkút a márkival, tréfa. Holttest a fürdőszoba előtt, rendben

van fő, hogy a villanyt eloltsák. A táborszernagy felismeri, mint bakát, oda se neki, Macquart nem jön el az estélyre: se baj, de ez itt más, megrendítőbb, ahogy a Szahara közepén ül a húszéves Illjics és sír, mert megölt néhány embert. De, ami a legkétségbeejtőbb, egy felületes ember számára, mindezt egyedül ő tudja. És neki most tenni kell valamit. És ne értsük félre: nem szájharmonikázásról van szó, nem valami hülye viccről, hanem egész komoly tennivalóról.

— Hát ide hallgass, most ne bögj . . . Már sajnálom, hogy nem a Troppauer verseit hallgattam inkább. Ugyanolyan mint a te históriád. Izgalmas, lehangoló és egy szót sem ért belőle az ember . . . Nesze itt egy cigaretta, gyújts rá és mondj el mindent őszintén.

A fiú néhány sóhajjal, valahogy rendbehozta szabálytalan lélegzését. Időnként még egyet csuklott. Rendkívüli felindultság didergett benne, úgyhogy eleinte, összekoccanó fogai szótagokká harapták szét, amit mondott . . .

— Most mindent meg fog tudni, — suttogta. Azután jelentősen hozzátette: — Őrnagy úr.

Galamb felugrott és siránkozva vágta földhöz a sapkáját:

— Csak ezeket a marhaságokat hagyjuk már, könnyörgöm!

— Jó, jó . . . hát akkor erről nem beszélünk. Vegyük úgy, mintha nem tudnék semmit.

— Az egész ügyben én vagyok az, aki nem tud semmit! És mennél többen magyarázzák, annál kevesebbet tudok.

A Kölyök megértően mosolygott:

— Rendben van. Hallgass hát meg. Vegyük úgy, hogy te nem tudsz semmit. Csak egy derék bajtársam vagy, akinek elmondom ezt a szörnyűséget azért, hogy ha meghalok, akkor legyen, aki hurkot dobjon a gazembernek nyakába. Tudd meg elsősorban, hogy ez a sok ember, aki itt táborozik, ebben a hatalmas körben, soha többé nem tér vissza onnan, ahová megyünk. És ennek mind az a néhány gazember az oka, akik megölték Russelt.

— Hát miféle életelixirt talált ki ez a Russel úr?

Egy kétezeréves átjárót. Svetonius Paulinus, aki

már az első században járt a Nigger vidékén, megemlékezik egy feljegyzésében a krokodilok útjáról, amely a pusztában, minden akadály nélkül elvezet a „Fekete Óriások” birodalmába. Miután a Nigger mentén, azon a vidéken, amit Svetonius leírt törpe pygmeusok élnek, Russel feltevése szerint a szokota négeket nevezte óriásoknak, akik hatalmas emberek, de csak a pygmeusokhoz viszonyítva! Így ez a jegyzet, amely az óriás szó miatt nem foglalkoztatott komoly tudósokat, Russel révén bizonyos fokig éppolyan hiteles lett, mint Herodotosz útja. No most vessük össze ezt Herodotosszal . . .

— Pajtás . . . Ne vessük össze . . . Vagy csináljuk ezt máshol és ne a Szaharában . . . Nekem a tengerészeti akadémián is mindig bajom volt ezekkel a régi írókkal.

Szürke porfátylakon át látszott a krétaszínű hold. Bágyadt sugárzás ragyogta be a végtelenbenyuló homokhalmakat. Egy felriadt öszvér keservesen elordította magát és hiénák felelgettek rá a távolból.

— Ezt muszáj meghallgatnod . . . — mondta a Kölyök. — Sok sok ember pusztul el emiatt . . .

— Ne haragudj, de ez marhaság, hogy itt a sivatagban mindenféle klasszikus írók miatt pusztulnak az emberek! Nagyon meleg van, egészségtelen a klíma. De erről nem tehet sem a Vergilius, sem a Shakespeare!

— Tudom, hogy tetteted magad. Azért mégis kérek, hogy légy türelmes. Herodotosz azt írja, hogy a Nilus és a Nigger összeköttetésben állanak. Ezt valami homályos módon a krokodilokkal magyarázza. Russel szerint a „Krokodilok Utja” Szenegambián vezet át és Herodotos, aki Svetóniussal úton járt, nyilván a Gambiát tévesztette össze a Nilussal. Ha ezt az átjáratot, amely a Nigger vidékét és a Szaharát köti össze, megtalálja valaki, akkor az új kor leghasznosabb felfedezésével járult hozzá a gyarmatosításhoz. A Szaharavasút meg lenne oldva. A vonal összeköthetné a Földközi tengert a nyugatafrikai kikötőkkel. Azután Franciaország számára szerezne meg a Szenegambia ismeretlen vidékét, Batalangát, a szokoták földjét.

A szokota benszülöttek ismerik azt az utat, amelyet Svetonius és Herodotos óta annyian kerestek

hiába. Russel csálhatatlanul biztosnak hitte a feltevését, hogy hol kell lenni ennek a titkos átjárónak . . . De Russel eltűnt. És soha többé nem tért vissza. Bretail doktor érkezett csak meg Marokkóba, halálos betegen és ez a bizonyos Henry Grison hazatért.

— Ez a Grison . . . ez ott volt Russellel?

A Kölyök bántó, rekedt hangon nevetett:

— Ott volt? . . . Ő lőtte agyon!

2.

Szóval az az ember, akinek a tárcája itt van a zsebemben, akit az ő rohamkésével leszúrtak, Brétail doktor házában, az a bizonyos Henry Grison ölte meg Russelt?

— És te honnan tudod mindezt?

— Engem az a nő, akiről gyanítom, hogy Grison szeretője, vagy ügynöke volt, összehozott Grisonnal. Henry Grison, mint gazdag oroszánvadász és Afrika-utazó férközött Russel közelébe. Grison szervezte, mint gyakorlati ember Russel expedícióját és bevett engem is.

— És ki volt ez az ember?

— Most már tudom: hirhedt politikai kalandor. Jó pénzért mint mohamadán próféta zavargást rendezett Arábiában, vagy mint munkás sztrájkra izgatott az iraki petróleumforrásoknál. Egy Laporter nevű vadász és én voltunk a legfiatalabb az expedíció tagjai között.

A sivatagban táboroztunk, közel az őserdőhöz, azon a helyen, ahol Aut-Taurirt helyőrségét alapították később. Az erdőben lakó pygmens benszülöttek segédekeztek a tábor körüli munkában. Innen indult el utolsó útjára Russel. Csak Bretail doktor kísérte el. Talán azért nem hívott mást is, mert sejtette, hogy az expedíció tagjai között lehet néhány hamis ember. Laporter Lorsakoff az orosz, Grison, egy Byrel nevű angol és én tartottunk ki idáig a többi kísérő betegség miatt, vagy más okból, lemaradt útközben.

Este a benszülött segítőkink, vagy négyen, akik kö-

zött egy főnök is volt, Illomor, kis ünnepséget rendeztek, amelyre vendégül látták fehér gazdáikat.

Jámbor embereknek látszottak, Kivivel kínáltak bennünket. Egy különleges pálma hajtásából készítik ezt az italt. Szintelen, szagtalan pálinka. Az ősi hit szerint szüzleányoknak kell megrágni és a szájukból teszik egy korsóba, amely kézről-kézre jár. Általában minden primitív népnél megtalálod ezt a nyállal erjesztett italt. Még tréfálkoztak velem, hogy az ujonc trópusi utazónak ez a legkeservesebb pillanat. Mert a korsót visszautasítani a főnök kezéből, halálos sértés. Nagy tüzet gyújtottak, primitív hangszerekkel zümögtek és ittunk. A második pohárnál már nem éreztem undort. Maró, gabonapálinkaszerű ital, de mintha pezsegne a szájban . . . A benszülöttek rövidesen, vadul rikoltoztak és különös extázisban, nagy bakkugrásokkal szökeltek a tűz körül.

Különös, érthetetlen módon egyszercsak úgy éreztem, hogy nekem is ugrálnom kellene . . . — Forró lett a fejem, a tűz, az erdő, a vadak, összeviessza keringtek előttem, azután a karom, lábam rándul egyet-egyet és végül úgy rémlett, hogy ott ugrálok velük a tűz körül, de már nem tudtam magamról . . .

Reggel arra ébredtem, hogy megkötözve fekszem és Laporter ül mellettem.

„Csak maradjon nyugodtan“, mondta szelíd hangon, ahogy nagy betegekkel szokás beszélni.

Irtózatosan fájt a fejem.

„Mi . . . miért vagyok megkötözve? . . .“

Laporter hallgatott.

„Miért nem felel!? . . .“ Kiáltottam ingerülten.

„Nézze Illjics, maga rosszul volt tegnap és hát . . . elfelejtettük, hogy bizonyos embereknél . . . a Kivi pálinka gyilkos dührohamot idéz elő . . . Igen ritka eset, de előfordult már máskor is“.

Kissé felemelkedtem . . .

Borzasztó volt!

A főnök törökülésben gugolt, mellette Grison. Előttük feküdt két pigmeus és Byrel . . . Holtan! . . . Agyonlöttem őket!

. . . El tudod képzelni mit éreztem? . . . A kábító ital dührohomban lövöldözni kezdtem és megöltem

két bennszülöttet meg egy európaít. A kilőtt revolverem ott feküdt mellettem.

Elhallgatott és lihegve bámult maga elé. Két pimasz hiéna egészen közelosont hozzájuk és néhány lépésnyire előttük leültek, mintha ők is halgatnák az elbeszélést. Galamb egy homokkövet vágott feléjük, mire a két állat rekedt vakkantással elfutott a sivatagba.

— Itt kezdődött minden, — folytatta a Kölyök. — Később Laporter eloldozta a kezemet. Borzalmas főfájásom volt. Délfelé járt az idő. A törzsfőnök mozdulatlanul ült, nem szólt semmit. Illomornak hívták. Ez is a fülembe maradt, mert olyan furcsa név: Illomor . . . Grison beszélt vele, azt mondta, hogy földelje el a halottakat. Illomor nem felelt. Csak ült, a lábujjait piszkálta és maga elé bámult, Lorsakoff azt mondta, rossz jel. Ha a főnök nem szól, akkor fogadalmat tett. Nagy fogadalmak után sokszor hetekig hallgat a bennszülött és ilyenkor nem lehet tudni, hogy milyen fogadalmat tett. Esetleg csak elbujdosik néhány hónapra az őserdőbe, de az is lehet, hogy valamennyiünket leölet, mielőtt tovább megyünk . . .

Lefényképezték a halottakat. Azután jegyzőkönyvet vett fel. Ebben az állt, hogy én öltem meg kivi mámorban Byrelt és a bennszülötteket. Grison és Laporter aláírta. Lorsakoff elem tette a papirost. Ha nem írom alá, ezt a bíróság csak súlyosbító körülménynek veszi majd. Különben sem volt szándékomban letagadni. És mit értem volna vele? Négy tanuval szemben?

Aláírtam.

Ezután Lorsakoff azt mondta, hogy menjünk a tanár elé. Talán valami baj érte Russelt és dr. Bretailet? Elföldeltük a halottakat, azután útnak indultunk.

Behatoltunk a dzsungel sűrűjébe, a nyomukon. Később Laporter és én pihentünk, Lorsakoff Grisonnal előrement. Egy óra múlva visszatértek és azt mondták, hogy menjünk tovább, nem találják a nyomukat. Pedig már mélyen benn jártunk a titokzatos Batalanga földben.

Délután ráakadtunk Russel tetemére. Agyonlőtték. Laporter, Grison és Lorsakoff látszólag kétségbeesetten rohantak a tetemhez.

„Gyilkosság . . .” mormolta az orosz.

„És Bretail?“ kérdeztem.

„Vagy őt is megölték, vagy . . .“

„Vagy? . . .“

Egyik sem felelt. Lefényképezték a tetemet.

Némán visszaindultunk. Nyomasztó és titokzatos volt az egész. Utközben a sivatagban Grison azt mondta:

„Maga szárnyű bűnt követett el Illjics. Ha nem zárják be, akkor élete végéig tébolydába kerül. Nem akarom tönkretenni. Lorsakoff és Laporter is hallgatni fognak. A jegyzőkönyv maradjon a mi titkunk. De cserébe: maga az én emberem lesz. Szükségem van megbízható segítőtársakra. És magában bízom. Ha egyszer elveszíti a bizalmamat, nyilvánosságra kerül a zsebemből ez a jegyzőkönyv és a fénykép! Minden pillanatban az örültek, a fegyencek, vagy a földönfutók sorsára ítélnék . . .“

„Mit kíván tőlem?“

„Még nem tudom. Én nemzetközi hírszerző vagyok. Ha szótfogad, nem lesz oka panaszra.“

Ez időtől fogva játékszer voltam a kezében. Gyenge jellemű vagyok és súlyos bűnöm bizonyítéka nála volt . . . De különben is . . . Olyan erős, parancsoló, hatalmas ember ellen mit tehettem?

Marokkóba, majd Oranba mentünk. Közben apródonként megtudtam sokmindent. Például, hogy Grison lőtte agyon Russelt. De nem találta nála a tervet. Ezt Bretail kerülő úton elvitte, mert sejtették, hogy a kísérők között ellenség van. Russel aznap hajnalban megtalálta az átjárót. De beteg volt. Ezért sürgette Bretailt, hogy neki vágjon az útnak egyedül. De másfelé, hogy ne találkozzék velük. Bretail Oránban várta Russelt. Helyette Lorsakoff, Laporter és Grison jött. Bretailt is megzsarolták. Ugy, mint engem. Fénykép és jegyzőkönyv, a halott Russelről. Bretail szörnyű gyanúba keveredhet: megölte a tanárt. Ha az esküdtszék fel is menti, a gyanút senki sem moshatja le róla. És levelekkel is zsarolták. Russel felesége és a titkár már régen szerették egymást. Valamikor az asszony néhány levelet írt hozzá, állítólag kompromittálót és ezeket Lorsakoff ellopta. Russelné és Bretail szörnyű helyzetbe kerültek. Engedelmeskedniök kellett. Bretail beismerte, hogy a terv birtokában van. Azt mondta,

hogy hajlandó osztozni az árán, de nem adja ki a kezéből, csak a vásárlónak. Ő akar megalkudni. Lorsakoff ebbe is beleegyezett, de csak úgy, ha Bretail minden lépését ellenőrizheti. Laporter, meg én, mint inasok vigyáztunk a titkárra, a házban. Ha kimozdult Lorsakoff, vagy Grison, állandóan a sarkában voltunk.

Bretail húzta, halasztotta az ügyet. Először azt mondta, hogy kidolgozza az odavetett tervet, azután sokáig alkudozott a vevővel, akit Grison hozott. Később feleségül vette Bretailnét. A tervet nem látta senki. Nem is sejtették, hogy hol őrizi? Hiszen egy őserdőben hevenyészett vázlat nem valami hatalmas tervrajz. Esetleg csak egy szelet papír. Lehet, hogy a zsebében van, de eldughatta egy gyufaskatulyába. A zsarolók valószággal rátapadtak. Egyre dühösebbek lettek. De Bretail most már a szemükbe nevetett, ha feljelentéssel fenyegették. Hiszen ők is bűntársak lettek. Ha sikerül rákenni Bretailre a vádat Russel haláláért, nem tudják semmivel sem megmagyarázni, hogy miért hallgatták el a tudomásukra jutott bűntényt ennyi ideig?

A helyzet most az volt, hogy kölcsönösen egymás nyakán tartották a kezüket. De aki a másik torkát össze szorítja, az önmagát megfojtja. Éjszakánként Laporter nem egyszer kutatta át a házat a térkép után, de fogalma sem volt, hol lehet. Bretail továbbra is kifogásokkal húzta az időt . . . Közben feltűnt a háznál Corot kapitány, általában olyankor, ha Bretail nem volt otthon. Úgy látszott, hogy az asszonnyal jól értik egymást.

Azon a napon sirokkó volt . . . Csontig sajgó, meleg szél fújt, a bal dobhártyám kettős lüktetésekkel dobolt, a carotis ér izgalmától. Koponyát repesztő nyomás terpeszkedett a város fölé. A szobámba mentem, hogy ledőljek. Ilyenkor órákig feküdtem az ágyon és csak a konyak segített rajtam . . . Fél üveggel ittam ki egy hajtásra, szokásom szerint és végigdöltem az ágyon, hogy aludjam . . . Egyszer csak forró lett a fejem, rándulni kezdett a karom . . . a lábam . . . de kiáltani, felugrani nem tudtam . . . Mi ez? . . .

Mintha valami lidércnyomásos álombeli jelenet játszódna le: nyílt a szekrényem ajtaja és kilépett be-

lőle félmeztelenül, átdöfött orral, a törpe pygmeus főnök: Illomor!

Kiáltani, üvölteni akartam, mert a karom, lábam a tam-tam és sip ritmusára mozdult, de csak feküdtem tehetetlenül, rángatódzva és a főnök csendesen megszólalt:

„Ez volt a fogadalmam.“

Egy pisztolyt tett az asztalomra és rövid erdei nyelven, egy szájrándulással, mintha csak köpne, ezt mondta:

„Nogad!“

Ölj!

Még láttam, amint lándzsáját emelgetve, a törpe négerék hosszú lépéseivel, elmegy . . .

Azután tüzek lobogtak fel, sípok szóltak, tam-tam hangzott és torkokból feltörő néger dalok . . . Többre nem emlékszem . . .

Hamuszínü arccal meredt maga elé, rekedten a sok beszéd-től és a rémületes emlék lojtogatásától . . .

— . . . Mikor magamhoz tértem, megkötözve feküdtem az ágyamon. Laporter vizes ruhával törölgette az arcomat. Sejtheted, mi történt . . .

— Ne, ne . . . — mondta Galamb iszonyodva, — Ne mondd . . . Gondolom . . .

Hallgattak.

. . . Hajnal derengett a sivatag felett és a szállongó porsziporkák már megvillantak néhol, a fehéres virradásban.

A Kölyök lárvaszerűen dermedt arccal suttogetta:

— Mind a hármat . . . én . . . a Kivi mámorában . . . Laporter bizonyára megakadályozhatta volna.

Felharsant az ébresztő. Futólépésben kellett visszatérni a táborba . . .

— A legfontosabbat . . . — lihegte futás közben Illjics, — még nem mondtam . . . Laporter kényszerített a légióba . . . Ők el tudták intézni, hogy ehhez a századhoz kerüljek . . .

— Majd ráérsz . . .

— Nem, nem . . . most kell. Laporter akarta, hogy beálljak . . . Aut-Taurirttól utat építenek . . . Az elveszett Russel-féle átjáró helyett a Batalanga földön . . . Az Egyenlítő őserdején át . . . Lehetetlen

vállalkozás . . . mégis meglesz . . . százával hullanak el az emberek . . . Ezzel a századdal sokan vannak, akik meg akarják akadályozni . . . Engem azért kényszerített Laporter és Grison . . .

Elfulladt a futástól, nem kapott levegőt, de még mindig megpróbált beszélni . . .

— Laporter a légióban van és . . . a neve . . .

Már nem jött hang a torkán, csak futni tudott sípoló tüdővel . . . De még a nevet akarta mondani és . . .

Lövés dördült!

Iljics futás közben egy szaltószerű bukfencceel elterült a porban, a hátára, gurult és szétcsapta a karját. Azután nem mozdult, csak a szája sarkán kibugygyant a vér . . .

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

1.

— A terre!

Megismétlődött a jelenet.

Ki-ki a földre tette a fegyverét és a hadnagy a kapitánnyal végigment. Galamb kilépett a sorból és fesszesen megállt.

A kapitány végignézte:

— A puskád?

— Nem találom mon commandant!

A hadnagy meglepetten felismerte a katonát:

— A te fegyvereddel azt a vastag embert is megsebesítették. Hol voltál, mikor a lövés történt?

A merénylőnek megint nem sikerült Galambot eláztatni. Öten is jelentkeztek, hogy az áldozat mellett futottak.

Egy altiszt jött puskával a kezében.

— Itt, a domb mellett, ötven lépésre a sebesülttől találtam.

— Ez a te puskád? — kérdezte a hadnagy Galambot.

— Oui mon adjutant.

— Különös. Neked mindig alibid van és közben a puskád gyilkol.

Semmit sem tudtak megállapítani, de Galambot annak dacára, hogy teljesen igazolták a katonák, a megmagyarázhatatlan gyanú, a bizalmatlanság rosszindulatú homálya fogta körül.

A menetoszlop folytatta az útját. Illjics balvállát érte a lövés és a tüdőt is megsértette. Az ezredorvos és a vörös szanitéc ápolás alá vették.

A Szaharának olyan vidékén meneteltek, amerre évekig nem vetődik el ember. Vergődve, küzködve haladtak. A lábuk olykor bokán felül süppedt az izzó talajba, elégette, felsebezte a bőrüket és a napi másfél liter poshadt vízadag nem enyhítette nyomorúságos állapotukat. A végsőig ingerlékeny és ideges volt ember, állat egyaránt. Még Galamb is dühös lett. Sok vacak por ment a szájharmónikájába és vagy félhanggal hamisan fújt. Később egészen eldugult. Pillanatnyi lelki állapota is kissé emlékeztetett egy eldugult szájharmónikára. Szerette ezt az ijedt, sápadt gyereket. Szegény. Milyen szomorú eset, ha egy ember, Illjics korában, az alkohol élvezete miatt gyilkos lesz. De egyszer csak kiszabadul innen ez a fiú és akkor majd azt a tanácsot adja neki, hogy járjon zenés kávéházba, az jót tesz a lelkiismeretfurdalás ellen. Igen! Ezt a tanácsot fogja adni, ha már ez a kedves gyerek hozzáfordult a bánatával. És majd azt is ajánlja neki, hogy ne csavarogjon állandóan Afrikában, mert az nem vezet jóra, inkább nézzon valami állás után, mondjuk legyen vasútas, vagy hirlapíró és a szolid élet idővel helyrehozza.

Fene ezt a szájharmónikát!

— Közlegény . . . — kérdezte a kavargó homokzivatárban hörögve a káplár, aki végigment a szakaszon. — Maga rinocérosz?! . . . Pléhből van?! . . . Hőőő. — Az emberek rakásra döglenek és itt szájharmónikákkal bibelődik? . . . Hőőőő . . . Khm . . . Khm... Szétszakad a tudóm!

A déli áramlás sűrű portölcséreket kavart.

Galamb udvarias érdeklődéssel nézett rá:

— Valaki rosszul lett?

— Ember! Négyen kaptak högutát délután!

— Az a naptól lehet.

Az emberek rogyadozva köhögtek, a kavargó portölcsérek, az ötven fokos, izzó légáramlásban jajgató

pokollá tették a menetoszlopot és Galamb a körömpiszkálójával a szájharmonika oldalán egy srótot próbált meglazítani . . .

Mennél közelebb értek az Egyenlítőhöz, annál kínzóbb volt ez az állandó vándorlása a pornak. A passzát zónájában jártak . . . Mintha a forró talaj füstölögne, úgy röpköd állandóan a homok és az összezsugorodó nap parázsszínűen izzik, a porfátylak mögött . . .

— Zárkózni! Zárkózni! . . . — ordítja a káplár, mert percenként felbomlik a menetoszlop.

— Nincsen srófhuzója véletlenül? — szólítja meg kedvesen Galamb.

— Nom de Dieu . . . — Az altiszt szitkozódva, köhögve, botladozik tovább a porban. Egy katona kizuhan a sorból, többen a fejüket fogják és jajgatnak . . . A páncélcocsi, a kiskaliberű ágyúkkal leáltt. Három szédelő mechanikus, a gépből kirezgő benzinpárák fölé hajolva, dolgozik, az óriási gépezetben . . . Valaki megérinti a félájult szerelőt. Galamb áll mögötte:

— Legyen szíves kérem, hogyha ezzel a munkával kész lesz, akkor hozza rendbe egyben a szájharmonikámat is . . .

. . . Csak az mentette meg az életét, hogy hirtelen lehajolt és így a kalapács néhány centiméterrel a feje mellett zúgott el.

2.

Este, mikor lehült a levegő, erőltették a menetelést. Az Egyenlítő felől szüntelenül szállongó portölcsérek, jeges, fehér sugárzásban terjengtek.

A Gróf úr, aki aránylag jól bírta az utat, a hidegtől ideges lett. Hlavács, a suszter ment mellette. Egyszer csak arra lett figyelmes, hogy előkelő bajtársának vacog a foga.

— Sohasem hittem volna, hogy emberek erre képesek, — mondta Hlavács.

— Én jól bírok mindent, csak a hideget nem, — felelte vacogva. Előkelő külseje most először sínylette meg a szolgálatot. Magas homloka körül, őszülő haja, klasszikus arca és remek, férfias alakja, semmivé vál-

tak ebben a didergésben. — Kedves Hlavács kolléga... Én nem sajnálnék tizenöt frankot magától, ha szerezne számomra egy . . . inget . . . amit felvennék ez alá . . . Nincs több fehérneműm . . . és két ingben . . . kevésbé fáznék . . . Nem . . . valami úri dolog . . . ket-tős fehérneműt hordani . . . De itt olykor . . . fel kell adni . . . az . . . etikettet . . .

— Csakugyan ennyi pénzt áldozna? — kérdezte Hlavács.

— Szavamra . . . Van talán egy felesleges inge?

— Az nincs, de lophatok éppen egyet . . . — morfondírozott a cipész. — Milyent szeretne?

— Nem vagyok barátja az ilyesminek . . . de az eset oly kivételes, hogy eltekintek! . . . Ha szabad választanom a század ingei között, akkor . . . ezét a Harrincourtét szeretném. Ugyis mindegy, hogy kitől lopja. Vagy nem? . . . Harrincourtnak finom inge lehet . . .

— Kérem. Legyen Harrincourté, de akkor húsz frankot fogok kérni . . .

— Miért éppen huszat?

— Micsoda kérdés? Egy finom ing mindenhol drágább. A Nadov ingét olcsóbban is számíthatom.

Ez ellen a gróf úr nem tudott érvelni.

Nyolcnapos menetelés után elérték az utolsó térképezett oázist, Agadirt. Erről is inkább csak tudták, hogy van. A század fele beteg volt. Pokoli zaj, bőgés, csörömpölés töltötte be a kis oázist, amely már porral betemetve, elképzelhetetlen légyfelhőkkel feküdt, a vígasztalan Szahara egyhangú, sárga síkján . . .

Az állatok nyerítettek és üvöltöttek, mert a legyek fűrtökben csüngtek róluk. Mindenféle védekezés hatástalannak bizonyult ellenük.

A partizánok és a légionisták között helyezkedtek el a rabok és a hatalmas arab csendőrök. Nem volt ajánlatos a szabadcsapatot, a katonasággal összeereszteni . . . Még így is kiütött a ribillió, mert kávézni a légionáriusok most is csak odajárnak a partizánokkal utazó, vén kávéfőzőhöz, egy pohár meleg italra. Titokban még pálinkát is kaptak, bár ez a kantinos szabadalmi közé tartozott. De a kantinosnak nem volt Kmirha pálinkája. Ez egy szörnyen átható pomádé- és keserü-

mandula illatú, erős szesz, amit mindenféle virágból erjesztettek. A kávéfőző körül mindég egy kis karéj légionista ült, törökülésben és megvitatták az eseményeket. Örömmel üdvözölték a közeledő Galambot. Mint ő mondta, az arabbal együtt „Zenés kávéházat” nyujtanak a Szaharában.

De ma nem a szokott bakkugrásokkal jött. Komo-
ran bandukolt. És nem vette elő a hangszerét sem, mi-
után leült . . .

— Elszomorít a helyzet . . . — mondta sötéten.

— Engem is . . . — legyintett az óriási Nadov,
mert igazán reménytelenül állomásoztak itt, betegen,
rongyosan, egy ijesztően halálos pontján a világnak, el-
vágva a társadalomtól.

Galamb élénken emelte fel a fejét.

— Szintén ellopták egy ingedet? . . . Elképzelhe-
tetlen, hogy milyen meglepetések érhetik az embert a
Szaharában . . . Ellopták az ingemet. Mindössze két
ingem volt . . . Egész finomak . . . A másik is ilyen
kék-sárga csíkos volt, fehér pöttyökkel, mint ez itt raj-
tam . . . Valódi műselyem . . . — Nagyon szomorú
volt.

— Parancsolsz kávét, rumi úr, vagy Kmirhát . . .
— rikácsolta fülsértő, rekedt, sipító hangján, a vén
arab. — Erős szagú, jóízű Kmirhát . . . vagy finom ká-
vét . . .

— Kávét adjon kisfiú, — mondta búsan. Ha egy
arabot magázott, az feltűnő jele volt nála a rosszkedvé-
nek.

— Nekem Kmirhát, — lépett oda izzadtan Rikajev,
a dán borbély, — de gyorsan . . . phü . . . a hőség . .
Ő is kigombolta a zubbonyát, mint a többiek — és a
legyek . . . a legyek megölnek . . . — Ezrével zsong-
tak, kinyíló szájakba, szemekbe repültek, a kávéfőző
hiába lengette rongyát . . . Tömött csomókban zsong-
tak . . . Galamb megkapta a kávéját és búsan kever-
gette. A kávéfőző bement a duárba és hozott egy nagy
kannát, ebben tartotta a tartalék pálinkáját, de most
megcsúszott és szörnyű! . . . Az egésztest Galamb nya-
kába öntötte. Végigfolyt rajta a marószagú ital tetőtől-
talpig . . .

— Hülyel — kiáltott kétségbeesetten Galamb és

felugrott. — Ez a szörnyű szag most napokig gyilkolni fog.

— Bocsáss meg rumi úr . . . — rikoltotta papagály sirámát az öreg és rongyával törülgetni kezdte, — ó, de átkozott ügyetlen vagyok . . .

A katonák röhögtek. Legalább valami derüs mozgalom kavarta fel az oázis áporodott rekkenő melegét..

Ekkor harsant fel Troppauer Hümér csataordítása:

— Ide hozzám katonák!

Ötven gumiérrel verekedett a költő.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

1.

Benid Nongut, a legdurvább arab gumiére körüljárta a lehullott rongyként pihenő rabokat. A foglyok még szörnyűbb helyzetben voltak, mint a katonák. Eddig már vagy egy tucatot temettek el a sivatagban. Létszámukat az indulásnál úgy állítják fel, hogy harmincszázalékkal kevesebb fog megérkezni belőlük.

Apolatlan, cinikus külsejű, vigyorgó, torzonborz halálfejek, vadul villogó benszülött tekintetek, fáradt, szomorú intellektuális arcok, valamennyien a biztos halál apáthikus tudatával, utálkozó, fásult grimasszal állták a gumierek csattogó korbácsát . . .

Barbizon, egy zömök, bronzbőrű korzikai bandita, volt a legtekintélyesebb ember a rabkolóniában. A pihenő közben éppen dalolt, valami szerelmes olasz nótát, a naplementéről és amikor befejezte a dalt, egy majomálkapcsú, borjúszerű, vastag, borostás ember lépett hozzá:

— Engedje meg, hogy fejedelmi énekéért megajándékozzam egy fél tábla bagóval. Én költő vagyok.

— Köszönöm. Nevem Barbizon. Bandita voltam Korzikában.

— Ennek örülök, — mondta a vastag költő, — ugyanis sokan mondják, hogy hasonlítok Napoleonra. — És előrehúzta deres, hosszú, ritkás haját a homlokára.

— Csakugyan emlékeztet rá . . . Különösen a hang-

ja . . . Kérem, itt mögöttem fetreng egy sikkasztó, azt hiszem napszúrása van és nekem már nincs meg a víz-adagom, nem adna a magáéból?

— Parancsoljon . . . — A jólelkű Troppauer oda-nyújtotta kulacsát. Barbizon gyorsan megitta a sikkasztót, de egyszers csak olyan korbácsütést kapott, hogy kiejtette a kulacsot és a víz kifolyt.

— Piszok bandita! Hát ha elfordulok, máris pi-maszkodsz . . . te . . . te . . . — és a megdühö-dött Benid Tongut még kétszer csapott le.

Mielőtt harmadszor is üthetett volna, valaki meg-fogta a karját. Troppauer volt. Szelíd, lírai hangon mondta:

— Csendőr úr . . . A biblia azt mondja: „ne men-jen le a nap a te haragoddal . . .“

— Mi? . . . Menjen a fenébe! És eressze el a ke-zemet . . . — Kirántotta a csuklóját, de a másik a zub-bonyát fogta meg:

— „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat! . . .“ Legyen istenes csendőr úr . . . hiszen maga is csak em-ber . . .

A csendőr szitkozódva mellbetaszította a költőt..

. . . Később, mikor magához tért, két társa, egy csöbör felett tartotta és orrát törölgették. Az edényben a víz piros volt és Benid Tongut sohasem akarta elhinni társainak, hogy a költő mindössze egy pofont adott neki.

Ez a pofon kissé mozgalmassá tette az egyhangú tábori életet. Először is Galamb, mikor meglátta költő barátját a goumiére öklök között, hogy elsősegélyt nyujt-son addig is, amíg odaér, a tízliteres kannát belehají-totta a gommeiére közé. Ez mindjárt egy kis levegőt csinált, mert ketten a földrezuhantak és a többi szét-rebbent.

. . . Általános verekedés kezdődött. Az egyik csendőr, akinek tüzet fogott a ruhája, üvöltve verte ma-gát a földhöz, egy másik pisztolyt rántott, de ennek az arcába vágta egy bőristránggal, hogy felismerhetet-len lett.

Futólépésben érkezett Latouret őrmester, mögötte a megerősített őrség, szuronyt szegezve.

— Fixez! . . . En joue! . . .

Egy pillanat alatt nem volt verekedés.

Ilyesmiben nem ismertek tréfát a sivatagban. Jött az orvos a vörös szanitéccel. A sebesülteket elvitték. A többi állt . . .

A vizsgálat gyorsan ment. Az ítélet is. Barbizont kikötötték. Troppauer és Galamb egy hétig fele vízdaggal menetel, a többi katona és a goumière, akik résztvettek a verekedésben, kettős szolgálatot látnak el huszonnégy óráig.

— Megőrültél?! — szidta Galamb Troppauert, amikor a kaszárnyaáristomnak megfelelő, tábori szolgálatot látták el, söprűvel. — Mit vered a csendőröket? . . . Gyere a századhoz verset olvasni, ezeket már megneveltetd.

— Nem akartam neki verset olvasni. Csak bántott egy jóra való banditát és tudod, hogy milyen rajongó vagyok . . . Idéztem a bibliát ennek a baromnak . . . Mit tehet ilyen helyzetben egy költő?

— De minek kellett úgy szájonvágni, hogy fejest repüljön az oázis másik végébe?

Troppauer elfogódottan morzsolgatta az ujjait.

— Istenem . . . Költő vagyok. Mit csináljak? . . .

2.

— Bizonyos vagy benne, hogy eljutunk Aut-Taurir-tig? — kérdezte Gardone kapitány Finley hadnagytól, gyakorlat előtt, a sátorban.

— A felszerelés megfelelő. Ellátták a csapatot mindennel. Sajnos, az emberanyag rossz.

Gardone nagyon szenvedett. Arcán a sápadt, napégette, kreol szín, sárgás, egészségtelen vegyüléke ült. Nehezen lélekzett és patakokban folyt a verejték róla. Pedig idáig lovon tette meg az útát.

— Azután, — folytatta Finley hadnagy, — félek, hogy nem egy gyanús alak van itt, különleges megbízatással. Ezt az örületes útépitést a dzsungelen át Angol Guineáig, szívesen megakadályozná néhány nagyhatalom. Gyanús, rejtélyes esetek fordulnak elő. Például a két titokzatos lövés . . . Csak az nyugtat meg,

hogy valószínűleg a francia titkos szolgálat tisztjei közül is vannak itt néhányan.

Gardone szemhéjai fáradtan hunyódtak.

— Mi? . . . Tisztek? . . . Ugyan! Hol?

— Mit lehet azt tudni. Talán a partizán csapattal, de lehet a légionisták között is, vagy a transzporttal . . .

— Ezek rémregények! Egy francia tiszt nem áll be közlegénynek, nem hagyja verni magát mint rab a gumièrèktől . . . Ilyesmi lehetetlen.

A hadnagy mosolygott.

— Hogy mennyire lehet, ezt bizonyítja Poisson kapitány esete, aki tavaly még Ain-Szefrában volt parancsnok. Egy évig szolgált ott Ives őrnagy, mint közlegény, hogy megtudja a lázadás igazi okát. Jelentése után Poissont nyugdíjazták. Két hadnagyot, akik állandóan vadászgattak és az őrmesterre bízták a szolgálót, kidobtak a Szudánba.

— Én nem lennék ilyesmire képes . . .

Nagyot sóhajtott és egy vizes kendőt borított az arcára.

A tábor élénk nyüzsgésén látszott, hogy ez az utolsó pár óra, a vonulás előtt. Mindenki előkészült a bizonytalan ideig tartó menetelésre. Akiknek elvonták a fele vízadagot, azok utoljára még ittak egy jót. Ezek közé tartozott Galamb is. A jókedvet ismét visszanyerte. Az ő kedélyén az sem fogott, hogy szédelt a saját szagától, a nyakára öntött Kmirha miatt.

Egyszer csak a barnabőrű, őszbajuszú arabot pillantotta meg, aki Murzukban jósolt. Nini! Hát ez, hogy kerül ide?!

— Halló! Öreg varázsló! Maga autóbuszon jött?!

— Én a szabad harcosokkal vagyok rumi úr, — mondta a varázsló . . . — Megyek veletek mindenhová.

— Nagyon okos, legalább nem unatkozunk. De hol hagyta a kis, kacskaringós barátodat?

— Képzeld uram, ellopták. Hallottál még ilyent?

— Miért ne? A vadnyugaton lovat lopnak, a Szaharában viperát. Egész kedves kis állat.

— Én aggódom, — csóválta a fejét a varázsló, — sok gázságot követtek már el kígyóval. Akinek szarvas viperája van, az bárkit megölhet. Elég, ha ellopja az ingét . . .

Galambnak távta maradt a szája

— Mi? . . . Mi ez már megint? . . . Ingét?! Mit mondasz?

— Ha valakit az arab meg akar ölni, akkor az illető viselt ingét betömi a zsákba, amelyben egy vipera van. A kígyónak nem ad enni, döfködi a zsákot, szóval kínozza az állatot. Azután éjjel, közel a helyhez, ahol az ing tulajdonosa van, kibocsájtja a kígyót. A vipera száz ember közül is azt fogja megmarni, akinek az inge a zsákjában volt.

— Mi? Nem rossz . . .

— Ez évszázados módja a gyilkolásnak, mindenki ismeri errefelé és egy úr azt mondta, hogy . . . messze Indiában is csinálják . . . Szálem . . .

Az arab mélyen meghajolt, azután elvegyült a nyüzsgésben . . .

Hopp!

Perszel Már tudja, hol látta. A meghajlás . . . Megvan!

A lakáj!

Az Avenue Magentán Bretail doktor villája előtt, mikor azt a női szellemet, akkor látta először . . . A nő, a villa hátsó kapuján csengetett és a lakáj eresztette be. Ez volt! Hiszen ez csak bemázolta magát! . . . Ez egy fehér ember! Halló! Na megállj, te bűdös filmszínész! . . . Merre van . . . Nem láttak kérem egy kígyóbűvölőt, aki barnára festve, de lakáj? . . . Marha mag! . . . Halló! . . . Nézd csak, hát hová tűnt! . . . Meg kell fogni! Ez tud valamit a kísértetről, aki mostanában is sűrűn megjelenik előtte, de csak álmában és nagyon kellemesen viselkedik . . . Hél . . .

De hiába kereste. Az ál-arabot mintha a föld nyelte volna el! Senki sem tudott róla, sehol sem látták . . .

Az a dolog, amit az ingről mondott, marhaság. Neki mindig ilyen izéket mesélnek. Egy kígyó nem véreb. Hogyne. Majd Scherlock Holmes nyomozni megy és pórázon vezet egy viperát, hogy szagolja a tettes nyomát. Mindenfélét bebeszelnének itt egy hiszékeny embernek. Olyanok, mint a matrózok, akik halálhajóról meg tengeri kígyókról regélnek az újoncnak. Még szerencse, hogy nem esett a fejére. Valaki ellopta az ingét, mert bukott a szép mintára.

Takarodó után mindenki lefeküdt, mert tudták, hogy másnap mennek tovább. Éjfél tájban iszonyú ordítás verte fel a tábort. Négyen aludtak egy sátorban, közöttük Galamb is. Egy Kramartz nevű közlegény rohant ki üvöltve . . . Szarvasvipera harapta meg és olyan mélyen mart bele a katona felsőkarjába, hogy nem bírta visszarántani a fogát. Csak kint a sátor előtt hullott le róla és nyolc puskatus csapott egyszerre a hullőre.

A szerencsétlen Kramartz néhány perc múlva meghalt. A szarvasvipera ellen nincs védekezés . . .

Galamb ijedten állt ott. Amikor az általános riadalom lecsillapodott, egy távoli pálma alá ült. A többiek ismét visszafeküdtek. Holnap menetelni kell.

Galamb azonban kissé megrendült. Nem értette teljesen a dolgot, mert hiszen, ha az ő ingét lopták el, akkor miért marta meg a vipera Kramartzot? Vagy elromlott a kígyó szaglása? . . . Végeredményben egy vipera is lehet náthás . . . Milyen egyszerű lett volna minden, ha őt marja meg. Most már nem lenne gondja rá, hogy milyen módon patkoljon el.

Lehet, hogy Kramartz halálának ő az oka? . . . Dehát, ha az ő ingével vadították a viperát, hogy került a kígyó Kramartzhoz? És ki lopatta el az inget? . . . Csak a szellem lehetett! A nő! A háromszögű anyajeggyel . . . A sivatag szelleme . . . Na csak kerüljön a szeme elé . . .

Valaki megérintette a vállát:

— Jóestét . . .

A lovaglórúhás kísértet állt mellette . . .

TIZENHATODIK FEJEZET.

1.

Valahol egy felriadt papagály rikoltozott.

Különben néma csend. A kísértet itt áll vele szemben . . .

— Nos? — kérdezte hűvösen a nő.

Galamb vigyorgott.

— Jó, hogy jön. Éppen most gondoltam, hogy furcsa dolgok történnek a tábor körül és ha legközelebb hazajárni látom, akkor megkérdezem, nem tud-e közelebbit . . . ?

A nő idegesen kiáltott rá:

— Mondja kérem! Maga nem érez semmit, ha így szemtől szemben áll egy nővel, akit meggyilkoltak?! Akiknek a haláláért ön is felelős!

— Ezt a gyanúsítást a legerélyesebben kikérem magamnak!

— Nézze kérem én régen figyelem magát, — mondta remegő hangon a nő. — Elismerem, hogy bámulatraméltó idegei vannak, csodálatosan színészkedik és amit tesz, az meghaladja a híret, de mégis csak van szíve, azt hiszem . . . láttam, hogy segít a gyengéknek.

— Asszonyom! Én lassan megszoktam, hogy időnként sürgősen közölnek velem valamit, amit nem értek és amihez semmi közöm sincs . . . Beletörődtem, hogy ne higgyék el azt, ami igaz és tudjanak rólam valamit, ami nem igaz, de most talán mégis mondhatna valami közelebbit . . .

— Felesleges, hogy színészkedjen előttem . . . Én tudom, hogy maga ki!

— Nem mondaná meg nekem is? Hadd tudjam én is!

— Ön Ives őrnagy! . . .

Galamb elkecseregetten kiáltott:

— Hát evvel az őrnaggal a sírba visznek és akkor majd én is hazajárok mint nagysád . . . !

A nő egy pillanatig bizonytalanul nézte.

— Szóval kicsoda maga, a saját bevallása szerint?

— Harrincourt. Jules Manfréd Harrincourt elcsapott tengerészcadét és filharmonikus. Ezek után szabad tudnom, hogy az ön személyében kit gyászoljak?

A nő önkénytelenül elmosolyodott. De azután megvetően lebigyesztette a száját:

— Ezt a mesét akarja elhitetni velem? Ne próbálkozzék ilyesmivel . . .

— Kérem, elmondok magának őszintén, mindent. Remélem megbízhatok egy kísértetben, hiszen o d a l e n t talán mégsem pletykáznak . . . Hát tessék meghallgatni.

... És Galamb elmondott mindent. Az akadémián kezdte, folytatta a főfelügyelővel és leszámítva apróbb mellékvágányokat, amikor kitért néhány hölgyismerőse, vidám nótákra, aránylag összefüggően előadta az ügyet ...

A nő állandó gyanakvással nézte ... Kissé alátámasztotta az elbeszélést a fiú állandó, gyerekes vigyora. Végül bizonytalan hangon megszólalt.

— Hiszen könnyen bebizonyíthatja, hogy maga nem Ives őrnagy... Ez esetben a maga számára nem bír értékkel egy ócska óra ...

— Sajnos odaadtam Macquartnak ...

Mi?! — A nő sápadtan, reszketve nézett rá. — Hiszen nekem azt mondták ... hogy Macquart ... nem megy el ...

— De sebj. Azért ott volt. És elvitte az aranyórát ...

— Ki beszél itt aranyóráról? Egyszerű karóra, krokodil fejjel ...

— Az megvan! Boldogan odaadom, bár nem az enyém ... Tessék ... Ördög és pokol!!

Az óra nem volt a csuklóján ...

2.

— Kérem, — mondta Galamb — az órát ellopták ...

A nő felkacagott.

— És én már kishíjján elhittem ezt a komédiát...

— Kérem esküszöm ...

— Ne esküdjön ... És én elég bolond voltam ... Még kételkedtem abban, hogy kicsoda ... Nem akartam hinni, hogy színészkedik ... Megtévesztett a komédiázása ...

— Kérem higgye el ...

— Ugyan! ... Az órát majd eljuttatja oda, ahol várják és én vagyok az oka, mert megmentettem ...

— Mitől kérem?

— Ember! Ha magát nem önti le az arab kávéfőző Kmirha pálinkával, akkor most halott. Én ostoba megmentettem magát! ...

A Kmirha! A kígyó hiába kereste az ing tulajdonosát, mert a szörnyű Kmirha szaga fogta őt körül. Hogy dolgavégezetlenül ne távozzon, megmarja szegény Kramartzot. Tehát az ő életét az arab kávéfőző mentette meg!

Illetve ez a nő . . . Elég rosszul tette! De mindenestre a szimpátia jele a megboldogult részéről . . .

— Kérem higgyen nekem . . . — könyörgött a férfi, — nem örülök, hogy az életemet megmentette, mert ez nálam sorscsapásnak számít, de boldog vagyok, hogy foglalkozott velem . . . és . . . és rokonszenvesnek talált . . . Ugyanis én nagyon sokat foglalkozom magával gondolatban . . .

Megfogta a kezét. Jó meleg női kéz. Halottban ritkaság. De ez ingerülten kiszakította a csuklóját.

— Ne merészeljen hozzámnyúlni!

A nő ismét eltaszította és futott . . . Galamb után . . . Most nem tűnsz el mint a sivatagban . . . ! Hopp! Ott a fordulónál nem mehet tovább, mert egy mimoza sövény zárja el az útját.

A nő futott . . . most a sövényhez ért, Galamb nagy ugrásokkal követte és már szinte elérte, mikor a fák közül úgy csapták fejbe hátulról, hogy ájultan zuhant a földre . . .

TIZENHETEDIK FEJEZET.

1.

Magához tért, zúgott a feje. Nem érzett fájdalmat, csak az az illúziója volt, mintha egy hordó lenne a nyakán, amelyből tízezer bezárt méh szeretne szabadulni.

Virradt . . .

Megtapogatta a fejét, a tarkója körül. Kissé dagadt volt és sajgott az érintésre . . .

A mindenségit! Alaposan kupánvágták.

Visszament a táborba.

Szóval a kísértet mentette meg. És a kávéfőző útján. Persze! A kávéfőző hallotta, hogy ellopták az ingét, tudta, hogy eltűnt a kígyó és valószínűleg sejtette az összefüggést. Ezért nyomban leöntötte őt a bűdös

pálinkával. Hogy egy ilyen sivatagban mi minden lehetséges . . . Az ember az életével játszik! . . . És ha legalább elveszítené . . . De ne adj Isten . . .

Szóval a kísértetnek szimpatikus volt. Kár, hogy nem hisz neki . . . Pedig milyen szívesen odaadta volna azt az ízléstelen barokk vacakot Egy krokodilfejnek mintázott óra . . . Pláne kattintható fődéllel, amilyent ma már csak nyugalmazott tűzoltócsővezetők hordanak, mellénybefűzött rézláncon . . . Dehát ellopták . . . Az ördög tudja kinek kell . . .

Trara . . . ! trara . . . !

Sorakozó!

Hoplá! Gyerünk csak a többiek közé, hogy legyen alibi. Ilyenkor szoktak az ő puskájával ölni!

De most kivételesen nem történt ehhez hasonló. Mindenki rohant a szakaszához, az emberek felsorakoztak, a motorok berregtek, a kocsik zörögtek, káromkodás, puffogás, vezényszavak, azután indulás . . .

Troppauer beállt a sorba. Már kutya baja. Az oázisban végleg kipihente a sebesülését. Előreszólt Galambnak:

— Hol a fenébe kószáltál . . . Mindenfelé kereslek, már . . . Ez az Illjics üzent. Veled akar beszélni . . . A kórházkocsin van, elég rossz bőrben . . .

— Sajnálom, hogy nem voltam itt . . . Szegény . . . amint lehet hátramegyek . . .

Hosszú fütty és nagyon távolról egy éles hang . . . Indulás!

Délután, az egyórás pihenő közben, Galamb hátra ment a vöröskeresztes kocsihoz.

— Hallo fiú! . . . Mi újság?! — kiáltotta a betegre . . .

Sárgás, csontvázra fogyott arccal, tüzelő szemekkel feküdt ott Illjics és élénken mozgatta a fejét, amikor Galambot meglátta, mintha már türelmetlenül várná . . .

— Beszélned nem szabad . . . — intett neki Harrincourt. — Majd levelezünk. Itt van ceruza és papír. Írjál, mint a Troppauer, csak megértsem . . .

A beteg bólintott, elvette a blokkot és felírta:

„Illjics Rodion sajátkezűleg. Én öltem meg Brétailt az asszonyt és Corot kapitányt. Csak ketten voltunk a

házban. Laponter és én. Mielőtt a rendőrséget értesítettük, kényszerített, hogy vele együtt átkutassuk a szobát . . . A halott kapitány kezéből, kis cédula hullott ki . . . Gyülölöm Laportert. Az írást nyomban megsemmisítettem . . . Ez állt rajta: „*Figyelnek bennünket. Ha megakarja majd tudni, hogy hány óra van igazítsa be napon a mutatókat. Éjjélkor pontos órája lesz. Bre-tail Dr.*” Tudtam, hogy ezzel fontos nyomot semmisítetek meg. Laporter kitanított, hogy mit mondjak a rendőröknek.

Galamb elolvasta a cédulát.

— Öregem az egész marhaságból nem sokat értek. De azt a Laportert szívesen megrugdosnám, kár, hogy nincs itt a légióban . . .

A beteg ámultan nézett rá. Miután Galamb zsebetette a papírt egy másikat kapott fel: és izgatottan frt:

„Laporter itt szolgál velünk, az álneve . . .”

— Gardez vous!

Galamb felugrott. Az ezredorvos állt ott.

— Mi ez itt kaszinó?! Takarodjon azonnal!

Galamb eliszkolt.

Micsoda marhaságokat firkált a Kölyök? De ha ez a Laporter csakugyan itt van, azt nagyon megtanítja boxolni.

— Bocsánat . . . — Ahogy lelépett a szekérről, a Gróf úrba ütközött. Nézd csak! Ez itt hallgatódzott? Csak nem ő a Laporter?

— Mondia, — szólt rá nversen a Gróf úrra, — nem álnéven él maga itt a katonák között?! Mi!? . . .

— De kérem . . .

— Semmi kérem! Vigvázson magára! És ne olálkodjon itt a kocsi körül, mert ha továbbra is hántja ezt a fiút megjárhatja . . . Hogy hívják magát? Nem Laporternek?! Mi?!

— Szó sincs róla . . .

— Nahát szerencséje van. — És otthagya.

A Gróf sötét tekintettel nézett utána. A szanitéc jött elő oldalról.

— Goromba fráter . . . — mondta a vörös.

— Szóval maga szerint nincs remény? — kérdezte a szanitéc a Gróf.

— A doktor azt mondta, hogy ha még egy kicsit rázza a szekér, akkor meghal, mert vérömlése lesz . . .

— Nincse semmi esély, hogy meggyógyuljon?

— Abszolúte semmi. — legyintett a vörös és előhúzott egy darab kenyeret. Nagyot harapott bele. — Nyitva van egy ér és nem záródhat be. Műtétet kellene csinálni, de itt nem lehet.

— Köszönöm . . . — egy pénzdarabot adott át a szanitécnek és elgondolkozva tovább ment.

Galamb meg éppen leverte a bardáját, mikor jött az altiszt a szakaszhoz:

— A partizánok között két tifuszos van, — hirdette harsányan. — Mindenki tisztogassa gondosan a ruháját, hogy féreg, meg ruhatetű lehetőleg ne legyen rajta, mert az terjeszti főként a nyavalyát. A fehérneműt mosni kell. Karbólos vizet ad a szanitéc.

Fene egye meg, gondolta Galamb. Most nincs egy váltás inge. Ellopták a pimaszok. Na mindegy. Ezt, ami rajta van kimossa, amíg pihennek. Elő a szappannal! Kibontotta a táskáját, amelyben a holmija volt.

De alig nyúlt bele, nyomban meglepetten ejtette a földre, hogy mindene szétgurult. Ott volt az inge.

A szép színes inge, kissé gyűrötten, de ott volt, a táskában.

Halló! Ez aztán az öröm . . . Nahát igazán tisztességes orgyilkosok. Miután a viperának nincs szüksége rá, visszahozták a gyönyörű inget . . .

Nagy örömmel bontotta ki. És ekkor következett a másik nagy meglepetés:

Az ingből a földrehullott valami, koppanva.

A karóra!

A szép krokodilus karóra, amit a kísértet úgy kért és amit elloptak, itt van! Benne volt a megkerült ingben . . .

2.

Csak éjfélkor indultak tovább. Most már igen közel lehettek Aut-Taurirthoz . . .

A menetoszlopban felbomlott a szokott rend. Lehetetlenség volt ilyen útszakaszon, fegyelmezni az em-

bereket, Gardone kapitány mint valami, elolvadt viasz-
báb ült a lován, csak a pálinka tartotta benne a lelket.
Nem volt képes ellátni a tisztét. Finley hadnagy in-
tézkedett helyette.

A porban, melegben, hetek óta menetelő század,
embertelen feladatot végzett és minden egyes katona
utolsó erejét is elhasználta . . .

Éjszaka, a legénység szanaszét hevert egy táborban,
amelynek semmiféle formációja sem volt, nem vették
körül fallal és aki akarta, az leverte a bardát, aki nem
akarta, az csak úgy odahullott a földre és nyomban
ájult álomba merült.

Ezalatt, elől egy acitelen lámpa fényénél Latouret
örmeister szétteregette a térképet. A tisztek körülül-
ték. Finley nézte az irányt, a vörössel jelölt, megtett
utat.

— Lehet, hogy itt Agadir után, mikor megkerül-
tük a hammadát, eltértünk néhány fokkal a helyes dél-
keleti iránytól.

— Nem valószínű mon adjutant, — mondta La-
touret, — mert akkor Bilmaóba kellett volna érnünk.

Nem messze tőlük, a vörös szanitéc egy lámpást
tartott és az ezredorvos koffeininjekcióval élesztgette
Gardone kapitányt.

— Kitartunk tovább, délkeleti irányba, — zárta le
a megbeszélést Finley. — Félóránként adjanak jelt, kék
röppentyűvel, talán meglátnak bennünket valamerről.

Ezen a tengernyi, néptelen földdarabon, valahol
van egy apró helyőrség, mint a gombostű a szalma-
kaszalban; ha nem bukkannak rá hamarosan, akkor vé-
gük . . .

Hajnalodott. A szétterülő nap fényénél, a látóha-
tár legtávolabbi széléig, az örjítően egyforma, izzó, sár-
ga, dombhullámok végtelenje fogta körül őket.

— Dehát . . . Meddig megyünk még? — lihegte
Gardone, jóformán alig tartva magát a nyeregben.
Finley a fogát szívtá.

— Azt hiszem eltévedtünk . . .

Ezt megértette a kapitány. A rémülettől szinte le-
szédült a lóról.

Eltévedtek a Szaharában!

— Eh bien! . . . Sergeant! . . . — kiáltotta egy re-

kedt hang, durván Latouretre. — Minek menjünk? Mondják, hogy rompez . . . Rompez . . . ! A mindenségit neki! Legalább dögöljünk meg békességben, hagyják lefeküdni az embert, vagy leülni . . .

— Majd rádsóznak még egy golyószórót! Ostoba bleu! Estére megérkezünk . . .

— Jól tudja, hogy eltévedtünk! . . . Mondják meg becsületesen! . . . Maga sem hiszi, amit mond! . .

Az őrmester szítkozódva továbbment . . . A déli hőségben nagy pihenőt tartottak. Este már nem akartak tovább menni Finley és Bruce hadnagy az altisztekkel és a töredék, engedelmeskedő csapattal félkaréjba fejlődtek, gépfegyvereket szegeztek a századra. Finley közékük hajtatta a páncélkocsit, ő maga pisztollyal a kezében járt közöttük, ordított sorban mindegyikkel . . .

Pokoli volt. A tisztek maguk és érezték, hogy ez nem lázadás, ez az idegek csődje.

A züllött karaván még egyszer megindult. Többször nem fog. Ez bizonyos volt. Sem gépfegyverrel, sem ágyúval, ezt a csapatot lábraállítani már nem lehet, ha még egyszer megáll.

A csüggedés mindig újra és újra lábrakapott, pedig még csak alkony volt és a távoli ég aljáig, nem látzott más, csak a Szahara.

Ekkor, valahol a sorok között halkan zizegni kezdett valami . . .

Egy szájharmonika!

Egyre vidámabban, egyre játékosabban szüremlettek elő a hangok és a hülye Kréta, aki az elmebetegek közismert szívósságával, jóformán szótlanul, de vigyorogva jött Orantól; váratlanul nagyot rikkantott.

Ettől elnevették magukat néhányan. Az agyalágyult, felpiszkálva a tetszéstől, artikulátlanul énekelni kezdi, a harmonika hangjaira:

„Le sac, ma foi, toujours au dos . . . !”

Bolond katonanóta arról, hogy „Szavamra a zsák mindig a háton, csak menni, menni és sohasem ölelni..”

Először csak röhögnek, de azután a teherautó kormánya mellett, az egyik soffőr rákezd énekelni . . . Ki tudna egy szájharmonikának ellenállni? Mire a rőt és ibolyaszínűre puffadt napot elnyelik a távoli dombhul-

lámok, az egész század énekel, bolondul és a halálba menők utolsó, hányiveti energiájával:

„Le sac, ma foi, toujours au dos...”

Egy szájharmonika, mózesi pálcájára, melódia buggyant, a kimerült lelkek dermedt sziklájából.

Később Galamb egy körömpiszkálóval hangszerelte a zenekart, mert a Szahara kissé árt ennek a kényes instrumentumnak.

Finley tudta, hogy mit jelentett ez a harmonikázás most. Talán az életüket. Odament Galambhoz és megveregette a hátát.

— Jó volt a harmonikázás!

— Pedig nem is vagyok igazán formában. Szeriőzt jobban játszom. — És máris rázendített a légió szerelmi dalára:

„L'amour m'a rendu fou...”

... És mentek.

Éjfél felé egyszercsak, feleletül, ki tudja a hányadik rakétára, hosszú, kék fénykigyó kúszott fel, távol, a sötét mennybolt közepéig... Azután még egy...

Harsogó örömvöltésbe tört ki a század. Az emberek ujjongva ölelgették egymást, sapkáikat a levegőbe dobálták. Egymásután lőttek a világítópisztollyal és mindegyikre érkezett a távolból, egy kék fénykigyó, feleletül...

Aut-Taurirt adja a jelzést!

3.

Messze voltak még az erődtől. Eddig nem tévesztették el az irányt. Az út volt ilyen lehetetlenül hosszú.

Mikor Finley hadnagy ismét odaért a sor mentén Galambhoz, a katona kilépett eléje vigyázz állásba:

— Nos? — kérdezte Finley. — Jó katona vagy! Kérhetsz valamit.

— Egy pajtásom nagybeteg és szeretném, mon adjutant meglátogatni a kórházszekéren. Szegény, úgyis egyedül van.

— Ezt honnan tudod?

— Már régen látom, hogy az orvos, meg a szani-

téc elöl vannak a kapitány úrnál. Másnak meg nem szabad a szekérre szállni. Dél óta nem volt, aki vizet adjon szegénynek, vagy a sebet bekösse.

— Eredj. Altiszt! Ez az ember engedélyt kapott rá, hogy a szekéren ápolhassa a barátját. Vegye be a napiparancsba.

Ezzel lehetetlenné tette, hogy az orvos, aki feljebbvalója volt Finleynek, lezavarja a szekérről Harrincourtot.

Galamb boldogan indult el a kocsi felé. Elsősorban kedvelte Illjicset, azután pedig most már foglalkoztatta fantáziáját az ügy. Itt van például a nő. Világos, hogy az is ugyanabban az ügyben settenkedik, amiért a Kölyökre rálöttek. Sőt, Troppauerre is rálöttek. Mi köze lehet az elszánt költőnek ehhez az ügghöz?

Nyilvánvaló, hogy néhány gyilkosság, egy katonai titok és sok alattomos ember retjélyének kulcsa: Illjics! De most már nem lesz hanyag. Felhágott a kerék-agyra és belépett a szekér ponyvája alá.

Visszahökölt és dermedten állt meg!

Illjics, a Kölyök, ott feküdt az ágyon holtan!

Megölték! . . .

TIZENNYOLCADIK FEJEZET.

1.

Már órák óta halott volt.

Egészen különös módon ölték meg. Hat, vagy nyolc vörös pontot találtak a testén. Hogy ez mitől származott azt nem tudták megállapítani. Csípésnek, horzsolásnak tünt. Csak a bőrfelületen látszott, mintha két ujjal megcsípték volna, néhány helyen. A test pórusain, néhány helyen vér szivárgott, egészen apró cseppekben, a bőrön keresztül . . .

— Ilyen tünetről tanultam, de ez nem azonos eset, — mondta az orvos. — A délamerikai, korallkígyó csípésétől az áldozatnak elzáródnak a főerei és a vér, miután felgyülemlett az artériában, kinyomul a pórusokon. De ezen az emberen nincs kígyómarás és nem Délamerikában vagyunk. Egy bizonyos, megölték.

Galamb ismét gyanun felül állt. Mikor ő a sátorba lépett, Illjics már régen halott volt.

A tisztek sötét pillantással méregették Galambot. Jól tudták, hogy ez a század furcsa embereket is rejtegethet. Figyelmeztették őket fentről, mielőtt elindultak, hogy gyanus egyénekre nagyon vigyázzanak . . .

— Vasra kell veretni . . . — mondta Gardone, mikor Finley jelentette neki az esetet. — Kihallgatjuk és erős fedezettel Timbuktuba küldjük, a haditörvényszékhez.

— Milyen jelentéssel? Hogy a puskájával lőttek, amikor nem volt ott? Megöltek egy beteget, akihez látogatóba ment?

— Nem kell ügyvédeskedni . . . Ez katonaság! Akkor már nem küldhetjük sehová, ha felrobbantja az épülő műutat, vagy a lőszerraktárat.

— Ha nem veszed rossznéven kapitány úr, erről lebeszelnék. Kérdezzük ki elsősorban az őrmesterét. A haditörvényszék csak akkor tehet vele valamit, ha módot adsz rá, hogy vádat emeljen . . .

— Csak ne okoskodj, — felelte Gardone, mert az erőd közelsége visszaadta elbizakodottságát és szégyelte, hogy a biztos halál tudatában, gyengének mutatkozott. — Az őrmestert mindenesetre meghallgatom, azután majd úgy intézkedem, ahogy azt speciális, magasabb katonai szempontok pillanatnyilag előírják.

Jött Latouret.

Elmondta, hogy Harrincourt altiszti iskolába járt, de szökés miatt megvonták tőle kedvezményes beosztását. A menetelést úgy bírja, mint aki már járt Afrikában, de ezt tagadja. Katonai magatartása ellen nem eshet kifogás, legfeljebb egy-egy altiszt sérelmezi, hogy néha „öregem“-nek szólítja őket . . .

— Na látod! . . . — mondta diadalmasan Gardone. — Az illető ujoncnak állt be, pedig a chef szerint nyilvánvaló, hogy járt Afrikában . . . Ez igazolja gyanúmat . . . Latouret őrmester! Az illetőt tartsa szemmel. Kemény szolgálatot osszon ki rá! Semmi baja sem lesz, ha ez a gyanús fickó nem bírja a fáradalmakat . . . Rompez . . .

Finley hallgatott és Latouret kiment.

— Persze, te másképp tettél volna . . . — mondta

fölényesen a kapitány, — jegyezd meg barátom, hogy a katonaságnál néha kegyetlenül elővigyázatosnak kell lenni . . . Itt a gyanus alakok olyan beosztást kapnak sorban, hogy elpatkolnak. Ilyesmit vártak tőlem oda-fent, mikor megbíztak a különleges feladattal . . .

Miután Finley még mindig nem szólt semmit, hivatalosabban folytatta:

— Intézkedj, hadnagy úr, hogy ez a banda tisztességesen felfejlődjék és ne úgy vonuljon be az erődbe, mint valami cigánykaraván . . . Mert azt meg kell mondanom, hogy mialatt gyengélkedtem, a rend úgyszólván teljesen felbomlott. Sajnos nem tudok mindenhol magam ottlenni . . .

Finley összezsapta a bokáját és ment.

Az őrmester jelentett a sátor előtt:

— Négy tifuszgyanust előírás szerint hátrahagyok, hogy a helyőrségből intézkedjenek majd elkülönítésükről.

— Hogy akarja hátrahagyni őket.

— Bardával, gyógyszerrel és élelemmel, Harrincourt közlegény felügyelete alatt.

Finley tetőtől talpig végigmérte az őrmestert és megvetően mondta:

— Szabélyszerű. Rompez . . .

2.

Finley nem lett volna dühös, ha tudja, hogy Galamb mennyire örül a kegyetlen szolgálatnak. Hohó! Hiszen itt tifuszt lehet kapni. Elsőrangú haláleset, a hivatal teljesítése közben!

A többiek már a távolban menetelnek Aut-Taurirt felé. Hajnalodott és ő ott ült a sátor előtt. Bent a négy beteg.

Borzasztó nyomás ült a szívéen. Megszerette Illjicsket. Istenem . . . Istenem . . . szegény Kölyök . . . De csúf, rossz élete volt és milyen szörnyű gyalázatos módon ölték meg, ezt a kedves, ijedt fiút . . . De most már nem hagyja annyiban. Olvasott ő épp elég detektívregényt ahhoz, hogy tudja, mit kell tenni. Nagyon egyszerű:

Elsősorban következtetni kell. Még pedig vas logikával.

Nézzük csak. A fiút csak ez a Laporter ölhettemeg. Ki lehet Laporter. Vaslogikával kell kitalálni.

Nem megy.

No jó, ezt nem kívánhatják még egy detektívtől sem. Lehet, hogy a nő keze van a dologban. Ki lehet ez a nő? Mindegy. A nő nem ölt meg senkit. Nagyon egyszerű és logikus, ha kell, vas következetességgel bebizonyítja . . . Nagyon egyszerű . . . Miért nem ölte meg a Kölyköt ez a nő? Válasz: mert nem ölte meg és kész. Tehát ki ölte meg? Laporter. És kicsoda Laporter? . . . Ennek a Grófnak van olyan úri lakáj képe és settenkedett a szekér körül . . . Hm . . . Ez tehát a vas logika elsőszámú közellensége: a Gróf.

Most egyszerre új ötlete támadt. Hopp! Megvan! Őt itt már több alkalommal összetévesztették egy őrnaggyal. Bizonyos Ives nevűvel. Mi következik ebből? Hogy itt a légióban van egy álruhás őrnagy. Marhaság. Miért járjon egy őrnagy baka ruhában, amikor lovon is mehet, ha a saját uniformisát veszi fel? Igen, de ez egy titkos őrnagy. Nyomoz Laporter után! . . .

Megvan!

Ez az őrnagy látta, hogy összetévesztik valakivel és hagyta nyugodtan, hogy tévedjenek. Így mindenki őt szekálja, mialatt az őrnagy távolról figyel.

De ki lehet az őrnagy . . . ?

Most nézzük meg először az órát. Nézzük meg, hátha valami okirat van eldugva benne . . .

Kinyitotta az órát. Semmi. Közönséges, vacak, régi-módi óra. Felnyitotta hátul is a fedelét, de csak a szerkezetet látta. Elöl, a számlapra valami súlyos tárgy hullhatott valamikor, mert nyolc-tíz helyen elrepedt. Végeredményben megállapította, hogy semmit sem rejtettek el benne.

És mégis. Ez az óra irtozatosan sokat jelenthet. Most már biztos.

Összegezzünk tehát: meg kell tudnia, hogy melyik katona Laporter, ki az őrnagy és ki ez a nő, aki nagyon szép, különösen, ha dühös.

Laporter lopta el az inget és az órát.

Az őrnagy az, aki visszalopta ezeket a holmikat..

Ez bizonyos. Meg kell tudni, hogy ki az, aki visszalopta az inget?

Ebben a pillanatban a sátorban felkiáltott valaki:
— Visszaadni . . . Harrincourtnak . . . az inget...

TIZENKILENCEDIK FEJEZET.

1.

. . . Máris beugrott a sátorba. Négy lázas, hánykolódó beteg feküdt ott. Mindegyiknek tüzelt az arca . . . Nyögtek . . . Sóhajtottak álmukban!

Biztos, hogy az egyik az őrnagy.

Aki az ingről tud!

. . . Nézzük csak. Ez itt jobboldalt a derék dr. Minkusz. Na ez ugyan nem őrnagy. Iszákos, nehézfejű, mindég álmos alak. Ennek nincs köze ilyen kémkedési ügyekhez. Ez itt mellette egy berber. Hátra van tehát a másik két beteg: Hlavács a cipész és Rikajev a dán borbély.

Várt.

Nem sokára megszólalt Hlavács:

— Harrincourt . . . inge . . .

Hlavács, ives őrnagy!

Bravó Galamb! Most közelebb jutottál a probléma megoldásához. A kis Hlavács, aki cipésznek adja ki magát, alapjában véve egy őrnagy a francia hadseregben. Mit tesz a szimat . . .

Megitatta a beteget. Pusztá kézzel nyúlt hozzájuk. Otthagytak neki karbalt, de nem használta. Így csak megkapja a tifuszt. Az egyik beteg zubbonyát felvette. A másiknak az ivópoharát használta. Ezzel legalább húszmillió bacilust nyelt! Így. Most szépen vár, amíg szédülni kezd és fáj a feje. Az a tifusz.

Kiült a sátor elé és várt rá. Néhány órát ült így.

Végre távol feltűnt egy menet. Egészségügyi katonák jöttek egy ponyvás autóval. Finley hadnagynak a legelső dolga volt, amikor megérkeztek, hogy intézkedjék.

Először a betegeket rakták fel. Azután a sátrat és a holmit.

Galamb a soffőr mellé ült. Azt remélte, hogy ti-

fusza van már. Figyelte, hogy mit érez? Csüggedten sóhajtott.

Csak egyetlen rossz érzés sajgott benne:
Nagyon éhes volt.

2.

Galamb nem ment fel a szobájába. Kisétált az erődből. Itt szabad kilépés volt, mert hiszen az erődtől eltávolodni amúgy sem lehetett.

Atsietett a partizánokhoz. A nő, vagy a kígyóbüvölő csak ott lehetett. A katonák között nem rejtőzhettek útközben. Sorra vette az arab tábort. Minden egyes embert megnézett, minden sátorba bement. Sehol sem találta őket. Dehát a levegőn át csak nem közlekedhetik a nő, egy szál lovaglóruhában? És hová tűnhetett a sivatagból a varázsló? Az sem szállt fel talán luftballonon? A mindenségit! . . .

Egy bizonyos volt. Itt nem bujhattak el sehol, a partizánok és a katonák között viszont nincsenek. Egy szakállas arab szólította meg a kóválygó légionistát.

— Mit keresel uram?

— A kígyóbüvölőt.

— Aki Murzukban jósold a rumiknak?

— Azt hát.

— Nem jött velünk. Ott maradt Murzukban.

— Körösztapád . . . Az maradt Murzukban az egész családjával? Én beszéltem útközben a varázslóval!

— Kizárt dolog uram . . .

Hm . . . ez egy kész bolondház. Hoppla! De itt a vén arab kávéfőző! Az is benne van a társaságban! Aki leöntötte kmirhával, hogy becsapja a viperát.

— Mondd csak kedves barátom, ismered te a kávéfőzőt, aki veletek utazik és mindenütt feketét főz?

— Abu el Kebirt?

— Igen Abu el Kebirt! Az a vézna, gyulladt szemű nebuló . . . Hol van?

— Szegény . . . Tegnap éjjel meghalt . . . De rumi úr . . . ilyen csunyán káromkodni . . .

Hátatfordított. Elég volt. Ez meghaladja egy mes-

terdetektív képességét. Slussz. Nem lehet tovább. Az emberek egyrésze eltűnik, a továbbiak meghalnak, mint ez az Abu el Kebir . . . Mindenki meghal, csak ő nem, akinek ez olyan sürgős és fontos lenne . . .

Utóbb kiderült, hogy felesleges volt aggódnia. Különlegesen kedvező alkalmakat kínált Aut-Taurirt mindazok számára, akik valamilyen oknál fogva, szerettek volna sürgősen meghalni.

A helyőrség néhány száz méternyire a Nigger vidéki őserdőtől, a puszta sivatagban épült és már a kora délelőtti órákban, ötven fokig emelkedett a hőség. Edzett trópusi ember számára is őrjítő volt az itt tartózkodás. De, hogy a sivatagnak egy ismeretlen szerencsétlenségében is részesüljenek az emberek, speciálisan ezen a helyen; a közeli őserdőből, dúsan hömpölygött, a rothadó mangrove-mocsarak bűze, a dzsungel penészes lehelete: Kínzó főfájás, csontot őrlő reuma, betegségek és miazmák gáza . . . A szaharai hőség egyetlen egészséges tulajdonsága: a szárazság, az sem volt meg itt. A dzsungel sűrű párái, nedves, rossz-szagú rezgéssel terpeszkedtek a forró erő fölé.

Galamb visszatért az erődbe. Az udvar úgyszólván teljesen üres volt. Felment a legénységi szobába. Az emberek félholtan a kimerültségtől, aludtak. Ezeket ugyan alaposan kifárasztotta a menetelés. De hol a csodában vannak az idevalósi katonák?

A napos tizedes valami táblázatot csinált az asztalnál, vonalzóval és tollal húzta alá a sorokat.

— Mondja kérem, igaz az, hogy a most érkezett századon kívül, itt nincs katona?

— Hát én mi vagyok? Gardedám? Marha.

— És még hányan vannak, altisztségeden kívül?

— Ha nem számítom azt, aki holnapra meghal, akkor: én, az őrnagy, két altiszt és kilenc közlegény, meg én. Az összesen tizennégy.

— Magát már egyszer mondta. Vagy két példányban intézkedik?

A tempós beszédű, mélyhangú, nyugodt tizedes felnézett és szelíden csak ennyit mondott:

— Fogja be a pofáját.

Azután gondosan odaillesztve a léniát, húzott egy sort, majd szótagolva elmondta, amit írt:

— Há-rom, tisz-ta kö-peny. Pont.

Galamb végigdőlt az ágyon. Igaz volt tehát, amit Murzuktól idáig, szokásos légiórémhírnek tartottak: Aut-Taurirtból senkit sem váltanak le. Már több századot küldtek ki és mindössze kilenc közlegény maradt életben. Hadnagy egy sem . . .

. . . Ezen a szomorú statisztikán tünődött Gardone is. Ott állt az őrnagy előtt. Delahay, finom, vékonycsontú, törékeny alakú ember volt. Választékos modorú katona, közelebb a hatvanhoz, mint az ötvenhez. Kényes ügyekben sokat adtak a véleményére. Nyájas, apró arca olykor ravasz kifejezést vett fel, ilyenkor maliciózus volt. Ezen a szörnyű helyen teljesített szolgálatot, mint parancsnok, közel egy éve, de csak az utolsó hetekben lett beteg. Örökké vidám arca, bágyadt volt, bőre egészségtelen, sárga színt kapott és erőtlenül ült egy fotelben, a bagószagú századirodában. Előtte Gardone állt.

— És nem lehetne jobb egészségügyi felszereléssel segíteni ezen a helyzeten? — kérdezte.

Delahay fáradt arcán, ravasz grimasz futott át:

— De mennyire . . . Már magam is gondoltam ilyesmire. Kérünk a hadtestparancsnokságtól egy kis magaslati levegőt. — Hogy ne sértse meg a tréfával Gardonet, nyomban hozzátette. — Nyugodjunk bele barátom, hogy a földnek van néhány pontja, ahol nincs megfelelő környezet erre, hogy az emberek életben maradjanak. Katonáknak lehet arrafelé dolguk és akkor nem szabad a részletkérdésekkel törődni. Ez a helyzet itt is . . .

Gyenge volt és különben is ritkán szokott sokat beszélni. Elhaló hangon hagyta abba és lehúnyt szemmel hátrahajtott a fejét. Gardone idegesen járkált.

— Csak azt csodálom, hogy az emberek itt engedelmesen százszámra meghalnak és sohasem fordult elő lázongás.

— Nem lehet . . . lázadás. A hátsó erőd . . . udvarban . . . van egy páncélszekrény, amelynek hihetetlenül bonyolult kombinációs zára van . . . Nyolc betű és nyolc szám . . . A páncélszekrényben van a víz-csap . . . Minden nap kétszer . . . egy órára én magam kinyitom . . . Rajtam kívül egy tiszt ismeri . . . a kom-

binációt . . . Ha az adjutánsom és én hirtelen meghalunk . . . akkor huszonnégy órán belül . . . szomjanhal a helyőrség és szomjanhal valamennyi rab . . . Mert az erődbe is innen vezet egy elágazó cső.

— És hol van az adjutáns? — kérdezte Gardone, kissé hökkenten. Delahay nyomban látta, hogy gyáva emberrel van dolga.

— Én vagyok az utolsó tiszt az erődben, — felelte. — Az adjutánsom tegnapelőtt meghalt.

— Akkor mondd gyorsan . . . — kiáltott Gardone, elrémülve a gondolattól, hogy a beteg, öreg ember minden pillanatban meghalhat és magával viszi a sírba a vízcsap páncélszekrényének a nyitját.

— Miután most két tiszt van, mert olyan állapotban vagyok, hogy helyettes parancsnokról is gondoskodnom kell, neked és Finleynek egyszerre mondom meg.

Gardone nagyokat nyelt Csak jönné már az az átkozott Finley! Hiszen ez a vén, beteg ember, minden pillanatban meghalhat.

— Talán mégis jobb lenne, ha megmondanád, őrnagy úr? . . .

— Minek? Én még elhúzzom egy ideig . . . Azután... itt nem szabad visszariadni a haláltól. Ezer formában les rád naponta . . .

A kapitány nagy megkönnyebbülésére belépett Finley.

— Kérlek Finley, az őrnagy úr a kombinációs zárról akar közölni valamit . . .

— Igen, igen . . . — mondta Delahay és lassan kiválasztott sovány, apró ujjával egy szivart a tárcájából. Levágta gondosan a végét és rágyújtott. Azután Finleyhez fordult:

— Finley . . . Finley . . . Te nem vagy francia?

— Az apám angol volt, de én már Franciaországban születtem.

Ebben a barnára sült, markánsarcú, szigorú szemű tisztben volt valami különös keménység. Az orrcimpái sokszor rezdültek meg a visszafojtott indulattól.

— Kérlek Finley, — mondta Gardone. — Az őrnagy úr közli velünk egy zár kombinációját, amely a vízcsaphoz . . .

— Igen, igen . . . — legyintett az őrnagy . . . — Ami az itteni viszonyokat illeti, a gyarmati hadsereg szemetjét küldik ide Aut-Taurirtba . . . Ezenfelül rabok . . . A létszámukat nem tudjuk . . . közjük vegyülni nem ajánlatos . . . A mérnököket valahogy megtűrik . . .

— És nem lehet rendet teremteni? . . .

— Mi behajtuk a rabokat az őserdőbe, de utánuk menni, nem tudunk . . . — Gardone megremegett, mert az őrnagy felsőhajtott, tenyerével a mellét dörzsölte és egy undorodó szájmozdulattal elnyomta a szivarját. — Az őserdőt nem hagyhatják el, mert egy órára való élelmük és ívóvizük sincs. Az utat építeniök kell, különben nem kapnak enni meg inni . . . De bemenni közük vizsgálatot folytatni . . . büntetni . . . lehetetlen . . . Én fáradt vagyok és gyöngé . . . Nektek kell intézkedni . . . És mindig azt teszitek, amit akartok és amit jónak láttok . . . Idő és emberélet nem számít. Aki idejött, ha rab, ha közlegény, ha kapitány, bevágta maga mögött az ajtót . . . — mondta az őrnagy. Azután felírt valamit egy papírra. — Ezt nyomban meg kell tanulnotok . . . sehova sem szabad felírni . . . A kombináció titka jelenti a hatalmat . . . a helyőrség felett . . . Ha kiszivárogoz . . . ha megtudják . . . akkor végeznek velünk . . .

Finley mindössze ránézett a lapra, Gardone sokáig járkált fel és alá, hogy megtanulja . . . de másnap csak Finley segítségével tudta kinyitni a vízcsapot . . .

HUSZADIK FEJEZET.

1.

Reggel ötkor sorakozó.

Latouret kijelölte az őrséget, beosztotta az embereket szolgálattételre és összeállította a *corvé*-t.

Ez volt a legrosszabb szolgálat. Az őserdei műút kezdeténél őrizni a rabokat . . .

A *corvé*, ötven ember teljes harci felszereléssel. Három szakasz, nyolcóránként váltja egymást. Elfoglalnak egy pozíciót a műút kezdeténél, a sivatag és az ős-

erdő között, szemmel tartják a rabokat és a parancsuk úgy szól, hogy: a legcsekélyebb zavar esetén löni. Ők vigyáznak, hogy a rabok nyolc kiküldöttje átvegye az ellátást és egyéb holmit. Ha nyolcnál több rab közeledik a corvéhoz: löni.

A leapadt létszám mellett valamennyi altiszt és közlegény (nem több húsz embernél), a corvéhoz volt beosztva. Az igazi őrség mégis csak a víz és az élelem volt, amelyből a rabok nem tartalékolhattak. Mert az őrségtől távol, benn az erdőben azt csinálták a foglyok, amit akartak.

Ha légionistát avval büntettek, hogy a rabok közé küldték, ez egyértelmű volt a halálos ítélettel, mert ha eltűnt a corvé szeme előtt, a foglyok agyonverték. Ezt jól tudták itt a katonák és ha valakit mondjuk egy hét *travaux forcés*-ra büntettek, visszatartották az azonossági plakettjét. Ha lejárt a büntetése, akkor beírták a helyőrség naplójába, hogy, az ilyen és ilyen számú közlegényt, elhalálozása miatt törölték a század létszámából.

A corvé fásultan üldögélt, teljes felszereléssel az udvaron, amikor felharsant az olasz Battista káplár hangja:

— *Debout!... En route!... En avant, marche!*

Vonult az ötven ember.

Az egyik hadnagy Hilliers, a rabok közé ment. Az útépitéshez hozták, műszaki tiszt volt. Delahay figyelmeztette, hogy legyen kedves a rabokhoz és igyekezzék jóba lenni velük. Mert a mérnököt nem ölik meg. Arra szükség van az építéshez, de azért őt sem védheti meg más, mint a rabok jóindulata.

A corvé átadja a reggelit. Nyolc rab mogorván tölja el a kiskocsin, tisztelgés nincs. Ellenséges pillantások . . .

A forró napon embertelenül szenved az őrség. A dzsungelből millió szúnyog jön ki és legyek raja zsong az ételmaradékok között. Elviselhetetlen . . . Mindenki vérzik a moszkitok csípésétől . . .

Kinint osztanak. Galamb titokban kiköpi. Így biztosan maláriás lesz. Örömmel tűri a szúnyogcsípéseket. Kizárt dolog, hogy ne legyen közöttük malária terjesztő.

A bűdösség szörnyű . . . A rabok felől pestises

szag árad . . . Rongyokba burkolt csontvázak ténferegnek, kopácsolnak a távolban . . . Most, itt elől kezdenek működni . . . Nézd csak, A kabátujjakból fehér sétatálcák lógnak ki, kar helyet és a pofacsontjuk úgy kiszögel, mintha át akarná döfni a pusztá bőrt, ami még rajtuk maradt . . .

Galamb mellett Kréta áll. Sárgán és hülyén, de nyugodtan. Őt irigylik a katonák, mert a paralitikus elhalt idegrendszere, nagymértékben érzéketlen, testi kínokkal szemben . . .

— Vedd be a kinined! — kiabál rá Kobienszki káplár a hülyére.

— Köszönöm, nem fáj a fejem . . .

Kobienszki belevág Kréta arcába. Galambnak ökölboszorul a keze . . .

— Vedd be mert széttöröm a fejedet . . .

— Akkor fájni fog, — vigyorog a hülye, vérző orral. Galamb kilép a sorból, feszesen.

— Alázatosan jelentem a bajtárs gyengeelméjű..

— Mi?! Te jelentsz?! . . . Te . . . kiállsz a corvéból? — A káplár felemelte az öklét, de Galamb keze kissé lecsúszik a puskaszíjjon, mintha súlyba készülne a fegyverével. Kobienszki jó emberismerő, tudja, hogy ha üt, akkor ez a puska lerepül a vállról és beléje szalad a szurony . . .

— Már bevettem a kinint . . . — jelenti Kréta vigyorogva. De Kobienszki elordítja magát:

— Gamberics! Pellil Hammer és Bouillon! Amoi! — Négy régi ember volt. Nyomban odajöttek egy altiszttel. — Lefegyverezni ezt a közlegényt és guzsba kötni . . .

Galamb nyugodtan tűrte mindezt. Odadobták a porba. Leesett a kepije, de nem tette fel senki. Ugy feküdt fedetlen fővel a perzselő napon.

— Négy ember vigye az erődbe! Egy óra kikötés.. — mondta keményen. — Jelenteni az őrmesternek, hogy elhagyta a corvét!

2.

A legénység undorral nézte az ablakból a megszkott látványt. Az udvar közepén, a napon, derékig levetköztetve, egy oszlophoz kötötték Galambot. Hátl

összehurkolt csuklóinál fogva, felhúzták, hogy éppen csak a lábhegye érintette a földet, azután megerősítették a kötelet.

Tizenöt perc múlva elájult. Akkor leoldozták, végigöntötték. Egy óra alatt négyszer ájult el és négyszer kezdték előről az egészet. Azután felvitték a szobájába és az ágyra dobták. Latouret kemény arckifejezéssel nézte végig a büntetést. Most fekket félholtan a pimasz. Majd ha estig nem tér magához, egy napra a gyengélkedőbe mehet . . .

Nem hitt a szemének, amikor tizenöt perc múlva bement a kázinba és ott ült Galamb egy üveg bor előtt, vidáman szájharmonikázva . . .

— Közlegény! — ordította Latouret.

Felugrott. Az őrmester csendesen folytatta:

— Idehallgasson közlegény. Magát Kobiencki feljelentésére két nap pelottera terjesztettem fel, de a kapitány úr hozzácsapott még három napot, dupla megterheléssel és két óra futólépéssel . . .

Ilyen büntetés nem létezett. Ezt senki sem bírhatta ki. Eredetileg, a pelotte, naponta egyszer víz és kenyér, délbén egy órát futni húsz kiló kövel a hátizsákban. Gardone azonban, aki Galambot, mint gyanús embert el akarta pusztítani, negyven kiló követ, öt napot és két óra futást rótt ki. Latouret várta, hogy a közlegény vidám arca megrándul . . . Tévedett. A csodával Hiszen felragyog a szeme és vigyorog.

— Mit röhög! Ember! Ebbe elpatkol!

— Alázatosan jelentem, köszönöm a büntetést.

Belökték a cellulé-be, egy piszkos, nedves verembe. Pad nincs a cellulé-ben. Most csakugyan el fog patkolni és megszabadul ettől a homályos mesétől. Végre is mi köze egy halott embernek ilyen szövevényes, svindler históriákhoz? Ő azért jött ide, hogy a tízezer dolláros kötvényt hozzátartozói örököijék. Ez meg fog történni azon nyomban, ahogy agyvérzést, vagy tüdőembóliát kap a napon és kész. Hála a kapitánynak, megoldotta a problémát. Azért a prófós által hozott kinin adagot ismét eldobta. Pedig most már nem is szükséges maláriát kapni. A pelotte is elég lesz. De ami biztos, az biztos! Kinin nem kell.

Délben ötven fok volt, amikor Battista tizedes elharsogta:

— Pas de gymnastique . . . en avant . . .
Marche!

Futott a napon. Egész könnyen ment. A legénység elszörnyedve látta az ablakból, hogy teljes háromnegyedórát fut és csak akkor esik össze. De már tíz perc múlva fut tovább. Uram Isten: teljes félórát. Azután háromszor tizenöt percet. Latouret valahol a raktárban ült ezalatt és komoran pipázott.

Hogy mit gondolt közben, azt nem lehet tudni.

Két legény, mint valami rongyot, vitte be az egye-be és odadobta a piszkos földre, a csuromvizes, ájult embert.

Latouret látta másnap, amikor elővezették. Most végre letört a fiú! Az arca beesett, a szeme fáradt és rekedten jelentkezik . . .

— Hé! Maga hencegő alak! — szólt oda neki — egy napra kérheti a büntetés felfüggesztését, ha vallásos ember: holnap áldozócsütörtök van . . .

— Köszönöm mon chef! Nem kérem a büntetés megszakítását, a cellámban fogok imádkozni.

— Hát akkor . . . pas de gymnastique! Maga! . . . Maga . . . Ilyen alak gebedjen meg! — mormolta dühösen és lesietett a raktárba pipázni . . . Hát ez nem törik meg soha . . . ez a . . . ez a . . .

Két nap múlva már ötpercenként elájult és érezte, hogy a szíve, az érrendszere, a tüdeje, teljesen kimerült. Holnapra vége a heccnek . . . Fanny húga és édesanyja ezután nyugodtan élhetnek.

Forró, bűdös éjszaka volt . . . Aléltan hevert a piszkos kövön . . . Egy patkány rágcsált valahol.

Isten veled te szép kis rejtély . . . Hogy is van? . . . A halott ember körül eloltogatja egy tiszt a villanyt . . . Lambertier a szökőkútnál várja és Macquart ugyan nem jött el . . . de sebj . . .

Csak a nőt látná mégegyszer . . . Ez a nő, ez más, ez . . . ez szép! Legalább énekelne mégegyszer . . . Ekkor kinyílt a börtönajtó és Galamb örömmel konstátálta, hogy íme megőrült és nyomban vége, mert az ajtón az arab kávéfőzőt látta belépni.

Abu el Kebirt, aki meghalt!

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

1.

Csuromvizesen, lihegve feküdt a verejtékében és nézte . . . Szólni alig tudott . . . A kávéfőző most odamegy a pelotte hátizsákhoz . . . A hold betűz az ablakon . . . Tisztán látni a trahomás szemét, hosszú, ősz szakállát . . . Nézd csak . . . A köveket kiteszi egy batyuba.

Hél! . . . Hát ez mi? Most fadarabokat rak a kövek helyére, a pelotteba.

Összeszedte minden erejét és feltápászkodott.

— Nem . . . mész onnan . . . te taknyos!

Abu el Kebir ajkához emelte az ujját . . . Azután a köveket a batyuval a hátára vette és kisurrant . . .

Galamb nem bírt mozdulni . . . de ez . . . hát ezt mégsem lehet . . . Na mindegy. Majd szól az örvezetőnek, hogy adják vissza a köveit . . .

Elaludt.

Mikor felrázták reggel, zúgó fejjel, támolyogva állt lábra. Na. Ma vége van. A buta álmára még emlékezett. Abu el Kebir, a halott kávéfőző a kövekkel . . . Az örvezető fogja a zsákot és a hátára teszi . . .

Mi ez? Hiszen alig van súlya! Negyven kiló kő és nem is érzi. Pedig a zsák épp úgy dudorodik . . .

Hát ezt nem lehet kérem . . . Hagyják őt meghalni. Dühösen fordult az örvezető felé és . . .

Battistának fenyegetően villant a szeme, miközben szíjazta a hátizsákot és ráfordult a foga között:

— Hallgass kutya . . . mert! . . .

Kérem . . .

Az más. Feleselni itt nem nagyon lehet és ha az örvezető is benne van néhai Kebir disznóságában, akkor sajnos, hallgatni kell, mert különben Battista *traveaux forces*-ba megy.

A pehelykönnyű, hatalmasan dudorodó zsákkal lépett az udvarra. Szép dolog, mondhatom . . . Egy légióban ilyesmi . . . Korrupció, panama és szélhámos-ság! Fúj! Meggondolhatta volna, mielőtt idejön elhalálozni. Hiszen ezek a biztosító malmára hajtják a vizet . . . Szent Isten! Itt mindenki szájtátva nézi, mert ő úgy fut, mint valami zerge . . . Nana . . . ebből nagy baja lehet Battistának . . . Elvágódott.

Minden meggyőződés nélkül feküdt, lehúnyt szemmel. Később ismét futott. Miután visszavitték a börtönbe, tíz perccel később megjelent Battista egy nagy tál étellel és borral. Valamit mondani akart, hogy őt éheztetni kell, kenyéren és vízen! De Battista szeme ismét villant:

— Ha kinyitja a száját, levágom . . . maga . . . maga . . . disznó!

Amikor kitöltötte a büntetését, Latouret maga elé rendelte. Uram Atyám!

Ez hízott! . . .

— Rompez! . . . Rompez gazember, mert . . . széttiprom!!!

„Csak tudnám, hogy miért olyan gorombák“, gondolta, miközben a szájharmonikájáért ment a legénységi szobába. Hát igazán, mit csinált ő, hogy így szidják és fenyegetik?

Kifújta a szájharmonikát, eldobta a kininadagját és a kantinba ment.

2.

Az emberek csendben ültek. Ez volt a gyarmat leg-sivárabb, legcsendesebb kantinja. A corvé, az egyhangúság, az örjítő hőség letargikus, félholtakká tette a katonákat. Megszámlálhatatlan sokaságú légy döngött a helyiségben.

— Halló uraim! Hiszen ez itt nem is kantin, hanem gyászülés. — Galamb élénk kiáltása szinte szétfröcskölte a forró, nyomasztó levegőt. Az emberek megmozdultak. Azután felhangzott a szájharmonikán, hogy:

“Le sac, ma foi, toujours au dos . . .”

Néhányan énekeltek. Még a hülye Kréta is vigyorgva mozgatta a kezét. Olykor felrikkantott. Ezen mindenki nevetett. Pedig tragédia nélkül ez a nap sem mult el.

A párás, dögletes, pipafüsttől súlyos, esti katingőzben, félájultan főttek az emberek.

Behallatszott az induló corvé trombitája. És nyílt az ajtó . . .

Troppauer rohant be . . . Riadtan, ijedten . . .

— Fiúk . . . a puskám . . . eltűnt . . .

Döbbsenten hallgattak el. Ez *traveaux forces*-t jelent. Biztosan és menthetetlenül! A vastag költő szomorú, bárgyú szemével, tanácstalanul nézett körül . . .

Pencroft odadobott egy frankot a söntés bádoggolcára és csendesesen kiment. Hildebrandt ülve maradt.

— Micsoda hülyeségeket beszélsz?! — rivalt rá Galamb. — Mi az, hogy eltűnt a puskád? Egy Lebel gyorstüzelő nem mesebeli tündér . . .

— A . . . az állványra tettem. Most . . . őrszolgálatra kell mennem és . . . nem találom . . . Eltűnt . . .

Puskatus dobant az ajtóban. Az őrség!

— Közlegény! Nem jelentkezett a *corvé*-nél! Öt perc múlva munkaruhában kihallgatásra megy.

. . . Galamb szájharmonikája is elnémult. Legjobb barátja a nagyfejű, vastag költő, délután elindul *traveaux forces*-ral

Két hetet kapott, de végre is mindegy. Első nap megölik. Latouret megengedte neki, hogy utoljára még beszéljenek egymással.

Galamb nem tudott szólni. Csak nyelt, mert valami fojtogatta a torkát és hosszasan szorongatta barátja kezét. Ez mosolygott. Széles, bohóc száját megnyalotta közben. Oly csúnya volt és oly kedves. Zavartan simogatta kékes szőrzetét majomállkapcsán, egyik csámpás lábáról a másikra nehezedett, végül átadott egy csomó írást Galambnak.

— A műveim, — mondta fennköltén, — száztíz válogatott Troppauer. Őrizd meg. Ezzel tartozol az utókornak . . .

— *Debout!* — kiáltotta a káplár és Troppauer elindult a *corvé*-vel. Az őserdőben kezdődő műútnál egyedül ment tovább.

Néhány perc múlva eltűnt a szemük elől. Jól tudták: örökre.

Troppauer csendesesen kacszázott a műúton, a dzsungel belseje felé. Hillières hadnagy éppen ellenőrizte, amint lerakják és kiöntik a hideg bitumen burkolatot, a letisztított földre.

— Az 1865-ös közlegény két hét *traveaux*-ra jelentkezik.

A hadnagy beírta a noteszébe és intett.

— Menjen a bungalowhoz.

Ment . . .

A nagy fák eltakarták a tiszta elöl. Hillièrs sóhajtott. Jól tudta, hogy a katona eltűnik. Szörnyű. És nem lehet tenni semmit. Ut kell minden áron.

. . . Troppauer már messziről látta a foglyok gúnyos és fenyegető csoportját a sátorház körül álldogálni. Valami megszorította a mellkasát . . .

Egy hatalmas alak, a csoport szélén, fenyegetően rázta az öklét messziről. Tarzanszerű, félmeztelen ember volt, csontos, löйдomú fejjel és övig érő mikulás szakállal. A kezében dorongot lóbált.

— Fiúk! Egy katonával megint kevesebb . . . — kiáltotta a Tarzan. — De ezt messzebb ássátok el, mert a multkori idecsődítette a hiénákat.

És elindult, hogy elsőnek üssön a közeledőre. Troppauer egy pillanatig arra gondolt, hogy elfut. De hová? Körül az őserdő járhatatlan sűrűje. Ment tovább, egyenesen.

— Kutya! Piszok, véreb! — kiáltotta a Mikuláskülső vadember és felemelte a dorongot. De valaki elkapta a karját és mint valami kis csomagot dobta félre.

— Ezt az embert nem bántja senki . . .

A darócbabujtatott, félig penészes csontvázak fenyegető rikácsolással közeledtek . . .

Barbizon, a korzikai bandita állt Troppauer előtt, kiterjesztett karral.

— Ez volt az a katona, aki vizet adott, hogy megítassalak téged Grumont. Ez verte meg miattunk a gommeièret. Aki hozzányúl, azzal én végzek. A Maddonnára mondom . . .

A korzikai fenyegetése magábavéve még nem bizonyult volna hathatósna. A bozontos hajú Mikulás-Tarzan akkor torpant vissza, amikor azt hallotta, hogy a katona megítatott egy rabot. Ezek a félholt, idegbeteg alakok a szörnyett és az érzélgés között ingadoztak hisztérikus lelkiállapotukban. Troppauert vállon veregették és vigyorogtak rá.

A köpcös kihúzta magát és legszélesebb mosolyával mondta:

— Akkor, ha megengedik, felolvasom egy költeményemet — és kivett egy piszkos lapot. — Hajnali rózsák a Szahara felett. Irta: Troppauer Hümer!

A rabok rémülten álltak.

3.

Galamb, véresre csipette magát a szúnyogokkal és eldobta a kínint. Egyetlen grammot sem szedett még. Rikajev már kininsüketséget kapott a sok malária elleni védekezéstől. Galamb pedig csak hagyta, hogy csípjék a moszkítók, mert tudta, hogy ha kórházba kerül maláriával, már annyi mintha elpatkolt volna.

De este a kintinban megintcsak nem a láz kínoztta, hanem türelmetlen éhség. És mikor végre hozták a vacsorát, Rikajev egyszercsak lebukott a székről, félméterre dobta magát, a hidegrázásban és összeszorított fogai úgy csikorogtak, mint amikor két, érdes kavicsot dörzsölnek össze . . .

Az orvos csak nánézett a dánra:

— Malária . . . — állapította meg legyintve. És Rikajevet vitték . . .

„Becsületszavamra, a sors ugrat“, mondta magában elkeseredetten Galamb.

Pedig meg kell halni! Meg kell halni! ismételte magában és nagy falatokat nyelt le a vacsorájából. Szegény Troppauer! A verseit eltette abba a viaszosvászon zsákba, amelyben Grison tárcáját őrizte és a csontlapot a 88-as számmal.

Most Hlavács vánszorgott be a kintinba. Éppen, hogy felgyógyult a lázrohamból, amit tifusznak hittek. Odaült Galamb asztalához, némi büntudattal, szerényen. Hlavács igazán cipész volt. Két év előtt felgyújtotta a műhelyét és biztosítási csalásért bezárták. Kiszabadulása után a légióba állt és nem is sejtette, hogy lopási ügyéből kifolyólag a fantaszt Galamb egy valószínű, titkos őrnagyot sejt bennel.

A cipész lelkiismeretére súlyosan nehezedett az ellopott ing. Nem szólva a fejleményekről! Mert azután látta, hogy Galamb ismét hordja az inget. Vissza lopta? De hiszen akkor tudja, hogy ő, Hlavács a tolvaj. Tudja és egy szép napon lecsap rá . . . Feljelenti, vagy megveri . . .

Galamb összezsápta bokáját az asztal alatt és kacsintott. Most jutott csak eszébe, hogy Hlavácsot nem látta, mióta megtudta, hogy ő Ives őrnagy. Persze az állítólagos cipész ezt nem is sejt, mert lázas volt. Még-

egyszer rákacsintott a cipészre, aki hökkenten nézte, azután közel hajolt és a fülébe súgta:

— Mindent tudok . . .

Hlavács halálsápadt lett . . . Most jön az ing ügy!

— Nem értem . . . — hebegte . . .

Galamb megint kacsintott és csak ennyit mondott jelentősen, halkan.

— Az ing . . . ! Elszólta magát, lázálmaiban . . .

Hlavács ajkai remegtek és megkapaszkodott a székekben.

— Könyörgöm . . . én, én . . . ha megtudják . . .

— Megbízhat bennem . . . én rendes fiú vagyok . . .
És kitűnő nyomozó . . . Ezt elhiheti . . .

— Kérem . . . — hebegte Hlavács, — nekem Spoli-
ansky mondta . . . én igazán nem tehetek . . .

— Jó, jó . . . A fontos az, hogy ön adott esetben számíthat rám. Én kishíján francia tengerésztiszt lettem. A kardbojtomat elvehették, de a hazaszeretemet nem . . . Vive la France . . . Pszt . . . — és szájára tette az ujját. — Én tudok hallgatni. De megmondom: Rám számíthat . . . Viszontlátásra . . . ő r n a g y ú r !

És kilebbent. Hlavács zsibbadtan ült és verejtékét törölgette. Istenem . . . Milyen bajba jön, ha ez az ember csakugyan megőrült . . .

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

1.

Gardone kapitány arca is felvette azt a sárgásbarna, epeszerű árnyalatot, amely az erős nap és a hevesen fellépő vérszegénység, két ellentétes színének, a sápadtnak és a barnának egy különös, viasz-kreol vegyülete. A feje naphosszat zúgott és sok pálinka tette csak elviselhetővé számára ezt a halálos beosztást.

Galamb valósággal mániája lett a semmittevésben. tehetetlen dühében, ingerlékenységében. Még a sivatagban a fejébe vette, hogy „ezt a gyanús egyént“ elpusztítja. És egyre azt jelentik, hogy megusztta a halálos büntetést! Dühöngött, hogy sok ráuszított altiszt dacára, ez még mindig él, itt, ahol olyan könnyen osztogatják a halált. Minden elkeseredését levezette ebben a

gyűlöletben, amit valami gyanakvással magyarázott.

Most is itt jön szemben. És füttyüreszik! Rárivalt:

— Közlegény: Hol a derékszíjja?!

Szemben állt vele a forróságtól izzó erődudvaron.

— Nem vagyok szolgálatban mon commendant.
— felelte Galamb.

— Hol a derékszíjja?!

— Paquettage után mindig száradni hagyom, hogy ne kenődjön el a viasz.

— A szakaszvezetőnek jelenti, hogy derékszíj nélkül jött át az udvaron Rompez . . .

Kobien szkinek már sok kellemetlensége volt azért, mert ez a légionista még mindig itt lábatlankodik. Értette ő jól a kapitányt és hogy Galamb még élt az igazán nem az altiszt rosszakarátán múltott.

Dühtől eltorzult arccal hallgatta végig Galamb jelentését, azután ez a torzulás átment egy állati vigyorba.

— Hát most majd elbánok veled. Piszok bleu! Huszonnégy óra en crapaudin . . .

Latouret őrmester a kapitányhoz ment: Ez a büntetés még két és fél órára is tilos volt. Huszonnégy óra ezen a vidéken voltaképpen kínhalált jelentett. Nem vállalhatta a felelősséget. A kapitány azonban nagyon lehordta:

— Itt nem vagyunk a hadtápnál. Itt különleges viszonyok vannak és sok minden szabályellenes. De más-kép nem megy.

Latouret ment a fogolyért. Ez már a munkaruhába öltözve várta . . . és . . . nom du nom . . . vigyorog!

— Harrincourt. Huszonnégy órát kap en crapaudine. Meg kell mondanom, hogy ezt nem nekem köszönheti . . . És ha . . . Mit vigyorog! Maga barom! A huszonnégy óra alatt tízszer is meghal!

„Csak egyszer add uram isten, végre. Csak egyszer“ imádkozott magában Galamb és határozottan boldog volt.

Vitték az őrségre. A kapu melletti őrházban laktak a gommeièrek is. Spolianskyt, a „Gróf urat“ verte éppen az altiszt, egy derékszíj csattos végével.

— Te kutya. Elaludtál az őrségen?! . . . Te piszok . . . te . . . Engem büntet meg a hadnagy úr, te nyomorult . . . te elalszol . . . ?

Gyengébb fizikumú ember a trópuson sokszor ájulásszerűen elalszik, étkezés után. Hiába minden, ez az álmoság leküzdhetetlen. Spoliansky vérző arccal bukott a földre.

— Ezt a Spolianskyt kössétek a másik csirkefogó mellé, két órára.

Az en crapaudine középkori büntetés. A bokát és a csuklót megkötik, azután a hasonfekvő ember hátán addig húzzák, amíg a kéz- és a lábfejek összeérnek. Így lökik be egy letakart verembe.

Érezte, hogy a feje tele van vérrel és a szíve vadul kalimpál, ahogy hason fekszik a veremben . . .

Mellette a szerencsétlen Spolianskyt kötötték meg . . . A napon ötven fokon felül volt, ami a Szaharában nem ritkaság. A vermet lefedték ponyvával. Szörnyű hőségnek kell lenni itt, fél órán belül.

Hm . . . a vér már lement a fejéből és a szíve is egész rendesen dobog. Mégis csak órák kellene majd hozzá, hogy így meghaljon.

— Harrincourt . . . — nyögte Spoliansky, — én . . . nem bírom ki . . . két óráig . . .

— Ugyan menjen. Két óráig akár pikétet is lehet így játszani. Szájharmonikáról nem is szólva.

— De . . . nekem tárgult aortám van . . .

— Hát minek jön a Szaharába, ha ilyen előkelő? Ne mozogjon lehetőleg, mert akkor lassabban kering a vér és nem szorítja úgy el a kötél.

— Maga . . . miért mozog . . . akkor?

— Mert én szeretnék meghalni . . .

A meleg már kezdett megsűrűsödni a ponyva alatt és a két ember kilégzésétől megrekedt széndioxid, még halálosabbá tette az izzó nyomást. A ponyva mintha fűtött kályha oldala lenne, úgy ontotta rájuk a perzselő forróságot és nem engedte át a visszasugárzó hőt . . .

— Harrincourt . . . — lihegte a másik . . . — hallgasson meg . . . Nem akarom a sírba vinni . . . amit tudok . . . Meg kell, hogy mondjam . . . ki vagyok . . .

— Gárdatiszt és elkártyázta, vagy őgróf és megölte. Oly mindegy . . .

— . . . Én állami ember voltam Lengyelországban . . .

— Miniszteri tanácsos?

— Nem . . . Hóhér . . .

— Tessék???

A „Gróf úr“ hóhér? Ézzel a külsővel? Miért? Szegény Troppauer olyan mint egy hóhér és költő. Ez meg inkább költőnek látszik és hóhér . . . Na szépen vagyunk itt az inkognitókkal . . .

— Igen . . . Én hóhér voltam . . . öröklött mester-ség . . . az apám is az volt . . .

— Ne vegye a szívére . . .

Spoliansky nagyot sóhajtott. A másik oldalára fordult, ettől kissé megkönnyebbült.

— Hallgasson meg. Harrincourt . . . bár nem vagyok érdemes rá . . . el akartam lopni az ingét . . .

— Maga is? . . . Hát az egész század az én fehérneműmben akart járni? . . . — Lihegve hagyta abba. Azért kutya egy dolog.

— Egy katona vállalkozott rá, hogy elhozza . . . El is hozta . . . és akkor lecsapott rám . . . az a . . . Pencroft. Azt mondta, ha nem adom oda az inget, feljelent . . . maga tudja . . . milyen szörnyű . . . meglin-cselik a tolvajt . . . Ezért voltam kiszolgáltatva neki . . .

Hű a mindenségit . . . már nagyon nehéz.

— Elvette az inget . . . Én bolond . . . elmondtam neki a titkomat . . . a találmányomat . . . Engem ugyan-is . . . azért csaptak el . . . mert feltaláltam valamit..

— Nem tette . . . helyesen . . . Állami ember éljen a hivatásának . . .

— Hát . . . Ez volt a baj . . . én a hóhérséget mint.. vallásos ember . . . fogtam fel . . . Fájdalom nélkül . . . akartam . . . kivégezni, feltaláltam egy módot . . . De nem fogadták el . . . Pedig az akasztás szörnyű . . . elhi-heti . . .

— Ha . . . maga mondja . . .

— Én azt hittem . . . ha bebizonyítom nekik . . . akkor . . . beleegyeznek . . . és egy elítéltnél . . . alkalmaztam . . . mielőtt még kivették volna . . . a vesztő-helyre . . . de nem sikerült jól . . . és és . . . elcsaptak... Azóta tökéletesítettem a találmányt . . . és annak életem, hogy ezt . . . átadjam az emberiségnek . . . A hü-nös ne szenvedjen ha meghal . . . Azért álltam a légio-ba . . . hogy itt ha van . . . menthetetlen sebesült, vagy beteg . . . kipróbálom . . .

Galambnak hirtelen egy ötlete támadt:

— Mondjal A szanitéccal maga suttogott . . . Mi-kor Illjics sebesülten feküdt . . .

— Igen . . . megbeszéltem vele . . . hogyha az orvos lemond . . . akkor megengedi, hogy . . . kipróbáljam . . .

— Maga ölte meg?!!

— Nem . . . Mert . . . mikor én alkalmazni akartam . . . Ez egy hosszú hajlított sodrony . . . csipeszekkel. A . . . csipeszek beállíthatók és ha ráhelyezi a sodronyt . . . egy testre . . . akkor minden csipeszt egy . . . főér . . . fölé helyezhet . . . Ugy van hajlítva . . . a rud és ha a felső végén lenyom . . . egy csattot . . . akkor a csipeszek becsukódnak . . . valamennyi ér egy pillanat . . . alatt elzárul . . . a szív nyomban megáll . . . az agyműködés . . . a légzőcentrum . . . mert ha az artéria radiális és . . . jaj . . .

— A gyilkosságról beszéljen — lihegte Galamb..

— A szanitéc . . . mondta . . . hogy jobban lett Illjics... és van remény... ezért nem tettem meg.. De az a . . . gazember . . . elvette . . . az érszorítót és... és.., ő ölt vele . . .

— Pencroft?!

— Igen... — Magasra dobta magát és hörögve hullott vissza. Egy siralmas sóhajjal tette hozzá: — De van egy másik neve is . . .

— Laporter!

— I . . . Igen! . . . Jaj!

2.

Tehát Pencroft azonos Laporterrel? Gondolhatta volna... Ó, de buta volt . . . hiszen mikor ő a Si l'on sava i-t játszotta Murzukban... a Kölyök azt kiáltotta, „gyilkos“ és Pencroft torkának ugrott . . .

Még azt látta, hogy Spolianskyt elkötik mellőle és vizet öntenek rá . . .

Meghalt? . . .

Őt újra letakarják . . . Érzi, hogy a szája habzik... Mennyi idő telhetett el? . . . Sötét lesz minden . . . Zúgva kalapál az agyában a vér és . . . elveszíti az eszméletét . . . Vége . . . „Hála istennek most már vége..“ Ez volt a búcsúzó öntudat, utolsó reflexgondolata . . .

Arra tért magához. hogy a kórházi ágyon fekszik és az orvos elgondolkozva hajol föléje. A kapitány is. A vörös szanitéc magasra tartja a lámpát. Latouret ör-

mester a háttérben. Mi ez? Kibirta a huszonnégy órát? Brandyt öntenek a szájába. Ettől jól átmelegszik és a vére keringésbe jön. A mindenségit ennek az elpusztíthatatlan szervezetének.

Az ezredorvos a szívét hallgatja.

— Vasból van ez az ember. A szívverés máris ütemes . . .

— Örmester . . . — szólt a kapitány, — ha jobban van a beteg, kísérje a századirodába . . . Jobbulást barátom . . .

Mi? . . . Mi az, hogy barátom? És jobbulást? Mióta van ez az ember ilyen jóba vele? . . . Mi történt? Hát ezek összesküdték a biztosítóval, hogy ő ne tudjon meghalni? Miféle ízé ez megint? . . .

De még nem volt annyi ereje, hogy beszéljen.

Előzőleg ez történt: Délután négykor vesztette el az eszméletét. És fél ötkor érte jött az őrség, a kapitány vezetésével. Velük volt az ezredorvos és a szanitéc hordággal. Ha fél órával később jönnek, már nem él.

Hogy mi történt?

Finley Delahayhoz ment és a betegnek fekvő őrnagynak jelentette, hogy egy legényt, aki útközben kitűnően megállta a helyét, en *crapaudine* kikötöttek huszonnégy órára.

— Mit! . . . — kiáltotta az ezredes. — Altiszt! Mondja a kapitány úrnak, hogy kéretem . . . !

Gardone elsősorban kishíján kardot rántott Finleyre. De az őrnagy tökéletesen fedezte a tisztet.

— Én kértem Finleyt, hogy tegyen jelentést a bűntetésekről, — mondta Delahay. — Nem állt módjában eltitkolni az esetet!

— Nos hát . . . Szerintem ez a közlegény kém. Új beosztásomnál figyelmeztettek fentről, hogy ügyeljek itt a gyanús elemekre és miután nem tudom, bizonyítani a közlegény bűnösségét, ami azonban kétségtelen, pusztulnia kell! . . . Emberélet, szolgálati szabályzat nem számít, ha fontos katonai érdekek parancsolnak! . . .

— Ha így van, ahogy mondod, — felelte az őrnagy, — már régen át kellett volna kutatni a holmiját. Finley, fuvass sorakozót és amíg az emberek lent állnak, vizsgálj meg annak a legénynek a hátizsákját!

— Én is jövök. — Mondta a kapitány.

. . . A viaszosvászon zsákot felbontva, elsősorban

Troppauer versei kerültek elő. Azután megtalálták a 88-as titkos szolgálati őrnagy igazolványát! Vezérkar D. osztály . . . !

Gardone halásápadt lett . . .

Visszatett mindent, de a kis táskát és a tartalmát felvitte a századirodába.

— Kérlek . . . te azt hiszed? — dadogta.

— Azt hiszem, — felelte Finley, — hogy a vezérkar D. osztályához, őrnagyi rangban csak egy tiszt van beosztva: Ives. Azt hiszem, hogy ez az ember, akit kiköttettél: Ives őrnagy . . .

— De . . . dehát . . . ki . . . az, aki . . . megkötötte őt en c r a p a u d i n e ? . . . Hé őrmester . . . Őrség . . . Orvos és hordágy . . . — Közben a zsákot átadta Finleynek, — zárd be kérlek a pénzszekrénybe.

Finley bezárt mindent a pénzszekrénybe és átadta a kulcsot Gardonenak, aki azonnal elindult Galambért.

. . . Harrincourt makk egészségesen és éppen ezért szomorúan, ott állt a kapitány előtt.

— Közlegény! . . . Itt néhány baromi ember aljasan bánt magával. Ezeket megfenyíttem. Latouret állandó c o r v é szolgálatba került, a két altisztet celullebe küldtem. — Valamivel halkabban mondta: — Amikor ide áthelyeztek, figyelmeztettek, hogy segítségére kell lennem, néhány bizalmas kiküldöttek . . . Azért bíztak meg engem, mert . . . van stratégiai érzékem . . . Minden kívánságát mondja meg és én teljesítem . . .

Galamb az egészet nem értette, de habozás nélkül rávágta:

— Egy barátomat, Troppauert, T r a v a u x f o r c e s - r a ítélték . . .

A kapitány ismét elsápadt. A mindenségit, az is a Titkos Szolgálat embere lesz. Itt olyan botrányba keveredik, mint az Ain Szeфра-beli kapitány . . . hü . . . de kínos.

— Miért nem bízott meg bennem ő . . . közlegény? Az az ember bizonyára halott már . . . Latouret és első sorban Finley kegyetlensége idézte elő . . . — Felvette a kagylót — őrpárancsnok? . . . A c o r v é közölje a rabokkal, hogy addig nem nyitjuk meg a vízcsapot, amíg nem szolgáltatják ki a t r a v a u x - r a ítélt katonát . . . legalább is a sorsáról biztosat kell tudni . . .

— Letette a kagylót és a pácélszekrényhez ment. — Itt

megőriztük néhány holmiját . . . Ha tetszik átveheti . . . Nem akartam, hogy hozzáférjen valaki.

Gardone ámultan lépett hátra. A szekrénynek az a retesze, ahol viaszosvászonzsák feküdt az imént, most üres volt . . . !

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

1.

— Sajnos a táskája eltűnt, — mondta a kapitány Galambnak, — de ha . . . szüksége van valamire . . . megbízhat bennem.

— Engem kapitány úr . . . elsősorban . . . Troppauer . . .

— Ja igaz, a másik katona . . . — Csenget a telefon, felvette. — Igen? Rendben van. Azonnal induljon őrrjárat a corvé-tól és hozza az erődbe. — Letette a kagylót és Galambra nézett. — Érdekes. Az a Troppauer nevű katona él. Ha akarja eléje mehet . . .

— Hurrá! — kiáltotta Galamb, mindenről megfeledkezve és rohant . . .

Kissé soványan, de mosolyogva és egészen rongyosan érkezett vissza. Hosszasan ölelgették egymást. A költő teljes testi épségében jelentkezett a szolgálatra, az őrmesternél. Azután felmentek a legénységi szobába, hogy Troppauer átöltözzön az uniformisába.

— Hogy maradtál életben? — kérdezte Galamb.

— Egyszerűen. Nem ütöttek agyon, — magyarázta a költő vidáman. — A tanulság az, hogy nem árt olykor egy Goumièret felpofozni. Azóta is viszket a tenyerem, ha azt a gyönyörű Benit Tongutot meglátom odalent. Az a korzikai bandita, akinek akkor vizet adtam. protezsált az agyonverő osztagnál. Közbenjárt egy félmeztelen úrnál, hogy ne öljön meg . . . Viszont . . . te. . . Itt van egy kényes ügy . . . Ezek a rabok furcsán viselkedtek . . .

— Nem figyeltek oda, amikor felolvastál?

— Nem. Ezért aránylag kevés verekedésem volt. Ellenben . . . Láználni akarnak . . .

— Mit beszélsz?

— Bizonyosat nem tudok. Egy benszülött pigmeus járt náluk. Ilyenek laknak az erdőben. . . Valami szo-

kota törzs fog átjönni. Csak meg kell várni nekik, amíg apad a Nigger. És akkor fellázadnak a rabok. Itt az erőd katonái között is sokan tudnak a dologról... Kobiencki is benne van és ez a Hildebrand nevű.

— De a víz? . . . A vízhez csak a tiszték férnek hozzá.

— Valaki jön majd és hoz magával robbantót. Ha van ekrazitjuk, akkor felrobbantják a csövet és vízhez jutnak.

— Mit csinálunk? . . . Ha feljelentjük őket, akkor sok légionistát bajbakevertünk. Viszont én francia kadet vagyok . . .

— Én meg költő, és az ilyen emberek hazaszeretete közismert. Az ördög tudja mit kell itt tenni? Bajtársakra nem árulkodhatunk . . .

— Én már tudom mit kell tenni. Tanácsot kérünk az őrnagytól. Lelepleztem egy álhúsos őrnagyot. Abban megbízhatunk.

— Kicsoda az illető?

— Hlavács! — vágta ki diadalmasan.

— Sohsem hittem volna róla . . . — csodálkozott Troppauer. — Hlavács cipész? . . . — Nem tudott hová lenni.

Hlavácshoz mentek, aki egy üveg bor mellett szomorkodott a kintinban . . . Galamb leült melléje.

— Baj van . . . — súgta.

Hlavács elfehéredett.

— Tudtam, hogy ez a Spoliansky elárul... — Azt hitte, hogy a lengyel vallomást tett ellene az inglopás miatt.

— Nem ilyesmiről van szó. Troppauerben megbízhat, ő költő. Holnaputánra lázadást terveznek. — Oda-szólt a kantinosa pincérének, egy arab suhancnak. — Mit lábatlankodsz itt? Hozz egy üveg bort . . .

A barnabőrű fiatalember a söntéspolchoz ment és bort mért ki.

— Nem értem . . . — felelte Hlavács . . . — Mit akarnak maguk?

— Nézze . . . Szükségünk van a tanácsára. Itt valami lázadás készül, a katonák el akarják foglalni az erődöt . . .

Az arab fiú odaállította a bort és töltött.

— Valamit tenni kell — sürgette Galamb. — Ezt lássa be őrnagy úr . . .

— De kérem? . . . — hűledezett Hlavács.

— Bocsánat . . . — vont a vissza Galamb. És ugyanakkor dühösen mordult a suhancra: — Nem mész innen?!

— Maga mondja meg mit tegyünk, — biztatta Troppauer.

Hlavács idegesen törölte meg a homlokát. Csak tudná mit akarnak ezek? Remegő kézzel egy pohár bort hajtott fel.

— Először is . . . Kik a lázadók? És . . . hát . . . hányan vannak azok, akik nem láznak? . . . — jegyezte meg bátortalanul, nagy kínban.

— Nagyszerű. Megtudjuk kik a lázadók.

— Illetve, — szólt bele Troppauer, — megtudjuk, kik azok, akikben megbízhatunk. Ez már fél győzelem.

— Győzelem! Erre iszunk, — mondta a cipész, mert minden alkalmat megragadott az ivásra.

— Nadov és Rikajev velünk tartanak, — kezdte a felsorolást Troppauer.

— És Spoliansky, — folytatta Galamb. — Van államhűség az olyan emberben, aki nyugdíjas volt. Továbbá Minkusz doktor is rendes fiú, azután itt van Pilotte, ez a vén katona . . .

— Egészségére! — ivott Pilottra örömmel a cipész.

— Én tudom már, hogy ön mit gondol . . . — fordult Galamb ambíciózusan Hlavácshoz és levetette a zubbonyát, mert a forróság elviselhetetlen volt. — Ön arra gondol, hogy mi összeszedjük a megbízható embereket és szükség esetén helyreállítjuk a rendet.

— Valahogy így . . . — jegyezte meg Hlavács bizonytalanul.

— A rabok mind velünk tartanak és sok légionárius is . . . — szólt közbe Troppauer.

— Azt hiszem, előbb úgy teszünk, mintha velük tartanánk, — mondta Galamb, — nem gondolja?

— Dehogy nem . . . — felelte kínban a cipész, — csak azért . . . Vigyázni kell . . . Egészségükre! . . .

— Nyugodt lehet . . . — biztatta Galamb és felvette a zubbonyát. — Gyere, — mondta Troppauernek. Meghajoltak Hlavács előtt és mentek, hogy felkeressék Pilottot.

— Okos ember, az biztos, -- mondta Troppauer, mikor már kint voltak, az udvaron.

— Na hallod barátom. Egy titkos szolgálati őrnagy . . . De ennek a Pencroft-Laporternek szívesen ütném ki vagy két szemét . . . Csak Spolianskyt nem szabad belekeverní . . . azért kimélem jelenleg . . . Mi bajod?

A költő elfogódottan simította meg gorilla állkapcsát.

— Tudom, hogy nem szívesen válsz meg tőlük . . . — mondta lesütött szemmel. — De mégis kérlek . . . a műveim, amelyeket rád bízam . . .

Galamb hallgatott. Hogy közölje a szörnyű hírt?

— Pajtás, — felelte azután letörten. — Légy erős..

— Szent isten . . . !

— A versek egy viaszosvászon táskában voltak és . . . ellopták valamennyit . . . — Hallgattak. A költő sóhajtvá állt. Galamb megpróbálta vigasztalni. — A tárcám is mellette volt . . . tizenötezer frankkal . . .

— Eh mit pénzl! A verseimet . . . akarta a nyomorult . . . Tudtam, hiszen meg akart ölni értük . . . óh..!

Egy könny hullott ki a szeméből . . .

Szótlanul mentek egymás mellett. Pilotte a legénységi szobában volt, pörére vetkőzve. Az öreg katona is nehezen állta a hőséget.

— Idehallgass vén zupás, — kezdte Galamb. — Arról van szó, hogy néhányan itt piszkoskodni akarnak. Nem tudom, te, hogy vagy vele, de én még ezen a gyalázatos helyen is azt mondom, hogy Franciaországot nem árulom el négeknek. Neked mi a véleményed?

Pilotte gondolkozott.

— Mit akartok? . . . Ha verekedni kell, számíthatok rám, de nem árulkodom senkire . . .

— Nem is azt akarjuk, — nyugtatta meg Galamb.

— Csak verekedni, — szólt álmodozva a költő és megnyalta a száját. Ezután felkeresték Spolianskyt, aki aznap jött ki a kórházból.

— Nézze, — magyarázta Galamb, — ön állami ember, aki hűséggel tartozik hazájának. A hóhéri kar szégyene lenne, ha egy is akadna közöttük, aki méltatlannak bizonyulna a fekete nyakkendő és a keménykalap viselésére . . .

— Uraim, — jelentette ki előkelően Spoliansky —

önök megbízhatnak bennem. Én államhű vagyok. Nem egy gazembert akasztottam már fel, de csak a haza szolgálatában.

— És bebizonyította, — dicsérte tovább Galamb, — hogy katona is tud lenni, ha minden kötél szakad...

Minkusz, Nadov és Rikajev, aki felgyógyult első lázrohamából, csatlakoztak hozzájuk. Ezeket azzal befolyásolták, hogy Hlavács titkos szolgálati őrnagy és ő mondta, hogy útban van egy büntető csapat. Hlavács személyét ezután más szemmel nézték és néhányan szívesen fizettek bort neki. A cipész nem értette a váratlan népszerűség okát, de belenyugodott, mert kellemes dolognak tartotta az ivást.

— Most gyere a kantinba, — mondta Galamb, miután néhány emberük már volt és látta, hogy Troppauert, verseinek elvesztése mennyire lesújtja. — Játszok neked néhány szép dalt.

De a költő komoran ment mellette és nagyot sóhajtott.

— A legszebb verseimet lopták el. Közte volt az eposzom is: „Holnap indul a század csuklógyakorlatra. Irta: Troppauer Hümér.“ Ez neked nagyon tetszett...

Leültek egy sarokasztalhoz. A vendéglős bort hozott és Galamb a zsebébenyúlt a szájharmonikájáért. Elámult.

A harmonika helyett Grison tárcáját vette elő, benne volt a titkos szolgálati jegy, a tizenötezer frank, a notesz és az újságcikk!...

Ostobán nézte.

— Mi ez? — kérdezte Troppauer.

— Ez volt... a viaszosvászon zacskóba... Ami eltűnt a század pénzszekrényéből... Most itt van a zsebemben!

— A verseim! Az is ott volt! — kiáltotta a másik izgatottan. — Nézd meg a zsebed!

De hiába kotorászott a zsebében. A versek eltűntek.

— Nincs... — dadogta Galamb. — Visszaadott mindent... még a tizenötezer frankot is...

— Gondolhattam volna, — mondta keserűen a költő. — Tudta a gazember, hogy mit akar... Majd bolond lesz a tizenötezer frankot megtartani, amikor ellophatta valamennyi eredeti Troppauert.

A szája megremegett és nagy, szürke szemel nedvesen csillogtak . . .

2.

Galamb vésztióslóan felemelkedett.

Hohó! Ezt senki más nem tehette a zsebébe, mint az arab suhanc, aki állandóan az asztalnál lábatlankodott a levetett zubbonya körül! De hol van a fiú?

Otthagytá Troppauert és szó nélkül kisietett. A söntéspolc mögött a konyha felé ment. Ott senki sem volt. Átment a konyhán. Egy kis kövel körülvelt kertbe ért, ahol törölgetnek, krumplit tisztítanak és mosogató vizet öntenek ki.

Megvan! Ott áll az arab kölyök és cipőt tisztít.

Elkapta!

— Beszélj te ördögfiók, mert kitekerem a nyakadat! Hogy került ez a holmi hozzád? . . .

— Megmondok mindent . . . csak eressz el . . . uram . . .

De ahogy lazult a szorítás, a fiú kisiklott a kezéből és befutott a házba, a konyha melletti keskeny úton. Galamb elkapta csuklóját . . . Mindkettőjük keze a bejáró és a fal közé szorult, de az arab suhanc kiszakította magát és beugrott egy szobába, ahol a kantinos lakott. Galamb nekifeszítette a vállát, a zár könnyen kitört és máris ott állt a küszöbön.

Egy hatalmas altiszti revolver feszült a gyomrának, a suhanc remegő kezéből . . .

— Ha hozzámnyúl lelövöm!

Meglepetten nézte a barnabőrű kölyök elszántan villogó szemét. Azután a kezére nézett. Elzsibbadt az ámulattól. Ahol a karfa lehorzsolta a bőrt, fehér színű volt és egy háromszögű anyajegy látszott! A szellem! Ez nem barna, arab suhanc, hanem fehér nő! Ijedten lépett hátra.

— Bocsnát . . . nem tudtam . . . hogy . . .

Az arab követte a katona pillantását. Meglátta a kezén a jelt . . . Ijedten eltakarta. Csend volt.

— Milyen ostoba voltam . . . — mondta aztán szomorúan. — Sejthettem volna, hogy rájön, ha visszateszek mindent a zsebébe . . .

— Na hallja, — legyintett fölényesen Galamb, — ön nem tudja, hogy én közben kitünő nyomozó lettem? De kérem. Most mondja meg nekem, kicsoda ön? Mert kísértetekben csökönyösen nem hiszek . . .

A nő egy másodpercig gondolkozott.

— Madge Russel . . . Az apám volt az a kutató, akit gyalázatosan meggyilkoltak és az anyám lett később . . . Dr. Bretailné . . .

— Értem . . . ezért hasonlít rá . . . és az anyajegy . . .

— Kérem . . . Én most nem mondhatok semmit . . . Sokáig azt hittem, hogy maga . . . maga hazaáruló . . . Például, amikor az órát kértem . . . ott az oázisban. Hiszen emlékszik? . . .

— Halványan . . . — felelte rosszkedvűen és megtapogatta a tarkóját . . .

— Később meggyőződtem róla, valaki révén, hogy maga . . . egész . . . rendes és . . . :

Galamb csillogó szemekkel lépett hozzá és megfogta a kezét:

— Régen vágytam már egy ehhez hasonló társalgásra . . . Mert meg kell mondanom . . .

— Ne . . . ne mondjon semmit, — vágott közbe gyorsan a leány és tűzpiros lett.

— Ja igaz . . . a karóra, ha parancsolja . . .

— Nem kell . . . Csak tartsa magánál . . . de kérem, — tette hozzá őszinte aggodással, — vigyázzon magára, mert ezért meg akarják ölni . . .

— De nem teszik! — kiáltotta elkeseredetten.

Felharsant a kürt. Takarodó.

— Mikor látom . . . — kérdezte gyorsan Galamb.

— Talán . . . lesz alkalom, még . . . Kérem, bízza ezt rám. Most nem vagyok a magam ura, de megígérem, hogy rövidesen találkozunk . . .

Nem akadályozhatta meg, hogy Galamb megcsókolja a kezét. De úgy látszott, nem is akarja.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

1.

Különös nyugtalanság látszott a helyőrség katonáin. Itt is, ott is csoportok suttoztak. Kobienszki, ez a

kegyetlen ember, most komázik a bakákkal és La-touret-t meg Battistát, sanda szemekkel nézték, morogtak a hátuk mögött.

Finley este a beteg Delahaynál beszélt az altisztek jelentéséről. Ha az őrnagy állapota kissé javult, a tisztek beültek a szobájába, egy csésze teára, mert még ebben a teljesen legyengült állapotában is, Delahay volt a helyőrség lelke.

— Így a száraz évszakban mindig nyugtalanok, — mondta, amikor Finley az altisztek jelentéseiről beszámolt. — Az is lehet, hogy a cafard dühében megkísérelnek valamit . . . de végre is a vízcsep . . . révén . . . fél napi szomjaztatással, ebben a pokoli melegben, megfélekezhetitek őket . . .

— Nem gondolod, — jegyezte meg Gardone, — hogy mégis sikerülhet nekik erőszakkal feltörni a pánceszekrényt? . . .

— Nincs rá . . . mód, — felelte Delahay és nagyot sóhajtott. — Csak ekrazittal . . . lehetne . . . felrobbantani . . . Éppen ezért . . . robbantószer nincs az erőd . . . raktárában . . .

Delahay visszahanyatlott a párnájára:

— Itt azon múlik . . . a siker . . . hogy melyik esetben alkalmaztátok . . . a könyörtelen szigort és mikor . . . hunytok . . . szemet . . . Ezt tudni kell . . . Most hagyjatok . . . aludni . . .

Fáradtan visszahanyatlott.

Az irodában egy szemüveges, kövér civil várta a tiszteket.

— Dr. Borden vagyok. Egy vöröskeresztes különítménnyel jöttem Timbuktuból. A Nigger-Misszió engedélyt kapott arra, hogy orvosi vizsgálatot tartson a rabok között.

Gardone megnézte az írást. Szabályszerű engedély volt, doktor Borden és kísérete számára, akik a Nigger vidékén vérvizsgálatot vesznek, hogy ellenőrizzék az álmokör terjedését.

— Hányan vannak? — kérdezte fáradtan a kapitány.

— Hárman. Az erődön kívül áll a tipróláncos autónk. Két ápoló jött el rajtam kívül. Három hónap

előtt már voltunk itt és a rabok örültek nekünk, mert hasznos dolgokat osztottunk ki közöttük.

Gardone aláírta az engedélyt és intézkedett, hogy a c o r v é elkísérje a misszió kiküldötteit.

Doktor Borden visszament az autóhoz és beült a soffőrülésre. Még két ember volt a kocsiban.

— Minden rendben van, — mondta a társainak.

Macquart és Lorsakoff voltak vele.

Az autó belsejében négy-öt hatalmas csomag hevert, vöröskeresztes jelzéssel.

Ekrazit volt mindegyikben!

2.

Reggel Spoliansky félrevonta Galambot:

— Ma délután, ha a második c o r v é t váltják, kezdődik! . . . A rabok állítólag fegyverhez és ekrazithoz jutottak. Felrobbantják a vízcsapot. Egyesülnek a c o r v é v e l. Kobienszki is velük tart.

— A pimasz . . .

— Nemcsak ő. Jóformán valamennyi katona. A többség mindenre képes, mert nem bírja ideggel a tétlenséget, a fullasztó, forró egyhangúságot és képesek a vesztükbe rohanni, csak azért, hogy tegyenek valamit. Ezt onnan tudom, mert egy időben lélektannal is foglalkoztam.

— Jól tette . . . Szóval nem gondolja, hogy szólni kellene Finleynek . . . vagy valamit? . . . — töprengett Galamb.

— Szerintem késő. Az embereket megvadították. Igazán nem kellett hozzá sok, ezen a helyen. Az események most már úgy gördülnek, egyre nagyobb iramban, mint a lavina. Ezt egy regényben olvastam.

— Mi megpróbálunk majd mindent, ami emberileg lehetséges. Elsősorban haditanácsot tartunk. A délutáni eset felkészülten fog találni bennünket . . .

Galamb elment megkeresni, Hlavácsot és bekapcsolta Troppauert is a haditanácsba.

A száraz évszak legnyomasztóbb, utolsó ciklusában voltak. A levegő szinte érezhető súllyal nehezedett az emberekre, a csontok belülről feszültek és a déli légáramlás félőrrültté tette, a helyőrség katonáit . . .

Délben jelentkezett az irodában Hilliers és egy rab volt vele: Barbizon. A hadnagy utasítására, a *corvé* keresztül engedte, egy hatalmas műszertáskával. Hilliers azonnal Gardonehoz sietett.

— Ez az ember Barbizon. A Titkos Szolgálat küldte a rabokkal. — Atadta Barbizon igazolását. Az állt rajta, hogy a bandita egy hazafias cselekedetért kegyelemben részesült és felvették a Titkos Szolgálathoz. Mint megfigyelőt beosztották az aut-taurirti rabok közé.

— Nos? — kérdezte Gardone, miután megnézte az írást. — Van valami jelentenivalója?

— Épp elég, — felelte a bandita. — Ma kitör a lázadás. A rabok közé, mint vöröskeresztes emberek, ügyes szervezők furakodtak be. Ekrazitot is hoztak.

Gardone elsápadt.

— A lázadást — folytatta Barbizon — nem lehet megakadályozni. Nagyszerűen szervezték meg a zavargást. Már Oránban készen volt a terv. A szabadcsapatban és a *corvé*-ben a gumierek és a rabok között, túlsúlyban vannak az embereik. Egy megbízható őrzőrátra való csoport sincs közöttük. Az ekrazit a legveszélyesebb. Ha az erődön kívül felrobbantják a csövet, ahol elágazik, a rabok tanyája felé, akkor mi itt víz nélkül maradunk. Ezenfelül egy erdei törzsfőnök is sokszor megfordul a rabok között és azzal biztatja őket, hogy a szokota törzs átjön a Nigger túlsó oldaláról, és ha elfoglalják az erődöt, akkor a szokoták egy titkos átjárón Angol-Guineába vezetik őket.

Gardone sápadtan dörzsölte az állát. Ez nagyon viaszatlanul hangzott. Finley kiszólt:

— Battista! — Mikor belépett az olasz káplár, parancsot adott: — Latouret intézkedjen, hogy négy gépfegyvert hozzanak fel és húsz hevedert.

Az olasz elsietett.

— A rabok este megbeszélte fényjelre a *corvé*-vel egyesülnek, behatolnak a helyőrségbe és gyorsan elintézik, aki még ellenáll...

— Hilliers, — mondta Finley — menj, légy szíves adj parancsot, hogy zárják le az erődöt, Latouret vitésen fel a mellvédre gépfegyvereket, te, Barbizzonnal, nem törődsz semmivel, ami belül történik, csak vigyázzok és ha a *corvé* a rabokkal tér vissza! akkor leka-

szálni őket! Ez még segíthet. — Hilliers és Barbizon el-
siettek. Gardone tehetetlen volt. A halálfélelem jegesen
nehezedett a szívére.

— Dehát . . . — mondta végre, rekedten, — ha
mindent tudtak . . . miért nem szóltak? . . . Hogy se-
gítséget kérjünk . . . Egy hét alatt Timbuktúból itt le-
hetnek . . . szpáhik . . .

— ... Azt hiszem, — felelte Finley, — ezt a lá-
zadást szándékosan hagyták így megérni . . . Van itt
néhány ember, akik a Titkos Szolgálatról ezeket a Szo-
kotákat követve akarják megtalálni a Russel-féle átjá-
rót . . .

Hallgattak. Battista tért vissza a hevederekkel. Le-
dobta őket. Nyugodtnak látszott és mégis nyomasztó
volt, ahogy a golyóval kirakott öveket elrendezte.

3.

Galamb az utolsó nagy haditanácsot tartotta Hla-
váccsal és Troppauerrel. Természetesen bor mellett,
mintha ártatlanul mulatoznának.

— Tizenhat emberre számíthatunk, — mondta
Galamb. — Bennünket is felszólítottak, hogy tartsunk
velük. Kitérő választ adtunk. Most mi a teendő?

— Hát . . . — felelte bizonytalanul a cipész — el-
sősorban talán . . . tudni kéne, hogy mit akarnak . . .
És hát, hogy mit tehet tizenhat ember . . . Ennyi el-
len? . . . Én nem tudom . . . őszintén szólva . . . — Ő azt
sem tudta, hogy miért kell a lázadókat leverni.
Dehát ki mer itt vitatkozni, két örülttel . . . ?

— Ma délután, — mondta Troppauer, — a corvé
már a rabokkal tér vissza. Jelt adnak nekik innen az
erődből . . .

Pencroft jött be és merőn nézte őket.

— Mit sottognak? — mondta kihívóan. — Ide-
hallgasson Harrincourt. Legokosabb, ha belátja, hogy
kár volt idáig fáradni. Maga megért engem? Nem fon-
tos, hogy más is értse. Kár az ilyen okos emberért.
Mert most már elkészett a sugdosása. Érti?

— Van egy érzésem Pencroft, — felelte vidá-
man Galamb. — Mi még rövidesen összeverekszünk
egymással. Maga nagyon erős és kitűnően boxol. Min-

dég örülök ha ilyen embernek ki verhetem a fogait . . .
Pencroft gúnyos mosollyal végignézte, azután kiment.

— Majd szólj, ha felpofozod, — mondta Troppauer Galambnak. — És is szeretnék néhányat ütni rá.

— Még egy utasítást, — szólta Galamb, Hlavács-hoz. — Mi történjék, ha kezdődik itt a hecc?

— Kérem . . . én nem szeretnék . . . tanácsot . . . adni — felelte nagy kínban Mit akarnak tőle? Nem akar ujjat húzni ennyi lázadóval . . . — A leghelyesebb lenne . . . talán . . . — nyögte ki végül. A rumot és alkoholt felhozni . . . a pincéből . . . Mert . . . Ugyanis a raktárban sok jó ital van . . .

Galamb felugrott:

— Zseniális! Remek . . . !

A távolabb ülő katonák felfigyeltek, ezért kissé halkabban folytatta:

— Köszönjük. Nagyszerű ötlet volt. Igen . . . a rum!

„Csak tudnám minek örül . . .“ töprengett Hlavács. Ha lázadás van és úgyis föbelőnek mindenkit, legalább berúgnak előbb, ez logikus. De miért zseniális?

— Érted? — mondta Galamb Troppauernek, amikor kiértek az udvarba. — Elsőrangú ötlet. Ha itt elkezdődik a hecc feltörjük a raktárat. Igyák le magukat, akik az erődben vannak, mi viszont nem iszunk rumot . . .

— Esetleg egy pár kortyot megkockáztathatunk, — vetette közbe a poéta . . . — mert ha már . . .

— Nem! Mi józanok maradunk — felelte erélyesen Galamb . . . Elváltak Troppauertől. Négy napja nem látta a leányt.

Délben, kis cédulát talált a tányérja mellett: „Öt k o r v á r o m“ csak ennyi állt a papíron.

Éppen öt óra volt. Sietett a kázinó mögé. Amikor a szobához ért, az ajtó csendesen kinyílt, Madge várta.

Galamb boldogan vigyorgott. Az arab suhanc helyett a fehér bricseszes kísértet fogadta. A szép, szomorú arcú nő, aki énekelt a sivatagban.

— Csak rövid ideig lehetünk együtt . . . — mondotta Madge Russel. — Ezt sem szabadna megkockáztatni.

Galamb elsősorban megcsókolta a kezét.

— Nyugodt lehet. Bízson bennem.

— Vigyázzon, mert itt lázadás készül . . .

— Tudok róla, — felelte vigyorogva. — Most már elárulom magának, hogy Hlavács nem cipész, hanem francia őrnagy. Az ő segítségével leverjük a lázadást.

Madge félig sírva, félig nevetve fogta meg a fiú kezét:

— Az istenért ne tegyen semmit, maga olyan gyerekes, könnyelmű, meggondolatlan . . .

— Téved, — felelte öntelt vigyorral. Azok az idők már elmúltak. Most jobb lenne, ha magáról beszélne valamit . . .

. . . Azt már tudja, hogy Russel leánya vagyok. Az apám ideges, zsarnok ember volt, szegény. Jószívű, zseniális, de szertelen, hirtelen haragú . . . Miatta elkerültem tizenhatéves koromban otthonról. Nem férünk össze. Én is színésznő lettem, mint az anyám . . . Azután jött ez a tragédia . . . Az apám eltűnt . . . Ma már tudom, hogy megölték. Az anyámat úgy szerepeltették az ügyben, mintha megcsalta volna a második férjét, Bretail doktort. Anyám régen szerette Bretailt és szenvedett az apám mellett, de mindig becsületes, tiszta nő volt. Ezért elhatároztam, hogy kiderítem az igazságot. Elsősorban szegény anyám, ártatlanul meghurcolt becsületéért vállaltam ezt a keserves harcot. De az apám nagy felfedezése, az átjáró, amelyért anynyit küzdött elválaszthatatlanul hozzátartozott szegény anyám tragédiájához. És ehhez a küzdelemhez senki sem volt mellettem, csak egy régi szolga, egy félvér, aki eljött annakidején, velem együtt az apám házából. Mahmud volt ez, akit maga egyszer mint inast, egyszer mint benszülött jóst látott, aki a viperával mutogatta magát Murzukban. Magam is jó munkát végeztem, színésznő voltam, értek a maszkirozáshoz. Megfigyeltem az apám expedíciójáról visszatért embereket. Tudtam, hogy a bűnös ezek között van. Hogy elvegyülhessek a külvárosban, ahol európai nő nem fordulhat meg feltűnés nélkül, burnuszt vettem fel, barnára festettem a bőrrömet és ami lehetetlenné tette, hogy felismerjenek: férfi maszkot tettem fel . . . Ha emlékszik még az öreg kávéfőzőre Oranban, az Avenue Magentán . . .

Galamb kishijján hanyatesett.

— Mi? . . . Maga? . . . Csuf vén férfi volt? . . .

Szakállat ragasztott? . . . Hoppla! Megvan! Hát ezért nem láttam bemenni a házba, ahonnan kijött! Burnuszban ült ott . . . Szakállal! És amíg én a lábszárvédőmet vartam . . . addig átöltözött nőnek és úgy jött ki... En meg követtem és nem értettem . . . Maga volt az oráni kávéfőző!

— És én voltam Abu el Kebir is a trahomás, vézna „nebuló“, hosszú ősz szakállal, rikácsoló hanggal.. Galambnak újra leesett az álla.

Azután magához rántotta a leányt és megcsókolta.

— Ne haragudjon . . . — dadogta a katona, — maga az életemet mentette meg! Egy csókkal le sem róhatom a hálámat . . .

— Most . . . ne rója tovább a háláját. Mahmud mindenhova elkísért, mint kígyóbüvölő is. Amikor rájött, hogy viperáját ellopták és a maga inge is eltűnt, figyelmeztette, hogy vigyázzon, pedig ő azt hitte, hogy maga hazaáruló, de én . . . én már akkor . . . akkor . . . Szóval már gyanakodtam, hogy esetleg tévedés. Ezért még leöntöttem... magát, Kmirhával is... — hátraugrott . . . — Ne most, ne rójon hálát . . . Szóval ezért volt . . .

— És a karóra . . . ?

— Ez a karóra . . . rejtí a tervet, hogy hol az átjáró. De senki sem tudja megfejteti az óra titkát:

Hallgattak. Galamb megfogta a kezét. Madge nem húzta el.

— Nem lenne jó, ha megnéznénk mégegyszer az órát? — mondta a katona, — talán kisütünk valamit... Várjon! Most jut eszembe . . . A szegény Kölyök firkált néhány sort.

A papírlap amire a beteg írt, még ott volt a zubbonyában. Elfeledkezett róla, A nő kikapta a kezéből és izgatottan olvasta:

„Figyelnek bennünket. Ha meg akarja tudni, hány óra van, igazítsa be a napon a mutatókat és nézze figyelmesen a másodperc mutatót. Éjfélkor pontos órája lesz...“

— Az isten szerelmére, hogy lehet ilyen felületes! . . . — suttogta remegő hangon a leány. — Hiszen

ez nagyon fontos . . . Már régen tudni kellett volna . . .

Odavitte az órát az ablakhoz és felkattintotta a fedelét. A nap rávilágított a repedezett számlapra. A nő forgatta a felhúzó . . . Talán kinyílik valami titkos hasadék . . . Percekig próbálták . . . hiába . . .

— Egy ötlet! — kiáltotta Galamb. — Azt mondja az utasítás: „éjjélkor pontos órája lesz . . .” Allítsa mindkét mutatót a tizenkettesre. Az éjfélnél.

— Lehet . . .

Sebesen forgatta a mutatókat. Mikor egymás fölé értek a tizenkettesre várt. Semmi . . .

A nő sóhajtvá visszaadta.

— Vegye fel . . . És kérem — mondta mialatt Galamb megerősítette csuklóján a karórát . . . — Nagyon kérem . . . vigyázzon magára, mert . . .

— Halló! Hát ez mil — Pencroft lépett be. — Nézd csak! Igazán érdekes.

Galamb rosszkedvűen fordult a leányhoz:

— Bocsásson meg Madge, de sajnos most kénytelen leszek ezt az urat félholtra verni . . . pedig nem illik így viselkedni egy hölgy jelenlétében — és mert közben Pencroft a közelébe ért, úgy vágta pofon, hogy beleesett fejfelé a szekrénybe, áttörte az ócska bútor ajtaját és mindenféle holmikkal együtt a földre esett.

Azonnal felugrott és Galambra vetette magát. Négy-öt boxütés ült mindkét oldalról és Galamb látta, hogy emberére talált. Mintha pöröllyel sújtották volna fejbe, olyan súlyos volt Pencroft ökle.

Madge ijedten húzódott a szoba sarkába és öklét a szájába gyömöszölte, hogy ne sikoltson.

Vadul csapkodtak. Egy ütés állon találta Galambot. Hátratántorodott azután fejfelé Pencroft gyomrának szaladt, majd rávetette magát és két kézzel verte az arcát. Mindketten vérbeborultan, tépték, csapkodták egymást. Most előkerül egy rohamkés . . . Madge halkán felsikolt . . . Galamb hátraugrik, de hiába, Pencroft dőf . . . Megragadta a csuklóját. Dulakodnak . . . Ha az amerikai kiszabadítja a kezét a rohamkéssel, akkor vége... Galamb bal öklével, alulról, felcsap a gengszter állára . . . Ez hátraszédül. Ugyanaz az ököl még egyszer lecsap és egy rúgás . . . Pencroft már támoltyog és a csuklóját még mindig nem bírja kiszabadítani. Galamb balökle most már mint valami gép, nyugodtan, ponto-

san lecsap, mégegyszer . . . mégegyszer, orrán, száján, vagy állán találja ellenfelét és Pencroft lehanyatlik . . . Egy rúgás . . . Nem mozdul . . . Galamb lihegve néz a leányra:

— Azt hiszem, — mondta, — átmenetileg lezártuk ezt a nézeteltérést . . . Most elsősorban kötözzük meg az emberünket és tegyük félre a kritikus időre . . . Az nem árthat . . .

Mialatt beszélt, máris letépte egy csomagról a kötelet és összekötözte Pencroft kezét, lábát: jól szorosan, betömte a száját és az ágy alá gurította.

— El van intézve. Mehetünk. Majd ideküldöm Troppauert, mert előjegyezte magát, néhány rúgásra... — Csak most vette észre, hogy a nő rosszulállattal küzd. Gyengéden átölelte a vállát! — Csak nem idegesíti ez a herce-hurca?

— Ne higgye, hogy gyenge vagyok. De annyi minden történt és ez az éghajlat . . . még nekem is szörnyű . . . Pedig itt nőttem fel Afrikában . . .

— Még akkor is sok egy nőnek. Hát kérem most szépen szót fogad nekem és a lázadás idejére lefekszik pihenni . . .

— Megbolondult? — mondta csodálkozva, mert Galamb úgy beszélt a lázadásról, mint valami jelentéktelen incidensről. — Hiszen lehet, hogy mindenkit lemészárolnak és . . .

— Ugyan kérem . . . — legyintett mosolyogva, miközben gyorsan rendbehozta magát kissé, — az egész ügyet hamar elintézzük . . . Nem értem, hogy lehet mindent így felfűjni. Majd elütjük valami tréfával a lázadást . . . Ezek kedves fiúk, csak telebeszélte a fejüket, néhány csirkefogó. Azokat felpofozzuk és kész . . . Az is lehet, hogy elmarad a lázadás . . . És kérem ha nem találkozónánk többé . . .

— Mondja . . . Miért akar . . . maga mindenáron meghalni? . . . Ha tolakodásnak tartja a kérdésemet, ne feleljen . . .

Galamb elkomolyodott. Hogy megfeledkezett erről . . . Pedig sürgős lenne a tízezer dollár otthon. . . De most már úgylis mindegy.

— Mademoiselle Russel . . . Sajnos ez olyan pillanat, amikor kénytelen vagyok gondolkozni. Eddig vídám voltam. Csak az életemről volt szó. Most komoly

a helyzet. A katonai becsületemért kell helytállni. Ez baj. Halálom esetén egy biztosító gondoskodott volna az anyámról és a húgomról. Egyet közlök most magával: Ha előfordult olykor, hogy szerettem volna életben maradni és kissé idegenkedtem a halál gondolatától, az olyankor volt, ha a maga megboldogult, de hájos személye kísértett a sivatagban. Ugyanis az a gyanum, hogy csúnyán beleszerettem magába . . .

Hallgattak. Kazánszerű forróság izzott körülöttük és egy arab portyázó a közeli táborban torokhangon énekelt valami artikulátlan melódiát. A hatalmas dongó legyek tömege, vastagon zsongott mindenfelé. Undok, halálos Afrika volt ez, sivár, élettelen, sajgó meleg . . . És mégis, ahogy összenéztek egy percre, mosoly vonult át az arcukon és Galamb magához ölelte Madget . . .

— Ha rájönne az óra nyitjára . . . — súgta a lány, szelíden hozzábújva, — akkor nagyon . . . gazdag lenne . . . Egymillió frankot is könnyen kaphat . . . Nincs meghatározható értéke . . . A Russel féle térkép annyit ér, amennyit a megtalálója kíván érte . . . Ha tudná a titkát . . .

— Az óra a maga öröksége . . . Ha tudnám is a titkát . . . Csak nem képzelem . . . hogy elfogadnám a maga pénzét . . . ? Legfeljebb . . . — motyogta zavartan. — Ha . . . megosztanánk . . . De azt is csak úgy, hogy az egész . . . kettőnké lenne . . . Szóval, ha a pénz a családban maradna . . .

Madge odahajtotta a fejét Galamb vállára és ez megsimogatta. Így álltak. Mindketten arra gondoltak, hogy olyasmiről beszélnek, ami nincs: Az óra titka megoldhatatlan! Az ágy alatt reccsent valami. Pencroft magához tért, de moccanni sem tudott . . . A konyha kertjéből felhallatszott, amint egy dézsza vizet önt ki valaki. Álltak egymással szemben.

A forró délutáni csöndben, most messze hangzóan egy lövés dörrent!

— Kezdődik! Öltözzön arab suhancnak, akkor biztonságban van . . . Nekem rohanni kell . . .

— De . . .

Gyorsan magához ölelte a leányt, megcsókolta és elrohant.

Battista és Latouret gépfegyvereket vittek fel az irodába. Battista jött előbb és ledobta terhét a földre.

— Miért nem hozatja egy legénnyel? — kérdezte Finley.

A káplár nyugodtan felnézett.

— Nincs megbízható.

Most Latouret jött. Ő talált megbízható katonát. Ez még szomorúbb volt. Egy legény segített neki. A hülye Kréta! Az egész helyőrségben egyetlen embert mertek használni: egy elmebeteget. Vigyorogva ledobta a gépfegyvert és szalutált. A szeme eszelősen mozgott és a két, mély ráncsal, a szája mellett olyan volt az arca, mint valami bohóc-lárva.

Az egyetlen katona Aut-Taurirtban, akivel még rendelkezni mertek. Vigyorgott és lihegett...!

Most már tiszttában voltak a helyzettel. Finley szánakozva szólt oda az utolsó hűséges közlegénynek.

— Itt az ajtó mellett van egy pad, ülj le fiam és gyújts rá, — mondta Finley a hülyének.

— Alázatosan jelentem . . . Mire?

— Egy cigarettára.

— Jelentem: miféle cigarettára? Mert a közlegény-nél nincsen cigaretta. — A szomorú esemény dacára Finley elnevette magát. Adott egy cigarettát Krétának.

— Vedd le fiam, a falról az írnok szuronyos pus-káját. Nem kell poszton álnod. Ülj csak le szépen, de ha valaki engedély nélkül akar belépni, azt nyugodtan lőd le. Értetted!

— Körülbelül . . .

Vigyorogva, peckesen távozott. Aut-Taurirtban az egyetlen megbízható közlegény: A hülye Kréta!

— Nem lehetne, — kédezte Gardone, miközben remegő kézzel cigarettára gyújtott, — megkísérelni . . . a főkolompókat . . . összefogdosni . . . megakadá-lyozni . . .

Eldördült a lövés . . .

— Már késő, — mondta Finley.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

1.

A trombitás alarmot akart fújni, de kiverték kezéből a kürtöt.

— Nem kell! . . . Hagyd abbal! . . . Elég volt!

Adragapollusz, a görög birkozó és Benid Tongut a csendőr, Hildebrand főkolomposai voltak és most a békétlenkedők zömét összegyűjtötték az udvaron, úgy hogy az elősiető katonákat közrefogták.

Valamennyi elkeseredett, halálosan fáradt, ideges ember, legtöbbször beteg is . . . Már hat óra volt és utol-
só hévvel tombolt körülöttük a sivatagi hőség.

Hildebrandt felállt egy padra:

— Emberek Elég volt a Szaharából! Nem akarunk a sivatagban megdöglölni. Kitörünk, a rabokkal együtt, akiket épp úgy pusztulásra ítélték itt, mint bennünket! Rövidesen megérkezik segítségünkre sok harcossal, felfegyverezve, a szokota törzs és elvezet valamennyiünket egy titkos átjárón angol területre, ahol szabadok vagyunk. Nem akarunk mást csak ezt. Biztosítani kell a szokota megmentőinket. Ezért birtokunkba vesszük az erődöt, hogy ne lőjjenek innen rájuk. Senkit sem bántunk. A tiszték is menekülhetnek, ha tetszik. Velünk, vagy egyedül, ahogy akarják. De ha ellenállnak leölünk mindenkit. Vízhánytól nem félünk. Estig megoldottuk! Este lesz ekrazitunk, hogy felrobbantsuk a vízcsap páncélját. De ha erre sor kerül ha nem adják ki a zár nyitját, meghal mindenki, aki nem tart velünk! Addig fegyelmezetten viselkedünk, nem bántunk senkit . . . — Nyugtalanul kereste a szemével Pencroftot, de nem látta közeledni. Hol lehet? — Én felmegyek az irodába. Beszélek a tiszt urakkal. Lehet, hogy sokáig fog tartani. Várjatok fegyelmezetten és türelemmel. Nem vért, nem felfordulást akarunk, csak elmenni ebből a pokolból!

— Ugy van! — zúgták rá az emberek.

— A goumièrek is velünk tartanak! Csak három akadott közöttük. — folytata Hildebrandt, — akik megtagadták a csatlakozást.

Benid Tongut, a hatalmas arab őrmester ott állt a lázadók között. A légionisták veregették a vállát. Bar-

bizon, a mellvéden, vágyakozó szemmel dörzsölte össze a tenyereit.

— Amíg visszatérek tartsátok fenn a rendet! Ha egy óra múlva nem vagyok itt, akkor végeztek velem oda-fent. Ebben az esetben egyetlen embernek se irgalmazatok.

Befejezte a beszédet és elszánt léptekkel a törzs-épület felé indult. A katonák orditoztak.

. . . És hol volt Galamb? Hol volt Latouret, Battista és a többiek?

Mikor eldördült a lövés, Latouret és Battista az irodához vezető lépcsőházban voltak. Az őrmester elővette revolverét, Battista is. Ebben a pillanatban valaki hátolról elkapta a kezét és kicsavarta a pisztolyt. Ugyanez történt Battistával is. Galamb, Troppauer, Spoliansky és Nadov lefegyverezték őket.

— Megköötözn! — mondta Galamb, — rajta Spoliansky!

A lengyel kötelet vett elő és a tehetetlenül szitkozódó őrmesterhez fordult:

— Ha megengedi . . . — mondta udvariasan és érthető rutinnal, szorosan megköötözte. Azután Battistához fordult, mintha táncra kérné fel: — Szabad? . . . — De mielőtt még az olasz megtagadhatta volna a beleegyezését, már megköötözte. Bevitték őket a mosdóhelyiségbe.

— Nyugodtan öreg Latouret, — bízatta Galamb, — nem lesz semmi baj, jó fiú vagyok és gondolok magukra, csak pillanatnyilag kell beraktározni önöket.

— Tudja Harrincourt, — mondta megvetően az őrmester, — eddig azt hittem, hogy csak fegyelmezetlen és elbizakodott. Még sajnáltam is, mikor en c r a p a u d i n e megköötözték. De most látom, hogy maga egy közönséges hazaáruló, hitvány, gyáva fráter és bānom, hogy valaha egy jó szót szoltam magához.

— Csak dörmögjön öreg. Azért tudom, hogy kedvel. Ne féljen semmit, a Galamb jó fiú. Szereti a katonabácsit. Mehetünk gyerekek.

Ezután felmentek a legénységi szobába. Itt gyűlt össze a „Harrincourt különítmény“, Pilotte vezetésével. Minkusz, Pilott, Hlavács, Rykov és még nyolc megbízható ember.

— Gyerekek! Valamennyien Hlavács őrnagy vezeteése alatt állunk. Most lemegyünk és úgy teszünk mint-

ha csatlakoznánk a lázadókhoz. Betörjük a raktárat és mindenki ihat rumot, meg ami ital van!

— Ugy van! — kiáltotta lelkesen Hlavács.

— Előre! — A siető Hlavácsot visszatartotta. — Maga itt marad. Nem kell kockáztatni az életét. Arra való a közlegény . . .

— De ha felhozzák a rumot . . . — hebegte csalódottan, — szeretnék ott lenni . . .

— Elismerem, hogy hősiesen az éllünkre akar állni, de felelősek vagyunk őrnagy úr életéért. Gyerünk, fiúk! — Hlavácsot eltolta és rázárta az ajtót. A cipész kétségbeesetten bámult maga elé, azután dühös lett. „Micsoda beszéd ez!” . . . siránkozott „az én ötletem volt a rum és nekem nem adnak... Disznósági!”

De nem tehetett semmit . . .

Galamb pedig így szólt a lépcsőn:

— Fiúk! Aki közületek rumot iszik, az eldobta a katonai becsületét és szavamra mondom, hogy nyomban lelövöm!

— Kicsinyesség, — dörmögte Troppauer, a poéta, — azért egy pohárkával igazán lehetne . . . — de Galamb úgy nézett rá, hogy gyorsan elhallgatott.

Futva érkeztek az udvaron nyüzsgő katonák közé:

— Hallo! — kiabálta Galamb, — végre itt a szabadság! . . . Megyünk haza! És addig is, amíg kinyitják a vízcsapot ne szomjazzunk! Fiúk! A raktárban ott a rum! Megérdemlünk ennyi nyomorúság után egy pár korty italt!

— Ugy van! — kiabálta Troppauer. „Ugy van!” Zúgták az alkoholisták.

Egy perc múlva felfeszítették a raktárat.

A nagy hordókat bajonettel, baltával lékeltek, ahogy jött. Pillanatok alatt mindenfelé folyt a rum, röhgöttek, kiáltoztak . . .

— Hohoó! Ez whisky! — ujongott most az egyik és tolongtak, mint a csorda . . . A szájharmonika is megszólalt rövidesen . . .

A sok elviselhetetlen egyhangúság visszahatása félelmetes volt! Rikácsoltak, énekeltek, némelyik annyi rumot ivott egy hajtásra, hogy lezuhant, a kezéből kihullott üveg mellé, mintha gutaütés érte volna.

— Mi történik ittl! — kiáltotta Adragapollusz, a lépcsőlejártnál. „Ez veszélyes ember! Hetek óta Penc-

rofttal meg a másikkal suttog“, villant át Galamb agyán.

— Emberek, — üvölötte rémulten a görög, — nem szabad berugni! Vége mindennek ha . . .

Galamb tántorogva, mintha részeg lenne eléje állt:

— Mit beszélsz bele . . . gyere igyál te is . . . Majd éppen te fogsz parancsolni . . . mit képzelsz? Mi? . . . Nesze igyál . . .

A görög dühösen eltolta a poharat, mire Galamb felordított:

— Megütöttél! Ezért megöllek, te kutya! — És míg a görög csodálkozott, mert hiszen nem ütötte meg Galambot, olyan rúgást kapott, hogy először hátraesett, azután mintha szánkázna, lecsúszott a pincébe. Azonnal felugrott, de egy zúgó ököl úgy orron vágta, hogy elsötétedett előtte néhány másodpercig a világ. Galamb tudta, hogy a görög felboríthat mindent. Végezni kell vele!

A légionisták azt hitték, hogy szokványos verekedésről van szó. Röhögték és kiáltozva állták körül őket.

Adragapolusz hirtelen elkapta az ellenfelét . . . Galamb aggódva érezte, hogy túlerővel áll szemben: Adragapollusz karjai mintha márványból lennének. Már is kapott egy ütést alulról az állkapcsára, hogy elszédült, de vaktában rögtön lesújtott egy horogütéssel és szerencsére talált. A görög megtántorodott egy pillanatra . . . Nekihátrált a hordóknak és ugrásra készült. Szakállas arca rosszindulatú vigyorra torzult és . . .

Az egymásra halmozott hordók tetejéről, hogy, hogy nem, talán mert a nagy test odadőlt: egy kisebb kétheftős, a fejére esett és kásává lapította a koponyáját. . . .

A katonák néhány másodpercig ámultan álltak.

. . . Troppauer ezalatt legügolt a nagy hordók mögé, mert ha kitalálják, hogy ő billentette le, Adragapollusz fejére a kétheftöst, abból nagy baj lehet.

— Most legalább . . . megtanultad — utánozta a részek hangját Galamb, — hogy parancsolgass a légionistáknak . . . Piszok . . . Elég volt az ilyenből.

Valaki elrikkantotta magát, hogy konyakot talált! A többi artikulatlan ordítózással tolongott körülötte és lassan egyedül maradt a hordók alján, a görög holtteste.

Galamb szájharmonikája rázendített a kedvenc dalra:

„Le sac, ma foi, toujours au dos . . . !“

— Énekeltek és ittak. Némelyik más edény híján a sapkájával merte a rumot. A fele elfolyt. A háttérben elintéznek egy kisebb nézeteltérést, rohamkéssel. Néhányan a földön hevernek öntudatlanul . . . rekedt rikácsolás tölti be a pincét és a szájharmonika szól . . .

Már sötétedett. Galamb rendületlenül játszott. Egy csomó goumière összeverekedett néhány katonával. Lövések dörrentek . . . Már négy-öt áldozata volt a mulatságnak. Senki sem törődött Hildebrand-tal és a corvéval . . . Spoliansky, Troppauer, Minkusz, Pilotte, meg a többiek, nem mertek inni. Hiszen ott ül Galamb a lépcsőn, harmonikázik, de az ölében egy nagy altiszt revolver.

Fél hét volt és a század már elázott. Hihetetlenül nagy mennyiségű rumot ittak . . .

. . . Battista és Latouret megkötözve heverték egymás mellett. Körülbelül tisztában voltak a sorsukkal, hallották a veszett kurjongatást . . . Egyszer csak szép kettős sorban, néhány katona jött feltüzött szuronnyal. Elöl Troppauer és Pilotte egy-egy kályhacsőszerű lángszóróval. Galamb vezette őket. Gyorsan elvágta mindkét altiszt kötelékét. Latouret felugrott.

— Nyomorult söpredék . . . Piszkos hazaáruló gazok . . . !

— Ha befejezte öregem, — mondta csendesesen Galamb, — szóljon, mert még sok dolgunk van. Vagy nem volna kedve gorombáskodás helyett átvenni az őrzővezetését és lefogni a lázadókat?

Mialatt ezt mondta, mindkét altisztnek átadott egy-egy revolvért.

— Mi . . . ? — kérdezte bután Battista.

— Ha nem kötözzük meg magukat az előbb, akkor kijöttek volna az udvarra nagyképüsködni és a lázadók mindkettőjüket megölik. Pedig szükségünk van két jó altisztre, ha egyik-másik kissé öregszik is már . . . — fordult Latourethez. — A lázadókat lefegyvereztük, de ők nem tudnak róla. Felfeszítették a depót, kiitták a rumot és alig állnak a lábukon. Örmester! Vezesse az őrzővezetést, hogy el fogja őket... de gyerünk! En a v a n t e

apuskám! *Marche!* — kommandírozott sajátos katonai nyelvezetén.

— Ha ez igaz... Harrincourt... akkor nem szégyelem magam... hogy néha sajnáltam... amikor nyúzták... — A szeme felcsillant, macskaszerű, néhány szál ősz bajusza, harciasan meredt előre és a kis csapat élére állt: — *A mon commandement!*... *En route! Marche!*

Már alig állt a lábán egy-egy katona, amikor a nehéz léptek döngve közeledtek kintről. Az ajtóban megállt az őrjárat. Két lángszóró meredt rájuk, ami magabavéve elég ahhoz, hogy pillanatok alatt halálra pörköljön mindenkit a pincében.

— *En joue!* — recsegte Latouret és szuronyok szegeződtek a lázadókra. Néhány részeg ámultan látta, hogy eltűnt a fegyvere.

... Tíz perc múlva lelakatolták a pince ajtaját és a lázadók ott feküdtek a földön szorosan megkötözve... A gumiérekhez olyan hirtelen nyomultak be, lövésrekész fegyverrel, hogy ezek nem is gondolhattak ellenállásra. Gyorsan megkötözték őket. A három foglyot, akik nem csatlakoztak a lázadó csendőrökhöz, azokat eloldozták. Ezek is fegyvert kaptak.

Benid Tongut még idejében kilépett a hátsó ablakon... Az erőd egy elhagyatott részén felkapaszkodott a mellvédre... Kötél volt nála... Lemászik a túlsó oldalon és bevárja az érkező négereket... A szokoták holnap vagy holnapután itt lesznek a sivatagban.

De nem számított arra, hogy egy ember, a mellvédről, órák óta figyel... Valaki, akinek elintézetlen ügye volt az arab őrmesterrel! A hanyatló nap ferde szöge alatt, hosszú árnyak terültek el a köveken, amikor Benid Tongut felért a lőrésekhez. A homályból valaki melléje lépett és torkon ragadta. Barbizon könnyörtelenül kemény vonásait pillantotta meg az őrmester, egész közéről.

— Egy percre kamerád... — suttogta a korzikai.

Benid Tongut csak azt érezte, hogy belehasít egy sajtó a tarkójába és recsen valami. Azután átröpi a mellvéden, tizenöt méter magasból...

2.

Amikor Finley lenézett az ablakból és látta a gyülekező katonákat, megfordult:

— Kezdődik . . .

Gardone verejtékező, rémülettől sárga arcát törölgette.

— Mi a véleményed? . . . — kérdezte a hadnagyot.

— Meg fogunk halni, — felelte egykedvűen. — Ha van ekrazitjuk, akkor nem tarthatjuk sakkban őket, mert felrobbantják a csövet. Azután csakugyan megérkeznek majd a szokaták és ha a lázadók nem ölnek meg, akkor fejbélőhetjük magunkat, mert természetesen eszembe sincs, hogy a négereknek megadjam magam.

— Kérlek . . . hadifogság . . .

— Ugyan! Nyomban lelévőszárolnak!

— Nem bizonyos, sőt . . . Mi érdekük lenne . . . ?

Finley undort érzett. Ha gyáva is valaki, azért uralkodhatna magán, amikor látja, hogy meg kell halni és nincs segítség. És ez az ember hordja a francia tisztek egyenruháját . . . !

A kreten hangja hallatszott kívülről:

— Légy szíves és megállj, mert különben a közlegénynek lőni kell . . . Ez a parancs . . .

— Eredj a pokolba, — mondta valaki, és úgy látszik félretaszította a bolondot, mert nyílt az ajtó és Hildebrandt lépett be.

— Közlegény! — rivalt rá Finley — ki engedte, hogy engedély és kopogtatás nélkül . . .

— Várj! — szólt közbe a kapitány, — én vagyok a parancsnok. Mit akar itt? — fordult Hildebrandthoz.

— Kapitány úr! A legénység küldött, hogy tárgyaljak a tiszttal. Megtagadjuk az engedelmisséget! Haza akarunk menni és haza is fogunk menni. Nem gátolhatnak meg senkit ebben. A rabok, a goumierek és a partizánok velünk tartanak. A tisztek nem bántottak bennünket, mi sem bántjuk őket. Az erődöt sem. Megmondják a kombinációt, ellátjuk magunkat vízzel az útra és megmarad Franciaországnak ez a helyőrsége, életben maradnak a tisztek. Ha nem tesznek így, akkor elfoglaljuk az erődöt. Ha kell felrobbantjuk az egész

törzspületet, van elég ekrazitunk és ez reménytelenné teszi a tiszték részéről az ellenállást. Így is, úgy is hozzájutunk a vízhez! De akkor felrobbantjuk a vízvezetékcsőveket, elpusztítjuk az erődöt és mindenkit, aki önökkel tart. Ezt határozta a fellázadt helyőrség.

— Takarodjon! — kiáltotta Finley — lázadókkal nem tárgyalunk és valamennyien . . .

— Csendet kérek! — mondta erélyesen a kapitány. Nem érezte a közvetlen halálveszélyt és ez nagyképűvé tette. — Miféle szerepe van az ügyben, bizonyos szokota négeknek?

— A szokoták útban vannak Aut-Taurirt felé. Az erdei törzs főnökével izentek, hogy ha az erődöt elfoglaljuk és így a francia katonaságtól nem kell félniök, akkor ők elvezetnek bennünket egy rejtett úton Angol-Guineába. A szokotákat nem bántjuk, de megvédjük önöket is, ha nem kényszerítenek más eljárásra.

— Menjen ki, — felelte Gardone, Hildebrand-nak — és várakozzék a folyosón.

Hildebrand tudta, hogy nyert. Katonásan megfordult és kiment. Kréta dugta be utána a fejét:

— Tiszt úr . . . nem kell lelőni a közlegényt?

— Hord el magad!

Kréta vigyorgott és eltűnt. Gardone fensőbbiséggel mondta Finleynek:

— Kérlek, szerintem diplomáciai érzék kell ehhez az üggyhöz. Itt nem hősködésre van szükség. A helyőrség és az út, az első. Így szól a parancs. Menjenek hát ezek a zendülők ahová akarnak. Az erőd pusztulásáért nem vállalom a felelősséget.

— Csak nem akarod kinyitni a csapat kapitány úr? vagy elárulni a kombinációt?

— De igen! Ezek jó fiúk, csak elkeseredettek. Egy kis diplomácia kérlek . . . Menjenek el . . . és így legalább megmarad az erőd. Ha felrobbantják a csövet, akkor végeznek a helyőrséggel is . . . Nem adhatjuk fel ezt a fontos hadászati . . . stratégiai pontot . . .

— Nem osztom a véleményedett kapitány úr, — felelte, tágló orrcimpákkal, dühösen Finley.

Gardone felfújta magát és gögösen nézett helyettesére.

— Ugy? Hát ez nem is fontos . . . Engem azért küldtek ide, mert tudták, hogy kényes feladatról van

szó . . . Hadnagy úr, parancsot adok önnek, hogy vezesse a lázadók követét a csaphoz és közölje vele a páncélszekrény kombinációját.

A tiszt habozás nélkül felelt:

— Megtagadom az engedelmességet!

— A kardját!

Finley rövid, gyors mozdulattal lecsatolta a kardját és az íróasztalra tette.

— A szobájába megy és további parancsomig ottmarad. Én fogom megmondani a zár nyitját és saját felelősségemre kinyitom a vízcsapot . . . Közlegény!

Minden szó kihallatszott a vékony ajtón, úgy, hogy Hildebrand örömmel beugrott a szobába és Gardone valamit mondani akart, de — ijedten hátralépett.

A szembenálló Hildebrand mellkasából hirtelen kibújt egy szurony . . . A katona tágranyilt szemmel, tátott szájjal meredt maga elé . . . azután felbukott. Mögötte, puskával a kezében, Kréta állt, a fegyver szuronyáról csepegett a vér.

— Ives őrnagy vagyok, — mondta csendesen és egyenesen Gardone szemébe nézett. — Kapitány! Adja át a kardját Finleynek! Hazaárulásért letartóztatom . . .

HUSZONHATODIK FEJEZET.

1.

Ezalatt a „különítmény“ szépen tovább tisztoztatott, most már Hilliers hadnagy vezetésével. Az erőd mellett táborozó partizánok is veszélyesek lehettek. Barbizon tudta a raboktól, hogy kik a szabadsapatban a főkolomposok.

A partizánok felé váratlanul géppuskák meredtek az erőd faláról. Néhányan tevére ugráltak, de amikor tűz alá vették őket és elhulltak, akik menekülést kíséreltek meg, valamennyien leültek és várták, mi lesz a sorsuk. Egy arab csendőrt küldtek az erődből azzal az üzenettel, hogy tíz percen belül rakják le a fegyvert, különben halomralövik valamennyiüket.

Tíz percen belül kapituláltak. Azután egy őrzőjárat fogta körül őket, lövésrekész fegyverrel, Hilliers egy céduláról harminc nevet olvasott fel. A főkolomposok

voltak. Ezeket elvezették. A törvények szerint „nyomban és helyben”, mint tettenért lázadókat, főbe-lőtték valamennyit.

A többi arabbal közölték, hogy visszakapják a fegyverüket. Lehet, hogy éjjel harcra kerül a sor. Ha nem harcolnak elég jól, akkor egy szálíg lekaszálják őket, mert mögöttük golyószórók lesznek, lőtávolságban.

Ezután az erődudvaron Latouret beosztotta a szolgálatot, majd így oszlatta fel a sort:

— Fiúk! Most mindenki megérdemel egy jó pohár bort. Maga Harrincourt velem jön kihallgatásra.

— Mehetünk öregem, — felelte szokott pongyolaságával és Latouretnek megremegett a bajusza, valami leopárdszerű morgást is hallatott, de különben nem szólt semmit.

2.

A nap lebukott a sivatag felett és Kobienszki a corvé vezetője várta a jeladást: egy kigyuló fény-szórót, az erőd falán.

De a kis fehér vár némán meredt az alkonyuló sivatagban, mintha elhagyta volna minden élőlény.

Valami balsejtelem féle szorongás nehezedett az emberekre. A rabok odagyültek a műút kezdetére, készenlétben, hogy a fényszóró jeladására egyesüljenek a corvé embereivel. Az állítólagos Dr. Borden és a másik két idegen: Lorskoff és Macquart vezették a rabokat. Kiosztottak néhány fegyvert is, keveset, csak amennyit az autón becsempészhettek magukkal. Ott hevert mellettük két ládában az ekrazit.

Hiénák röhögtek, bántó hangon és felragyogtak az első, halovány csillagok, a Szahara sárga dombjai felett.

— Az ördög érti . . . — mormogta Kobienszki, a néma, ijesztően elhagyatottnak tűnő erőd felé nézve.

— Valami . . . baj lehet — mondta az egyik katonára.

— De mi?!

Hallgattak.

— Kiderül rövidesen, — szólt át a rabok felől Lorskoff, — ha a corvé-t leváltják.

Senki sem felelt. A rossz előérzet lidércnyomása

nehezedett a kis csoport katonára, ahogyan vártak, a sivatagban, ennek a félelmetes napnak az estéjén.

Már elmúlt az őrsgé váltás ideje. És semmi. Sötét este hullott a Szaharára. A rabok és a katonák csak szembenálló, orrátlan árnycsomónak látták egymást.

Végre nyílt az erőd kapuja. Jól látták a messzeségből is, a belső lámpák kiszűrődő fényénél, hogy az erődből egy katona jön . . .

Egyetlenegy!

És a kapu nyomban becsukódott mögötte. A hosszú úton, miközben a porhullámok el-elfedték, lassan nyugodtan közeledett az árny . . . Már csak néhány lépés választotta el a corvétól.

Most végre felismerték.

— Troppauer! — kiáltotta az egyik katona.

Valóban a költő volt. Most már bizonyossá vált, hogy valami történt.

— Fiúk, — mondta, amikor az őrsgéhez ért. — Azért küldtek engem, mert én a rabokkal is jóba vagyok . . . Baj van. A katonák többsége az utolsó percben meggondolta a dolgot. A főbűnösöket bezárták, a többi elhatározta, hogy nem csinálja ezt a marhaságot és megvédik az erődöt . . .

Nagy csend támadt. A füledt nyomasztó éjszaka még félelmetesebben nehezedett a lázadókra.

. . . Az erőd falán kigyult a fény. De nem jeladásból. Nyolc-tíz reflektor pásztázta, egymást keresztezve a sivatagot . . .

— Ostobaság! — kiáltotta Lorsakoff. — A katonák nem fognak ráncolni . . .

— Azt üzenik a fiúk, — jegyezte meg Troppauer, — hogy, aki fegyvertelenül jön azt bebocsátják... Különböben lőnek. A vízcsapot lezárták és nem nyitják ki, csak ha mindenki megadta magát . . .

Döbrent szünet következett. Az erdő felől egy rekedt hangú madár folyton azt ismételte: „Kirágá . . . Kirágá . . . Kirágá . . .” Szél rohant át a Szaharán és zizegve röpült a por . . .

— Azt üzeni nektek az őrnagy, hogy a corvétérjen vissza az erődbe, a rabok foglalják el a munkahelyüket és akkor nem vesz tudomást arról, amit tervezetek . . . Csak a vezetőket bünteti meg — és sóhajtvatette hozzá. — Magát Kobienszki valószínűleg felkö-

tik . . . Dehát ilyen az élet; egyszer lenn, egyszer fenn... És végre is: odafenn már nem fáj semmi.

— Ne hallgassatok erre az árulóra — üvöltötte Kobienszki, — csupa hazugság, amit mond . . .

— És nálunk az ekrazit! — kiáltotta Lorsakoff. — Ha kell, akár az egész erődöt a levegőbe röpítjük!

Kevés lelkesedéssel találkozott az elszánt biztatás. Csak Troppauer felelt, hasonló harsány hangon:

— Majd hülyék leszünk, meghalni magukért! Mi nek másszunk bele a csávéba, ha ép bőrrel szabadulhatunk?! Ne jöttek volna ide . . . !

— Te kutya! — horkant fel Kobienszky és Troppauer előtt termett. — Majd megtanítlak, hogy a hülye verseiddel törődj és . . .

Verseinek gyalázására, Troppauer, természetesen pofonütötte Kobienszkit, aki azután hosszú ideig csendesen feküdt a földön.

Lorsakoff rovelvert rántott, de az egyik rab kiver-te a kezéből. Macquartot két katona ragadta meg . . .

— Nem vagyunk bolondok meghalni magukért! — kiáltott a Mikulás szakállú. — Troppauernek igaza van.

— Egyék meg, amit főztek . . . — mondta egy másik csontváz és aszott karját magasra emelve, az öklét rázta Dr. Borden felé . . .

Az erőd faláról sugárzó fényszórók elvették a lázadó csapat harci kedvét.

Tíz perc múlva a corvé fegyver nélkül, visszatért az erődbe és magával hozta megkötözve, Kobienszkit, Lorsakoffot, Macquart-t és Dr. Bordent.

A rabok, a bungalowjukban ültek és csendesen várták, hogy döntsenek a sorsukról . . .

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

1.

Delahay szobájában voltak együtt. Az őrnagy kisé jobban érezte magát. Az ágyban könyökölt és szivarozott. Délután rohama volt, így csak most értesült az eseményekről. Kréta, illetve Ives őrnagy, Finley és Hilliers hadnagy ültek körülötte.

— A becsületet tehát megmentettük, — mondta az őrnagy. — De az erőd mindaddig nincs biztonságban, amíg a szokotáktól tartani kell.

— Ha tudnánk honnan jönnek, gyerekjáték lenne visszaszorítani, vagy bekeríteni őket, — jegyezte meg Finley.

— De nem tudjuk, — mondta Ives. — És kevés remény van rá . . . Pedig az óra, ami annál a fiúnál van... az óra a nyitja mindennek.

Nem is vette észre, hogy milyen csodálkozással nézik. Kréta ugyanis megdöbbenő változáson ment át. Soványsága most energikusnak hatott. Angolosan szikár, napbarnított ember volt és a szemei okosan, tisztán csillogtak.

— Mikor leplezted le magadat Finleynek? — kérdezte Delahay.

— Amikor azt a kedves fiut, akit összetévesztettek velem en crapaudin-re ítélték. Meg kellett mentenem. Akkor szóltam Finleynek, hogy jelentse neked az ügyet, Gardone megkerülésével. Előbb kénytelen voltam igazolni magam. Azután Finley szerezte meg a viaszosvászonzsákot, a pénzszekrényből, amit egy másik barátom visszacsempészt a fiúhoz. Grison tárcája volt benne, az én szolgálati számom és néhány írás. Versek. Az írásokat elakartam olvasni, mert még az én Troppauer barátomról is kiderülhet, hogy komédiázik és közben hírszerző. Hála istennek a versek ez irányban megnyugtattak.

Latouret lépett be Galambbal.

— Jöjjön ide barátom . . . — mondta az őrnagy. — Maga nagy szolgálatot tett ma a hazájának és különleges jutalomban lesz része . . .

— Őrnagy úr! Szóra sem érdemes. jutalomra még kevésbé. A hazájáért minden embernek meg kell tenni a magáét. Különben is az egész siker Ives őrnagy érdeme . . . Szent Isten . . .

— Micsoda? . . . Mi van? . . . — érdeklődtek ámulatlan a tisztek . . .

— Őrnagyúr! Tisztelettel kérem, hogy bocsásson el néhány percre. Egy tisztet még koradélután bezártam valahová és lehetséges, hogy az illető szeretne enni vagy inni . . .

Az őrnagy csodálkozva intett, hogy elmehet Kréta újra előrejött.

— Ez a fiú azt hiszi, hogy egy Hlavács nevű cipész azonos velem és borzasztóan kínoztam a szerencsétlent . . .

Ez így is volt. Hlavács éhesen és szomjasan ült a szobában. Már azon a ponton volt, hogy lemászik az emeleti ablakból. Amikor Galamb kinyitotta az ajtót, a cipész újabb bonyodalomtól tartva rémülten elrohant a kantinba.

Odalent az őrseget váltották. Felhallatszott a válról leperdülő puskák koppanása és Battista kommandója.

Éjfél volt . . .

2

Galamb nem ment nyomban vissza az őrnagyhoz, úgy látszott, hogy végleg feladja a katonai fegyelmet. Léhaságát nem mentette semmi, talán csak az, hogy szerelmes volt s ez az érzelem viszont már igen komoly embereket is károsan befolyásolt.

A kantin felé igyekezett, de még félúton sem volt, amikor valahonnan, egyszercsak feltűnt, az udvar sötétjéből, az arab suhanc Madgel.

Megölelte a leányt és magáhozszorította.

— Na látja, — suttogta, — mondtam, hogy az egész hecc nem tart sokáig.

— Nagyon aggódtam magáért, — felelte a leány.

— De most már hála Istennek . . .

— Távolról sincs befejezve az ügy. Elsősorban még nem tudjuk, hogy a rabokkal mi lesz. Azután néger csirkefogók terveznek állítólag valami támadást.

Fent a mellvéden egyhangúan kopogtak a poszt léptei . . .

— Igaz . . . — felelte szomorúan a leány. — A négerek titka, az az átjáró, amelyik után az apám kutatott . . .

— Igen, az átjáró, — bólogatott Galamb. — Aldást jelentene ezen a vidéken, ha végre megtalálnánk . . . És csakúgyan ebben az órában lenne a titok?

Odanéztek mind a ketten a csúf, ezüst krokodilfejre.

— Egész bizonyos . . . Meg kell örülni tőle, de így van. Ebben a karórában rejtőzik az átjáró terve. Ezt akarta Brétail doktor átadni Corot kapitánynak, azon az estén, amikor megölték.

Galamb búsan nézte az óra összekarcolt fedelét. Azután egy ösztönös mozdulattal lenyomta a felhúzó gombját. Felkattant a fedél és . . .

És ahogy egy pillantást vetettek a lapra, mind a ketten felkiáltottak a meglepetéstől.

Ott volt a térkép!

. . . Ilyen még nem volt. Az őrnagy szobájának küszöbén megbotlott egy rohanó ember és bezuhant Delahayhoz, azután felugrott, nem törődött a feleteseivel, csak kiabált . . .

— A villanyt . . . oltsák el a villanyt . . . Megvan.,! Itt van . . . azonnal . . . — és lihegett kifulladásra, a lépcsőktől. Galamb volt. Kréta eloltotta a villanyt.

. . . És zöldes-sárgás fénnel, kisugározva izzását, az ezüst krokodilfejre is; ott világít néhány apró vonallal, a Russel-átjáró miniatűr térképe . . . !

A sötétben csak ámuló emberek, fojtott lélekzetvétele hallatszik . . .

3.

Milyen egyszerű volt. A kutató valami sugárzó, rádiumos, vagy foszforos anyaggal rajzolta a térképet a karóra számlapjára. A számlap repedései között, észrevétlenül bujtak meg azok a halvány hajszálvékony vonalak, amelyek úgyszólván láthatatlanok, csak éjjel világítanak, ha előzőleg napsütés érte a számlapot és a foszforos anyag visszasugározza az elnyelt fényt. A kényes politikai ügyekben utazgató, térképező Russel, első vázlatát erre a berepedt számlapra rajzolta fel, láthatatlan, illetve átlátszó anyaggal, amely elnyeli a sugarakat. Azután lefixírozta ragasztóval. Ha megtámadták, kikutatták, ezerszer is szétszedték az órát; nem találhattak semmit, mert a térkép csak akkor vált láthatóvá, ha erős napfény érte és sötétben nézték.

Most valamennyien táglult szemmel, mintha túlvilági jelenést néznének, bámulták az órát.

A számlapon egész apró szaggatott vonal jelezte az utat a Niggerig, egy ponttól, amely T. betűvel volt

jelölve. Ez csak „tábort“ jelenthetett. Azt a helyet, ahol Russelék utoljára táboroztak. És itt épült Aut-Taurirt erődje. Lent ez állt: 1 mm. a 2 km.-hez. Az utat, mintegy két centiméteres vonal jelezte, szóval körülbelül 40 kilométernyire voltak az átjárótól. Az utat jelző kis csík, keresztülhaladt egy pontozott vonalon, amelyet N. jelzett. Ez csak a Nigger lehet. Lent, a másodpercmutató alatt, ez állt felírva: III. 10-től — VI. 25-ig. Ez is világos és egyszerű volt. Harmadik hó tisztól, hatodik hó huszonötödikéig, a Nigger vízállása olyan, hogy az átjárón lehetséges közlekedni, a többi hónapokban a folyó bizonyára előnti.

— Ha ezt előbb tudjuk, — mondta a döbbszent csendben Ives őrnagy, — sok-sok ember életben maradt volna.

Valaki felcsavarta a villanyt.

— Nézd csak a hülye Kréta! — kiáltotta Galamb.

— Nem barátom, — mondta mosolyogva „Kréta“.

— Én vagyok az a bizonyos Ives őrnagy, akivel kapcsolatban magának annyi kellemetlensége volt . . . De csukja be a száját fiam, mert így nem hat valami előnyösen.

Galamb ugyanis akkorára nyitotta a száját, amennyire az egyáltalán lehetséges volt . . . Nyakát előre-görbítette, a szemét kimeresztette és, hol a meglepően fesztelen modorú, „Krétára“, hol a nevető tisztekre nézett, ijedten kapkodva a fejét jobbra-balra.

— Hüül — mondta azután,

— Ismétlem, amit Delahaye barátom mondott: maga nagy szolgálatot tett a hazájának. Maga a világ legkönnyelműbb és legjobb katonája. Ami pedig Krétát illeti, a szerencsétlen hülyét, az ő nevében külön, hálásan kezetszorítok most magával.

Keményen megrázta Galamb kezét. Ez még mindig pislogva nézett egyik tisztről a másikra és csak azt ismételtette zavarában és meglepetésében:

— Szép kis cirkusz . . . Szavamra szép kis cirkusz . . .

— És ráadásul, a mi Galamb barátunk még szerencsés is, — szólt közbe Finley. — A véletlen hozzájutatta az óra titkához, amit annyi hozzáértő ember hiába keresett . . .

— Jó hogy említéd! — mondta Delahaye felkönyö-

kölve az ágyban, mert valósággal újult erőre kapott, a megviselt, kis öreg ember, — csak ne pihenjünk a győzelem babérain, amíg a szokoták támadása váratlanul érhet bennünket.

— Ez most már nem olyan veszélyes, — legyintett Ives. — Elsősorban ma március nyolcadika van és nem valószínű, hogy négy öt napnál előbb járható legyen a Batalangaföldre vezető út. Russel térképe tizedikét jelzett. Azután a térkép birtokában megszállhatjuk szabadcsapatokkal az átjáró nyílását. Bizonyára a Nigger medre alatt vezet az átjáró, ahol elég erős a sziklás meder és nem szakadhat be a folyó ágya.

— Ágy! — kiáltott ismét vadul Galamb és a homlokára csapott. — Egy Laporter nevű bűnöst az ágy alatt felejtettem valahol.

— Laporter! — ugrott fel Kréta. — Hol van! . . . Esküdni mertem volna, hogy kisiklott a kezemből . . . Jöjjön fiam! — Galamb és az őrnagy a kantin mögötti folyosóra siettek és benyitottak abba a szobába, ahol a gengszter maradt megkötözve.

Mikor eloldozták, Pencroft tagjai úgy hulltak ki a kötélből, mint valami felbomlott batyuból a szétcső rongyok. Félig halott volt már.

Galamb a fejét csóválta:

— Alaposan megviselte a magány . . .

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET.

1.

Hajnalban, az erőd elcsendesedett. A nehéz nap után mélyen aludt mindenki.

A katonák egy része súlyos alkoholmérgezéssel a kórházba került. A többiek fejfájással, sajgó tagokkal sorakoztak az ébresztőre. Finley néhány rövid mondatban közölte velük, hogy a súlyos büntetés helyett egyszerűen részegeskedésnek tekintik, ami történt és minden tizedik embert, a bűnösök közül, négy nap pelottara ítélnék. Ha legközelebb hasonló eset előfordul, a bűnösöket haditörvényszék elé állítják.

Némán hallgatták. A nap ébredt és a forróság szinte másodpercenként növekedett.

Ezután összeállították a c o r v é t. Csupa megbízható ember, Galamb, Spoliansky és a többiek kerültek a szakaszba. Finley vezette őket, de Latouret is jött.

A rabok már előző nap délutánja óta hiába nyitogatták a vízcsapot. Nem kaptak inni. Az éjszaka még tűrhetően telt, de reggel az izzó melegben már nagyon legyengültek a szomjúságtól, szédülten, kimerülten ültek, a fojtó dzsungelben, több mint kétszáz emberi váz . . . Sárga, halálosan sovány koponyákon, kék hajszálerek lüktettek, dagadt nagy vörös szemhéjjak hunyódtak, halódva és vértelen, lefittyedő ajkak közül, fehér nyelvek nyultak ki tétován . . .

Látták a c o r v é t érkezni . . . Látták, hogy a tiszt „súlyba” vezényeli a fegyvereket és rájuk irányulnak.. Senki sem mozdult . . . Lövetni fog? . . . Lehet . . .

Most kiválik egy őrző a c o r v é ből és a tiszt vezetésével közeledik . . . Néhány rab nehézkesen felemelkedik . . . Eszükbe sem jutott, hogy megtámadják a maroknyi csapatot.

Az összeomlott lázadás utolsó életerejüket is elvette.

— Emberek! — mondta röviden Finley, — azt ízentem nektek tegnap, hogy ha visszatértek a táborotokba senkit sem fogunk megbüntetni. Szavammak állok. Kinyitjuk majd a csapot, kaptok eleséget, de ezentúl minden gyanús esetben bejön ide egy kis őrző. És aki nem viselkedik fegyelmezetten azt főbelőjük. Rendes helyőrség lesz Aut Taurirtból. Holnap elkezdjük a barakokat építeni, kaptok kórházat, orvost és rendet csinálunk. Harminc perc múlva megnyitják a vízcsapot. Egy! Egyetlenegy katonát hagyok itt! És olyan sorrendben isztok, ahogy ő vezényeli. Ha ennek a katonának valami baja lesz, akkor megtizedeltetek benneket! Rompez!

Az őrző tovább ment az erdő belseje felé. A rabok szóltanul ténferegtek, némelyik már elájult . . . Egyszer csak a vízcsapnál álló katona, Rykov, azt mondta:

— Folyik már a víz. Vigyázz! Egyes sorba sorakozni és mindenki hozza a poharát!

A rabok sorbaálltak, szép rendben ittak és a magányos posztnak sem esett semmi baja közöttük . . .

2.

Az őrjárat pedig folytatta az útját az őserdőben egy elefántcsapáson, a pygmeusok tábora felé. A törpe főnök személyesen sietett eléjük, azt hitte a lázadók jönnek. Keservesen csalódott, mikor a katonák élén a tiszteket meglátta.

— Uram . . . örülök, hogy látlak... — rebegette.

— Pedig szomorú nap ez neked főnök, — felelte Finley, — mert felakasztatlak és a táborodat elpusztítjuk . . .

— Nem teheted rumi úr . . . Én régi barátja vagyok a fehér katonáknak.

— Mindenfelől töltött puskák lesnek rád és népedre, főnök! — A „nép“ mindössze tizenkét benszült volt, négy cölöpkunyhóban. — Most bementek az egyik kunyhóba és ott maradtok, amíg ítéletet tartanak felettetek. Nyolc emberem vigyáz rátok.

A benszültök szó nélkül engedelmeskedtek. Nyolc katona hátra maradt és vigyázott rájuk. A pigmeusok edényeit, fegyvereit egy halomba rakták és elégették. Elégették a többi kunyhót is és kivágták a tisztáson, a törzs vagyonát képező tíz kókuszpálmát.

A főnököt pedig vasraverve magukkal vitték.

— Hogy hívnak? — kérdezte útközben Finley, a reszkető, törpe pygmeust.

— Illomórnak uram . . . — felelte a főnök.

3.

Ives őrnagy lázas gyorsasággal folytatta a kihallgatásokat az ezredirodában. Rövid rádióérintkezés után értesítették őket, hogy Timbuktuból egy csapat szpáhít vezényelt ki a helyőrség megerősítésére és az ügy valamennyi szereplőjét repülőgépen Oránba szállítják.

Pencroft nem vallott semmit. Illomór, a törzsfő, annál többet és Galamb mindent, ami csak eszébe jutott.

— Gondolkozzon fiam, — bízta Ives, — minden csekélység fontos.

— Igazán mindent elmondtam . . . Legfeljebb néhány pofont felejtettem el, mert az ügyben rendkívül sokat pofozkodtam . . . Ja igaz . . . A mosókonyhában poszton álltam és megtámadtak . . . Ez bizonyára a Laporter mákvirág volt. De valaki rámlott a sötétből és nem sejtettem, hogy ez ki lehetett.

— Én voltam, — mondta mosolyogva az őrnagy. — Eppen aludtam és maga aggódott a holmimért, de azért jól hallottam, amit mond. Sejtettem, hogy más is hallja. Így azután előbb surrantam be a mosókonyhába és láttam Hildebrandot, mert ő volt az illető, nem Pencroft, amint odafeküdt a padlóra. Idejébe léptem közbe, hogy segítsek magán . . . Csak a cipőmet befestette a vörös minium, ezt ügyesen elcseréltem Spolianskyval . . .

— A cipő! Ő meg Troppauerrel cserélte el és sántított! . . .

— Ezért akarták agyonlőni szegény Troppauert. Azt hitték maga az őrnagy és ő a maga társa. Most pedig egy fontos kihallgatás . . . — A szomszéd szoba ajtajához lépett és kivezette onnan Madge Russelt. Rendes útiruhában volt és mosolyogva nézte Galamb csodálkozását.

— Hát maguk . . . ismerősök . . .

— Nem, — nevetett a leány, — mi nemrégén vagyunk cinkosok. Csak itt ismerkedtem meg az őrnagy úrral. Régen figyelt engem és megtisztelt a bizalmával.

— Elsőrangú segítőtársam lett Mademoiselle Russel. Az első ember, akit arra kértem, hogy legyen segítségemre. Mert nem bízom senkiben. Egy kissé Harrincourt a maga érdekében is történt. Finleynél, akkor még nem akartam elárulni az inkognitómat és valahogy segítenem kellett, hogy ne patkoljon el a negyvenkilós pelottól. Erre használtuk fel a Mademoiselle néhai maszkját, Abu el Kebirt, a kávéfőzőt, aki megvesztegette Battistát és így segíteni tudott magán. Hálás lehet ezért . . .

— Ó, még sokszor fogom leróni — mondta lelkesen Galamb és a leány elpirult.

4.

A búcsúestét, a lábadozó Delahay szobájába töltöték, ahol teára voltak hivatalosak. Kivételesen két közlegény is. Ezek nélkül nem lett volna teljes a társaság, az egyik természetesen Galamb és a másik Troppauer Hümér.

A poéta percenként pirult, ujjait morzsolgatta és elbotlott a szőnyegben.

És magától értetődik, hogy megjelent Madge Russel is, abban a fehér lovagló ruhában, amit Galamb annyira szeretett.

Delahay kívánságára Ives őrnagy folyamatosan elmondta mindazt, ami történt.

— Grisont régen ismertem, — kezdte Ives a teába bámulva, mintha ott egy filmszalag futna, amelyen az elmúlt eseményeket látja. — Gyanus jellemű, de ügyes hírszerző volt. A mi munkánk olykor megkívánja, hogy ne a tisztességet, hanem az ügyességet részesítsük előnyben. Az ain-szefrai lázadás tárgyalásán kellett volna megjelenennem tanuskodni. Tudtam, hogy sok ellenségem szeretne megismerni. A szolgálat embereit még a vezérkar sem ismeri. Csak a D. osztály főnöke, Aubert tábornok érintkezik velük személyesen. Nekem szokásom volt, hogy néha szerepeltettem magam helyett bizonyos ügyekben embereket, akik felvették a nevemet. Így történt, hogy Grisont szerepeltettem. Ezzel akartam megtéveszteni azokat, akik, lestek rám. Vallomásomat előzőleg megtanulta és őrnagyi egyenruhában, mint Ives szerepelt. Sohasem hallgatták ki a vádlottakkal együtt és nem szembesítették. A lázadás büne nyilvánvaló volt. Természetesen lakást is bérelt, mint Ives őrnagy és feltűnően bejárt a vezérkar D. osztályára, hogy tökéletesen félrevezesse azokat, akik megfigyelik. Ebben az időben, mint Grison vagy Dupont, mindkét nevet használta, a Russel üggyel is foglalkozott. De erről én nem tudtam. Macquart, egy vasúttársaság megbízottja. Ezeknek fontos érdekük fűződik ahhoz, hogy a Szahara-vasút ne készüljön el. Macquart mint gazdag úr szerepelt Oranban. Lorsakoffal és Grissonnal közösen akarták megszerezni az átjáró tervét. Ezért lőtte le Grison Russelt is, de a tervet nem ta-

lálták meg nála. Grison a két társát is becsapta. Azt mondta, hogy Ives őrnagy, mármint én, szintén az ő kezükre dolgozna jó pénzért. Ha bizonyítékot akarnak erre az állítására, akkor hívják fel telefonon az őrnagyot. Ezek nem tudták, hogy Grison véletlenül éppen helyettem szerepel és természetesen az én nevem alatt bérel lakást, tehát léprementek. Grison jelentkezett a telefonnál és ügyesen valószínűsítette, hogy az őrnagy hajlandó érintkezésbe lépni velük. Grison útján, saját magát úgy állította be, mint a futáromat. Hogy miért tette ezt? Azt akarta, hogy ha ő megtalálja Russel vil-lájában a tervet, akkor a horribilis jutalomból ő két részt kapjon. Egyet mint Grison és egyet az én nevemben: mint Ives. Ez ki-hijján sikerült, mert hiszen én nem is voltam Afriká-ban. Egy másik ügyben Konstantinápolyban tartózkod-tam. Itt értesített Aubert tábornok, hogy vissza kell tér-nem, mert az Aut-Taurirtba induló századdal fontos kül-detésem lesz. Marseillebe utaztam és beálltam a légióba. Oranban már figyelik az újoncokat, mert sejtik, hogy a Szolgálat becsempész egy vagy két embert ide. Az aut taurirti századdal Oranba hajóztam. Itt nem jelent-keztem a Szolgálatnál. Fogalmam sem volt Grison üzel-meiről. Véletlenül jöttem rá. Egyszer láttam az uccán Macquarttal és gyanút fogtam. Érintkezésbe léptem Auberttel, aki megnyugtatót. Azt mondta, hogy Gri-sont használható embernek tartja és a Russel-ügyben ő adott megbízást neki. Grison közben Mademoiselle Russelnek azt mondta, hogy Ives őrnagy akar nyo-mozni az ügyben és az ő útján engedélyt kér, hogy egy napot a villában töltsön el. Meg is kapta a beleegyezést. Grison rájött arra, ami kézen fekvő volt és mégis zse-niális: a rajz csak olyan tárgyban lehet eldugva, ami Russelnél volt és Bretail doktorhoz került. És ennek a tárgynak, a gyilkosság napján Bretailnál kellett lenni, mert hiszen úgy volt, hogy átadja Corot kapitánynak. Így jött rá Grison, hogy a térkép nincs is a villá-ban, mert az áldozatok holmiját az ügyészség, a vizsgálat idejére lefog-lalta. Érdeklődött az ügyészségen és megtudta, hogy a tárgyakat az elhunyt címére, az örökösöknek kikéz-besítik, a vizsgálat befejezésekor. Megtudta a kézbesí-tés napját is. Erre a napra kért engedélyt Ives számára,

hogy beköltözhessek a villába, mert még egyszer tüzetesen át akar kutatni mindent. De ekkor már a nyomában voltam. Egy emberemnek megbízást adtam, hogy figyelje. Így tudtam meg, hogy az ügyészségen járt. Azután rajtaütésszerűen eléjeálltam az uccán. A megdöbbszent arckifejezése elég világosan mutatta, hogy nem becsületes szándékkal játsza a szerepemet. Elmondta, hogy átkutatja a Bretail-villát és amikor azt mondtam, hogy én is odajövök, már visszanyerte az önuralmát és örömmel invitált. Véletlenül aznap az altiszt a kaszárnyában durva tréfából rámszarta a pincaajtót és otfelejtett estig. Nem bírtam sehogysem szabadulni és csak tizenegyre értem a villához. Nyomban telefonáltam annak az emberemnek, akivel figyeltettem és ettől megtudtam, hogy a délután folyamán kikézbcsítették az ügyészségről a néhai Bretail tárgyait, továbbá, és ez volt a legfurcsább, Grison mint Ives őrnagy értesítette a szolgálatot, hogy egy támadót megölt a villában. Kém az illető. Valaki jöjjön érte autóval, hogy Cochran városparancsnok estélyére vigye és ugyanez az ember gondoskodjék a holttest eltüntetéséről. A Titkos Szolgálat emberei sokszor kénytelenek fegyvert használni, amikor bizonyításra, ítéletre nincs idő. Csak a tábornoknak tartoznak felelősséggel. Ilyen eset volt, ahogy én leszúrtam Hildebrandot és habozás nélkül végzek Gardoneval is, ha nem tudom másképpen megakadályozni a zár kombinációjának elárulásában. De ki az, akit Grison megölt, mint Ives őrnagy? Tizenegykor a villánál voltam. Bemásztam a kertbe és körüljártam a házat. Észrevétlenül akartam bejutni. Lövéseket hallottam és megpillantottam egy légionistát, amint futva jön. Mögötte őrsjárat. A katonát üldözték. Beugrott a Bretail-villa kertjébe. Megismertem Harrincourt bajtársamat. Később a riadó autó lármás érkezését arra használta fel, hogy rohamkését nekihajítsa az ablaknak, mert a szirénázás elnyomja a csörömpölés zaját. Beugrott a törött ablakon át és továbbment. Én is beugrottam utána. A helyiségbe érve, a földön megpillantottam a légionista rohamkését. Ezt vágta az üvegnek, hogy eltörje és könnyelműen itthagya. Nem akartam olyan nyomot hagyni, amely a légióhoz vezet. Felvettem a rohamkést és a derékszíjam mellé dugtam, azután siettem tovább. Az uccán hangos vezényszavak, rendelke-

zés, kiáltozás verte fel az éjszakát. Lábujjhegyen osontam a szobáig, amelyben világosság volt. Kíváncsi voltam, hogy kit ölt meg Grison? Belestem a kulcslyukon és csodálkozva láttam, hogy nincs semmiféle halott a szobában. Nyomban tudtam, hogy miről van szó! Velem volt találkája. Én voltam az eltakarítandó tetem! Egyszerűen le akart löni és a Titkos Szolgálat útján eltüntetni, gyorsan és biztosan. Hiszen személyesen csak Aubert tábornok ismert, az viszont nem jön ki ilyenkor. Csak Grison jelentését olvasta volna az ügyről.

Ezután beléptem hozzá, mintha a találkára jöttem volna. Meglepetten nézett rám. Azután beszélt valamit és az asztalkendő alatt óvatosan egy revolvért fogott meg és már lőtt volna, de én tudtam, hogy mire készül. Kirántottam a rohamkésem és végeztem vele. Itt szó sem lehetett habozásról. Csak utóbb vettem észre, hogy nem az én oldalfegyveremet használtam, hanem Harrincourtét, amely ott volt a derékszíjjam mellé dugva. Most lépteket hallottam közeledni. Ha kimegyek, észrevesz az, aki idetart. Leoltottam a villanyt és bebújtam a garderober szekrénybe. Harrincourt barátunk, az ördög tudja, mit veszített el a villában, ahelyett, hogy szedte volna a lábát, visszajött. Az hittem rémülten elrohan, ha meglátja a leszúrt Grison tetemét, de azóta már tudjuk, hogy Harrincourt ritkán szalad el.

— Nem családi betegség nálunk a futkosás . . . — mentegetődzött Galamb.

Ives folytatta:

— A tiszt, akit a Titkos Szolgálat küldött a tetem eltüntetésére, Grisont találta halva. De ez nem ismerte egyikünket sem. Mindössze azt tudta, hogy a Bretail-villában, egy halott mellett, Ives őrnagy várja. Miután csak Harrincourt volt jelen, egy pillanatig sem kételkedett, hogy a Titkos Szolgálat őrnagyával áll szemben, aki valamilyen oknál fogva légionárius közlegénynek öltözött. Harrincourt viszont mukkanni sem mert és követte a tisztet. Elhatároztam, hogy ezt a tévedést kihasználom a nyomozás céljaira. Még a Bretail-villából felhívtam Aubert tábornokot. Elmondtam neki mindazt, ami történt és megbeszéltük, hogy a tiszt tévedését nem leplezzük le. Csak higgye a sok settenkedő gazember, hogy a szökött légionista Ives őrnagy. Ezt

a félreértést a városparancsnok estélyén Aubert kitünően valószínűsítette. Cochran tábornagytól kezdve Macquartig mindenki elhitte Harrincourtól, hogy Ives őrnaggyal azonos. Így én a hülye Kréta szerepében nyugodtan figyelhettem később, hogy kik környékezik meg az állítólagos Ives őrnagyot. Az estély után Lorsakoff és Macquart rájöttek, hogy „Ives” becsapta valamennyiöket és elszökött az órával, amiről Grison akkor már beszélt telefonon Lorsakoffnak. Madge Russel, csodálatos maszkjában, mint arab kávéfőző, kihallgatott egy beszélgetést Lorsakoff és Macquart között. A beszélgetés alapján ő is árulónak hitte „Ivest”. És megtudta azt is, hogy a karóra a terv rejteke. Ő is követte a századot Aut-Taurirtba. Grison tetemét, miután ő Dupont néven lakott egy sikátorban, Aubert intézkedésére, a lakására csempészték vissza, a Szolgálat emberei. Én csak akkor sejtettem az óra fontosságát, amikor megfigyeltem, hogy útban Aut-Taurirt felé, Laporter ellopja, mialatt Harrincourt mosdik. Még aznap elloptam Laportertől, alaposan megvizsgáltam, szétszedtem, de nem jöttem rá a titokra. Laporter hátizsákjában megtaláltam Harrincourt ingét is, amit annyira szeretett és az órát, az inggel együtt visszaloptam Galamb barátunkhoz. Amikor megérkeztünk a helyőrségbe, kénytelen voltam leleplezni magamat Madge Russel előtt, aki csodálatos munkát végzett. Igen értékes munkát végzett az ügyben Mahmud, Mademoiselle Russel szolgálja. Ő sajnos, a kórházban van, súlyos maláriás rohammal. Még engem is megtévesztett azzal, ahogy néhány partizánt betanított. Ezek mindenkinek azt mondták, hogy Abu el Kebir, a kávéfőző, meghalt. A „kígyóbüvölő” Mahmudot meg egyszerűen letagadták. Azután Finleyt is belevontam az ügybe. Finley útján jutottam hozzá a viaszosvászon csomaghoz.

Troppauer úgy nyelt le egy falatot, hogy kis híján megfulladt:

— A verseim! — kiáltotta azután kétségbeesetten.

— Megvannak, — mosolygott Ives, — csak átolvastam őket.

— És milyenek, ha szabad érdeklődnöm?

— Kitünőek! Különösen a „Szahara álmvilágában merengek”, című.

— Az véletlenül jól sikerült . . . — mormolta Troppauer és lenyelt egy kemény tojást egészben. Később, amikor visszakapta a verseit, mindenáron kezét akart csókolni az őrnagynak.

5.

— Az ügy másik részére is világosság derült, — folytatta Ives. — A néhai Russel expedíciójára gondolk. Kutató útján kalandorok gyűrűje fogta körül Russelt. De a kutató, úgy látszik, sejtett valamit, mert amikor az utolsó útszakasz felderítésére ment, hátrahagyta a társait, kivéve a megbízható, becsületes dr. Bretailt. Hogy a táborban mi történt, azt Illomortól tudom. Este Kivít ittak és a neuraszténiás Illics mámorában együtt táncolt a négerekkel. Azután kimerülten elájult. Byrel is berugott és összeverekedett a benszülöttekkel. Néhányat lelőtt, de végül agyonszúrták. Ekkor a gyenge idegzetű Illjicsset Laporter és társai megkötözték. Reggel elhitették vele, hogy a Kivi-mámor gyilkolási dühében végzett Byrellel és két négerrel. Illomor, aki különben egészen jól beszél franciául, ott ült némán és eljátszotta a „fogadalom“ komédiát. Szegény neuraszténiás Illjics jó médium volt és a gazemberek továbbra is felhasználták a fiút. Később megtudták, hogy Bretail kijátszotta őket és odaigérte Corot szpáhikapitánynak a térképet. Bár még mindig nem tudták, hogy hol van a Russel-féle rajz, elhatározták, hogy végeznek Bretailllel. Illomor, aki állandó futár volt a szokota-törzs és a kémek között, éppen Oránban tartózkodott. A sirokkótól szenvedő Illjics konyakjába nagymennyiségű altatót kevertek, pedig talán a rettegés önszuggeszciója is elég lett volna ahhoz, hogy a fiú önkívületbe essen és mindent elhiggyen, amikor a szekrényből kilépett a meztelen, dárdás Pygmeus, letett egy revolvért és azt mondta: „Ölj!“ A fiú nem ölt, hanem elaludt. Este a gazemberek megölték Corot kapitányt, dr. Bretailt és az asszonyt. Pencroft tette, vagy Lorsa-koff. Illjicsnek bebeszélték, hogy ő ölte meg Kivi mámorban a három embert. Ezzel rávették, hogy azt vallja az ügyben, amit Pencroft. Így két tanu mondta el a „féltékenységi“ drámát. Aut-Taurirtban is szívesen

felhasználták volna Illjicset, aki Pencrofttal együtt a légióba lépett. De azután látták, hogy csődöt mond végképpen a fiú idegrendszere és eltették láb alól.

. . . Reggel volt. A nap sárga, perzselő sugarai éppen szétnyíltak az ablak előtt és beömlöttek a szobába. Ültek, hallgattak és mindenki fáradt aggyal gondolt az elmúlt szörnyűségekre.

— Mozgalmas pár hetünk volt, — jegyezte meg csendesen Galamb és titokban, a terítő alatt megfogta Madge kezét.

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET.

1.

— Most adja át a karórát, közlegény. Mondja meg mit kér érte és Madge Russel is beleszólhat az alkuba, — mondta Ives őrnagy. — Elég messzemenő felhatalmazásom van.

— Sajnos, az óra elveszett, — felelte Galamb.

Rémülten néztek rá.

— Mit mond? . . . — kérdezte Delahay a könyökére támaszkodva. — Ezt az állítását . . . jól . . . fontolja meg . . .

— Az óra elveszett, de nyomban megkerül, — folytatta Galamb, — ha engem általános testi gyengeséggel kiszuperálnak, hogy részint a régi familiámat el tartsam, részint újat alapítsak. Ha ezt nem teljesítik, akkor az óra sohasem kerül elő, olyan jól elrejtettem.

Ives a homlokát ráncolta. Minden katonai elképzelést meghaladt, amit Harrincourt kért.

— Rendben van, — mondta végül. — Mást nem kíván?

— De igen. Troppauer Hümér költeményeit. Ehhez ragaszkodom!

— Ezt vártam tőled — rebegette a költő.

— Troppauer közlegény külön kitüntetésben is fog részesülni, a zendülés leverése körül szerzett érdemeiért — szólt közbe Delehay.

— Azután, ha tőlem megkapták az órát, természetesen Madge Russeltől kell megvásárolni. Én csak mint izgatott megtaláló érdemelek jutalmat.

— Minden rendben lesz, — mondta Ives, — jegyzőkönyvbe vesszük a feltételét és korlátlan felhatalmazásom alapján módomban áll a szokatlan kívánságot teljesíteni.

Elkészült a jegyzőkönyv. A tisztek aláírták, hogy Ives őrnagy, a vezérkar D. osztálva nevében a fenti kívánság teljesítésére ígéretet tett.

— És most mondja meg hol a karóra, — sürgette Ives.

— Hol legyen egy karóra? — csodálkozott Galamb. — A karon! — felhúzta a zubbonya ujját és a csuklóján ott volt az óra.

2.

Pencroftot egy hajnalon az oráni haditörvényszék udvarán Kobienzkivel együtt kivégezték. Macquart és Lorsakoff ítéletét életfogytiglanra változtatták és Gardone rangjától megfosztva, két év múlva szabadult.

Ezzel a dráma befejeződött.

Mielőtt Galamb és a menyasszonya elhagyták Oránt, még egyszer felkeresték az „elátkozott“ Bretail villát és szorongó érzéssel járták végig a poros elhagyott, sirszagú szobákat . . .

— Igaz! — mondta Galamb. — Hov volt az a hecc az énekléssel, a kísérteties szobában? . . .

— Az olyan volt mint egy lift, — felelte mosolyogva Madge.

— Tessék?!!

— Egy gramofon működött a szobában, villany-szerkezettel. A tű karját egy kis készülék állandóan, ismét a henger elejére tette. Ha a hallban égett a villany, akkor bekapcsolódott a gramofon és ha lecsavarták elhallgatott . . .

— De ha benyitottam? . . .

— Ez a lift rendszer! Az ajtón ép úgy, mint a felvonónál; érintkezett a két drót! Ha kinyitotta valaki az ajtót, akkor megszakadt az áramkör. Ha becsukta, akkor újra kapcsolt a két drót és működött a gramofon. Azért csináltattam ezt a szerkezetet, mert előrelátható volt, hogy a gyilkosok visszatérnek a villába, kutatni a terv után. A lemezről szegény anyám énekelt

és azt hittem, hogy a gyilkos, bizonyára rémülten menekül majd a kísértet elől, aki eltűnik, ha rányitják az ajtót. De éppen az egyik gyilkosnak, Grison volt ez, elárultam, amikor odaköltözött . . .

— És még egy . . . A sivatagban, amikor eltűnt a lábad nyoma? . . . Az, hogy lehet?

A lány nevetett.

— Óh te gyerek! Hát egyszerűen port merítettem a sisakomba és szépen, hátrafelé lépve behintettem a lábamnyomát,

Galamb a földet nézte . . .

— Mégsem leszek nyomozó . . . — mondta azután csendesen . . .

A villát ismét bezárták és elutaztak Oránból.

De még hosszú ideig nem akadt lakója ennek a háznak . . .

3.

Miután hazatértek Párisba és Galamb a kívánt feltételeken kívül magkapta a légió becsületrendjét is, így kiáltott fel:

— Ezentúl vigyázok az egészségemre. Nem akarok beteg lenni!

. . . Az esküvőt két héttel kellett elhalasztani, mert Galamb súlyos influenzába esett. Először volt beteg, amióta eljött Párisból! A halál mosolyogva figyelmeztette, hogy nem szereti a tréfákat. De Harrincourt természete, végül győzött, meggyógyult és elvette Madge Russelt. Esküvő után a kis család együtt lakott a régi családi házban. A Russel tervért Madge annyit kapott, hogy nem csak a házat, hanem a jövőjüket is tehermentesíthették.

Sokat járt hozzájuk Latouret, a nyugállományú a l h a d n a g y, harcias, lepörkölt bajuszával és Troppauer Hümér, a költő, aki saját verseit olvasgatta a türelmes családnak.

Harrincourt néhány hold szőlőt vásárolt Páris környékén, ahová az unalmas, előkelő, úri ismerősök nem jártak. Furcsa társaság jött össze, a szőlőben, elég sűrűn. Például: egy grófi külsejű hóhér, Hlavács „ő r n a g y“, a vén Pilotte, Minkusz, az óriás Nadov, La-

touret alhadnagy, Battista őrmester és valahányszor Párisban tartózkodott, Ives őrnagy. A házigazda ilyenkor szájharmonikázik, a felesége, jóféle vörös chablis-val kínál mindenkit és a zümmögő „filharmónikus“, vídám muzsikájára Ives rákezd, a többi meg fújja, mint, amikor még ott meneteltek a gyilkos, sárga, szaharai porban, a „régi jó időkben“:

„Le sac, ma foi, toujours au dos . . . !“

— V É G E. —

OSZK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

